

Medicin: 59.

24
Op. med. B. 50

86 Meß:

i. H. 18. d.
S. g. s.

PVL S V S.

Seu

NOVA ET ARCANA

PVL S V V M
HISTORIA, ESACRO
FONTE RADICALITER
EXTRACTA, NEC NON MEDI-
CORVM ETHNICORVM DICTIS

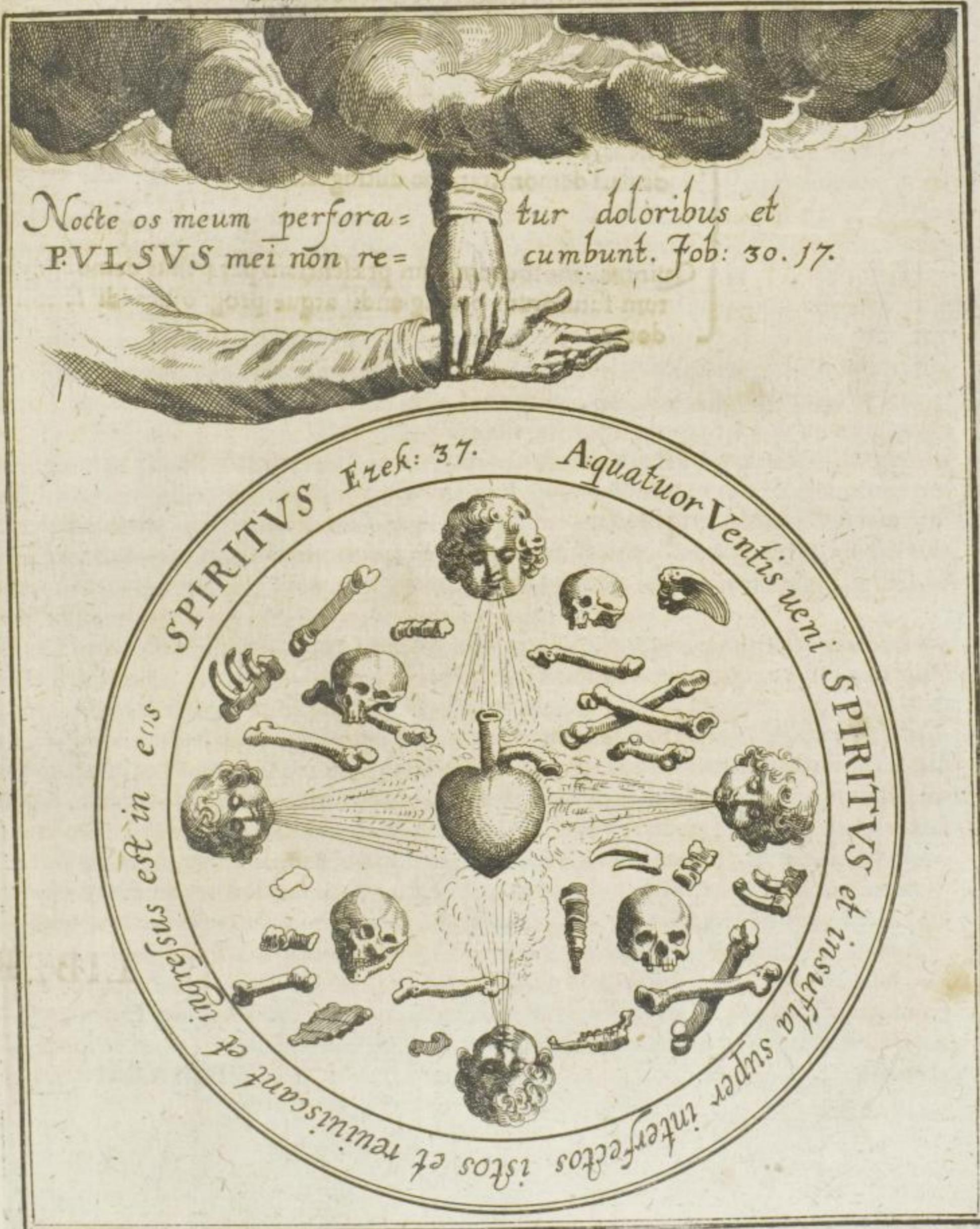
& authoritate comprobata.

Hoc Es t,

PORTIONIS TERTIÆ PARS TERTIA;
DE PVL S V V M SCIENTIA.

Authore ROBERTO FLVD

Armigero, & in Medicina Doctore Oxoniensi:

CONTEN T A.

Tractatum istum de
Pulsu in libros di-
uisimus quinque,
quorum

Primus, radicale Pulsuum mysterium aperit.

Secundus, essentialem Pulsuum definitionem, tam more sacro,
quam Medicorum Ethnicorum testimonis describit.

Tertius, multiformem Pulsuum differentiam methodo & progres-
su ethnico pertractat, ut tum postea illæ Authoris de Pulsibus dif-
ferentiæ ratione sancta collectæ, atque libro sequenti expressæ lu-
culentius innotescant.

Quartus, Pulsus in suas species partim autoritate sacra, partimque
oculari demonstratione distinguit.

Quintus, morborum cum præsentium per pulsus demonstrandi,
tum futurorum præagiendi atque prognosticandi scientiam
docet.

LIBER

LIBER PRIMVS, DE PVLSVS MYSTERIO.

C A P V T I.

Scientiae de Pulsibus difficultas unde. Profana & fere atheistica quorundam Medicorum Christianorum, in Galenum suum magistrum Ethnicum, eum ob profundam (ut aiunt) eius in Pulsuum mysterio cognitionem Deo coequando, veneratio. Denique quod Medici istiusmodi Ethnici per effectus, & quasi de longe, triplicem cordis actum obseruauerint, illius vero causas radicales prorsus ignorauerint.

OT A quidem Medicorum Christianorum turba, qui in scholis sunt nutriti atque instituti, arduam in certa pulsuum cognitione difficultatem esse assueverauit, idque præcipue propter pulsuum ordinatum & inordinatum, quippe ad eius pulsus notitiam hæc quatuor necessario concurrere obseruabat, videlicet intellectum subtilem & eleuatum, sensum tangendi perfectissimum, longam experientiam & usum in pulsuum praxi, ac denique in symphoniacis musices proportionibus peritiam. Ad quæ omnia Dei dona, quoniam est rurum cuique homini pertingere, ideo concluserunt scientiam istam de pulsibus admodum esse arduam atque difficilem, ita ut ne ab ipso Hippocrate complete discerni potuerit: nam dicit Galenus *i. de Crisi. Hippocrates non determinavit de pulsu, aut propter eius difficultatem, aut quia ignorauit.* At vero si nostri philosophi Christiani intuitu paulo accuriori voluerint pulsuum mysteria intospicere, eorumque rationem oculis mentalibus radicaliter speculari, inuenient si quidem, quod si ratione seu demonstratione à priori facilius actuū ipsorum diuersitatem aperire atque enucleare quam à posteriori; tametsi nostrum erit hoc in Pulsuum historia tam demonstratione à posteriori quam à priori istud in motu pulsuum tam naturali quam præternaturali arcana pro nostra possibilitate atque ingenii exilis captu explicare: atque in primo loco ostendam progressu à priori quod sit difficilius ipsis rei veritatem in multitudine & compositione inuenire, quam iis qui circa unitatem atque numeros simpliciores ab unitate immediate deriuatos versantur.

Hinc ergo tanta cuiuslibet scientiae in se facilis orta est inter mortales tenebris immersos difficultas, videlicet quoniam fundamenta Ethnicorum vana imitantes caliginoso ipsorum luto tam firme adhærent, vt se ipsos ignorantiae retibus captos redimere vix queant. Quid enim est magis oppositum luci quam tenebræ? quid veritati à sacris literis huiusmodi quam præstigiosa illa talitas quam Christiani è fonte Ethnicorum spurio & quasi Stygio extrahere gestiunt; atque hac ratione de filiis lucis in illos tenebrarum inscienter, & quasi Ethnicorum toxicu transformantur? Nonne nos docet Propheta quam impia & profana sit Ethnicorum doctrinæ initatio, eo loco vbi nos admonet, quod minime conueniat deferere fontem *omnis sapientia*, & in regionibus extraneis querere artem & scientiam atque intellectum, vt ifaciebant Agareni, & qui erant in Theman; quippe qui viam veræ sapientie agnouerunt nunquam. Sic etiam Medici nostri Christiani pro regis Achaziæ imitatoribus in hoc haberi possunt, qui Iehoua Deo deorum neglecto, Deum Hekronis falsum & stercorum, an sanitatem in ea ægritudine recuperaret, consulere imperauit, unde factum est vt ira Iehouæ in eum excitata, nullo Dei falsi auxilio præualente, exanimatus sit. Pariter isti nostri, *Elud. de Pulsibus.*

*Barnab. 3.
2. Reg. 1.16.*

AA 2 medici,

medici, scripturarum sensum negligentes, philosophos & medicos Ethnicoꝝ amplectuntur & eorum doctrinis tam serio confidunt, vt veritate ex Biblioꝝ sacris extrahenda, repudiata, falsis Aristotelis & Galeni fundamentoꝝ auide inhiant, atque suos magistros pro diis quidem habent, vel saltem eos Deo cognitione coæquales esse impudentia inaudita asseuerare haud erubescunt.

Sed vt instantiam proferam in uno Doctore medico, cui nomen Bernardus Gordonius, vir quidem alias in doctrina Galenica insignis, verum in hoc admodum ab omni vero Christiano condemnandus atque reprehendendus, vtpote qui in tractatulo suo de pulsuum cognitione his vtitur verbis. *Difficilis valde est pulsuum cognitio propter pulsuum inordinatum vel oratione pulsuum natum, quoniam ad pulsus huius notitiam oportet habere quantum videlicet intellectum elatum, sensum tactus perfectissimum, longam experientiam, & proportionum musicalium peritiam.* Et quia illa sunt valde difficultia, ideo Deus & Galenus habuerunt notitiam huius pulsus ordinati. Hæc ille inconsulte satis. Porro etiam & alibi sic ait in hominum Christianorum dedecus. In pulsibus forte sunt duo quæ nullus homo potuit cognoscere nisi solus Galenus, primum est constrictio pulsus, alterum est ordinatio pulsus. Cognoscere autem per tactum quod sit ita naturalis, sicut in tonis diuersis cum consequenter causatur una melodia: ita naturalis ex diuersis percusionibus conuenientibus unus ordo; hoc est, valde difficile, aut forte impossibile nisi soli Galeno, quia habuit tactum delicatissimum cum ingenio claro. Hæc ille improuise satis.

*De vrinis
cap. 3.*

In quorum primo videtur asseuerare Galenum esse in cognitione & scientia Deo coæqualem, quod quidem quam sit profanum & ignotanter dictum neminem vera religione Christiana imbutum latere existimo. Nonne est ergo extreum hoc atheisini, imo vero insigne Idololatriæ cuiusdam indicium, hominem quempiam, & quod magis est infidelem & paganum tam bene in Pulsuum mysterio versari ac ipse Deus, affirmare, qui est radicalis in pulsibus actor & author, cuius secretorum cognitionis homini sapientia æterna minime dita negatur? At talis erat Galenus, vtpote qui ipsum Moyen, imo vero & Christum, atque et omnipotentiam Dei in derisione habebat; quemadmodum libro nostro 3. de morboruꝝ differentiis ad amissum indicatur: & consequenter circa veritatis mysteria versari non potuit. Idq; haud mirum cum fundamentis philosophiae spuriis & fragilib. est innixus. Deniq; non est istud egregium erga literatos Europæ Christianos dedecus & probrum, quod vera pulsuum cognitionis nemini eorum, imo vero ne Christo quidem, aut vlli ex Christi discipulis (quippe qui erant homines) sed soli Galeno sit reuelata aut detecta? Anne putat Gordonius, neminem inter mortales aut intellectum adeo elatum, aq; sensum tangendi adeo delicatum & perfectum, aut in pulsuum contactu tantam experientiam, & (quod præcipuum est) in harmonia tam naturalis quam artificialis proportionum cognitione tantam peritiam habuisse ac Galenus? Proh Deum atque hominum fidem! quid aut vnde hoc nisi ab infidelium abyſſo deriuatum, vtpote qui vel credunt Deum plus sapientiae suæ diuinæ infidelibus atque Ethnicis concessisse, aut quod Ethnicus quempiam à naturæ fonte possit elicere, vt non modo hominibus omnibus vtcunq; Christianitate ditatis excellere, verum etiam ipsi Deo soli sapientiae datori coæquari queat? Nonne est hic profanus erga maiestatem diuinam error & quasi Idololatria, hominem quempiam in scientia quapiam æqualem habere cum Deo, etimque vnicum cognitionis veræ fontem, & beatitudinis mundanæ in re medica radicem efficere.

*Super Genes.
col. 1385.*

Pari etiam veneratione atque laude salutauit Marinius Mersennus monachus Aristotelem ratione suæ philosophiæ, vtcunq; à veritatis basi deficientis. Aristoteles (inquit) id est. optimus finis, ea nobis tradidit quæ ad beatitudinem optimumq; finem ducunt: philosophus enim, quorum princeps fuit, humanarum rerum contemptum, & cœlestium appetitum, mentisque illustrationem præstat, quæ & ad beatitudinem prouehunt, &c. Quid vltius in hominis & quidem ethnicil laudem dici potest? aut cur à sacro fonte vltiorem quæramus aut expiscemur beatitudinem, aut mentis illustrationem perquiramus? cum illud totum ab ethnico (vt Mersennus insulse satis vult) acceperimus? At quam falsa & erronea sit ipsius philosophia, quam instabilitia illius fundamenta, & illis factarum literarum contraria, tam in *historia mea Meteorologica*, quam in *duobus voluminibus meis vltimis de sanitatu & morborum ortu tractantibus*, sed præcipue in lib. 1. & 2. de speculo meo experimentali realiter explicatum reperietis. Et tamen iste Mersennus librum contra Atheismum & Atheos scripsit, nec tamen in Atheismi luto ne hæretat ipse (vt cunq; caute se gesserit) abstinere potuit. Marinus (dico) monachus, & per consequens habitu & religione Christiana indutus, & tamen tā manifestus scripturarum hostis & aduersarius, vt ethnicum ipsis in tua doctrina oppositissimum optimum ad beatitudinem finem statuat.

His igitur philosophos ac medicos Christianos admonere velim, vt non tantam adhibeant aut Aristoteli aut Galeno suo fidem, aut ipsum tanto cultu ac veneratione prosequantur,

quantur, vt eum solum & super omnes alios mortales in pulsuum cognitione statuant Deo proximum: atque hoc eo magis, quoniam à veræ pulsuum radicis apprehensione plurimū distat atque elongatur; deinde vt non tam abiectos & stupidos æstiment Philosophorum & Medicorum Christianorum spiritus atque intellectus, ac in Philosophia sacra non ita ignaros, quin vt ipsum Galenum tam in mysteriorum pulsuum enucleatione, quam vlo alio in medicina officio non modo coæquare, verum etiam multis gradibus superare possint.

Nec tamen negare possumus, quin tam Philosophi quam Medici vetustiores ad magnū à posteriori & ab effectu naturæ lumen pertigerint, per quod mirabilem de virtutum humanarum ratione coniecturam fecerunt: verū ad demonstrationem à priori, & ad actum usque radicalem penetrare haud potuerunt. Ab effectu igitur virtutem humanam animalem in cerebro dominantem esse sensitivam circa quinque sensus versantem, motuam, quæ facit motum voluntarium per nervos & musculos, atque principem, quæ est sensus communis, Imaginativa, Ratiocinatrix & memorativa: deinde virtutem vitalem in corde, quæ per arterias motum efficit vitæ necessarium: ac denique naturalem in hepate regnante percepereunt ac cognoverunt. Atque super ista obseruatione & experientia docti, actionem voluntariam esse illam animalem, hoc est, à virtute animali procedentem; atq; iterum illam cùm vitalem, tum naturalem à virtutibus cordis & hepatis ortas inuoluntarias, utpote ab illa cerebri dependentes, atque procedentes fecerunt, quasi à me: us sede. Sed quoniam ista nostra intētio ad actionem illam vitalem spectat, quæ in corde agitur, quid præcipue de ipsis existimauerint isti Ethnici paucis dicemus, vt eò melius ex ipsis intentionem nostram super pulsus mysterium comprobemus. Ipsi (inquam) doctores ethni-
ci magna contemplatione atque diuturnis suis speculationibus perceperunt, quod actio vi-
talis consistat vel in cordis dilatatione sola, aiuntque quod effectus istius actionis sunt pas-
siones bona, cuiusmodi sunt Lætitia, Spes, Confidentia, Amor, Misericordia, & Humanitas: vel in cordis contractione sola, cuius effectus sunt passiones male, cuiusmodi sunt Tristitia, Desperatio, Metus, Oditum, Inuidia, Ira, Furor, Verecundia, &c. Vel in cordis contra-
ctione & dilatatione simul, cuius effectus est pulsus, quod est præcipuum tractatus huiusc subiectum. Huc usque peruenit Galeni & Auicennæ obseruatio in actione cordis vitali.
Verumenim uero ad harum actionum fontem, atque ad verum pulsus in diastole & systole
motus rationem, atque profundum illius constrictiois atq; dilatationis argumentum pe-
netrare non potuerunt:
Gal. sympt.
diff. c. 3. de
puls spec. 1.
Auicen. 2.
prim. doct. 3.
sum. 2. c. 1. 2.
3. 4.
Concil. diff.
82.
Auicen. de
med. cord.
cap. 7.

His igitur imprimis diligenter cognitis atque consideratis in profundum huius rei mysterium ab Ethnicis, immo vero & ipsis Christianis ante hunc diem (vt opinor) absconditum me immergam, quo pulsuum motus atque ipsius varietates facilitiori methodo atque intellectu clariori percipere queatis. Principia ergo dilatationis atque constrictiois in primo loco aperiemus, vt melius ad principiorum explicationem perueniamus.

C A P V T II.

*Contractionis atque dilatationis radices, & quod à duplice numinis diuini
proprietate procedant.*

IN lib. 2. part. 1. sect. 1. huius, vbi de Instrumenti, seu Speculi experimentalis explicatione agitur; atque etiam in fine historie mee Meteorologice, vbi de rari & densi dispositionibus, mediante dicto speculo, abunde de radicali contractionis & dilatationis mysterii demonstratione à posteriori egimus. Verū quoniam ad expressiorem istius in Pulsu actionis & passionis rationem confert illius rei cognitio, operæ pretium existimo illius mei subiecti sensum paucis remetiri, quo ad meliorem & planiorem cordis in diastoles & systoles motu notitiam atque intellectum perfueriatis. In primo ordine agnouimus Deum fuisse omnium cùm actiuarum tum passiuorum radicem seu monadem, quæ tametsi sit in sua essentia unica & æterna, tamen ab origine manifestauit se esse proprietatis duplices quoad capacitatem nostram omnimodo diuersæ, utpote quarum una contrahit se in se, iuxta illud Hermetis: *Monas generat monadem, & in seipsum reflectit ardorem.* Et textus sacer: *Tenebrae erant locus eius secretus.* In hac ergo sua propria, videlicet contractua abscondit se in se, & consequenter mutat lucem in tenebras, trahit à circumferentia ad centrum, & subtilia, ac diaphana mutat in opaca & grossa, positionem inmutat in priuationem, voluntatem in noluntatem alterat, motum in quietem conuertit, & respectu capacitatis nostræ ex re aliqua facit nihil, hoc est, actum reducit in potentiam, ita vt potentia dittina videatur esse omne illud quod tenebris & informitate erat velatum: sic tenebrae sunt dictæ fuisse super faciem abyssi ante

villam creationem; hoc est, omnia erant inuisa, & in potentia diuina seu Deo latente, & in seipso quasi contracto, abstruso more recondita. In quo sensu à Cabalistis dicitur *primum Etna*, quasi nihil; nam tale fecerunt principium in se reconditum, respectu capacitatis nostræ exiliis, cuius est ea putare non esse quæ non apparent, sed occultantur. In hac ergo sua proprietate contractua dicitur etiam *Aleph tenebrosum* à Cabalistis, quoniam tenebris vndeque est obuallatus: vnde Psaltes, *Fecit densam nubem tugurium suum*.

Hinc ergo est, quod experientia docemur, quod tenebrae fiunt à contractione; sic enim aëris diaphanus & pellucidus contractione in nubem tenebrosam migrate solet, spiritus tenuis in substantiam densam, subiectum ob suam tenuitatem & leuitatem admodum mobile in corpus ob suam cunctam & ponderositatem valde tardum, vel omnino fixum; quemadmodum aërem aut in aquam densam lentè mouentem, aut in niues, grandines, aut glaciē fixam transformari cernimus. Vnde certum est, quod Deus suum actum, & consequenter seipsum à circumferentia ad centrum contrahens secum trahit spiritum suum potentiale, atque ita dilatum condensat. At quia Deus in tali suo actu negatiuo seu priuatiuo in centro quiescit; ergo & materia spiritualis ita contracta quiescere & fixari videtur: at verò quia calor est actus Dei in mobili & agenti seu apparenti & dilatanti sua natura à centro ad circumferentiam, ita quidem necesse est, quod frigiditas sit actus Dei latentis, in centro quiescentis, atque seipsum cum spiritu tenebroso in se contrahentis. Deus ergo in centro quiescens, & se contrahens parit tenebras; vnde sequitur, quod tenebrarum comes sit quietis proles est frigiditas, cuius est naturaliter quiete, nisi à lucis actu seu agonista, qui est calor, nimium excitetur. Hinc ergo videamus, quod Deus latenti seu contractua sua natura pariat tenebras, tenebrarum partus sit quietis proles frigiditas, quæ est Dei latentis actus, & tenebrarum athleta, quæ propriè & per se non agit dilatando, sed quiescit, atque etiam quiescere facit: nam vt calor dilatando mouetur, & mouet à centro ad circumferentiam, atque ita non quiescit, quia in infinitum penetrare potest, ita quidem frigus agit contrahendo à circumferentia ad centrum, & tum postea vt in centro quiescat necesse est.

Hoc totum habemus tam experientia vulgari quam literarum sacrarum testimonio confirmatum: nam Boreali actu frigido videmus quod aëris clarus & subtilis reducatur in densas & nigras nubes, atque aqueus in nubibus diaphanus, & transparens humor in niues, grandines, atque gelu migret & mutetur. Vnde apparet est, quod frigoris Borealis intentio & officium sit sua contractua virtute subtilia reddere grossa, lucida & diaphana tenebrosa & opaca, dilatata constricta, ac mobilia & volatilia fixa, vel saltem velocia tarda, leuia ponderosa, & consequenter sursum naturaliter tendentia deorsum prona atque declinata: ac denique mobilia ad quietem affectata & proclivia. Porro etiam, quod sit solus Deus qui in proprietate sua contractua à circumferentia ad centrum hæc omnia facit, testantur texius hi duo: *Deus fortis edit glaciem flatu suo, Flante Deo concrevit gelu*, Iob. 27.9. ac iterum: *Deo emittente sermonem suum in terram quam celerrime excurrit verbum, qui niues emitit sicut lanam, & pruinam quasi cineres dispergit, deticit gelu suum tanquam frusta, coram frigore eius quis confundatur?* Psal. 147.16. At verò quod attractio & coactatio ista seu motus contractius fiat per actum à circumferentia mobili ad centrum fixum frigidum ab effectu patet, & per observationem Speculi nostri experimentalis optimè demonstratur, quoniam subtilem & dilatum spiritum locum amplum occupantem contulit versus capitis matracii meditulum seu centrum, efficitque tali contractione vt locum possideat magis strictum & angustum.

Figuram istius instrumenti hic iterum expressius, vt, loco ducis, pulsuum varietatis demonstrationem, seu ad diastoles & systoles alterationis rationem oculariter exprimendam nobis semper adsit.

Ex his

Æstas:

Ex his igitur systoles fundamentum, quippe quæ motus est in pulsu constrictius, & à manifesto ad occultum, seu à circumferentia centrum versus, radicaliter & in gradu suo primo expressum habetis, quippe quod est initium & radix cuiuslibet in hoc mundo virtutis seu actionis contractiæ, & consequenter istiusmodi in pulsu. Ad gradum verò secundariū capite proximo (propitiante Numine diuino) accedam.

Iam verò ad radicalem ipsius diastoles actus basim & scaturiginem exprimēdam me accingam. Orta est ergo ista in pulsu actio. Dicimus ergo quodd altera monadis æternæ proprietas quæ priori est opposita, est dilatare virtutem suam absconditam, in centro contractam, & quasi quiescentem, à centro ad circumferentiam: atque iste diuinus actus appellatur emanatio eius lucida, sapientia æterna, atque verbum Dei omnia operans, omnia distinguens, omnia animans, & consequenter omni re mobilior & agilior, vt Salomonis utr verbis. Sap. 7. Ista ergo proprietas dilatat se à se, hoc est, à centro ad circumferentiam, vnde eius effectus est emanatio sancta. At hinc dicunt Scripturæ, conuertit tenebras in lucem. Et Dauid, Splendore psal. 18. 12. præsentia diuinæ euauerunt nubes, fontesq; aquarum visibiles sunt facti, & fundamenta mundi reuelata sunt. Hinc etiam Dauid: Spiritus Domini ferebatur super aquas. Et Mercurius Trismegistus: Genes. 1. Pim. 1. Mens diuina potencia mutauit formam, & vniuersa subito reuelauit: omnia enim in lumen conuersa sunt suave & iucundum, & umbra quedam horrenda obliqua reuelatione subterlabeatur, &c. In ista igitur proprietate seipsum olim occultum patefecit, & cōsequenter mutauit tenebras in lucem: pellit siue emittit à centro ad circumferentiam contractum dilatando, & grossum subtiliando, priuationem mutat in positionem, & ex nihilo omnia facit; noluntatem suam conuertit in voluntatem, hoc est, negationem in affirmationem, quietem mutat in actuitatem, hoc est, potentiam tenebrosam reducit in actum lucidum: sic aquæ vnicum cœlorum & terræ subiectum, ex quo mediante ista emanatione siue actu lucido è tenebris emergunt, atque aquarum vniuersalium speciem induunt. Vnde Sapiens: Manus tua omnipotens creauit mundū Sap. 18. ex materia inuisa, & quasi nihilo, siue re mortua, iuxta illud Iobi: Reuelat fundamenta è tenebris, & Iob. 12. 22. educit in lucem vmbra lethalem. Vbi per fundamenta intelligit aquas; de quibus D. Petrus: 2. Pet. 3. 6.

Cælt

Cœli erant prius & terra de aqua, & per aquam consistentia verbo Dei, &c. hoc est, actu siue emanationis diuinæ virtute. In ista ergo sua proprietate dicitur Deus Deus patiens, Emanatio sancta, Aleph tenebrosum in Aleph lucidū conuersum, Splendor sanctus, ubiqz præsens, omnia implens, animalis, & ex nihilo aliquid faciens. Per istam ergo proprietatem res grossæ subtiles fiunt, opacæ & tenebrosæ rarefaciendo fiunt diaphanae & lucidae, & in spiritum limpidissimum & rarissimum attenuando atqz dilatando rediguntur: res naturaliter quiescens mobilis & actione prædicta redditur, ponderosa seu grauia levia & subtilia, fixa vero volatilia, tarda & lentè mouentia velociora reducuntur. Sic caloris Solis æstu glaciem, grandinem & niuem in aquam ac tum postea aquam in aërem dilatando esse redactam cernimus: vnde manifestum est, quod Deus emittendo splendorem suum à centro ad circumferentiam densam nubem antea contraria sua proprietate contractam dilatat, & in pluias dispergit, vel in aërem ex quo fuit prius resolutus. Deus ergo à centro emittens suum vitæ radium eius luce formaliter generat motum: at motus proles est caliditas quæ est præcipuus emanationis diuinæ agonista seu actus quo dissoluit proprietatis suæ frigidæ siue contractiæ leges. Lucis ergo comes est motus, & actus ab utroque est formalis ipsius caliditatis actus, quo dominante omnes frigiditatis effectus contractiæ per viam dilatationis resoluuntur. Atque ita videmus quod una proprietas diuina alterat atque mutat effectus alterius.

Hoc quidem totum habemus tamen experientia communis quam scripti Sacri consensu statutum: nam quis ignorare potest quod calidum attenuat dilatando, clarificat & depurat rarefaciendo, terram in aquam, atque aquam in aerem, atque aerem in ignem, hoc est, grauia in levia, opaca in pellucida dissoluendo; ut glaciei, granitinis & gelu resolutione apparet? Nonne etiam obseruamus, quod aestuosis Meridici afflatus Septentrionales dissoluat, rarefaciat atque dilatet effectus? & tamen est idem essentia spiritus, idem (dico) verbum, *Psal. 147.16* quod haec duo opposita operatur; nam ait textus: *Flanie Deo concrescit gelu, qui niues emituit sicut lanam, & pruinam quasi cineres dispergit, coram frigore eius quis consistit?* Emittit verbum suum & liquefacit ista, simul ac efflat ventum suum, effluunt aquae, &c.

Quo euidens, quod idem essentia spiritus vtraq; proprietate ad inuicē opposita sit praeditus, videlicet quod vnica essentiā diuina proprietatem vel Borealem & Occidentalem contractiuam & frigidam, vel Orientalem & Meridionalem induere queat, iuxta illud Ezechielis: *Veni spiritus à quatuor ventis*, &c. Unicus dico, spiritus potest noluntate sua lucem abscondere, obtenebrare, condensare, fixare, congelare & immobile reddere contrahendo se, & per sui ipsius contractionem constringendo spiritum Elementarem in nubem caliginosam: atq; iterum voluntate sua, hoc est emissione radios sui vultus lucem suam reuelare, tenebrosa illuminare, congelata dissoluere, fixa reddere volatilia, grossa per dilatationem spiritus Elementaris attenuare, hoc est nubem densam & opacam, diaphanam & subtilem reddere. Sed & hoc totum per speculi nostri experimentalis explicatiōē ad amissim habetis notatum: nam constrictiū frigoris Septentrionalis & Occidentalis dominio aērem in inatracio contentum ideo contractiorem fieri discernimus, quia quo ipsum est validius, eo magis attrahitur aqua in altum. E contrā verò dominio caloris Meridionalis vel Orientalis eò magis dilatari notamus aērem inclusum quo magis aqua pellitur deorsum.

His igitur aperte docemur, quod subiectum medium Elementare seu aqueum sit illud circa quod ambæ illæ proprietates diuinæ versantur: nam contractio proprietatis frigidæ actu illud mutatur in spissum, compactum & opacum: at viceversa calida illius dilatatio virtute illud iterum attenuatur. Nonne etiam videmus hoc idem spiritui humido in matracio contento accidere? Talis etiam spiritus ille vitalis in arteriis comprehensus, qui vel calore ventorum seu cœli intensiori attenuatur magis, vel frigore eorum inspissatur magis.

At verò iam nunc colligere debemus de aquarum ortu & natura adhuc longe altiora, & videre an in primogenita earum natura magis de natura principii positivi seu lucidi, an potius de illa priuatiui seu tenebrosi participant. Certum est ergo, si rem oculis mentalibus introspiciamus, quod natura aquae sit quid inter molem tenebratum atque fontem lucidū constitutum, hoc est inter potentiam diuinat̄ atq; actum deiformem situm: nam si esset de natura molis tenebrarum, tunc quiesceret, coagularetur in duritatem & opacitate obuelaretur, & consequenter frigida & siccā ad instar grandinis vel glaciei existeret. E contrā si aquæ essent de natura fontis lucidi, tunc ultra mentis humanæ captum forent volatiles & mobiles, atque mirum in modum subtiles, & in proprietate sua calidæ & siccæ. At verò videamus dispositionem aqueam à siccitate extremorum omnino variari, & consequenter esse mediū quiddam inter illas proprietates extremas: nam si non habeant in se caloris actum mouere ac fluere non possent, & si iterum non participarent de frigoris virtute, spissa & visibilia atque tangibilia non forent: ynde à Mercurio Trismegisto dicuntur *natura humida*. Verum enim uero

enim uero certissimum est, quod earum materia seu substantia de chaos siue abyssso tenebrarum maximè participat, tum propter ipsarum frigiditatem qua naturaliter imbuuntur, atque à tenebris quasi vetero materno accipiunt: atque hinc est quod (contra Peripateticorum mentes) aqua tam subtilis quam rara effugiat atque evitet caliditatis contractum, cum è regione libenter se à frigore amplecti sinat, eique naturali quodam appetitu adhæreat, eiusq; perdureta actum quoisque gelida & immobilis, & consequenter non aqua fiat, qualis ante lucis seu spiritus lucidi apparitionem fuit, videlicet massa informis tenebris vnde succincta; at apparente spiritu Domini, cuius agonista est caliditas, resolutur massa illa fixa & gelida in madores & vapores, atque humores madidos: nam in conflitu inter frigus & calidum subiecto huic intermedio à caloris actu negatur congelari, & consequenter mobile efficitur, atque ab illo frigoris dominio impeditur in substantiam pure formalem atq; igneam attenuari. Vnde aquæ illæ primordiales, ex quibus originaliter formati sunt cœli & terra, mediante verbo erant consistentiae mediocris, & naturæ mobilis atque humidæ. Et quamvis extremitate actus calidi in naturam quasi igneam attenuatur, in qua nihil videtur esse aquæ humiditatis, tamen semper est in rara illa proportione eiusdem naturæ in qua erat creata, tametsi ob ignis, seu caloris dominium discerni nequeat: nam si in ignem syncerè formalem verteretur, desineret esse materia aquæ, atq; ita migraret in formam diuinam, quod est impossibile. Deniq; ubi exultat frigus ibi visibiles, immo vero & admodum grossæ fiunt ut aqua visibilis, vel in altiori gradu adhuc frigoris in terream conuertuntur substantiam.

Concludimus igitur, quod in hoc discursum radicalem tam diastoles pulsuum naturæ, quæ in subiectum arteriis contentum dilatando consistit, quam systoles motus in contractione versantis, conditionem & gradum percipere potestis. Nam ut certum est, quod mundus maior ex forma lucida & materia tenebrosa quasi duobus contrariis conflatur, ita quidem necesse est ut actu unius vel alterius extremi in materia illa quandoque contraheatur, atque etiam quandoq; dilatetur, idq; magis vel minus pro ratione actu vel frigidi vel calidi prædominantur: illud vero quod resistit motui caloris, & in dilatatione patitur est materia aquæ seu elementum universale, quod eo fortius resistit quo potentius est in frigore & densitate: unde & reagendo dicitur agere. Sic illa beata Sanctorum patria quæ à Theologis cœlum Empyreum dicitur, spiritu adeo lucis actioni obedienti impletur ut tota credatur esse ignea, & consequenter valde mobilis, velox, tenuis. E contra regio seu cœlum illud sublunare spiritu adeo lucis actioni rebelli & illi frigoris obedienti refertur, ut sit magis lentum & tardum in suo motu, atq; in sua consistentia grossum & palpabile, ut pote in quo non dominatur lux, ut in superiori cœlo. Atque ratio est quoniam contractua spiritus diuini virtus in ista aquarum regione inferiori præualet, ut in superiori illa dilatativa excellit. Denique necesse est, ut regio aquarum intermedia, quæ stellata seu æther dicitur, de ipsis duobus cœlis extremis participet, & per consequentiam quod ex proprietate tam dilatativa quam contractua, hoc est ex actione caloris deorsum inuidentis, & frigidi sursum per viam resistantiæ renitentis, conflatur & perficitur eius motus, videlicet per participationem utriusque extremi:

C A P V T III.

Progressio à radice motus diastoles & systoles ad gradum ipsius secundum, per comparationem actus utriusque, videlicet tam contractui, quam dilatatiui in macrocosmo cum illis microcosmi.

Praedictis igitur de duorum cœlorum extremorum, atque illius medii naturis rite atque matura contemplatione ponderatis ad debitam seritonis antiquorum Medicorum antea relatorum considerationem atque interpretationem accedemus. Verba eorum sunt haec: Actio vitalis consistit in cordis dilatatione tantum, vel in eius contractione tantum, vel in contractione & dilatatione simul. In cordis sola dilatatione istas passiones bonaæ quasi effectus felices produci, videlicet letitiam, spem, confidentiam, amorem, misericordiam, humanitatem asserunt. Ac si ipsismodi cordis dilatatione aperta fuisset ad cœlum beatorum ianuæ, atque tenebrae vitales tali lucis diuinæ attenuatione fugatae, vnde spiritus humanus quasi ad cœlum tertium videtur esse aptus, atque gaudio & lumine diuino seu mentali illuminatus. At vetò in contrarium, ubi frigore priuationis oppugnat cor ibi statim contrahitur ipsum, & contractione à lucis radiis occluditur: quare tenebrarum passionibus oppressum, cuiusmodi sunt tristitia, desperatio, metus, odium, inuidentia, ira, furor, & verecundia: quæ omnes sunt passiones Septentrionales, ut praedictæ ex parte Orientis benigniter ab omnipotentis actu impressæ. Nonne igitur benigniter dicitur Deus agere in cœlo

Etud. de Pulsibus.

B B

supremo

supremo cūm sanctis: at verò in aëre dicitur princeps tenebrarum habere dominium, summa ope nitendo aduersus vitam humanam, quæ conflatur ex natura inter illam extremè dilatantem atq; istam extremè contrahentem; nam à fonte lucido calorem haurit innatum, at ab illo tenebroso humidum illud vitæ radicale: atq; ita ista quidem natura in cœlo intermedio præparatur, permiscetur, adaptatur, & à fonte solari, qui diametri mundani medium non aliter quām chordæ musicæ meditullium Diapason occupat deorsum ad animalia inferiora viuificanda impluitur. Hinc ergo cœlum & eius oculus solaris vitæ & salutis sedes à peritioribus haud iniuria dicuntur.

Quibus colligimus, quòd vitæ nostræ pabulum ex passiuo humido à materiæ scaturigine exurgente, & actiuo calido à luce diuina descendente componatur: atq; mirabile est quidem ligamentum & nexus per quem naturæ æterna ista duo ab extremis fontibus exurgentia in æquali proportione copulauit, ita vt actus quidem calidus ultra mensuram agat in humidu radicale, atq; ita more lychni nimis grandis subito lampadis absorbeat oleum, nec passiuum humidum supra calidi proportionem emineat, ne nimio suo madore citius quām par est extinguat ac præfocet calorem, sed in suis actionibus & passionibus par quasi pari referatur, calidumq; per viam in suis vasis arterialibus dilatationis agat, & sua actiuitate illum producat in corde & pulsu motum, quem Diastrolem vocant: atq; tum postea vt humidum in frigore ipsi à sua creatione innato gaudens, seipsum per quandam refrigerationis viâ constringat & coarctet, & contrahendo se instrumentum ad utramq; actionem obeundam obedies deprimat, quem motum systolem vocant Medici. Atq; hac ratione bene posuerunt prædicti Doctores antiqui illam cordis actionem medianam inter duo extrema quæ in cordis dilatatione & contractione simul consistit, quasi substantia cœli ætherei quæ est inter cœlum supremum igneum atq; hoc infimum grosum & aqueum, quæ cœli medii substantia consistit in æquali proportione inter materiam à deorsum ac sursum ascendentem, & formam diuinam à sursum ad deorsum tendentem. Hæc est ratio, cur à Platonicis datur huius cœli centrum, in quo Solis tabernaculum est situm, sphæra animæ seu æqualitatis, vtpote in qua calidum lucis, & frigidum tenebrarum siboles æqualiter in uno subiecto seu natura humida dominium habent, ita vt ambo hi actus æqualiter in suis proprietatibus contrahendo & dilatando agant & reagant in unico subiecto, sine unius supra alium exultatione, videlicet agendo per dilatationem & resistendo per contractionem: vtcunq; tamen operatur vita vel contrahendo vel dilatando sciendum est, atq; diligenter considerandum, quòd non sit nisi unicus spiritus diuinus, qui duplii sua proprietate solus operatur ad vitam, vt in sequenti clarius apparebit.

C A P V T I V .

Cur Deus cūm sit essentia unicus, in proprietate binam in mundi creatione versatus.

Quòd vitæ compositio ex septem proprietatibus cœli, & quatuor ventorum mediante & centraliter operantे uno summo & ter maximo spiritu existat.

Sep. 7.

EX illis ergo, quæ iam à nobis sunt dicta, constat, quòd mundus hic unicus ad exemplar conditoris essentia unius, sed proprietate ac voluntate multiplicis & diversi ex naturis contrariis confletur, & quasi in lite & amicitia simul per proportionem constituantur: nam nisi hoc esset nulla foret in isto mundo aut actio aut passio, & consequenter nulla in eo existeteret diuersitas, sed omnia unum & idem. Hinc ergo est, quòd ex luce & tenebris simul, ex forma agente, & materia paciente, seu resistentia reagente in varietate actuū calidi, frigi- di, & passiuorū quæ illos actus concomitantur, videlicet humili & siccii, unus essentia Deus, iuxta proprietatem suam binam, contractuam scilicet & dilatatiuam ad imaginem sui es- sentia unici, sed proprietate multiplicis mundum in principio crearat per verbum & spiritum suum æternum, quem ob istam rationem sapiens dixit simplicem & multiplicem, sim- plicem, ait, in sua natura, & multiplicem respectu multiformis actus & proprietatis quam in hoc mundo tam superlunari exercet, vbi diuerse per septem sua organa angelica agit, quæ in organis stellaribus quasi secundariis versantur, quām in sublunari, in quo medianis organis suis quatuor angelicis quasi primariis, per illa ventosa quasi secundaria ope- ratur. Hinc ergo vt vitæ compositio dicitur confari ex septem partibus, videlicet qua- tuor qui numerus vtpote binariæ radicis quadratus materiæ refertur, nam numerus bina- riū materiæ adscribitur, quatenus in se imperfectus, quippe medio destitutus; & tertius qui numerus quoniā perfectissimus formam designat: qui duo numeri simul uniti constituunt septem, iuxta cuius numeri partes septem in cœlo assignantur planitiae proprietate variis: ita quidē ille quaternarius numerus à ternario informatus constituit quatuor ventorū naturas à cœlo derivatas, & in unum spiritum coagmentatas: atque iste spiritus est ille vitæ spiritus, in quo

quo consistit humidum illud radicale, & calidum occultum diuinum, in quo cuncta vivunt, crescent & multiplicantur. De quo diuino spiritu verbi dixit Euangelista vitam immortalium quam mortalium fuisse: atque istam vitam vocavit lucem hominum: de quo spiritu etiam ista Propheta Ezekiel: *Quocunq; ibat spiritus, illuc eunte spiritu rotæ pariter euehebantur sequentes eum: spiritus enim vita erat in rotis;* & vnumquodque animalium quatuor vbiunque erat impetus spiritus illuc gradiebatur, &c. In quo Prophetæ sermone per quatuor animalia ignea quatuor mundi intelligentias ventorum praesides intendit; de quibus Angelus ad Zachariam: *Isti sunt quatuor venti cœli, seu quatuor ventorum intelligentiae quæ egrediuntur & stant coram Domino totius terræ,* &c. Et per rotas ipsos ventos arguit. Denique spiritum vitæ in medio earum intendit diuinam essentiam seu emanationem centraliter & essentialiter in Angelis & ventis mouentem. Quod etiam iste spiritus vnicus, habeat in se proprietatem quatuor ventorum, & quod vita afflatus sit spiritualis quidam effluxus de occultis quatuor ventorum proprietatibus emissus mediante isto spiritu supremo ventorum domino & restore, nos expressis verbis sic docet Propheta: *Veni spiritus à quatuor ventis, & insuffla vel in spiria imperfectos istos ut reuiniscant.* Ezech.37.9

Quo quidem sermone innuere videtur, quod spiritus iste (quem loco praecedenti vocat vitæ spiritum in quatuor rotis) est catholicus vita inspirator & vita spiritus dator, & quod vita creaturarum spiritus sit ex quatuor spirituum cardinalium naturis more abstrusissimo conflatus: nam humidum radicale per se de spiraculo Septentrionali & Occidentali commune quid habet, unde sit, ut naturali sua genitura sit de proprietate contractua particeps, vnde & ad naturam quietis est præclive. Verum quatenus illud de spiritu illo igneo, quem à spiraculo Orientali accepit, est particeps, eatenus in vaporem Meridionalem dilatatur; atque hac ratione ex parte Septentrionis contractuam proprietatem sibi vendicat spiraculum vita, & ad consistentiam madoris Occidentalis in sua contractione tendit: verum ab Orientali iterum dilatatur in naturam madoris vaporosi & Meridionalis; atque ita more circuli mundani rotatur in suis vasculis arterialibus in diastole & systole, hoc est se dilatando ratione portionis Orientalis in spiritum Meridionalem, ac subito more fluxus & refluxus maris se iterum contrahendo ratione portionis quam accepit de afflato Septentrionali in consistentiam Occidentalem. Vnde ut videmus, quod vna chorda cum suo pondere quasi actu catholicus minutus horæ in horologio motione vnius circuli siue rotæ modo motu illius antorsum, & immediate postea retrosum faciat, idq; partim agendo, partimq; resistendo: ita quidem catholicus spiritus vnius actu mouetur in vita officio, idq; circulo quasi ventoso vitalis in suis vasculis spiritus.

Hoc exactè illam viri grauiissimi Gulielmi Hartiei, Medicinæ Doctoris peritissimi, arte Anatomica quam clarissimi, necnon in profundis Philosophiae mysteriis versatissimi, compatriota mihi charissimi, & collegæ fidelissimi, sententiam atq; opinionem confirmare videtur; qua, idq; consultè & prudenter satis mundum in libello quodam suo, cui titulus est: *Exercitatio Anatomica, De cordis sanguinis, in animalibus motu; instructa, insigniterq; cum rationibus à Philosophiæ arca depromptis, tum multiformi demonstratione oculari declarat motum ipsius sanguinis esse circularem.* Et quid nî (ô vos Cynici, quorum est facilius rem aliquam sine ratione negare, quam probatam veris Philosophiae & experientiae telis redarguere atq; refellere,) quid nî (inquam) cum certum sit quod vita spiritus respectu cœlestium spirituale Zodiaci circuli impressionem in se retineat, ut pote in quo & per quem Luna periphericum suum quolibet mense iter perficiat, ad cuius motum proculdubio eius astra imperceptibilia sanguinis spiritui perfusa, spiritum etiam sanguinis, & consequenter ipsum sanguinem arteriale secum circulari suo motu rapit? Nonne etiam videmus ipsum spiritum mundanum, immo verò & ipsum mare in fluxu & refluxu Solis & Luhæ virtutibus obedire? Ait Salomon: *Sol lustrans vniuersa in circuitu pergit spiritus, & in circulos suos reuertitur.* Qualem etiam habet Luna in mari & aëre potestatem nemine in rebus marinis versatum latere potest. Nonne ergo homo microcosmus ob ipsius ad macrocosmū relationem? Quidni igitur virtute Lunæ & Solis non taliter circumrotetur, sanguinis vita qualiter tam aëra quam æthera ab ipsis (centraliter mouente ipso qui dat motum & vitam omnibus) motu certo circulari moueri testatur experientia? Porro in regione sublunari spiritum catholicum secundum ventorum prædominantium flatum gradatim à naturam à consistentia in consistentia rotati, videlicet à natura Boreali in Occidentalē, ab Occidentalē in Meridionalē, ac deniq; à Meridionali in Orientalē: nō aliter quam à grosso semper in subtilius gradibus quaternis tenditur. Si ergo spiritus humanus ab illo mundano, si vita praesides ab illis cœlestibus dependet, ut hi faciunt, necesse est ut illi etiam hoc idem ad motum & instantiam eorum agant: nam cum quod facit tale sit magis tale, necesse habemus credere ut illud q; fecit tale reddat hoc q; factum est tale in suo motu & proprietate tale quale ipse erat author. Sed ad propositū.

Flud. de Pulsibus.

BB 2

Dicitur

Iob. 28.25. Dicitur igitur, quod ut spiritus iste catholicus (qui ob istam rationem dicitur à D. Paulo *viuificare omnia;*) traditur à viro patiente aptare *pondus aëri* in macrocosmo, & *appendere aquas in mensura, & facere pluiae statuta, & viam fulgetrum tonitruum:* ita quidem ipse est, qui numero pondere & mensura aptare solet spiritum illum quo viuit microcosmus, atque pro suo bono placito illius propagines perfectæ harmoniæ vinculis in vnione pacifica connectit & ligat, adeo ut materiæ resistentia non possit superare formæ actum, nec agere potest formalucida, seu calidum innatum ultra proportionem recipientiæ siue passionis materiæ quæ est humidum radicale: atque in isto statu sit cordis & arteriatum motus sit percussio in diastole & systole æqualis in suo tempore, secundum veræ harmoniæ leges proportionalis: nam contractua seu constrictua frigiditatis humidæ motus eiusdem est in mensuræ & proportionis tempore cum illa dilatatiua caliditatis siccæ, nec superat actus unius reactionem alterius: atque ita pacem vel ad pondus vel saltem ad iustitiam adaptat spiritus iste immortalis in vita humana; quippe in qua aetio est moderata, tranquilla & æqualis. Atque haec est iustitia diuina, cum benignitate creaturæ vitam curare placuerit. De qua haec vir patiens: *Cum vita benignitatem erga me exercuisti, & visitatio tua conservauit spiritum meum.* Atque de isto vitæ pacificæ spiritu sic ibidem. Spiritus Dei fecit me, & spiraculum omnipotentis viuificauit me. De quo beato sanitatis & vitæ statu hæc Sapiens: *Creauit Deus omnia, ut essent, & sanabiles fecerunt nationes orbis terrarum: creauit hominem inextinguibilem, & ad imaginem similitudinum suæ fecit illum.* Verum iniuria diaboli mors introiuit in mundum: nam ut iustitia propter suam æqualitatem est perpetua & immortalis: sic quidem iniustitia est mortorum, inæqualitatis atque mortis acquisitio. Recedit ergo Deus à benignitatis suæ æqualitate in iracundia sua, & æqualitatis vincula laxare solet. At si Deus sit bonitas, iustitia & æqualitas in sua simplici natura, sequitur quod si ipse tollat faciem benignitatis suæ à creatura ut ægrotet, conturbetur, & ad quoddam inæqualitatis extremum tendat suus spiritus in mediocritate positus necesse habemus credere. Vnde ut David dixit: *Vita & prælongatio benignitas Dei.* Et Iob: *Visitatio tua conservauit spiritum meum.* Sic etiam ab eodem paciente docemur, quod Dolores impertiatur *Iob. 10.12.* *Deus ira sua.* Et Moyses in persona Dei loquens: *Ego missurus sum in cor tuum omnes plagas meas, & in seruos tuos. Faciet Iehoua ut adhæreat tibi pestis donec consumaris.* Quibus patet, quod in Dei manu sit æqualitatem in pulsu dare, quod feliciter viuat creatura; atque iterum motum pulsibus inæqualem reddere, ut vitam dolorosam, interruptam & inæqualem degat, quemadmodum in capite sequenti luculentius.

C A P V T V.

Hic radicalis inter somni & vigiliæ actus, & motus systoles & diastroles pacis, & qualitatis, atq; belli, inæqualitatis, interruptionis, aut perturbationis ratio ostenditur.

*S*i homo ad imaginem mundi, atque ex mundi compagibus sit creatus, necesse est credere quod ex duplice contrario tam in suo corpore seu terra quam spiritu (siue ipse officio animali, vel vitali, vel naturali fungatur) componiatur: nam aliter passionibus & mutationi minimè foret ipse obnoxius: at patitur vitæ suæ subiectum tam in actione animali quam in vitali, atque etiam naturali ob contractiua & dilatatiua illam proprietatem, quæ est omni subiecto mundo tam spirituali quam corporali communis, eique naturaliter quasi à creatura adnata: Verbi gratia, se manifestat in spiritu animali contractua frigiditatis tam Borealis, quam Occidentalis actio in somno, ut pote qui definitur recte à Galeno, esse delationem secundum naturam à finibus ad principium: Velsic: *Somnus est remissio animæ secundum naturam à finibus ad principium, &c.* Et quid aliud per istam definitionem intendere queat, quam quod somnus sit contractio spirituum animalium, seu sensuorum à circumferentia (quæ & finis est) ad centrum, quod est principium, hoc est à termino mobili ad locum quietis reducere. Vnde & alibi eum sic definit: *Somnus est quietus seu vacatio ab animalibus actionibus, &c.* hoc est contractio spiritus ab extra ubi operari cogitur, ad extra quod est sedes quietis. E regione vero vigiliam sic: *Est extensio animæ à principio ad corporis partes omnes, &c.* hoc est dilatatio spirituum ad centrum contractorum ad circumferentiam seu fines. Quod autem actio somnum pronoscens sit Septentrionalis vel potius Occidentalis frigida, illa vero vigiliam inducens Orientalis vel ad Meridiem quandoque inclinata, agnoscere videtur ipse per haec verba: *Vigilantia est propter siccitatem & caliditatem primæ sentientis partis, id est, cerebri, somnus vero ex contrariis.* Hinc alibi: *Somnus trahit magis ad intra.* Quibus liquet, quod ipsorum Ethnicorum consensu est in facultate animali proprietas tam contrahens quam dilatans, quarum illius effectus dicitur somnus, huius vero vigilia. Quod etiam facultati vitali similis adsit facultas ex pulsus motu declaratur, cuius effectus contractio-

Finit. med.

c. 4.

Gal. 1. pror. com. 2. 29.

Aph. 4. 67.

tractionis dicitur systole, dilatationis vero diastole. Denique, quod in hepate (quod est facultatis naturalis fons & origo) sit contractio in vigiliis, quia calor vndeque expansus & ad partes exteriores per vigilias educitur, vnde sit ut refrigeretur magis. Vnde Galenus, *In toto tempore somni videmus animalem vim quiescere, naturalem vero vehementer operari*: hoc est, esse contrarium in actu ad illum animalium. Præterea quod sit in hepate virtus naturalis tam attractrix atque retentrix, hoc est, contractua & septentrionalis, quam coactrix & expultrix, quae in dilatando consistit, neminem medicorum latere scio.

Dicimus igitur, si istæ omnes proprietates tam contrahentes quam dilatantes sint in proportione æqualitatis; verbi gratia, si Vigiliæ non excedant suos limites, sed sint in mediocri statu; atque etiam somnus non sit nimis dominans atq; sanitatis limites excedens, sed in proportione & statu iustitiae & æqualitatis se habeat, ad complexionem viri & rationem mensuræ vigiliarum, hoc est, ut actus proprietatis contractiuæ non superet in spiritibus animalibus actu illius dilatatiuæ: tunc quidem se habebunt in sede animali secundum naturales vitæ leges. Atque hoc idem de illis facultatis vitalis & naturalis est intelligendum. Sic ergo ex sphæra æqualitatis animæ in illas binas inæqualitatis progrediemur. Atq; in primis & ante omnia ut subiecto huic nostro insistamus de gemino illo ex sphæra vitæ æquali in limite inæqualitatis recessu verba, licet non nisi pauca & parca efficiam.

Creavit Deus hominem ut sanabilis esset, vnde in benigno suæ creationis officio formauit hominem ex limo terræ & inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ. In hoc quidem statu temperamentum vitæ Adami fuit ad pondus, & caloris dilatatio erat in æquali distan-
tia cum frigoris contractione in subiecto vitæ elementali seu spirituali medio, atque ita trutinis æqualitatis sive æquilibrio se habuit spiritus vitalis cum in subiecti mediocritate respe-
ctu suæ spissitudinis aquæ & raritatis igneæ, tum in sua actione per dilatationem igneam,
tum reactione per contractionem aquam. Atque ita per actionem & resistantiam æqua-
lem & mediocrem factum est vitæ temperamentum ad pondus; hoc est, in quo aëris seu spiri-
tus vitalis non sit rarius atque magis dilatatus ab igne naturæ seu Orientali, quam contra-
ctus à natura aquæ Occidentis cum proprietate Boreali mixta. Nonne animaduertimus
ob ista rationem illum anni statu ideo esse sub temperatis zonis degentibus maxime in aëris
temperatura & constitutione æqualem, in quo Sol per æquinoctia videlicet V. & Δ trans-
fit? quoniam calor solaris ab æquinoctiali linea emissus temperat extremitatem frigoris
quod emittunt poli quasi in via media. Hoc etiam in instrumenti nostri experimentalis ob-
seruatione liquefecit: nam cum aqua gradum colli in atraci I. occupauerit, euidens est aëris
mundani in caliditate & frigiditate temperiei signum: nam id est initium seu radix regni seu
hemisphærii Borealis, atque dominii frigoris; ita quidem illud Meridionale, seu hemisphæ-
rij æstuosi ab eiusdem puncto deorsum descendendo principiū seu incrementum ducit su-
um; vnde considerare fas est quod illa figura seu gradus I. sit argumentum quod aëris seu spi-
ritus inclusus in eo statu non est in sua consistentia nimis attenuatus sive dilatatus, quia ca-
lor non superat frigiditatem, nec nimis est incrassatus sive contractus, quia frigiditas non
superat caliditatem, & consequenter aëris est in quantitatibus suæ ratione, videlicet in suæ sub-
stantiæ spissitudine & subtilitate mediocri, & per consequens in eius subiecto calor æqua-
liter agit in dilatando cum actu frigoris per resistantiam reagendo & renitendo. In tali ergo
proportione se habet pulsus in exacta æqualitatis mensura, pondere & numero se habens,
vnde ut diastoles & systoles motus taliter etiam in isto statu se habeat necesse habemus cre-
dere, videlicet ubi tale adest temperamentum ad pondus:

Iam vero considerare debemus, quod tametsi sit in inclinatione aquæ ultra figuram I. ad extrema in uno respectu videlicet in motu & quiete æqualitas etiam actionis calidæ ad
resistantiam seu passionem humidi in spiritu, quemadmodum etiam in motu pulsuum re-
spectu pulsus celer & creber æqualis potest esse in sua distensione ad ipsius contractionem,
atq; etiam pulsus tardus & longus tamen respectu temporis ad illum mediocrem & ad pon-
dus habitum dici potest inæqualis, ut *infra* latius suo loco dicetur. At vero illa inæqualitas in
motu pulsuum discetur in species plurimas diuisa est à Galeno, atque aliis ethniciis: de
quibus omnibus suo loco latius discurremus. Dicimus ergo quod tam motum & disten-
sionum quam quietum seu dilatationum cum æqualium tum inæqualium author &
moderator sit ipse spiritus diuinus qui in sua beneuola erga creaturam proprietate beneuolo &
tempore motu conducit vitæ spiritum, ipsum nec nimium dilatando, quoniam tunc erit
nimis subtilis & tenuis in sua corpulentia seu substantia ad vitam in medio consistente re-
focillandam, nec nimium contrahendo: nam ita in suo motu nimis redditur tardus & quasi
fixus propter nimiam substantiæ suæ spissitudinem. At in maleuola sua dispositione auertit
faciem à creatura: vnde sequitur quod in motu pulsuum conturbatio & inæqualitas acci-
dat,

Pf. 104.29. dat, iuxta istud Prophetæ, *Deo dante creaturis recipiunt, abscondente faciem suam perturbantur, recipiente spiritum eorum expirant, emitente spiritum tuum recreantur, &c.* Quo sermone denotat spiritus diuini præsentiam esse vitæ salutaris, & consequenter perfectæ pulsuum ordinatio-
nis tam in suo motu & quiete quam in quantitate & qualitate siue actionibus. At si ipse auertat suum actum benevolum seu faciem suam, sequitur ægritudo seu perturbatio tam in naturali seu fælici & mediocri pulsuum actu quam præternaturali atque extremo vel inæ-
quali. Nam si vitæ spiritus ab inspiratione omnipotentis animetur & mouetur ad voluntatem motoris, necesse est credere quod aptat aëri illi pondus secundū voluntatem suam, atq;
in eo, & ex eo appendit subtilia meteora tā aquea quam ignea; nō aliter quam in aëre mundi
maioris dicitur sapientia aptasse pondera aëri & appendisse nubes in mensura, & fecisse
pluviæ statuta & viam fulgetro tonitruum. Atque varietas huiusmodi meteororum insen-
sibilium ab actu diuino in spiritu seu aëre vitali procreata est præcipua tam intemperie fri-
gidæ quam calidæ in pulsibus causa: nam vt est *solus Deus qui dat statum creaturis*, vtpote cuius
spiraculum seu afflatus vivificavit hominem: imo quidem *spiritus ipsius emissione creati sunt omnia*,
& consequenter, *in eo vivimus, mouemur & sumus*: ita quidem citra dubitationis aleam certum
est, quod ipse sit actor & motor in spiritus vitalis variatione tam salutari quam morbosa, &
non aliquis aliis ab ethniciis excogitatus, ipse est qui perturbat spiritum vitalem suo ma-
leuolo afflatus ipseque solus, qui propitiatus eius inquietudinem mitigat atque pacificat:
iuxta illud textus superioris, Emitente spiritum suum recreantur: hoc est, spiritus perturba-
tus, & vexatione quasi mare fluctibus iactatus, iam ad pristinum & salutarem in motu &
quiete statum reuertitur: nam eundem actum conuertere solet omnipotens tam ad salutem
quam ad infirmitatem: vnde vir sapiens. *Deus ignem facit ardere inter aquam. & in niue, & gla-
cie, vt terre iniustæ fætus corrumperet; hic vero è contrario, vt alterentur iusti etiam propriæ
facultatis oblitus est*: nam creatura tibi qui fecisti omnia inferiens ad punitionem contra
iniustos intenditur, & remittitur ad beneficentiam pro iis qui confidunt in te, &c. Est enim
actus Dei in proprietate sua Orientali quæ elementum commune conuertit in igneam na-
turam, vt mediante eo quasi organo tam gratiose & ad vitæ beneficium operetur, quam
seuere ad vitæ detrimentum, idque tam in spiritu vitali in macro quam in microcosmo: nam vt
caloris nativi actu præseruatur vita, ita quidem caloris illius in ardentiorem mutati æstu ve-
hementi perturbatur, vexatur, ac miserabilis fit vita, vnde Iob quasi infelix istius rei testis in
istam prorumpit lamentationem. *Sagittæ omnipotentis in me grauiores sunt, virus earum exhibet
spiritum meum, & conturbationes Dei quæ acie instructæ sunt oppugnant me. Nocte os meum perforatur
doloribus, & vena seu pulsus non requieuerunt; eleuasti me ad ventum, & efficiis ut desluam substantia,*
&c. Hic ergo vir patiens expressit luculentter actu in proprietate Dei Orientali in puni-
tionem siue afflictionem voluntate diuina versatam; quā intendit Deus in spiritibus vitalib;
& corde, non siue veloci pulsuum in motu & quiete actione, excitarentur, quo vitæ quietem
oppugnant, & viscera accendant æstu, & substantia corporis ardore liquefacit. Et David ait,
*Interdù & noctu grauis erat super me manus tua, conuertebatur præstantissimus humor mens in siccitatiæ
æstiuæ; debilitatus & alteratus sum valde, rugio præfremitu animi mei, cor meum palpitat, relin-
quit me virtus mea. Iratua consumimur, & tuo æstu conturbamur: vbi per cordis & arteriarum se-
pulsuum perturbationes à calore intenso factas, spiritus vitales, atque etiati naturales & ani-
males inflammantur, & inflammatione nimium attenuantur, & attenuatione eorum fa-
cile caloris intensi actui obediunt; atque hinc oritur pulsuum velocitas & celeritas & ve-
hementia, vti suo loco planius exprimeamus. E regione vero actu suo frigido in pulsuum tar-
ditate & spirituum spissitudine versatur: Istum igitur actu sequuntur morbi illi frigi-
di quos plaga Borealis atque etiam Occidentalis parturire solent. Vnde Psaltes, *Coram frigore
eius quis consistat: Et alibi, Flante Deo concrescit gelu atque coarctantur aquæ*. Et Moyses, *Percutiet te
Iehova frigore, &c. amentia & stupore cordis*. Amentiam autem definit Galenus *ratio in atricu fa-
cilitatu veluti paralysim*. Talis etiam erat paralysis Alcymi, de quo textus: *In tempore illo percussus
est Alcimus, & impedita sunt opera illius, & dissolutus est paralysi*. De his vero pulsuum motum tar-
dum vt plurimum sequentibus infra suo loco latius. Hoc caput concludens cum hac Biblii sa-
cri assertione, Deus qui est carnis & spiritus dominus operatur omnia in omnibus tam ad salutem
quam ad morbum, ipse per afflatum suum conuertit spiritum creaturæ iuxta placitum suum
natram tam rapidi & deuorantis seu perturbantis, quam suavis & benefici & placidi ele-
menti: quare ipsius est solius vulnerare & mederi, ipsius persecutere & sanare, occidere & vi-
uere facere, & non est qui de manu sua possit eruere. At de istis nos infra, vbi de
essentiali pulsus definitione disceptabimus
luculentius:*

CAPUT

C A P V T VI.

De illis organis, in quibus fit Pulsatio, atque de naturalibus ipsorum actionibus ad tale opus ordinatis.

AT iam, cum pulsus dictatur quedam contractio & dilatatio tam cordis quam arteriarum quae ex corde oriuntur; videamus iam quomodo ista organa seu vasorum spiritus vitalis recipientia ad illorum motus recte gubernandos, atque systolen à diastole distinguendam ordinantur, preparantur & disponuntur. Certum est quidem, quod vasa ista taliter à Deo componuntur ut apte & commode tam in altum à centro quasi ad circumferentiam distentione siue diastole eleuari, quam deorsum ad certum quasi quietis contractione siue systole possint moueri: nam tam cordis substantia quam arteriae corpus ex duplice compactum tunica est ex tribus fibrarum speciebus conflatum; quarum rectæ si contrahantur, tunc reliquis fibrarum speciebus relaxatis cor dilatatur: atque ista quidem actio dicitur diastole, & in tempore istiusmodi motus cor aërem ex pulmonibus per arteriam venosam in sinistrum eius ventriculum, cum ad sui refrigerium, tum ad spirituum vitalium nutritionem attrahere solet. Atque etiam hac eadem actione cor sanguinem ex trunco cariae venæ ascendit per ventriculi sui valvulas extra apertas, intus vero clausas, & cuspidibus sagittatum simillimas: hocque pulmonum substantiae nutriendæ causa attrahit. At vero si dictarum fibrarum transuersæ contrahantur, tum rectæ iterum relaxantur, & cor quidem contrahitur & reprimitur, atque haec actio vocatur systole, in tempore cuius motus fuliginosa aëris excrementa à sinistro cordis ventriculo partim per arteriam venosam expelluntur, & partim per magnam arteriam in partes alias, ut nonnulli volunt; tamen mea mea sententia quod ex aëris per inspirationem introducti mole est purum, & de substantia cœlesti diuinitate haud minima prædita, & ab aëris superfluitate diuisum, id quidem in Aortam intrusum, & in ea reconditum puto; utpote quod est verum pabuli vitalis subiectum diuinitatis scintillis exuberans, quarum accessu multiplicatur, & motu diastroles & systoles mouetur & agitur spiritus vitae, non aliter ac lampadis flamma ad finem usque mouens quandoque sursum, & deinde per aëris resistentiam parum per deorsum inclinans, iam tere propter liquoris defecatum extincta additione olei vivificatur & augetur; quod autem est aëris superfluum & inutile foras per expirationem expellitur; In istius autem motus spatio sanguis ille à vena causa motu præcedente extractus & in dextro cordis ventriculo præparatus atque elaboratus per venam arteriosam apertis valvulis semilunaribus ad pulmones nutriendos introducitur. Denique fibræ obliquæ illæ producent quietem, quæ inter diastolen & systolem intercedit. Quibus sat liquido declaratur, quod ratione harum in vasibus istis fibrarum ea optime ad tale opus in dilatando, contrahendo atque quietando obeundum à primo illo in centro motore, qui operatur omnia in omnibus, tam per organa sua spiritualia quam per corporalia præparantur, fabricantur & ordinantur:

LIBER

LIBER SECUNDVS, DE PVLSVS DEFINITIONE.

C A P V T I.

Quod Medici Ethnici in Pulsus definitione seu naturæ ipsius declaratione multum inter se dissentiant. Et primum de magis superficialib. ipsius secundum ipsum sententias hoc in capitulo agitur.

Dmodum graue videtur esse inter medicos vetustiores, in genuinæ Pulsus naturæ explicatione discrimen, quorum permultorum recitat Galenus nomina lib. 4. de diff. puls. Nam Heraclides Tarentinus sic. *Pulsus est motus arteriarum & cordis.* Alexander Philalethes. *Pulsus est cordis & arteriarum contractio atque dilatatio citra voluntatem.* Demosthenes Philalethes. *Pulsus est naturalis cordis & arteriarum distensio & contractio.* Bacchius. *Est distensio & distractio qua simul fit in omnibus arteriis.* Hic ergo omittit cordis considerationem. Zeno. *Est partium arteriosarum mista ex contractione & dilatatione functio.* Chylermus. *Est contractio & dilatatio arteriarum exurgente vndique tunica, & in seipsum rursus consistente, ab animali facultate & vitali comitante perpetuo tam sanitatem quam morbum, ad sensum deprehendi potens, &c.* Hic quidem ad definitionem magis essentialiem, quam præcedentes accedere videatur, tamen ipsum cordis in sua definitione respectum omisisse cernimus. Heraclides Erythræus. *Est distensio & contractio arteriarum atque cordis à vitali & animali facultate.* Hic etiam internum agens denotat Agathinus. *Et cordis & arteriarum motus.* Archigenes idem sentit cum Demosthene Philalethe. Magnus vult quod non sit distensio & contractio, sed in molem elevatio & concidentia sensibiliis cordis eorumque qua illi afficiuntur. Athenæus. *Est motus per distensionem naturalem & inuoluntariam spiritus eius qui in arteriis est & in corde.* Asclepiades atque ipsius discipuli sic. *Est distensio & contractio cordis & arteriarum.* Moschion. *Est motus peculiaris cordis, arteriarum, venarum cerebri ambientisque hoc membranae, qua in una inspiratione non semel sed identidem fiunt.* At vt mihi videtur membranæ non per se, sed ratione arteriolarum qua ipsiis, & præcipue piæ matri sunt insertæ mouentur. Eraistratus. *Est arterie dilatatio & contractio à facultate qua illa adiuncta est proportione.* Vel sic. *Pulsus est dilatatio arterie que super impletione fit spiritus à corde emissi.* Vel sic. *Est dilatatio qua facit vt tactum arteria feriat.* Auicenna sic. *Pulsus est motus receptaculorum spiritus ad regendum ipsum per aerem attractum secundum dilatationem & astrictionem, &c.* Hic Auicenna fallitur (vt mihi videtur) quia nec ad spirituum refrigerium, nec ad ipsos gubernandos fit pulsus, sed ad ipsum per aeris attractionem quasi cibo spirituali sustinendum, & nouo pabulo sibi simili reficieandum.

Quiibus videre fas est, quod ipsorum nonnulli ab iniicem in eo discrepare videntur, in suis definitionibus, quod alii assignant & explicant solum effectum ad sensum apparentem, videlicet dilatationem & contractionem in arteria sola, in corde solo, alii in arteria & corde simul, alii in corde, arteriis, venis cerebri & meningibus eiusdem. Vnde fit, vt istæ sint potius descriptiones pulsus manifesti & ab effe eti deductæ quam ab essentia rei. Alii vero magis profunde speculantes suas definitiones magis essentials & intetrias fecerunt: nam addit Chylermus, *Ab animali facultate & vitali, &c.* Animali, quatenus necesse est vt omnis inuoluntarius motus seu actio, qualis existimat ab Ethnici esse illa vitali, à motu voluntario consistere debet. Et Heraclides addit, à Vitali & animali facultate, quoniam facultas animalis existimat esse principium motus. Hinc ergo Athenæus inuoluntariam vocat pulsuum spiritus distensionem: sed vnde sit illa distensio non dicit. Quare quain magnum sit istorum ethnicorum medicorum discrimen in pulsus definitione, neminem latere potest.

C A P V T

C A P V T I I .

De dupli Pulsus describendi formula, & qualis sit Galeni in essentiali Pulsus definiendi methodo sententia.

Inquit Galenus, ubi de pulsus definitione discurrit, *Definitio que totam rei essentiam est ob ocum positura nihil debet eorum quae illi praecipua sunt & propria maxime, omittere: sed quandoquidem controversia de essentia est, necessario sua erit cuique definitio.* Definitionis autem genera assignat *ibidem* duo: alterum quod plane rei notionem explicat, quam qui ponunt nomen habent; alterum est quod docet essentiam. Istorum ergo alia notionem explicat ad rei essentiam non aspirat; alia recedit à notione, & non nihil accedit ad essentiam: alia vero tum de notione tum de essentia discurrit: denique; alia docet totam essentiam rei. Prior descriptionis species debet ex seipso habere fidem, res perspicuas explicans: altera, quae est vera definitio, declarat quid res sit: nam quae sit cuiusque definiti essentia hanc iuxta Aristotelis normam indicat. Denique; definitio notionis propria ut plurimum accidentia exprimit, cuiusmodi est extensio & contractio corporis tam cordis quam arteriae: quare sufficiebat nonnullis istiusmodi pulsus describendi formula. At definitio essentialis arguit rei essentiam, & consequenter genus & differentias, & usum generationis, causam etiam efficientem ad materialē aut instrumentalem, ut genus, aut motum, aut actionem, aut effectum arteriarum, differentias, per contractionem & distensionem, quodque sit citra voluntatem, usum, qui est innatus calor vel spiritus vitalis aut etiā animalis generandi, causam efficientem, quod sit vis quedam cor distendens & arterias, aut vitalis aut animalis aut utraque, materialē & instrumentalem, confirmationem arteriarum ad actionem declarare appositam.

Iuxta istas igitur conditiones expectat Galenus definitionem pulsus essentialis: quare Erasistratus putat essentialis pulsus descriptionem in ista verborum serie comprehendendi.

Pulsus est motus arteriarum per distensionem & contractionem, quem facultas efficit vitalis & animalis, ad implendas arterias spiritum continentem vitalem.

Asclepiades vero pulsum suo more essentialiter sic.

Pulsus est motus arteriarum per distensionem & contractionem quo spiritu impletur cum extenuantur, cum confidunt eorum tunicae euacuantur.

Galenus vero suam definitionem essentialis in hunc modum contextit.

Pulsus est actio particularis praecipue cordis, deinde arteriarum, quae distensione & contractione mouentur a facultate vitali, quo calor nativi mediocriter retineatur, generetur autem in cerebro spiritus animalis, diff. pul. l. 4. cap. 2.

Ego vero ad maturam definitionum istarum tam essentialium examinationem, atque seriam ipsarum inquisitionem descendam, quo melius ad essentialis pulsus, meo more fundamentalis (ut spero) certioribus innitente, descriptionem transeam.

Ad illas igitur Erasistrati atque Asclepiadiis quod attinet, percipio quidem ipsas esse in hoc magis imperfetas quam illa Galeni, quatenus mentionem faciunt de arteriarum in diastole & systole motu, & minime de illo cordis: nam hoc quidem certum est quod ut cor est arteriarum basis & fundamentum atque radix, ita quidem necesse habemus credere quod in motu & ad motum cordis dilatantur & contrahuntur arteriarum vascula; de quo quidem possumus in eo fieri certiores, quoniam subito ex serpente, vel alio aliquo animali viuo extra corde, ipsum satis diu post eius extractionem contrahi atque dilatari testatur experientia, dum tamē interea arteria a corde diuisa suum motum subito amittit: quod quidem est signum evidens, quod radicalis motus arterialis virtus in corde sit sita, quemadmodum demonstratio oculari capite sequenti expressa luculentius explicabitur.

Deinde dicimus, quod Asclepiades male & incongrue posuit causam illam pulsus motum originaliter efficientem esse spiritus accessum seu presentiam arteriae elevationem seu plenitudinem efficientem (ut ait) atque iterum eius recessum seu absentiam ipsius depressionem causantem: nam si hoc esset verum, tunc arteria omni momento euacuaretur aut repleteatur spiritibus: praeterea videmus quod omni hora sanguine arteriali impletur, quem dicimus ex spirituum cœlestium congerie in vehiculo aereo esse compactum: unde liquet quod non sit impletio arteriae & euacuatio in omni diastole & systole. Porro etiam si hoc esset ut intenditur ab ipso, illa impletio & euacuatio per inspirationem & expirationem aeris mediante trachea arteria, tunc sequeretur quod dilatatio & contractio pulsus obseruaret

Flud. de Pulsibus.

CC

eandem

eandem temporis mensuram cum inspiratione & expiratione , quod est veritati incongruum, ut nos docet experientia. Porro etiam videmus quod retento ad tempus halitus pulsus nihilominus semper manet idem. At si intelligat quod recedit ab una arteria in aliam, & iterum accedat ; si hoc quidem esset tum inueniretur in uno corporis membro systole & in alio diastole in eodem temporis momento, quod quidem absurdum est credere. Huius igitur motus radicem nos in definitionis nostræ essentialis explicatione seu enucleatione lucide ostendemus.

Denique concludunt primus & ultimus in suis definitionibus essentialibus quod causa pulsuum efficiens radicalis sit facultas vitalis; atq; Erasistratus simul addit (ni in ista sua absoluta assertione erret) & animalem ; tametsi Galenus de sola facultate vitali mentionem faciat. Quibus suis allegationibus assueverare videntur actionem seu proprietatem vitalem esse primam & centralem in cordis & arteriarum contractione & dilatatione; atque ita organum spirituale pro primo omnium in eo motore , qui vt est centrum & circumferentia cuiuslibet rei, ita quidem à centro circumferentiam usque mouet & operatur omnia in omnibus: hic ergo spirituali seu aereo vitae tabernaculo inductus ipsum animat & viuificat, atque suo motu per spiritum vitalem eleuat , & mouet organa seu vasa magis solida , videlicet cor & arterias: sic quidem in macrocosmo non est Angelus, sed Deus per Angelum, nec ventus, sed Angelus mouens à Deo per ventum , nec meteoron densum , sed Angelus mediante seu vehente vento per meteoron, qui ista facit. Pariformiter non est spiritus seu aer in microcosmo, sed virtus Angelica seu diuina, spiritu induita , quæ agit se dilatando & contrahendo in corde & arteriis, ad cuius motum dictus spiritus imprimis viuificatur & agitur in suis vasculis, ad motum cuius tum postea eleuatur & deprimitur cor, atque arteriarum vasa, vti in sequenti latius.

C A P V T III.

Hic luculenta explicatur ratio, à textu sacro prolata, quomodo Dei actus in spiritu corporis generali varie formiter operetur : similiter probatur efficaciter, quod spiritus vel vitalis, atq; etiam animalis, sit de spiritu mundi inferior substantia, quoad ipsius existentiam, at quoad eius essentiam de spiritu Dei. Et etiam radicales diastoles & systoles cause diligent inquisitione praeunte enucleantur, atque reuelantur.

VT rem demonstratione à priori , & profundius recitemus, quo ad essentialiem reuera spirituum nō modo vitalium sed etiam animalium atq; rationalium actum seu principium magis internum, & quasi à centro ad circumferentiam usque operans pertingamus, opera preterius fore existimamus rei istius certitudinem in primo loco testimonis extotius veritatis fonte de promptis, atq; tum postea rationibus, quas philosophiae veræ telis, oculari demonstratione explicare atque detegere. Sciendum est ergo, ante omnia, quod tres sunt in rerum inferiorum existentia gradus , tria, inquam , in rebus elementaribus regna , seu ordo triplex, videlicet anima, spiritus, & corpus: atq; iterum spiritus vel aqueus seu humoralis, vel aereus & ventosus. Anima ergo viuificat spiritum tam sensibilem quam insensibilem , & tum mediante spiritu, quasi re inter utrumque extremum media, huc atq; illuc ducitur corpus: internus vero atq; centralis animæ actus est illa Sacrosancta emanatio quæ viuificat omnia: nam, teste D. Ioanne, in verbo erat vita, & illa vita erat lux hominum. Hinc ergo Apostolus, Deus viuificat omnia. At rationem quomodo sic Iudich. Misisti spiritum & creatus sunt omnia. Quare absurdum sunt illi, qui volunt Deum ubique adesse virtualiter quasi accidentaliter, & non presentialiter seu essentialiter, quum ut ipse in sua essentia est super omnia, ita quidem ipse per omnia & in omnibus. Cui Apostoli propositioni etiam astipulari videtur Salomon in his. Spiritus incorruptibilis inest omnibus. Vnde lequitur, quod cum fons vitae sit pennis Deum (ipse enim solus est qui dat vitam & inspirationem & omnia) subtilis mundi , seu aquarum spiritus, ipsius presentia, hoc est mediante ipsius emanatione in Angelicam factus sit naturam, quam Poëta Deum Panam seu uniuersalem naturam, Cabalistæ magnum Angelum Metatron (atque istum dixerunt uniuersalitati præfatum , à quo quidem gubernari omnes virtutes singulares humanas, tam animales quam vitales & naturales putauerunt, quas etiam pariter angelos appellauerunt) Platonici animam mundi, & sacræ scripturæ spiritum sapientie, seu emanationem sanctam spiritu mundi subtili induitam dixerunt. Vnde textus, Amictus lumine quasi vestimento. Ob istam igitur rationem dicitur sapientia omnium prior esse creata.

Sic igitur spiritus Dei viuificus per uniuersum mundi spiritum expansus, & omnia impletus

Ioan. 1.

1. Tim. 6.

Iudith. 16.

Ephes. 4.6.

Sap. 12.1.

Psal. 36.9.

Act. 17.

Psal.

Eccles. 1.4.

plens, atque per cuncta transiens, ea quidem sua præsentia (vtpote omni re mobilior) vita, motu & actuitate informat; atque hac ratione subtilis & dignior mundi spiritus, splendore diuino ornatus, sic dictus est proprius spiritus vitalis , vtpote virtute cuius cæteri in mundo indigniores & grossiores animantur atque viuificantur : ad quorum motus cætera corpora tam mineralia quam vegetabilia atque animalia, imo vero & illa meteorologica, atq; etiam aquarum moles huc atque illuc pro voluntate primi motoris qui à centro immobiliter & in se permanens, emanationes seu actus suos essentiales emittit ad circumferentiam. A catholico ergo isto vita mundana fonte riuiuli vitae ad omnia creaturarum genera effluunt , & præcipue ad ipsum hominem cum additione. Hinc ergo à Mercurio Trismegisto dicitur homo mundi filius, quatenus à spiritu ipsius diuinitate specificato influit assidue in ipsum vitæ riuiulus, tam ad humani generis multiplicationem, quam ipsius præseruationem , videlicet ipsa emanatio sancta spiritum humanum implens spiraculi sui vitæ macrocosmum impletis portionem inflavit in lutosum Adami corpus, iuxta istud Moysis, *Sufflauit Deus in nares eius flatus* Gen. 2.7. Atque ex istiusmodi vitæ pabulo etiam conflatur vitæ spiritus omnium etiam aliorum viuentium. Vnde alibi, *Quicquid erat in eius naribus halitus spirationis vite, mortuum est.* Gen. 7.22. Gen. 6.17. Atque iterum, *Interficiam omnem carnem in qua spiritus vita est super terram.* At vero quod iste spiritus sit in Deo, seu (vt Iohannes vult) in verbo, testatur hoc. Non pertinet in homine Gen. 6.3. spiritus meus in æternum. Verum, quod omnis alia creatura præter hominem viuit per istum Isaï. 42.5. Iudith. 16. Dei spiritum sic Propheta. *Deus dat flatum hominibus & spiritum creaturis que calcant super terram.* Atque iterum vt suprà, *Misisti spiritum & creata sunt omnia.*

At relictis iam omnibus aliis creaturis, quibus Deus in pondere, numero & mensura suæ voluntatis multiformi concessit suam vitæ gratiam siue spiritum ad ipsum hominem (quem creator ob ipsius perfectionem cæteris quasi dominum præfecit) integrain verborum meorum seriem dirigam. Si igitur *Spiritus sapientia sanctus impletat orbem*, vt Sapiens vult, Sap. 1. si sit actus vitæ mundi, quippe in verbo vita, si ipse sit operator ille qui aptat pondus aeris & appetit aquas in mensura, &c. vt Iob ait, si mediante eo creata sunt omnia & ornata sunt cæli: si sit iste Iob. illa virtus diuina quæ viuificant omnia (vt ait Apostolus) & consequenter implet spiritum Judith. 16. mundanum, cumque vitæ dono ditet, atq; exuberantem facit: si *Spiritus sit ille incorruptibilis*, Job. 2.6. 1. Tim. 6. qui inest cuilibet rei (vt Salomon dicit) si deniq; sit verus ille panis de cælo descendens qui dat vitam Sap. 12.1. mundo, vt ait Euangelista, Sol, inquam, ille catholicus vitam & gloriam dans mundo tam inferiori quam superiori, vt David dicit; tunc quidem extra hæsitationem ullam credere debe Psal. 84.12. mus, quod ipse in hoc mundo mediante vehiculo istius mundi spirituali, vitæ suæ radios omnibus tam sub cælo quam in ipso cælo creaturis, atq; in primis animalibus, & super omnia ipsi rationali copiose tam in suis creationibus & generationibus quam ad ipsas præseruandas & multiplicandas impluit liberaliter & affluenter, iuxta istud Syriaci. *Sapientiam suam Eccl. 1. effudit Deus super omnia opera sua, & supra omnem carnem secundum datum suū: ac si cum D. Ioanne dixisset (vt antea) vitam dat mundo panis verus qui de cælo descendit.* Hinc Propheta, *Deus dat Isai. 42.5. flatum hominibus, & spiritum calcantibus terram.* Et alibi, *Deus dat vitam omnibus, & inspiratio Act. 17. nem & omnia: nam in primo ordine Deus sua emanatione animat Angelicū mundi spiritum,* & ille sic animatus more influentiæ cælestis animat ventum seu spiritum sublunarem quem aerem dicimus cum suo toto, atq; tunc aer cum istis omnibus per inspirationem ad cor duicitur, quod reseruando sibi substantiam cæli præsentia diuina viuificantem grossius, inutilius, atq; sublunare ipsius vehiculum siue tabernaculum, videlicet aerem, vtpote quid nimis humidum & materiale per expirationem expellit foras. Vnde euidens est, quod in spiritu isto cæli limpidissimo incorruptibilis etiam spiritus Dei creaturis omni momento descendant, qui est verus vitæ panis de quo intendit Christus in sua oratione, *dabo nobis panem nostrum quotidianum &c.* hoc est beneuole & cum benedictione ad salutem, & non maleuole & ad perturbationem. Quare vir patiens hæc. *Cum impius esset impleturus ventrem, in eum Deus effundit iram suam emittit, quam impluit in eum loco cibi, & Moyses. Colito Iehouam, qui benedicet panem tuo & aquæ tue, & amovebit quemvis morbum è medio tui: vbi per panem intendit tam spirituale, & inuisibile vitæ pabulum per aeris attractionem introductum ad cor: vnde dicit, iram suam impluit in eum loco cibi: quam illud corporale, quod transit ad spirituum naturarium nutritionem.* Iob. 20. 23. Exod. 23.25.

Nec mirum cuiquam videatur, me dixisse panem de cælo, qui & verbum est, tam ad benedictionem, quam ad maledictionem implui, cum testetur Moyses, quod idem Angelus qui missus est ante Israelitas in desertum ob eorum salutem & præseruationem, in quo Sap. 10.17. (teste textu) erat nomen Iehouæ ipsis in seueritate sua ingentem induxit afflictionem & mortalitatem. At Angelus ille erat sapientiae æternæ spiritus, vt testatur Salomon, & Syriacus, mediante quo quandoque beat, nonnunquam puniit.

Flud. de Pulsibus.

CC 2

Con-

Concludimus igitur, quod centralis vitæ virtus in homine sit *Spiritus Dei incorruptibilis*, qui emissus est ab ore Dei ut omnia viuiscaret: sed delitiae eius erant cum filiis hominum, ut testatur Salomon: nam ut ipse animauit spiritum mundi; ita quidem ista mundi anima, est omnia animarum in mundi creaturarum catholicus fons, utpote à quo suæ vitæ originem hauriunt; atque iste cælorum thesaurus in hanc vel illam creaturam inspiratione introductus naturam induit speciei à qua est introductus, videlicet facit in Leone leoninam, cane caninam, serpente serpentinam, anguilla anguillarem, coruo coruinam, ac denique homine humanam, &c. vt unque est cœilibet creaturæ vita qua suo more viuit, agit & mouetur. Ob istam ergo rationem Philosophi, cum dixerunt, *naturam quandam rebus omnibus insitam ex similibus similia procreantem*, quippe quæ generat cunctas rès, auget alitque: atque ob istam rationem eam omnium in se nomina habere aiunt. At vero, quoniam Deus hominem formauit ad imaginem & similitudinem sti, in organo humano gradu longe altiori quam in cæteris apparet: nam præter hoc quod ait Apostolus, *In Deo viuimus, mouemur & sumus*: addit Iob ista. *Spiritus est in homine, sed inspiratio omnipotentis facit eum intelligere, &c.* quod quidem in gradu tam intenso erat cæteris animantibus negatum.

*Aet. 17. 9.
Iob. 32.*

Iob. 33.

*Iob. 27. 3.
Pim. 10.*

In Epilogo.

*1. Cor. 6. 19.
& 15.*

Sap. 7. 26.

Nec quidem dicat aliquis, quod sit differentia inter spiritum Dei hominem viuiscantem & intelligere facientem; cum in expressis hisce verbis ait textus alibi. *Spiritus Dei fecit me, spiraculum omnipotentis viuiscavit me.* Atque iste spiritus delitescit in aere, quem continua inspiratione & expiratione attrahimus per pulmones ad cor, atque per nates ad cerebrum. Vnde Iob. *Donec superest spiritus in me, & spiritus Dei est in naribus meis, &c.* Ordinem autem descensum spiritus istius deiformis luculentem sic exprimit Hermes. *Anima rationalis in hunc vehitur modum: mens in ratione, ratio in anima, anima in spiritu, spiritus in corpore, in quo per venas, arteriasq; sanguinemq; diffusus animal vndiq; ciet, molcmque corporis suspensam sustinet, atq; circumfert.* Ac si dixisset, radius Dei in spiritu puro intellecuali spiritum animæ seu cæli loco vehiculi rapit, qui cum illis omnibus aere circumductus per inspirationem partim per nares ad cerebrum, partimque per pulmones ad cor, & ab inde in arteriam magnam quamlibet corporis partem vel membrum tamis suis perlustrantem, quæ præsentia istius actus seu virtutis diuinæ introducetæ mouentur, animantur & viuiscantur ad illa officia in corpore obeunda propter quæ membra illa fuerunt à Deo ordinata. In cerebro enim spiritus creat animales, quos ad intelligendum, ratiocinandū, reminiscendū, motum per nervos in corpore exercendum, ad imaginandum, atque sentiendum adaptat: in corde & arteriis spiritus præparat & animat vitales, vt motu & actu eorum pabulum exalteste diuinitate plenum in aere & sublunari suo curriculo omni momento per expirationem & inspirationem ad totius fabricæ vitam sustinetam atque continuandam introducatur. Et de isto hæc Nouum lumen Chymicum. *Creatus homo de terra ex aere virut est enim in aere occultus vitæ oibus, quens nos rorem de nocte, de die aquam vecnam rarefactam, cuius spiritus inuisibilis congelatus est melior quam terra vnuersa.* In hepate facit atque operatur ad spirituum naturalium augmentum & conseruationem quo sanguinis & membrorum status continuatur & augetur post successionem eorum diminutionem. Denique hic est diuinus ille spiritus à Deo è mundi cauitate in hominem assidue missus ad ipsius totum viuiscandum, alendumque & ad intelligentiam ei inducendam. Quare haud in merito dicitur corpus nostrum ab Apostolo *templum spiritus sancti qui in nobis est, & alibi, quod corpora nostra sunt membra Christi*: atque ita verbum more abstrusissimo incarnatum intelligatis.

His igitur in primo loco, à profundi speculantibus consideratis, apparenſ erit, quod ignis iste sanctus (utpote vapor virtutis Dei, & emanatio quadam claritatis omnipotentis Dei simila, & candor lucis æternæ & imago bonitatis eius) sit ille ignis Zoroastri & Heracliti Ephesi inuisibilis, à quo cuncta genita esse credunt: hoc est spiritus Domini (qui est igneus ille amor) cum ferebatur super aquas edidit iisdem igneum quendam vigorem, cum nihil sine calore generari possit; & consequenter vnuersa mundi natura humida ab ipso viuiscatur, & in catholicam mundi vitam seu animam conuertitur, mediante qua tum postea (spiritu illo diuino moderante, & integre afflatu suo operante) omnes creature ex mundi existentia seu elemento conflata & imprimis creantur, & tum postea generantur, ac vitæ pabulo post generationem reficiuntur, atque ad earum præseruationem nutriendunt, idque per aeris inspirationem atque expirationem.

In primo ergo loco spiritus istius ignis in generatione humana aetum paucis ostendā, & deinde ad illum in diastro & systole quæ ad vitam continuandam requiritur peruenient. Vitæ panis de celo, ut dictum est, deicendens in aereo suo vehiculo per inspiratione attrahitur ad cor, ubi est principalis illius thesauri sedes: & quemadmodū quando magnus aliquis dominus ē longe in curru seu quadriga sua ad domū sibi destinatam atq; ordinata invenit à vehiculo illo suo descendendo & palatium sibi dedicatum ingrediendo, relinquit atq; remittit curri-

curriculum suum: haud aliter nobilis iste deiformis postquam cor inuit, emitit protinus foras quadrigam suam aeream, utpote de sua substantia sua minime existentem. A corde igitur fit separatio puri ab impuro, seu cœlestis spiritus diuinitate exuberantis à superficie aeris densi regionis sublunarum, mediantibus duabus valuulis mitralibus foris aperitis, intus clausis: & quod quidem de vera virtute existit in vase Aortæ reconditur, & immittitur, mediantibus valuulis illis semilunariibus in arteriæ magnæ seu Aortæ orificio cordis thalamum respiciente dispositis: quæ valuulæ quo melius officium istud efficiant sunt intus operæ, extra vero clausæ. Ista ergo virtus essentia, in qua est vis catholice, & consequenter operatur secundum locum in quo est (nam à spiritu ab ore eius omnis virtus cœlorum, & eorum quæ ab iis sunt) vnde per corporis membra mediantibus aortæ ramis dispergitur: ob quam causam in cerebro induit animalem virtutem, & sentire, mouere atque intelligere facit hominem, vnde anima dicitur animalis; in corde vitali facultatem, & virtutem exercet, vnde anima vitalis in hepate naturalem vnde anima naturalis dicitur. Denique operatur tam in homine, quam in mundo omnia in omnibus, iuxta Apostoli sensum, nam *in eo vivimus, mouemur & sumus: ipse est, qui vivificat omnia*, videlicet spiritus seu afflatus quem Deus ubertim hominibus infundit. Et quamvis omnes hi in corpore humano actus videntur esse diuersi, hoc quidem accidit ratione varietatis proptie atis diuinæ, tamen si spiritus sit semper idem & unus: sicutiam videmus eundem ignem vulgi rem varijs iuxta passionem cum quo iungitur, producere effectus haud mutata ignis illius substantia. Hinc vocat Sapiens eundem spiritum simplicem ratione suæ essentiae, & tamen multiplicem ratione multiplicis suæ proprietatis. At vero spiritus iste notabiles hos tres in corpore humano actus pereminentiam super alios subordinatos, perficere solet, videlicet animales, vitales, & naturales, ut per istos hominis cœlum ad imaginem illius mundi in regiones tres varias distingueret, quo rectius mundus dicatur minor, videlicet in intellectualem, quasi Empyream, vitalem, quasi ætheream, & naturalem, quasi aeream & sublunarem.

Vt ergo in generali mundi fabr. i. a vniuersus ipsius spiritus aqueus, seu natura humida in has tres regiones verbo Dei lucido est diuisa, iuxta illud Psalmi, *Verbo Domini firmati sunt cœli, &c. ita quidem ab eodem spiritu, seu verbo, ante evlli in spermatis massa membris apparitionem tres istæ regiones bullis seu ampullis distinctis post ipsius in matricem immisionem apparent, ut infra dicatur.*

Actus ergo diuinus in spiritu animali veetus animaliter agit, & impressiones animales facit in corpore, iuxta voluntatem ipsius qui eum inspiravit, videlicet vel legendo, sensando, mouendo, imaginando, ratiocinando: et quod memorando: in virali vitaliter, tam dilatando & cōtrahendo: in naturali naturaliter, vel a trahendo, retinendo, alterando, & expellendo vel nutriendo per appositionem, unionem & assimilationem, vel angendo in longum, latum & profundum, vel denique generando per immutationem & formationem. Hinc ergo quidam animalia humanam definiunt esse diuinam quandam substantiam à diuinis fontibus emanantem, ducentem secum numerum, non diuinum, quo opit. ex omnia dispositum, sed rationale in numerum quo cum omnibus proportionem habens omnia intelligere possit. Cum ergo actor iste diuinus quasi diuinitatis radius omnes in corpore gignentis impressiones tam virtutem generationi necessarias præparasset, tunc quidem ad generationis actu sic progressitur. Paravit ipse in paterni partus generatione vase seminaria quatuor, quod tamen duo ex arteriæ magnæ trunci exurgunt, & per illa vena tur spirituale illud semen inuisibile, ex quo tamen postea homo interius in foetu propagatur. At istud semen fere inuisibile & spirituale utpote per magnetica vasorum istorum virtute à cerebri cordisq; & hepatis spiritu ualibus est extractum, & in ipsis contentum, ita quidem necesse est, ut species spirituum inuisibilis in ipsis continetur, in quorum medio seu meditullio, tamquam Rex atque Imperator regnat spiritus diuini radius, qui est internus & cœteralis in foetu seu partu agens & actor, ipsam corpoream foetus substantiam per spiritus ventosi motum ad imaginem illius spiritus efficiens & conformans: vnde spiritus animalis portio tendit ad sui similis fabr. cam in massa spermatis, illa vitalis ad cordis, & ipsa naturalis ad hepatis. Hinc ergo est quod filius vel filia solet parentum non modo complexionem & animi ut pluriū mores, verum etiam ipsorum corporum speciem: atque etiam membris parentum obitum rationem solent hæreditare quasi filiis transferti, & præcipue animæ passiones, vnde & hæreditati dicuntur, similiter virtutem mores, & naturales ad alimenta inclinato. Vasa vero illa duo, quæ ex venæ cauæ truncu atque emulgente emergunt, & consequenter venosa diuina, illam subtilem membrorum visibilium ex alimento corporal præparata orum materiam seu substantiam, quasi extractum ex elementis solidis constitutibus, seu purum molis ab homine externo dinitum, & vi quadam magnetica in coitus actu in ipsa attractum recipiunt, vnde fit, ut istiusmodi materiæ ex omnibus corporis membris in ista vase recollecta coaceruatione

CC 3 pto-

procreatur sperma visibile, in quo semen inuisibile continetur, non aliter quam anima seu homo internus & inuisibilis in corpore seu homine externo & visibili. Ex istius igitur spermatis visibilis substantia generatur & fabricat corpus humanum mediante actu illo centrali in homine interno seu semine inuisibili delitescente. Atque hinc fit quod natus effigiem sive simulachrum parentum ut plurimum representet; atque etiam quod ex parentibus gibbosis talis etiam proles parturiri cernitur. Hinc etiam est, quod parentes podagra, calculo vel phthisi laborantes, horum etiam morborum corporalium seminaria relinquunt suis successoribus.

Vno autem spermatum in molem speciei producendae aptam fit in plexu illo admirabili retiformi, quem Græci anastomosin dicunt, in quo vas venale arteriale, & arteriale venale subtilissima textura connectitur: atque ita quam subtilissimo spiritus centralis artificio fit exacta speciei in materia atque forma permixtio: qua completa iam tandem post massæ adeo mixta à serosa sua superfluitate purificationem & expurgationem in testibus, illiusque per vas afferentia in recipientia seu prostatas glandulas transitum, tandem per membrum virile in matricem mulierem ejaculatur: in quo uno philosophico spiritus secretus intus centraliter agens assidue gradatim & paulatim agit ad fœtum ex dicta massa adeo infusa formandum.

Pro pleniori huius rei discursu, & quomodo post eius in uterum emissionem spuma quædam post sex primos dies ex ea oriatur, & tū postea qua ratione vesiculae seu ampullæ tres eminentes per tres dies sequentes in dicta spuma constentur, in quarum qualibet spiritus diuersus est inclusus, & quod quilibet stotum ad suam propriam speciem generandam videlicet medius qui est vitalis ad cordis generationem, summus animalis scilicet ad cerebri fabricam, atque infimus seu naturalis ad hepatis complementum: ac denique quo ordine & qualibus distinctis temporibus reliqua omnia ad fetus & natu perfectionem confluunt, optime à nobis Sect. I. part. 3. lib. 3. cap. 4. & 5. *Anatomiae meæ tripliæ*, vbi de mystica spermatis anatomia tractatur, explicata atque reuelata inuenietis. Hic vero vos intelligere velim, quod sit solus iste incorruptibilis Dei spiritus primum per inspirationem in patrem introductus, & deinde specie i impressionem capiens, in seminali spiritu delitescens, qui centraliter agit in matrice ad fetus conformatiōnem.

*Iob. 27.
Iob. 33.
Eccl. 4.5.
Gen. 9.5.*

Iob. 32.

Quod enim spiritus Dei viuus mediante vehiculo aereo in parentum cor & arterias natu est introductus, liquet ex his sequentibus: nam Iob fassus est spiritum Dei esse in naribus & halitu suo. & alibi Spiraculum Omnipotentis vivificauit me. Hinc ergo ait Sapiens: *Spiritus redabit ad Deum qui dedit illum. Et Deus dixit sanguinem animæ sedem: quare qui sanguinem hominis effuderit, per hominem sanguis eius effundatur, quoniam in imagine sua fecit hominem, &c.* videlicet ratione praætentia spiritus diuini in anima, cuius vehiculum est sanguis seu aer in sanguinem factus: non enim erat in homine externo nec vita nec motus, nec anima, nec ratio priusquam Deus spiraculum suum immisisset in faciem Adæ. Quod etiam iste spiritus omnem vitalem, animalem atque naturalem vim suo actu diuerto infuderit, & radicaliter in principalia corporis membra impresserit, ex his constat. *Spiritus est in hominibus, sed inspiratio omnipotentis fecit eum intelligere*, atque ad imaginem cœli Empyreum macrocosmici fecit cœlum intellectuale microcosmicum, in quo est voluntas quasi primum mobile, ad cuius actum rapiuntur sphæræ tam vitales quam naturales; quare ipsarum actus dicuntur inuoluntarii, sive à radice animali coacti: non aliter quam omnes orbis cœlestes & sublunares ad motum primi mobilis ducuntur ab ortu in occasum.

Similiter ad imaginem cœli macrocosmici ætherei creavit & generatione adaptauit cœlum vitale cuius spiritum & stellas dicit & mouet dupli motu ad imitationem cœli stellarum, videlicet per viam violentam seu rapim, primi nempe mobilis quæ est ab Oriente in Occidentem: & consequenter motus iste fit per dilatationem cum ratione caloris excitati à rapido illo motu, tum ratione dilatatiæ proprietatis istius spiritus catholicæ quæ cardini Orientali ascribitur. Hinc ergo fit, quod virtus in materia mundana dilatatiæ est contra naturam ipsius, quippe quæ appetit naturaliter quietem, utpote quæ est tenebratum & frigoris filia, cum è regione virtus ignea sit ex parte formæ, seu emanationis Dei lucidæ.

Hinc ergo accidit inuoluntarius iste in spiritu mundi æthereo motus dilatationis: hinc in spiritu arteriali ille distensionis qui producit motum dictum diastole in pulsu. At vero ut in cœlo æthereo videmus spiritum ipsius in corpora molliæ stellarum coagmentatum per resistentiam moueri, & aduersus motum illum dilatationis eniti, iuxta naturalem materiæ densæ conditionem (cuius est tum grata suæ gravitatis, tum quia est dentia & consequenter frigore conglomerata, resisteret actioni caloris: nam ab Occidente mouent

mouent versus Orientem, hoc est, contra voluntatem actus divini, quippe ad proprietatem potentiae seu voluntatis diuinæ inclinans) sic quidem spiritus iste cœlestis per inspirationem attractus, & in subtilem arteriarum sanguinem coagmentatus, resistentia sua agit in contrarium ad motum ignis inuisibilis inclusi. Istius rei demonstrationem latorem immediate infra ostendemus.

Quod autem de cœlo descendat ista vitæ virtus concludimus in his. *Vitam dat mundo panis verus qui de cœlo descendit, &c.* Pariter etiam ad imaginem cœli sublunarum, seu aerei (quod vnicum elementum facimus) aptauit cœlum aereum siue sanguineum in homine: atque ut in aere macrocosmico nubes fieri, & ex pluia inde promanante fontes & riuulos atque maria generari, idque virtute verbi: sic etiam hæc omnia se habere percipiuntur in regione hominis inferiori, centraliter & occulte operante spiritu Dei vivificante.

Denique ut terram esse seminum receptaculum cernimus, quæ mediante actu divino in ipsis in propriam suam exungunt speciem visibilem: ita quidem extractum cœli atque elementi catholici in homine mediane, & occulte ac mirabiliter operante isto spiritu centrali ab informi spermatis in utero iniecti massa, in propriæ suæ speciei visibilis fœtum transmutatur. Hoc etiam testatur rex sacer in his: *Ossa mea non occultantur à facie tua, etiam si secrete sum factus & formatus infra in terra, oculi tui viderunt substantiam meam Iob. 10. 9.* adhuc imperfectam, informem & non existentem, nam in libro suo fuerunt omnia membra mea conscripta. Et Iob optime: *Qui formauit hominis membra cum nullum ex iis extaret adhuc: nonne sicut lac fudisti me, & tanquam caseum coagulasti me? cute & carne induisti me, ossibusque & neruis compegisti me, cum vita benignitatem exarauisti erga me, & visitatio tua conseruat spiritum meum,* &c. Ac si dixisset, membra hominis formauit Deus ex spermate in quo nullum membra visui apparebat: iperma quasi lac fudisti in uterum muliebrem, proprietate seu afflato Meridionali, qui more lactis seu spermati est calidus & humidus; tanquam caseum coagulasti me, hoc est, secundo & ultimo contractionis gradu qui proprietate spiritus septentrionalis coactante & fixante perficitur: deinde actu, seu spiritu vitæ per afflatum proprietatis Orientalis viuificant fœtum, & à propria & diuina sui spiraculi enitate intelligere fecit eum. Hic ergo fœtus, seu partus complementum à digito seu actu spiritus Dei ad exitum productum fœliciter videtis. Tunc pergit sic. *Et visitatio tua præseruat spiritum meum,* &c. Ac si dixisset, ærem perpetuum post suam nativitatem atrahendo sibi magnetica quadam virtute addit spiritum spiritui, radiumque radio; unde sit vitæ non solum successiva appositione continuatio & præseuatio, verum etiam auctio & multiplicatio. Ad istum ergo modum erat (secundum Salomonis lensum) homo ex utero matris figuratus caro, tempore decem mensium coagulatus cum sanguine ex semine viri. hic factus traxit communem aerem, ad vitæ scilicet sustentationem. At in hisce omnibus aëre est spiritus diuinus, seu verbum in nobis incarnatum, in quo erat vita & lux hominum. Atque hinc Apostolus: *Vnus Deus, & pater omnium, qui super omnes & per omnia.* Et alibi. *Vnus pater omnium Isai. 51. 2;* ex quo omnia, & nos in illum, & unus Dominus Iesus Christus per quem omnia & nos per ipsum. Iterum Christus caput omnis viri, ut pote lapis ille angularis super quem adificatus est homo, de quo Prophetæ: *Attendite, seu respicite ad petram ex qua excisi estis.* Nam æterna illa sapientia est petra, seu lapis ille essentia unicus, super cuius bases omnes homines sunt adificati, ex quo respectu eorum essentiae sunt excisi. Vnde ab Apostolo dicitur: *Christus unum corpus habens multa membra: hoc est, una diuina essentia incarnata, multos homines, imo vero omnes essentialiter viuificant: non intelligit Christum hominem, sed illum diuinum quo plenissimus erat Christus homo, qui omnia implet, & ipsum hominem externum animat, & viae & intelligere & loqui facit.* Vnde ipse alibi. *Christus in me loquitur, in vobis non infirmatur, sed potens est in vobis.* Sic internus Christus dixit: *Veni à patre, redibo ad patrem.* Hinc Leuita. 26. etiam ait Iehoua: *Ponam tabernaculum meum in medio vestrum, & non abiicet vos anima mea.* Dabo sanctificationem in medio eorum in perpetuum, & erit tabernaculum meum in eis. & ero iis Deus. Et Apostolus. *Templum Dei estis vos, & spiritus Dei habitat in vobis.* Et Evangelista: *Regnum Dei Luc. 17. est inter vos.* Et Apostolus ait: *Vnuo iam non ego, viuit vero in me Christus.* Gal. 2.

Nec durum videatur hoc mundanis, quoniam etiam super hunc lapidem angulari, super hanc, dico, petram fundata & statuminata sunt omnia, verum eminenter, & super alia homo: ut sapientia implet omnia, ita necesse est ut ipsa insit cuilibet rei. Atque hoc idem est, quod Apostolus innuere videtur, ubi dicit quod *Christus fit omnia & in omnibus.* Hic ergo est cuilibet rei lapis angularis, super quem fundatur ipsa: super hanc n. basim adificatur, suo loco exaltatur, & splendore admirabili adornatur Sol. Vnde David: *Posuit tabernaculum suum in sole.*

Hoc

Sap. 1. & 12.
Colos. 3.

*Psal.**Iob. 26.7.**Iob. 34.**Ioan. I.**Psal. 118.22.**Matth. 21.**42.**Rom. 9.33.**Pim. 10.**Ioan. I.**Ioan. I.**Nouum lu-**men epilog.**Ioan. 6.**Deut. 8.3.**Psal. 78.24.**Ioan. 4.**Matth. 4.*

Hoc fundamento suspendit Deus terram super nihilum: nam iste est lapis ille angularis, quem proiecit Iehoua pro basi terre: lapide hoc angulari aptat pondus aeri & appendit aquas in mensura: & consequenter super hunc extendit cœlos: denique ex ista petra excisi sunt æternæ hominum bases, quibus viuunt in æternum atque vniuntur cum Deo. At hic lapis igneus est in tenebris, & tenebrae non comprehendunt illum; est lux hominum, sed homines magis dilexerunt tenebras: per ipsum mundus est factus, & mundus eum non agnouit: istum tanquam lapidem probatum angularē & pretiosum in fundamento fundatum posuit Deus in fundamentis Sion microcosmici; at ipsum reprobauerunt edificantes: unde factus est lapis offensionis, & petra scandali: at omnes qui credit in eum non confunditur. Hisce ergo liquet, quod hic sit basis illa vna super quam fundatus est quilibet homo, quippe in quo, & per quem viuit, mouetur, augeatur, multiplicatur intelligit & ratione imbutur: ac denique tam internus quam externus homo extruitur, iuxta illud etiam Hermetis notatu dignissimum. Mens diuina vehitur in ratione, ratio in anima, anima in spiritu, spiritus in corpore, spiritus per venas arteriasque, sanguinemque diffusus animal vnde ciet, molemque corporis suspensam sustinet, eamque circumfert, &c. Quo sermone arguit lucem istam diuinam in medio omnium suorum vehiculorum in corpus humanum se immersentem hominem internum cum intellectu & ratione, tum vita & spiritu, & consequenter motu & actione atque existentia exornare, eius molem more lapidis angularis suspensam tenere, eamque circumferre. Hinc Chaldaei ipsam animam humanam definiuerunt esse lucem quandam diuinam ad imaginem verbi, cause causarum, primi exemplaris creatam, substantia Dei sigilloque figuratam, cuius character est verbum æternum. At iste spiritus (ut dixi) est vnicus, infinita membra habens. Vnde certum est, quod respectu lapidis istius angularis, omnes homines sunt unus, quippe ex eadem petra excisi. Attendite ad petram (ait textus) ex qua excisi estis, videlicet ad Christum spiritualem, qui est lapis angularis super quem edificatus est omnis homo qui in hunc mundum venit, iuxta istud D. Ioan. Est lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, & ista lux erat vita quæ erat in verbo, à quo facta sunt omnia, & sine quo nihil. Hinc ergo Christus Iesus vocavit omnes homines suos fratres, & haec: editatis sui patris capaces, ut pote qui cum ipso respectu istius lapidis angularis sunt de eodem patre. Vnde propter unionem & consonantiam istius spiritus dictatur charitas & spiritus amoris, ob respectum cuius omnis homo debet amore erga suum fratrem rapi atque flagrare, cum recte intelligat se ex eodem vita fonte cum fratribus suis processisse: quare concludit textus, quod quicunque odio persecutus fratrem, ipse non lucis, sed tenebrarum est filius: nam si recte cognouisset lucem in se ipso regnante ultraipsius leges quæ in Amore & unione consistunt, ne gradum quidem excedere voluisse. Atq; haec quidem in primo loco mundanus explicare necessum fore putauit priusquam ad arcanā cordis seu spiritus vitalis in diastole & systole motu rationē penetreremus, ut pote sine cuius rei vera consideratione ad intentionis nostrae medullam, profundum veri subiecti de pulsus motu arcum me imme gere conuenienter non potui: nec quidem de tam ardito discursu absque manifesta obicitate capi: itari vulgati inimicissima tractare fui ansus. Nam vero cognitis supercœlestis spiritus vitalis, partu, actu, loco siue sede & vehiculo, varietate proprietatum, & quomodo ipse sit solus & vnicus, in primis in fœtus procreatione, ac tum postea in geniti siue nati conseruatione actor & author; in secundo loco de ipsis in motu vitali actus ratione & origine, & vnde hauriat sua propria tam dilatatiæ, quam contraciutiæ initium aperte, rametsi succincte agam.

Inuuit Philosophus in veris Dei atque naturæ mysteriis versatus, Creatus homo deter-
ra ex aere viuit, est enim in aere occultus vita cibus. Et D. Ioan. de illo cibo secreto haec. Vi-
tam dat mundo panis verus qui de cælo descendit. Et alibi, Cibavit te Man, ut notum faceret tibi non
solo pane viuere hominem, sed omni verbo quod prodit ex ore Iehouæ. Atque iterum, Panus robustissi-
mus, id est, Angelorum frumentum de cælo, & manna ad comedendum; de quo manna ab condito haec Christus, Cibum ego habeo ad manducandum quem vos nescitis, &c. est enim iste cibus
in aere occultissimus, sed virtute quam Deus dedit Moysi in formam densam atque visi-
bilem apparebat, ut etiam naturali nisi aelitarum esurientium facultati loco nutritimenti
solidi inferire: vnde & tali manna etiam è cælo descendentem, quod Verbum etiam di-
ctatur, cibatus est Christus homo in deserto, vnde ait (iuxta textum Moysis præceden-
tem) Non solo pane viuit homo, sed omni verbo prodeunte ab ore Dei. De isto etiam cibo spirituali
haec Apostolus. Omnes eandem escam spiritualem manducauerunt, & omnes eundem spiritualem
potum biberunt, bibebant autem de spiritu ali consequente eos petra petra autem erat Christus: nam manna
est nihil aliud nisi cibus ille inuisibilis in aere contentus miraculose à Deo in speciem so-
lidam & visibilem redactus; vnde & verbum dicitur.

His igitur leuiter sic repetitis, sed serio consideratis, ordinavit Deus vnicus pater à quo

quo omnia, & nos ab ipso, & per vnicum Iesum Christum, per quem omnia & nos per ipsum, hoc est, verbi incarnatione in nobis quasi templis seu membris suis, ut cibus occultus, seu panis è celo mysticus in inuisibili sua forma, & non in solida & manifesta, nobis per viam dilatationis in pulmones primum, & deinde in cordis regionem introducatur. Idque probamus in hunc modum; quoniam ut Spiritus sancti templum sumus nos, qui etiam ad vitæ necessaria in suo tempore agit & operatur: ita quidem spiritus iste vitæ in nobis afflatus Dei pannis ad corpora nostra vivificanda inspiratus, secum habet proprietatem quatuor ventorum cœli, quippe quorum intelligentia quatuor Angelicæ ab ipso quasi omnium Angelorum capite suas sunt sortitæ proprietates: vnde Apostolus, *Christum inhabitat omnis plenitudo diuinitatis, qui est caput omnis principatus & potestatis*: erat enim sapientia primum omnium creata, à qua tum postea, & consequenter sub qua omnis virtus Angelica. Similiter quod iste spiritus sit vitæ inde patet, quia vita est in verbo. Denique quod iste spiritus sit ille cuius est officium inspirare vitæ in mortua & argillacea palatia (ut cum Iobo loquar) atque etiam quod vites & virtutes, seu proprietates quatuor ventorum cœli secum in suo vitæ afflatus rapiat, ex istis luculenter explicatur. Ecce (ait Iehoua ossibus) ego intromittam in vos spiritum & viuetis, & dabo super vos nervos, & succrescere faciam super vos carnes, quo liquet, quod Deus præparet & ædificet templum hominum priusquam immittat in ipsum vitæ spiritum: deinde volens istud simulachrum mortuum vita animare, ait. *A quatuor ventis veni spiritus, & insuffla super imperfectos istos ut reuiuiscant, & regressus est in Ezek. 37: eos spiritus & reuixerunt. Vnde etiam Iob spiritus Dei fecit me, & spiraculum omnipotentis vivificauit me.* Ex Prophetæ igitur dictis patet, quod unius spiritui qui est spiritus Dei atque spiraculum omnipotentis omnium ventorum proprietatibus prædicto datum sit vitam homini & creaturis afflatus suo imperfiri, & consequenter quod spiritus ille vitæ inspirator haberet tam contractuam ventorum septentrionalium & occidentalium, quam dilatatiuam illorum Orientalium & Meridionalium proprietatem. Ex parte autem suæ naturæ simplicis (quippe in quo existit vis vitæ, & consequenter calor ignei actus) necesse erat credere quod ipsius inspiratione leu afflatus subito spiritus inflatus esset dilatatus & sua dilatatione distenderet simulachri seu obiecti mortui cor, ad motum & actum cuius arteriæ etiam sunt dilatatae: vnde certum est quod diastole sibi primum in pulsus arteriarum motu locum obtinuerit. Tum postea propter materiæ resistantiam, & frigoris illius contractionem, quam partim spiritus ille inspiratus æqualiter proprietatibus ventrum dispositus, & partim ratione naturæ vasorum terrenorum, fit vasorum illorum contratio sive constrictio: nam ubi est æqualitas inter naturam septentrionalem contrahentem ex una parte, & illam Meridionalem dilatantem ex altera parte, sive Orientalis dilatantis, & Occidentalis contrahentis, ibi necesse est ut æqualis in spiritus vitalis proportione sit vis tam dilatans quam contrahens, tam calore agens quam frigore actioni illi resistens. Hinc ergo notatu dignum est quod vitæ mediocritas consistit in oppositis æquinoctiis plagiis, videlicet in puncto subsolani in Oriente & illo Fauonii in Occidente: in ipsis enim duobus locis peragrante Sole, fit medietas temperie in zona temperata, quoniam nec præualet calor solaris spiramine suo ab æquinoctio, nec illud polorum spiraculum suo frigore, sed dilatans proprietas unius conuertit contractuam alterius in temperiem humidam & calidam, quæ est sana spiritus vitalis dispositio. Hinc ergo est, quod venti isti ab authoribus ut plurimi pro ventis salubribus & vitæ conducentibus existimantur. Ventus Orientalis, ait Constantinus, est in diei principio salubribus, quia facit aerem subtilem, temperatum, & mediocriter siccum inter frigiditatem & humiditatem, & dicitur Subsolanus: de Fauonio Isidorus hæc. *Hic dissoluit & profligat hyemem, herbas & granamina & fructus profert, estque temperate frigidus & humidus.* Vnde sequitur quod vitæ actio & passio præcipue consistit in his ventorum oppositorum proprietatibus: nam Occidentalem flatum esse Orientalis fœminam, & passuum, quippe frigidus & humidus, & Orientalem masculum, ad Occidentalem quippe calidus & siccus, esse constat. Horum autem mixtione fit illud vitæ pabulum, quod calidum innatum & humidum radicale vocant: quæ cum sunt ambo æqualia in proportione ad vitæ sanæ symmetriam, requisiata, necesse habemus credere quod ut illud dilatatione agit in suum passuum, ita quidem passuum etiam per resistantiam factam à frigore Occidentali proportionaliter reagit se contrahendo & renitendo in contrarium: non aliter quam ante recensuimus quod motus æterni istius spiritus catholici dilatando per primum mobile vertens & rapiens planetarum phæras ab Oriente in Occidentem, in causa est quod stellæ densæ sua resistentia mouentur & rotantur in contrarium videlicet ab occasu in ortum, quod quidem sequenti demonstratione sat liquido indicatur.

Flud. de Pulsibus.

DD

In

In prima figura, si gutta aquæ ponatur supra quadram, & subito quadram violento motu versus Occidentem moueris, percipies guttam in contrarium moueri, videlicet ab occasu, quo tendit motus quadrae, versus ortum: atque hoc idem etiam lapidi super rotam posito contingit: nam si quis versat rotam ab ortu in occasum, inueniet lapidem superpositum in contrarium tendere: atque hoc idem si aquæ gutta super ipsum instilletur.

His igitur constat quomodo materiæ motus, vt pote frigiditatis proles, cuius est incrassare & quiescere facere, sit illi formæ naturali inclinationi oppositus. Porro etiam si constrictiua frigoris Borealis proprietas coniungatur cum illa calida & humida Meridiei, tunc nimium mollis & fœminina spiritus Australis natura temperabitur à frigida & siccata atque dura & masculina Borealis: atque ita in media via se habebit in complexione phlegmatica vitæ, & in tali casu ex una parte aget dilatando calor Meridionalis, & pariter in pari proportione reaget per resistentiam Septentrionalis, atque ita in medio quasi sub plaga æquinoctiali faciet temperiem inter caliditatem admodum temperatam & humiditatem non nimis vaporosam.

*Iob. 37. 7.
Psal. 147.
16.*

Hæ autem omnes ventorum proprietates ab uno spiritu æterno & catholico comprehenduntur, vnde venti omnes dicuntur flatus Dei: & quamuis proprietas Australis sit opposita illi septentrionali, tamen est idem essentia spiritus qui ista operatur. Emittente sermonem suum quam celerrime exurrit verbum: emittens niues sicut lanam, pruinam quasi cineres dispergens, deiiciens gelu tanquam frusta, coram frigore eius quis consistit? Hic ergo Deus per verbum seu spiritum suum coarctat aquas in gelu & aera in niues constringit & contrahit, &c.

Ezech. 1. 20. Tunc sequitur in textu: Emittit verbum suum & liquefacit ista, simul ac efflat ventum suum efflunt aquæ. &c. Quibus patet, quod idem spiritus per frigora sua contrahendo, & per latenter Dei proprietatem mobilia quiescere faciendo ex ipsis à septentrione afflatus; atque iterum à vento contrario per viam dilatationis contrarium operatur fixa & quiescentia volatilia & mobilia, gelidaque calida efficiendo. At vero ex horum ventorum, tam proprietate dilatante quam contrahente operatur in creaturarum vita, videlicet tam dilatando spiritum quam contrahendo eum: nam spiritus mundi cum suis proprietatibus ventosis, qui est verbi vehiculum, obediens est vitæ spiritui & mouetur in suo actu prout ipse vult, vnde Propheta: Quocunque ibat spiritus illuc eunte spiritu rota pariter eleabantur sequentes eum, spiritus enim vitæ erat in rotis. Hic per quatuor rotas quatuor ventos intendere videtur Propheta, & per quatuor animalia instar carbonum ignitorum, Intelligentias ventis præsidentes, quæ omnes spiritui vitæ in rotis centraliter agenti erat obediētes: quare secundū voluntatē eius faciebant in cœlis & in terris. Hoc confirmat et Zacharias, Vidi quatuor quadrigas egredientes, in quadriga prima equi rufi, in secunda equi nigri, in tertia equi albi, in quarta

quarta equi varii. Et Angelus dixit ei, isti sunt quatuor venti cœli qui egrediuntur & stant coram domi- Zach. 6.
 natore omnis terre, &c. Vbi per equos spiritus Angelicos, per quadrigas ventos, qui omnes
 obediunt spiritui omnipotenti. Ex quo liquet quod spiritus iste vitæ sanctus sit ventorū
 actus centralis, & quod sit ipse qui posuit tabernaculum suum in sole: vnde & sol cœli cor
 & vitæ mundanæ fons dictatur, ut pote cuius spiraculis omnes res crescere & multipli-
 cari cernuntur mediantibus ventis quos excitat ipsius spiritus internus pro voluntate &
 voluntatis suæ proprietate ad placitum suum in his inferioribus peragendum. Atq; hinc
 erat quod etiam Philosophi & Poëtæ Ethnici externa potius obseruatione quam mentis
 oculis ducti dixerint quod venti sint Titanis, Astræ & Aurora infantes, quatenus à ca-
 lone solis geniti qui aerem reddit subt. lem & rarum. Hæc etiam est ratio quod Aristoteles
 dixerit ventos generari à calore Solis. At nihilominus dicuntur mandata Iunonis recipi-
 re, quia non flant nisi in aere qui dicitur Iuno. At reuera cum Dauide & Ieremia nos di-
 cimus, quod sit iste æternæ sapientiæ spiritus, qui emittit ventos è thesauris suis, eosque
 animat ad placitum suum, tam in officio vitæ & generationis quam mortis & corruptio-
 nis obeundo per ipsos in bina sua proprietate agit & operatur. Verum enim uero, ut hoc
 cœleste in dilatatione & contractione mysterium clarius adhuc more Astrologico ape-
 riā, dico pro se &c., quod spiritus iste sapientiæ æternus seu sol vitæ spiritualis posuerit
 tabernaculum suum in sole, à quo viuificos suos radios vndiq; in creaturatum vitam di-
 larando dispergit, ventos ex cœlorum seu aeris arca Dei thesauraria depromens: nam ma-
 nifeste redditur quod ille Angelus qui ab ortu Solis descendebat portans sigillum Dei viui, caput et-
 set illis quatuor intelligentiis, quæ præsident quatuor cœli ventis, ut pote qui ipsi imperanti o-
 bedientiam præbuerunt. Hunc ergo Angelum Cabalistæ volunt esse magnum illum &
 supremum Angelum quæm Metatron vocant, vel ut alii volunt Michaelem draconis anti-
 qui (vitæ humanae hostis) viatorem, quem faciunt solis præsidem & animarum defen-
 forem; idque ab effectu credunt, quoniam euidentem vitæ actum quotannis à sole pro-
 ueniē, atque inferioribus implui animaduertunt. At vero quoniam omnis actus masculinus requirit passiuum idoneum in quod agat, ideo Lunam dixere Philosophi ipsius so-
 lis uxorem siue fœminam, ut pote quæ pariter imperium habet in humores ac sol in for-
 mas rerum. Hinc ergo fit quod ut sol suo actu Orientali elementum sublunare attenuat,
 aquamque in aerem dilatando conuertit inuisibilem dum diei est custos & princeps: ita
 quidem nocte Luna suo actu frigido Occidentali condensat in rotis guttas visibiles con-
 trahendo. Vnde manifestum est, quod tam Luna habeat in elementū sublunare do-
 minium suo frigore condensando & contrahendo, quam sol rarefaciendo &
 dilatando. Quare certum est quod venti calidi cuiusmodi sunt illi Orientales &
 Meridionales à solis actu seu caloris virtute gubernantur, & consequenter dilatando a-
 gunt: illi vero frigidæ, cuiusmodi sunt Occidentales & Septentrionales, frigido Lunæ in-
 fluxui subiiciuntur. Ut ergo videmus ex influentiis cœli calidum innatum à sole deriuari
 humidum vero radicale à Lunæ fonte, certum est quod naturali horum coitu istæ duæ
 proprietates essentiales in unum vitæ subiectum stricto pacifici & deiformis spiritus li-
 gamento conne&tuntur, quod non nisi eodem spiritus actu, qui eos in concordia ligauit,
 dissoluī potest. Vnde Apostolus, Vnum est verbum Dei & efficax, & penetrabilis omni
 gladio ancipiti, pertingens usque ad diuisionem animæ & spiritus. Hic ergo spiritus est
 medium coniungendi duo illa vitæ extrema in unum vitæ subiectum, in qua operatione
 vtitur proprietatibus illis, quas ventis assignauit. Vnde dixit Ezechiel, ut antea: Veni spiritus à quatuor ventis; nam ut vitæ pabulum ex æqualitate humidæ naturæ Lunæ, & calidi-
 tate essentiali solis, quas à proprietatibus spiritus diuini in cœlo acceperunt, ita quidem
 venti Orientales sunt proprietatis solaris dispensatores, & illi Occidentales Lunaris. Sed
 ut istæ proprietates sunt natura & loco oppositæ per variam Meridionalis venti naturam
 ideo eas apponit & miscet per minima, ac denique per constrictionem venti septentriona-
 lis proprietatem eas ad inuicem connectit & unit. Atque ita videmus illud Prophetæ ve-
 rificantum dicentis: Veni spiritus à quatuor ventis & insuffla imperfectos istos ut reuiuscant, &c. Et
 cur dixisset veni à quatuor ventis, nisi quod quatuor ventorum proprietates ad vitæ spir-
 aculi complementum & perfectionem concurrant. Hic ergo actus habetis spiritus æterni
 vitæ in diastole & systole rationem tam in cœlesti regione quam illa sublunari, & median-
 tibus quibus iuxta voluntatem suam facit ad vitam tam in cœli virtutibus quam in habitato-
 ribus terræ: quippe cuius est per organa sua Angelica operari omnia in omnibus.
Dan 4.

Hicce igitur manifestum est qduplici Dei proprietate, videlicet dilatante, quæ est illa
 Deo patenti familiaris & contrahente, quæ Deo latenti & tenebrose potentie ascribitur,
 ducitur spiritus vitæ in æqualibus lancibus, quoniam cū Deus ex binis contrariis confa-
 uit mandum, videlicet luce & tenebris seu forma & materia, quarum illa agit, hec patitur,

Flud. de Pulsibus.

DD 1

& con-

& consequenter resistit, necesse habemus credere quod cœlum pariter microcosmicum mediante quo viuit, centraliter mouente Deo, existis contrariis cōflatur ut semper tūp verbū Dei inuisibiliter mediante inspiratione, q̄ per panē successiva similis suo simili additione viuat & continuetur. Verum enīm uero ad meliorē istius rei confirmationem demonstrationes quasdam experimetales quibus certiorem huic nostræ opinioni fidem adhibeat in publicum, motus istius in diastole & systole rationem oculariter delineantes adducam: vos orans, vt si quis adhuc de duplice ista radicali in Deo proprietate dubitet, & ampliorē eius explicationem expectet, oculos suos imprimis ad emblemā cum ipsius expositione principio Medicinæ meæ catholice, deinde ad Proæmium, & denique ad librum ipsius I. part. I. Sect. I. Vbi agitur de supercœlesti vitæ & sanitatis ortu, atque ēt ad lib. 2. conuertat, eaq; quæ in ipsis de Dei primo latentis, & deinde patentis proprietate sunt dicta serio & cum diligentia speculetur, vt tum postea quid per ea interdum clarius intelligat.

C A P V T . IV.

In quo demonstrationes quedam oculares, pulsus motum in actione & resistentia aperte indicantes explicantur.

Quod duo concurrant ad alicuius medii dilatationem & contractionem, videlicet actio formalis & resistentia materialis in præcedentib. expressiōnibus: actio n. cū sit à calore, qui est lucis agonista, quoniā semper agit subtiliando, & densum in partes minutās diuidēdo, & cōsequenter necesse est vt a dū suo dilatet, quoniā omnis res dissoluta ampliorē requirit locū: vnde fit vt suom otū dū latet spiritū inclusos, & dilatatione extēdātur vasa quibus spiritū insunt. E regione vero quoniā omnis materia quaten⁹ est naturalis et à fonte tenebrarū, naturaliter apta est & inclinata ad spissitudinē & quietē, quoniā à frigore, q̄ est in eñebrarū athleta contrahitur, & consequenter in pīssatur, & quo magis est ipsilla, eo magis resistit & repellit caloris siue actionis insultus. Verbi gratia, si quis pulsat cāpanā, hæc actio trahēdi chordā fit ab actu naturali pulsantis quo eleuatur cāpana: at campanæ spissitudo & gratitas est causa q̄ in contrariū enītatur: vnde si vrgeatu ab una parte vi hominis, tendit statim in oppositū quasi reagendo vi propria. Haud aliter ēt si tenuē quadrā lignēā, vel pannū aliquē linteū suspendamus in aere, ventus ipsum cōpellet à parte Boreali Meridionalē versus, & statim ipse suo proprio pondere resistēdo motu retrogrado aduersus plagā Borealē remeabit: Si ēt aliquis chordā in alto suspensam manus suis enuetit, & vigore suo naturali se pīciat ab ortu occidenē veſtus, pīpt̄ sui corporis resistentiam viā contrariā enītetur. Parisi quidē respectu sanguinis arterialis cū spiritu tali ab actu calido interne eū mouente agitatur, atq; cōtra naturā lux quietē eleuatur, ad maiorē vel minorē vasorū extensionem, quæ fit ratione vehementiae actus impellentis. E regione vero materia sic eleuata partim suæ molis pondere, partimque tunicae nervosæ arteriæ & cordis extensæ compressione deorsum tendit. Sed pīct̄ pīct̄ & radicalis ratio contractionis, vt dixi, materia est frigoris in substantia elementari siue aerea frigiditas, cuius est naturaliter cōtrahendo agere: illius vero dilatationis ab actu calido distendenti. Sic quidē videmus q̄ vt ex una parte ventus septentrionalis fixat & congelat cōmune mediū in nives contranendo, sic Meridionales relaxant & dilatant dissoluendo; atq; per iter aerem, quē occidentis fl̄tus in aquā contraxit, ille Orientalis in aerē Meridionalē dilatando dirigit. At reflante Boea aet ille ab Austro dilatatus iterum contrahitur; iterumque reflante Austro contrā illud dilatatur. Sic ēt es se habet in actione & resistentia aeternis vicibus tactis inter ventos Orientales & Occidentales, quasi motu seu afflato in diastole & systole facto in spiritu quasi vi. ali mundi sublunaris. Pariformiter in aere vitali microcosmico res se habet in complexione sanguinea, ac si Orientes per minutam temporis primam spiraret, in quo spat̄o spiritum illum iuso calore dilatat, atque statim cessante Orientali fl̄tu, ille Orientalis occuparet ineruallum minutæ sequentis sine secundæ condensando & contrahendo: actum postea ille Orientalis virtute sua possideret minutam tertiani, & sic in cæteris. Aut si in complexione magis phlegmatica vel melancholica primam minutam occuparet Boreas, secundam Austet, tertiam Boreas, quartam Austet, quintam Boreas, & sic in cæteris, quorum unius est spiritum contrahere, alterius vero dilatare: & sciendum est quod ubi Oriens est in suo actu vivacior, ibi quidem biliosior & astutior est spiritus, ubi validior Boreas ibi ad frigus & dispositionem melancholicam pronitor. Aristæ ergo erit curiosi ista pulsus dilatationis & contractionis indicia diligentie obseruat one perpendere.

Sed vt possimus ista magis fideliter vobis referare, ea per Speculi nostri experimentalis obseruationem omnia sic depingimus.

Im-

Auster.

Æstas.

Imaginandum est, quod ad imitationem viri sani aqua suo vertice terigerit gradum medium in matracii collo 1. seu potius 2. inferioris: nam arguit in pulsu temperato aerem à calore spiritus agentis rarefactum esse & dilatum in diastole, nam calor accedens matracij capiti dilatauit aerem inclusum à mediocritate 1. usque ad 2. hemisphærii calidi: at vero frigore proportionaliter irrepente loco caloris eleuat contractione aquam ad 2. superiorē, seu hemisphærii frigidi, arguetque in pulsu systolen: tunc dicimus quod si per unam horæ minutam adesset calor capiti matracii, tunc descendet aqua propter aeris dilatationem ad 2. inferiorem, essetque proportio diastoles in pulsu. At superueniente frigore in spatio secundæ horæ minutæ, aqua iterum per aeris seu spiritus inclusi contractionem ascendet ad 2. superioris hemisphærii, & referetur ad systolen: deinde minuta tertia dominabitur caloris actus & dilatabitur aer, & descendet aqua ad 2. inferiorem: tum postea frigoris prætentia possidens minutam quartam aqua iterum eleuabitur contractione ad 2. supremi hemisphærii; atq; sic in aliis ad temporum pulsus imitationem: quibus expresse declaratur motus cordis & arteriarum in diastole & systole mysterium, videlicet dilatando spiritum à calore, & contrahendo à frigore: quoniam necesse est quod ut aer habeat in se caliditatem & humiditatem, sic quidem illa humiditas existere non possit sine frigiditatis aquæ & portione, & consequenter ut agat & reagat mouente spiritu omnium interno, qui est utriusque proprietatis particeps. Atque ista etiam est ratio cui maris fluxus & refluxus in vasto terræ corpore quasi inspiratio & expiratio ipsius, videlicet actio Solis, & resistentia proprietate Lunæ quæ est humorum dominia. Porro etiam ut in omni generatione necesse est ut mas & fœmina concurrant, ita quidem humida Lunæ natura quæ est frigida est ad humili vitæ radicalis productionem, atque calida Solis complexio ad calidi innati partum: ex his ambobus conflatur vitæ subiectum, & consequenter eius pabulum, quia simile nutritur à sibi simili. At quoniam vita exacta fit ab eorum unione completa in equali proportione (ex qua vitæ dia-
pason) ideo ut ex parte Solari sit actio in humidum temperato frigidum quod ipsi coniungitur

DD 3

gitur

gitur per viam dilatationis, necesse est quod cum ambæ virtutes illæ viuant, & mobiles actu diuino reddantur, humidum illud patiendo & resistendo reagat se contrahendo, iuxta frigoris Lunaris in eo habitantis naturam, idque per afflatus ventosorum spirituum suis actionibus & passionibus conuenientium, centraliter operante & gubernante vita spiritu: nam

Ezech. I. 20. teste Propheta, quocunque ibat spiritus, illuc eunt spiritu rotæ pariter quatuor (id est quatuor venti) eleuantur sequentes eum; spiritus enim vita erat in rotis: hoc est per spiritum vitæ centraliter in ventis operantem venti vel excitantur vel retinentur. At cum Iehoua vitam alicui inanimato præbere voluerit, vocat spiritum suum à quatuor angulis terræ, dicens, *Veni spiritus à quatuor venti, & insuffla imperfectos istos ut reuiuant, &c.*

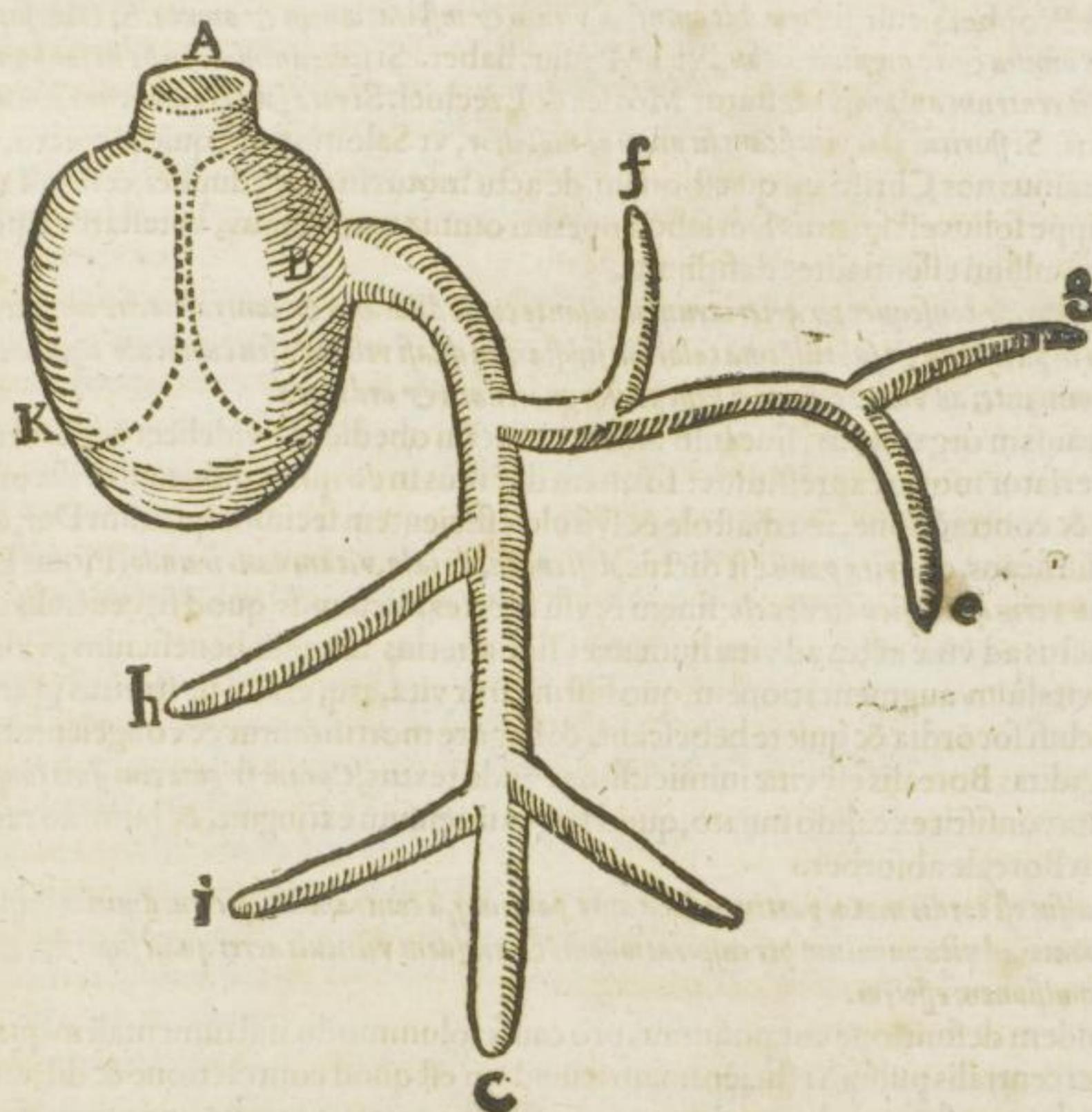
Ezech. 37. At cum spiritus iste vita esset in votis siue ventis, necesse habemus credere quod ventorum proprietates tam contractiuæ, quam dilatatiuæ ipsi inessent, quippe qui venti ab ipso acceperunt suas proprietates.

Verum iam ostendam vobis experimentum de istiusmodi vita pabulo, quod pro posibilitate mea ex pane seu tritico extrahere tentau: nam separatis ab inuicem quatuor elementis visibilibus, videlicet aqua seu phlegmate, aere seu sale volatili, & igni fœteti à Chaos illius creaturæ, tandem materia quædam de natura cæli seu quinta participans apparebat limpida, pura, crystallina & candida, radiis aureis vndique disseminata: hic spiritus vndique frigoris præsentia in massam fixam est contracta & consolidata: at ut primum ipsa igni apponetur, subito in calorem flammæ haud dissimilimum in sua liquefactione conuertebatur, omnem domus siue vitreæ partem atomis & spiritibus ab ipso exilientibus; & in vasis cauitate saltantibus implens. At procul dubio in ista substantia residet maior vis vita, seu panis vitam dantis copia qui descendit de cælo in triticum pro nutrimento humano, quo saturatur vita in venoso genere existens; ut illo in aereo vehiculo in cor per inspirationem attrahita vita spiritus in arteriis inclusi. Quod etiam ex eo intelleximus, quoniam aqua pluialis in qua aliqua istius elementi portio vali adhærens abliebatur spatio triū septimanarum vermis albissimis, gracilibus & oblongis implebatur; vnde viuificam istius spiritus virtutem apertis percepi oculis. Istius experimenti narrationem pleniorem *Sect. I. port. 3 part. 1. lib. 2. de panis seu tritici anat.* inuenietis.

Sed ad rem. Ex istis colligere fas est, quod spiritus iste vitalis, seu hoc vita pabulum in natura sua condensata etiam contactu minimi caloris dilatatur in infinita atomis, & tum postea frigoris aduentu se in massam immobilem crystallo radiis lucidis vita vndique disseminato simillimam contrahit.

Denique ad actus ipsius cordis in diastole & systole demonstrandum, & ad probandum quod contra naturam definitionum ante à quibusdam ethniconum allegatarum, pulsus non sit arteriarum, sed ipsius cordis dilatatio & contractio, & quod ad cordis motum arteriæ tum postea mouentur, secundum cordis motus docemur, in eo quo ipsum cor subito exerpente vel aliquo alio animali extractum se ipsum satis diu contrahere atque dilatare cernitur mediante viuifico & diuino illo actu qui centraliter, & morbo admodum abstruso in ipso mouet, cum tamen motus in arteriis immediate, vel saltem paulo post cordis extractionem esset. Sed actus istiusmodi in corde cum suo principio & tum postea ille arteriarum à cordis actione dependens optime sic depingitur.

Siquis

Si quis tanquam actor primus & solus apponat seu applicet os suum ad orificium sacci coriacei A. & insufflet per inspirationem in cavitatem sacci. A. B. K. tunc ad extensionem eius extendetur truncus B.C. & ad extensionem ipsius extendetur ramus eius D.E. & extensione eius intumescit illi ramuli ex eo dependentes. G. F. atque etiam H. I. deinde per expirationem iterum attracto & sacco illo spiritu prius inspirato, tunc deprimetur & contractatur saccus, vt antea, & ad depressionem & contractionem ipsius trunci B. C. cum suis ramulis contractatur & comprimetur vt antea: deinde respirante homine in saccum iterum intumescet, & ad elevationem illius eleuabitur eius truncus cum suis ramis, & deinde per spiritus retractionem humiles reddentur per contractionem. Totum autem hoc accidit ab auctore contractionis & dilatationis spiritus in sacco. Pariformiter etiam spiritus diuinus, in corde & in vtraque proprietate operans, spiritum quandoque contrahit in se & quandoque dilatatur, idque in sacco cordis, ad cuius motum arteriae tum postea in diastole & systole mouentur: nam idem spiritus in formatione foetus fixauit in ampulla illa officinam suæ vitae, videlicet cor, vt in ipsa follibus suis, seu afflatus suo geminæ proprietatis immitteret & insufflaret vim suam vitae per arterias in uniuersum corpus. At iam ad definitionis meæ essentialis descriptionem.

C A P V T V.

Hic definitio pulsus naturalis, seu cordis & vitae actus essentialis multipliciter secundum textus sacri normam atque regulas explicatur.

AT replicabit, scio, Galenistarum quispam, si illa pulsus definitio essentialis à Galeno, ceterisve medicis antiquis tuo non arridet iudicio, aut minime videtur in sua causa efficientis explicatione sufficiens, audiamus quid tu in magis radicali & clariori pulsus essentialis enucleatione producere queas. Hinc ergo verbo, vel saltem paucis.

Si

Act. 17. Si Deus viuiscat omnia, & si in eo viuimus, mouemur & sumus, vt Apostolus habet, si dat flatum hominibus (nam inquit Moyses sufflavit Deus in faciem Adelatum vite) & spiritum calcantibus terram, vt Propheta vult, si Deus dat omnibus vitam & inspirationem & omnia. Si Deus super omnia est, per omnia & in omnibus nobis, vt D. Paulus habet. Si sedes animarum sit in sanguine & spiritus vite sit centrum animae, vt testatur Moyses & Ezechiel. Si vite fontes omnes sint de Deo, vt Psal. 87. 7. Psaltes regius. Si spiritus Dei viuiscans sit omni re mobilior, vt Salomon ait; quid obsecro, ultiori rem faceremus nos Christiani quæstionem, de actu motus in pulsu duplici, centrali atque radicali, quippe solius est spiritus Dei sancti operari omnia in omnibus, vt testatur Apostolus? Sic ergo pulsus essentialiter definimus.

Pulsus est cordis, & consequenter arteriarum mediante corde dilatatio & contracatio, ab increato vite spiritus in purissima & subtilissima celorum substantia quasi vehiculo seu curriculo equitante atque dominante, ad vite creaturam beneficium gubernata & ordinata.

Ioann. 6. In qua causam organicam, siue instrumentum actui obediens, videlicet cor & arterias circa quas versatur motio expressimus: formam diximus in eo quod moueantur illa organa dilatatione & contractione, seu diastole & systole: efficientem fecimus spiritum Dei, quippe omnia viuiscans, qui vite panis est dictus, descendens de celo, vitam dans mundo (inquit Evangelista,) panis verus qui descendit de celo: finem & usum in eo explicavimus, quod sit centralis istiusmodi vite actus ad vite actus ad vite humanae, siue alterius animalis beneficium, videlicet ad spirituum vitalium augmentationem, quo sustineatur vita, atq; etiam ne spiritus in arteriis sanguine inclusi socordia & quiete hebescant, & frigore mortificantur & congelentur: nam extrema frigiditas Borealis est vite inimicissima: vnde textus, *Coram frigore eius quis consistat?* quoniam vita consistit ex calido innato, quod frigus intensem extinguit, & humido radicali quod siccum Boreale absorbet.

Vel sic. Pulsus est cordis motus partim à dilatante, partim à contrahente spiritus diuini viuiscantis proprietate, ad vite pabulum per inspirationem, & eiusdem vehiculi aerei quasi superstii & imutabilis expulsionem effectus.

Qua quidem definitione cor posuimus pro causa solummodo instrumentalis in qua mouet actus Dei centralis pulsus efficiens: nam sciendum est quod contractione & dilatatione cordis (in quibus causa formalis exprimitur) necesse est, vt arteria magna, utpote cuius orificium laevae cordis auriculae affigitur, etiam tali motu ad cordis actionem distendatur & contrahatur. Causa vero efficiens est spiritus diuinus in duplice sua proprietate operans, de quo supra est dictum.

Vel sic. Pulsus est viuiscans spiritus deiformis in corde & arteriis actus in contractione & dilatatione consistens, ad vitam continuandam, spiritusque vitales per noui aeris panem vita occultum inserentis inspirationem augendos productus atq; ordinatus.

Hic cor & arteria est causa motus instrumentalis: formalis in dispositione motus seu actus, quæ in dilatatione & contractione consistit: efficiens est spiritus Dei, de quo antea. Deniq; finis seu utilitas istius motus est ad vitam continuandam, spiritusq; vitales per noui aeris, panem cœli occultum in se quasi vehiculo retinentis, inspirationem augēdos productus, &c.
Iob. 10. 12. In quo sensu dixit Iob. *Vite benignitatem exercisti erga me, & visitatio tua conservauit spiritum meum:* hoc est, das mihi assidue visitatione tua cibum, mediante quo spiritus meus conservatur. Hinc & rex David. *Omnis creature a Deo habent expectationem, & dat ipsis escam suo tempore.*
Psalm. 104. 4. 29. *Deo ergo dante ipsæ colligunt, aperiente manum suam satiantur bono, abscondente faciem suam conturbantur, recipiente spiritum suum expirant, emitente spiritum suum recreantur, &c.* Quo sermone denotat, quod esse essentiale vite pabulum tam spirituale quam corporale a Deo in benignitate sua creaturis impluitur, quasi radii a suo fonte vite æterno emanantes, & successivæ in creaturas influentes. vnde alibi ipse, vite meæ fontes de Deo. Deinde quod in iracundia sua facies Dei viuifica seu radii vite abscondantur a creatura; vnde ob panis sui quotidiani defectum ægrotat homo; quare textus, *Abscondente faciem suam conturbantur.* Et Iob. *Cum impius esset impleturus ventrem suum in eum Deus æstuantem iram suam emitit, quam impluit in eum loco cibi eius.* Vnde David, *Immisit in eos iram indignationis sue, iram & tribulationem per malos angelos.* Hinc etiam Moyses. *Colito Iehouam qui benedit panis tuo & aquæ tuae, & amouebit quemuis morbum è medio sui.* Quibus liquet, quod vt radii, benignitatis Dei loco bonorum angelorum seu legatorum vite dant & successivæ infundunt vite actum in creaturas, ita quidem radii iracundiae suæ loco malorum sunt angelorum vite oppositorum, & pro benedictione dant maledictionem & tribulationem. Quare alibi, *Deus malos relinquit, & abscondit faciem suam ab iis ut obueniant iis mala multa & angustie.* At vero (ait textus) *emitente Deo spiritum suum vite recreantur, hoc est curantur.* Vnde Psaltes, *Vite prolongatio benignitas Dei, mortis acquisitio ira & severitas.* Hinc ergo dicitur, quod Deus vulnerat & medetur, & quod vite & mortis potestatem habet, & quod deducit ad portas inferni & reducit.

Vel

Vel sic. *Pulsus naturalis est visitationis spiraculi diuini actus in proprietate contractiuus & dilatante cordis & arteriarum consistens, mediante quo vita humana spiritus conseruatur & multiplicatur.*

Vita benignitatem exercuisti erga me, & visitatio tua conseruauit spiritum meum. Iob. 10.

Vel sic. *Pulsus est benevolae spiritus diuini emissionis in corde per systolen & diastolen actus seu motus, mediante quo creature vita iuxta expectationem quam habent in Deo, panem suum spiritualem colligunt & recreantur & satiantur.*

Hoc probatur per locum superius à Dauide allegatum. *Omnis creatura à Deo habent expectationem,* Psal. 104.

Atque ab illo Euangelistæ. Vitam dat mundo panis verus qui de caelo descendit. Ioan. 6.

Vel sic. *Pulsus est contractiuus & distensiuus spiraculi omnipotentis actus, mediante quo vitalis creatura spiritus recreatur & satiatur bono.*

Hoc quidem ex loco à Iobo citato probatur. *Spiritus Dei fecit me, & spiraculum omnipotens viuificauit me. Et Moyses. Sufflauit Deus in nares eius flatum vitæ, & factus est in animam Gen. 2. 7.* Iob. 33.

Vel sic. *Pulsus est viuifici Dei spiritus mediante vehiculo aereo per nares ad cor & arterias penetrantis & à Deo inspirati actus, quo ipsæ ad vitæ nutritionem in systole & diastro pulsant & mouentur.*

Probatur hoc ex precedentibus. Et Iob dixit, *Spiritus Dei est in naribus meis.* Iob. 27.

Vel sic. *Pulsus est actus Christi (vitæ fontis) in cordis mei systole & diastro consistens, quo Christus in me viuens efficit ut ego in Christo viuam, panemque vitæ esuriens à cœlo descendente omni momento inspirem.*

Viuo (ait Apostolus) non ego, viuit vero in me Christus. Hinc alibi, Corpora nostra sunt membra Christi, & corpus nostrum dicitur templum Spiritus sancti. Gal. 2. 1. Cor. 6.

Vel sic. *Pulsus est actio seu motus cordis & arteriarum in diastro & systole à Christo vitæ fonte agitatus atque excitatus, mediante quo panis verus à cœlo descendens ad spirituum vitalium refectionem attrahitur.*

Confirmatur ista ex præcedentibus.

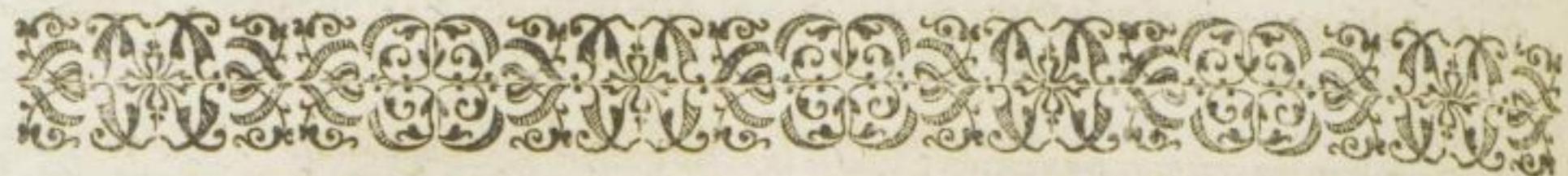
Vel denique Sic. *Pulsus est contrahens atque dilatans in corde Iehouæ afflatus sine spiraculum, quo viuimus, mouemur, intelligimus, ac denique sumus.*

Spirauit in faciem Adæ spiraculum vitæ, ait Moyses. Deus viuificat omnia, ait Apostolus. Spiraculum omnipotens viuificauit me, ait Iob. In Deo viuimus, mouemur & sumus, vt in Actis Iob. 33. bus inuenimus. Inspiratio omnipotens facit hominem intelligere, ait Iob. & sic in cæteris. 1. Tim. 1. Tob. 32.

In his igitur omnibus essentialiter explicuimus pulsus essentiam, quippe in qua imprimis veram vitæ virtutem & non imaginariam, quæ est centralis & essentialis in corde mouens pulsus: deinde instrumentum seu organum auctui ipsius obediens: ac denique usum & necessitatem propter quam sit talis in corde motus, videlicet non ut philosophi & Galenistæ volunt, propter euentationem & superfluitatum evacuationem seu expulsionem: sed ad panis vitæ à cœlo descendenter omni momento cum suo vehiculo aëro per inspirationem attractionem, & ad superfluitatis vehiculi nimis humili & detisi per expirationem emissione:

Nunc ad pulsuum differentiam descendemus.

LIBER TERTIVS,

DE PVLSVVM DIFFERENTIIS, TAM IN genere, quam inspecie.

C A P V T I.

*In quo primum de arteria & corpore, compositione, figura & motu, atque quiete agitur,
& tum postea decem pulsuum genera, secundum medicorum veterum
obseruationem pertractantur.*

tob. 30.

Rteriam magnam, quæ cum suis ramis post cordis vasā est præcipuum pulsus organon siue instrumentum, Aristoteles venam minorem, Hippocrates venam palpitantem vel micantem, modo venam Aortam, modo simpliciter Aortam vocavit. Arabes neruos pulsatiles. Hinc ergo istum locum Iobi varie interpretantur. *Nocte os meum perforatur doloribus, pulsus mei non requieuerunt*, ait Hieronymus. At Pagninus iuxta Arabum sensum. *Nerui mei non recumbunt*.

Vt autem arteria consideratur pro parte organica, ita quidem est instrumentum corporis nostri commune, figura cauum, oblongum & teres, compositione ex duabus tunicis, fibris intertextis conflatum, quarum exterior est illa venæ simillima, eiusdem substantiæ scilicet, & ex iisdem vel similibus fibris compacta: interior est quintupla exteriori densior & crassior ex fibris transuersis contexta, quo melius retineat subtile vitæ spiritus, imo vero ex aliis fibris texitur eius corpus quo facilius contrahi queat, videlicet rectis & obliquis: ortum autem suum habet à sinistro cordis ventriculo.

Quatenus igitur arteria est corpus, ita quidem necesse est ut tria dimensione sit prædita, videlicet longitudine, latitudine & profunditate; quatenus ex tunicis fibris ornatis conflatæ eatenus ut tam dilatando quam contrahendo se iuxta illas trinas dimensiones moueatur, necesse habemus credere: atque vere motus distensiuus est illi contractio contrarius, ita ut quando unus desinit alius suum actum inchoat, facillimus erat quod inter quemlibet motum quies intercedat, quam Galenus vocavit interuallum: non aliter quam in anno Solis motu directo seu eleuato à Meridie ad septentrionem dicitur stare & quasi quietere in tropico Cancri; post suam vero à solsticio æstivali regressionem quasi depressionem in tropico Capricorni quasi fine contractionis seu humilationis suæ iterum stare, & quoad nos quietere dicitur.

At vero quoniam horum cordis & arteriarum in contractione, seu systole & dilatatione seu diastole motus est admodum varius & diuersus, ideo ipsum in decem diuiserunt & concluserunt medici antiqui genera, quæ sic in istam distinctionem inclusimus.

Genera pulsuum sunt 10.
Cum alii fiant vel —

- 1. Ex quantitate diastoles seu dilatationis.
- 2. Ex qualitate percussionis venæ in digitos.
- 3. Ex tempore motionis.
- 4. Ex corpore instrumenti siue arteriæ.
- 5. Exeo quod continetur in arteriis, videlicet ex euacuatione aut repleione.
- 6. Ex caliditate vel frigiditate tactus.
- 7. Ex tempore quietis.
- 8. Ex æqualitate vel inæqualitate siue diuersitate pulsus.
- 9. Ex ordinatione vel inordinatione in diuersitate sui.
- 10. Expondere.

C A P V T

C A P V T I I.

De speciebus tam simplicibus, quam compositis pulsuum, quae sunt in quantitate distensionis, seu diastroles.

IN isto primo genere considerantur dimensiones iste tres; siue diametri, videlicet longitudi-
tudo, latitudo & profunditas, quibus mensuratur quodlibet corpus, & consequenter illud arteriae fistulosum. Verbigratia:

Experiencia vulgaris docet, ipsam arteriam tangentem in omnem dimensionem disten-
ti: nam in longitudine eius pulsus seu motus dilatationis & contractionis, hoc est, diastroles
& systoles, qui sit in ea; si fuerit moderatus, tunc quidem in mediocritate inter duo extrema
existit, & extra motus naturae limites minime excedit; nam in eo nec nimis distenditur arte-
riæ truncus, nec nimis in illa trium dimensionum deprimitur: at vero si fit in tali motu ab i-
sta mediocritate recessus, hoc est, si medium illud excellat, vel medio illo sit inferior, tunc
quidem pulsus excellens longus, & ille mediocri inferior dictatur Brevis, cuttus, seu mu-
tilatus. Porro etiam respiciendo corporis concavam latitudinem, in ea duos inuenimus per
contactum nostrum pulsus immoderatos inuicem natura oppositos, utpote quorum unum
medium vel moderatum excedit, unde Latus dicitur, huius vero contrarius Angustus.

Denique in dimensione profunditatis arteria pulsus unus est moderatus, alius ipsum
excellit Altitudine, & dictatur Altus, Elatus, Eminens, aliis illo mediocri est humilior, &
appellatur Humilis, Profundus, Occultus, Submersus. Concludimus ergo quod si animal
statum suum naturalem retineat arteria in eo admodum moderate & mediocriter se disten-
dat: at vero ubi illud eum amiserit aequalitatis statum; necesse est ut vel deficiat vel excellat
statum illum salutis in qualibet dictarum dimensionum: Quo bene obseruato, facillimem
erit medico discernere atque distinguere pulsus naturalem ab illo qui a naturae lege vel
tantillum recedit: nam si pulsus qui naturalis non est sit latitudine maior; tunc nimis latus, si
longitudine tunc nimis longus; si denique profunditate; Profundior aequo merito nuncti-
patur.

At vero quoniam variae in distensionis quantitate tam secundum simplicium dimen-
sionum quam compositarum respectum pulsuum differentiae seu species inueniuntur, ipsas
omnes suo ordine in istam distinctionem lucide expressi:

Quantitas systoles
diuiditur in multas
species, ratione ea-
rum simplicitatis,
vel compositionis
diuersæ: nam ipsa-
rum aliæ sunt

Simplices, eæq; num. 9. nam cuilibet dimensioni attribuun- tur 3. est e- nim pulsus consideratus secundum	Longitudinem, vel	Longus. Brevis, seu curtus. Mediocris, seu moderatus.
	Latitudinem, vel	Latus. Strictus, seu angustus. Moderatus, seu mediocris.
	Profunditatem, vel	Profundus, occultus & humili- lis. Altus, apertus, clatus & emi- nens. Medius, seu mediocris & mo- deratus.
Compositæ, nu- mero 27. quarū tres sunt nomi- natæ; nam pul- sus ille qui est—	Longitudine, latitudine & profunditate auctus dicitur Magnus.	
	Tribus dimensionibus imminutus, & vocatur Paruus.	
	Mediocriter se habens inter illos extremos, seu immoderatos, & dicitur Temperatus.	
Pro cæteris 24. quæ innominatæ sunt vide Gale- num lib. I. de diff. pulsf. cap. 4.		

Sed ne in arte medica tyrones per pulsum longum illum intelligent, qui alibi respectu ipsius temporis, tardus, & per breuem illum, qui celer & velox est, ipsos imprimis scire velim quod longitas & breuitas considerantur in pulsu hoc modo: si enim pulsat à principio ad terminum extremum dicitur longus pulsus. Probatur ergo sic. Si 4. digitis pulsum simul tangentibus obuiet, talem cum Galeno dicimus longum, quippe qui in maiori longitudine se distendit: at si tribus tantum obuiet, illum tum vocamus mediocrem sive moderatum; si denique duobus solummodo, breuem.

Taliter etiam de tribus illis cum latitudinis tum profunditatis speciebus est iudicandum. Verum enim vero Galenus loco illo vbi hæc dicit, quantitatem nullius dimensionis exacte posse dignosci, idque ratione multiformitatis corporum densitate & subtilitate differentium quæ vestiunt seu tegunt arterias multis in locis, vti Gal. lib. 3. de pulsf. diagnosc. cap. 2. latius.

Pulsus magnus est ille qui conflatur ex longo, lato & alto simul. Pulsus paruus ex breui longitudinis, angusto latitudinis, & humili profunditatis simul coponitur. Ille vero mediocriter se habens inter duo extrema, ex moderato in dimensione longitudinis, & moderato latitudinis, & moderato profunditatis.

C A P V T III.

Hic species generis pulsuum secundi, quod in qualitate percussionis venæ sub digi-
tis consistit, recensentur.

SVnt etiam generis pulsuum secundi, quod in robore virtutis seu vigore pulsuum, hoc est,
in percussione arteriæ in digitos consistit, species seu differentiæ tres.

Huius speciei est pulsus

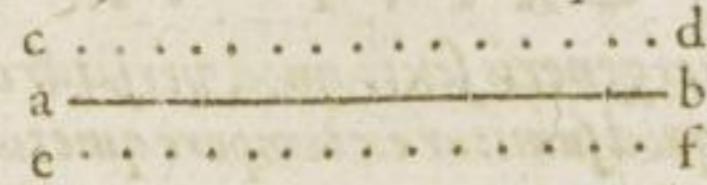
Prior, Validus, vehemens, seu fortis.
Secundus, Imbecillus, languidus & debilis.
Tertius Mediocris seu æqualis.

Pulsus validus, vehemens & fortis est ille qui in diastole resistit valide tactui, seu vehe-
menter impellit eum. Imbecillus, debilis & languidus, & consequenter valido & vehementi
contrarius, quippe qui in diastole contactui minime resistit.

Denique æqualis est ille qui medium seu mediocris est inter illos extremos.
Istos ad meliorem lectoris intellectum in hunc modum demonstramus.

Six

Sit A.B. linea recta quæ pulsus arteriæ æqualitatem arguit, quippe qui non est adeo spiritum virtute tensus atque eleuatus, ut cum vehementia feriat digitos, quemadmodum linea obscura C.D. indicatur; nec adeo debilis & languidus ut in suis viribus decidat infra statum seu positionem mediocrem, ut designatur per lineam A.B. hoc est nec nimis altè & intense feriens, nec nimis debiliter pulsans, aut directus inferius, quam est linea E. F.

Denique dicimus, quod ut se habent apud Musicos B. molle, & B. quadratum ad notam naturalem, ita quidem E.F. quam ad B. molle referimus, & C.D. ad B. T. seu quadratum ad A.B. lineam naturalem.

C A P V T I V.

De speciebus generis pulsuum tertii, quod consistit ex tempore motionis.

{ Velox & celer.

Species generis quod consistit in tempore motus est triplex, ut sub qua pulsus

{ Tardus.

{ Æqualis siue mediocris.

Velox est ille qui compleat motum suum in breui tempore, hoc est cum modico tempore pulsus distenditur.

Tardus vero est veloci contrarius, ut pote qui fit cum longo tempore arteria distenditur.

Æqualis vero vel mediocris se habet, dum pulsus in medio inter predictos duos extremos se habet.

Exempli gratia, in Musica denotat statum temporis æqualem, quippe in cuius vocali temporis prolatione, nec nimis tardus est motus seu tempus, nec nimis velox, sed mediocris. At vero si pulsus moueri percipiatur in tempore musicali videlicet spatio semibrevis, quod valet duo minima seu tunc haud iniuria dictatur iste motus tardus, quatenus excedit statum unius . Econtra si pulsus in tempore musicali li nigra seu crocheta dicto suam edat diastolen seu dilatationis spatum, tunc quidem quia medio est in proportione dupla celerior, appellatur velox.

C A P V T V.

De speciebus generis quarti, quod circa corpus, seu essentiam instrumenti, siue arteriæ versatur: atque etiam illius quinti in arteriæ evacuatione, vel replezione consistentis.

{ Mollis.

Species generis, quod consistit ex essentia instrumenti, sunt { Durus:

{ Æqualis seu mediocris.

Mollies & durities sunt tunicae arteriæ qualitates, quæ in contactu differentiam haud minimam pariunt, quarum mollies est cum arteria appareat contactu lenior & carni similior, atque ista indicat obedientiam instrumenti. Econtra vero durities est quando tunica arteriæ quasi siccior & rigidior ad instar corii appetit tangentia, arguitque instrumenti inobedientiam seu resistentiam. Ad genus autem quintum quod attinet

{ Plenus.

Species eius, quæ sunt ex eo quod continetur in arteria sunt tres, sub eo enim continetur pulsus { Vacuus:

{ Medius inter utrumque.

Pulsus plenus sentitur ac si in arteria cauitate esset humor implens: vacuus vero est pleno contrarius; mediocris & æqualis est qui moderatè se habet inter utrumque.

Galenus lib. I. cap. 5. de Pulsuum differentiis confundere videtur hæc duo genera, dicitq; dum & plenum idem esse, vacuum etiam & molle.

C A P V T VI.

In quo differentiae, seu species generis sexti, quod versatur circa qualitates tactus, atq; illius septimi, quod sumitur ex tempore quietis, explicantur.

Species generis sexti considerat pulsum in qualitatibus primis, vnde

Calidus.	{
Frigidus.	
Temperatus.	

Cum scilicet pulsus tactui appareat vel manifestè calidus, vel frigidus, vel neuter, hoc est moderatus inter frigiditatem & caliditatem.

Species quæ sumuntur ex tempore quietis sunt tres, videlicet

Frequens, creber, spissus.	{
Rarus, resolutus, lapsus.	
Mediocris.	

Frequens pulsus est quando paruo interposito interuallo, rarus verò cum interposito lo-
go interuallo arteria distenditur.

C A P V T VII.

Hoc caput versatur circa species illas generis octavi, quod pulsuum æqualitatem & inæqualitatem, siue diuersitatem spectat.

Sciendum est, quod æqualitas & inæqualitas omnibus prædictis pulsuum speciebus accidere solent.

Sunt ergo pulsus vel

Absolutè æquales atque inæquales.	{
Comparatè æquales atque inæquales.	

Æqualitas in pulsu absolutè dicta est quæ nec magnitudine nec celeritate, nec vehemen-
tia aut aliqua alia ratione ad inæqualitatis accedit leges; hoc est, quando pulsus æqualiter in
hisce omnibus se habet.

At si pulsus par in magnitudine sit, tunc magnitudine dicitur æqualis, si par celeritate, simili-
liter celeritate æqualis dicitur, idque comparatione ad inæqualitatem habita.

Pari ratione omnino impares, inæquales absolutè, hoc est in pluribus; at si in uno, respe-
ctuè impares dicuntur.

Patet ergo quod tam paritas quam imparitas sit in duabus speciebus aut tribus, aut plu-
ribus, vel omnibus quandoque simul.

Est igitur æqualitas in genere pulsus tam in magnitudine quam celeritate siue vehemen-
tia, ac remissione & crebritate paritas: E regione verò inæqualitas est paritatis corruptela:

Pulsuum inæquali- tas est vel	Simplex, videlicet in pulsu	Vno.	Vibratus & dicrotus. Caprizans. Bisferiens, seu bis pulsans. Innuens. Circuminuens. Intercutrens.
			Deficiens, intermittens, interceptus. Sorieinus. Mutilatus, decurtatus. Deficiens, decurratus. Decurtatus reciprocus.
	Pluribus, & dicitur collectiva		Deficiens, intermittens, interceptus. Sorieinus. Mutilatus, decurtatus. Deficiens, decurratus. Decurtatus reciprocus.
			Vndosus. Vermicularis. Formicans. Hectitus. Treminulus. Conunsius. Serratus.
	Composita		Inæqua-

Inæqualitas simplex accedit in vnius pulsus	{ Singulis partibus, dictus	Caprizans, cùm interpellatus & impeditur manu' estè motus;	
		Dicrotus cùm reciprocatur motus;	
Differentiae motus interrupti sunt quatuor; nam	{ Celeritate videlicet	Cùm initio celerior, in exitu tardior.	
		Cùm tardior in initio, & postmodum fit celerior.	
Ad inæqualitatis que in pluribus speciebus accidit species, quod attinet	{ Impari motus	Vehementia, remissione, paruitate, magnitudo ne:	
		Aut primus & tertius digitus motum sentiunt, & non secundus & quartus.	
Sunt plures in composita pulsuum inæqualitate gradus, quorum unus excellit alium in ordine distensionis; nam pulsus	{ Aut primus & tertius & quartus & non secundus.	Aut primus & tertius & quartus & non secundus.	
		Aut primus, secundus, quartus & non tertius.	
		Aut primus & quartus, secundus & tertius minimè.	
Intercurrens ex sola inæqualitate est crebritatis.			
Intermittens ex inæqualitate constat raritatis atque paruitatis.			
Deficientes ex pulsu paruitatibus constant, ut intermittentes ex raritatibus.			
Reciproci deficientes dicuntur, vbi duorum spatiorum vel trium vel plurium etiam pulsum motu arteria omnino moueri non apparet agitari iterum incipit.			
De soricino pulsu in cap. huius 8. fine.			
Pro pulsu vibrato & dicroto vide amplius Galen. lib. 2. de causis puls. cap. 6.			
Pro caprizante vide Ibid. cap. 1.			
Pro bisferiente siue bis pulsante vide Gal. de puls. ad tyrones, cap. 7.			
Pro illo innuente vide Galen. in synopsi de puls. class. 4. cap. 24.			
Pro circumnuente vide Ibid. & 4. de caus. puls. class. 4.			
Pro pulsu intercurrente vide 2. de præsig. ex pul. c. 4. & 4 & 1. de diff. pul. cap. 11.			
Denique de intermitente & deficiente & intercepto mentione facit Gal. 1. de diff. puls. cap. 10.			
De soricino lib. 1. de diff. puls. cap. 11.			
De mutilo decurtato. Ibid.			
De deficiente decurtato. Ibid. & 2. de præsig. ex pul. c. 10. & lib. 1 de diff. cap. 10.			
De decurtato reciproco, Galen. Ibid. & 2. de puls. caus. c. 2. & 1. de diff. puls. c. 11.			

Inæqualitas composita dicitur quatenus altera potest cum altera, & vna cum vna, & cum pluribus vna, & cum multis multæ permisceri.

Sunt plures in composita pulsuum inæqualitate gradus, quorum unus excellit alium in ordine distensionis; nam pulsus	{ Vndosus excellit cæteros in magnitudine.	Vndosus excellit cæteros in magnitudine.
		Vermiculans est in sua distensione minor quam vndosus, & maior quam formicæ.
		Formicans est adhuc in sua distensione minor quam vermiculans, & consequenter admodum languidus & creber.
		Hecticus est tremulus, & non variat suum motum.

Horum quidem vndosus est ille inæqualitatis pulsus, in quo non videtur pulsus in æqualitate distendi, sed primò prima eius pars, deinde secunda, mox tertia, ab hac quarta distenditur, idque non subito & rapaciter, sed successiue cum eleuatione vndosa, altera vnda semper priorem excipiente. Hinc ergo sibi nomen illud acquisiuit, videlicet ob ipsius ad vndas similitudinem.

Similiter dicitur pulsus vermicularis, quoniam in suo motu vermis gressui assimilatur: nam istud animal in forma vndarum moueri animaduertitur, sed non tanta magnitudine ac fortitudine, ac vnda.

Porrò etiam formicaris à similitudine motus illius animalculi, videlicet formicæ dicitur, est autem cæteris debilior.

Denique hecticus seu tremulus, ideo dicitus quippe qui in febribus hecticeis prouenire solet, est admodum languidus, & minime varians, sed in suo motu constans.

Pro pulsu conuulsiuo & vibrato, & quod ille sit instar chordæ instrumenti musicæ extensæ, contractæ, hic vero fortiter vibratæ, nos docet Galen. lib. 1. de diff. puls. cap. 15.

C A P V T

C A P V T VIII.

Versatur hoc circa generis noni species, quae in ordine, & eiusdem perturbatione consistunt.

Genus quod sumitur ex ordinatione & inordinatione, duas habet species, cum unus pulsus dicatur ordinatus, aliis inordinatus.

Pulsus ordinatus est, qui habet certum ordinem super quem transit, idque secundum vnam diuersitatem vel plures, tunc reddit a capite sicut esset unus circulus. Verbi gratia, secundum vnam diuersitatem & plures, sicut cum pulsus est magnus fortis, & sic in suis diastolis semper reddit ad caput, &c.

Multis modis accidit, quod ordinare quodam, certo ictuum numero, pulsibusque paribus unus intercurrat impar. nam iuxta Galenum

Tribus paribus pulsibus quartus impar consequitur, idque consequenter semper. Quatuor quintus, & saepe comitatur quinque paribus impai sextus; & etiam sex paribus septimus impar, vnde necesse est, ut hic pulsuumordo perdat æqualitatem, quamobrem pulsus inæqualis sit.

Inordinatus pulsus fit per contrarium, videlicet cum non habet ordinem aliquem secundum quem transeat aut quo gubernetur. Atque haec pulsus species potest comprehendendi & locari sub illa inæqualitatis: nam vbiunque est inordinatus ibi inæqualitas reperitur, sed non è conuerso, quoniam inæqualitas fit multoties, propter intensionem in una diastro respectu aliarum quæ eam præcesserunt factam, in quibus forsitan aderat æqualitas.

C A P V T IX.

De speciebus generis decimi, quæ versantur in pulsuum pondere.

Genus quod ex pondere sumitur, est per proportionem & cōparationem quatuor temporum, quæ sunt duobus motibus & duabus quietibus, secundum quod sensus comprehendere potest vel discernere. At si sensus comprehendere nequeat, tunc consideratur per comparisonem quantitatuum proportionum temporum diastroles ad tempus quod est inter duas diastroles, & ad ultimum temporis in quo est motus ad tempus in quo est quietis: fit autem per compositionem temporis motus & temporis quietis.

Iuxta considerationem istius generis inuenimus quod alias pulsus sit

Boni ponderis, qui seruat operationem proportionis qualitatum proportionum quatuor temporum, quæ in duobus motibus & totidem quietibus numerantur, & talis pulsus denotat virtutis constantiam, secundum necessitatem; & talis est pulsus senis in iuuene, & pulsus iuuensis sani in pueri, & in similibus.

Mali ponderis, atque huius tres sunt species

Vna est illius cuius pondus est muratum iuxta ætatem illius cuius est pulsus, vt cum iuuensis habet pondus pulsus pueri.

Secunda est separati pōderis, sicut cum puer habet pondus senis.

Tertia, in qua est multa egressio, sicut ille cuius pondus ponderi pulsus hominis non assimilatur, & talis pulsus magnam immutationem arguit.

Atque hoc est illud genus pulsus, in quo proportiones Musicæ considerantur, proportiones temporum motus & quietis, & per hoc fit vox bona, è contrario in contrarium.

Sub

Sub hoc genere pulsus ponderis comprehenduntur species pulsus compositi vel continui, quæ habent nomina propria, de quibus antea, quarum una dicitur pulsus Gaselleus, qui est diuersus & inæqualis, facit enim vnam percussionem, vnde intersecatur & quiescit vel fit velox: alia est pulsus vndosus, cum quo in principio est mollities cum paruitate & eleuatione partium ad superiora, & habet latitudinem, & assimilatur vndis aquarum; quarum aliæ alias sequuntur, vt dictum est: alia, vermiculosus, qui tametsi in sua motus forma vndis refertur, tamen in eo differt, quod est magis parvus cum multa spissitudine, & eius spissitudo aestimatur velocitas: alia, formiculans, de qua antea: alia serrea, quæ vndosæ assimilatur in forma mouendi, sed est durior manifestè, & cum duritie partes ipsius in dutitie diuersæ: dicitur autem serreus pulsus, velox, spissus, durus, cuius partes in magnitudine diastroles diuersæ existunt: alia soricina, ad similitudinem caudæ soricis, quæ ordinatur in diuersitate tuarum partium ex diminutione ad augmentum, vel è contrario.

Infinita quidem sunt quæ Galenus, & cæteri Ethnici produxerent ad pulsuum varietatem multiformem explicandam, quorum pars maior potius in contemplatione considerantur; quam ut ad aliquam in praxi utilitatem inferri queant, vt nos luculentius libro hoc consequenti, vbi de veris pulsuum differentiis, simul atque ipsorum causis, non more Galenico; aut alicuius aliorum Ethnicorum, sed testimoniis & autoritate sancta innitentes verba satis plana facimus.

Fland. de Pulsibus:

FF LIBER

LIBER QVARTVS,

IN QVO TVM VERÆ PVLSVVM CAVSÆ imprimis, & tum postea differentiæ, quæ ex iisdem cau- sis insurgunt, non more Galenico, sed secundum testi- monii sacri ritus, vbertim enucleantur, atque discutiun- tur.

C A P V T I.

*In hoc insignis Galeni, in multiplicium differentiarum pulsuum expressione scrupulo-
ritas, & tædiosa curiositas redarguitur, quippe quarum licet nonnullæ mente
comprehendi, tamen praxi vix, ac ne vix quidem adhiberi
possunt.*

I intuitu paulò curiosiori differentias illas pulsuum à Galeno recitatas, atque enumeratas considerare velimus, ipsas sanè tam innumeræ, & in scrutatione atque cognitione tam difficiles inueniemus, vt etiam mathematico in mensuris geometricis bene versato, aut ipsi musico in proportionibus tam temporalibus quam metricis perito non leue erit, immo verò ex laboribus Herculeis haud minimum, nodum ipsarum Gordonium solvere, aut saltem post eius solutionem nonnullas pulsationes earum species ad praxim vel usum Medicum reducere: nam ubi ait ipse, quod cum percepisset constructionem pulsus vel systolen, tunc immediate sunt ipsi apertæ pulsuum portæ, certè salua eius pace, vt mihi videtur, satis ouante & iactanter dictum est hoc ab eo: nam cum systole sit remotio à tactu, & tactus non apprehendat nisi tangendo, non autem est res comprehensibilis per sensum tactus sed per extenuationem, difficillimum erit ei de systole per contactum indicare.

Præterea quam sit difficile differentias illas pulsuum 27. in trinis simul dimensionibus per praxim explicare aut inuenire vestris relinquo iudiciis ad determinandum: nam tamen cum profunda obseruatione possimus comprehendere quod pulsus magnus sit de dimensione longa, & de dimensione lata atq; profunda; vt è contra ille brevis ex dimensione breui & angusta & humili compositus: vnde certum est, quod pulsus medius componatur ex moderate longa, & mediocriter lata, & mediocriter profunda. Tamen existimamus esse rem difficillimam non modo eas, sed multo magis 24. illas species, quæ intercedunt istas, videlicet pulsus

2. Longus. Latus. Moderatus.

3. Longus. Latus. Humilis.

4. Longus. Moderatus. Altus.

5. Longus. Moderatus. Moderatus.

6. Longus. Moderatus. Humilis.

7. Longus. Angustus. Altus.

8. Longus. Angustus. Moderatus.

9. Longus. Angustus. Humilis.

& sic in cæteris, vt in Galeni lib. I. cap. 4. de diff. puls. videre licet.

Quos quidem pulsus, quam sit impossibile, pro tactu comprehendere, & distinctas suas partes

partes sensu diuidere atq; distinguere , vtcunq; mente istas proportiones capere possimus, vestris qui in pulsuum praxi estis quotidie versati, commēdo iudiciis: nam simili ratione dicere possumus quōd in trium elementorum ad vnius corporis compositionem commixtione tam æquali quam inæquali, talis est proportio multiformis:

Aqua.	Aér.	Ignis.	in æquilibrio.
æquales	Aqua.	Aér.	at Ignis. minus.
æquales	Aqua.	Aér.	at Ignis. minima portio.
plus	Aquæ. minus	Aëris.	plus Ignis.
plus	Aquæ. minus	Aëris	& Ignis.
plus	Aquæ. minus	Aëris.	Ignis minimum:
			& sic in cæteris mutando vicissim elementa.

Et quamvis facillimum sit hæc contemplatione capere, tamen hæc in compositione elementa sensu distinguere impossibile foret. Pariformiter quōd sit non ita facile per contratum has compositas inæqualitatis species intelligere, neminem scientem latere existimo, vi. delictet illas quas tabulis binis explicare videtur; quarum prior est hæc:

- 1. Celer, Tardus.
- 2. Celer, Celer.
- 3. Celer, Moderatus.
- 4. Tardus, Tardus.
- 5. Tardus, Celer.
- 6. Tardus, Moderatus.
- 7. Moderatus, Tardus.
- 8. Moderatus, Celer.
- 9. Moderatus, Moderatus.

Deinde Tabula secunda de tribus.

- 1. Celer, Celer, Tardus.
- 2. Celer, Celer, Celet.
- 3. Celer, Celer, Moderatus.

& sic in cæteris:

Verūm fateor hoc magis esse facile & perceptibile, quam præcedens, licet sit admodum tædiosum & laboriosum inuentu. Denique haud vitæ spatio sufficeret omnia à Galeno in tractatibus suis de Pulsibus præscripta, imprimis colligere atque ea praxi adhibere. Sed tamq; Galeno (qui circa lectiones & expositiones librotum Hippocratis ex pulpite seu cathedra discipulos suos docendi gratia est alloquutus) conueniebat ea doctrinam suam elucidandi causa quæ ad speculationem magis quam praxin attinent plurimorum verborum serie explicare atque prædicare. At ego quidem maiorem adhibeo fidem ad primi Hippocratis Aphorismi sensum, quam ad tales Galeni suasiones, qui nōs docet, quōd, *vita sit breuis, ars vero longa.* Quid igitur vitam suam breuem tot librī superfluis de infinitis pulsuum differentiis legendis contereret Medicus, cùm medicina sit ars longissima ac profundissima: doctrina vero pulsuum minimum ipsius membrum, præsertim cùm via certiori & magis curta ad ipsorum cognitionem attingere queamus?

Ego igitur non more Galeni cum pulsuum differentiis tractatum hunc meum incipiam, quasi à posteriori progrediendo ad prius, siue ab esse ētu ad causam: sed à priori potius siue à radice ad posterius quasi à prima & radicali pulsuum causa ad eorum effectus seu pulsuum species progrederar: atque ita libello huic nostro vnico cùm pulsuum causas, tum ipsorum differentias includemus.

C A P V T II.

Gemina Dei proprietas radicalis hic recensetur, frigidus tenebrarum actus, atque calidus ille lucis, cum ipsorum in contrahendo & dilatando facultatibus ad amissim enucleantur. Denique quod amborum unionem fit pulsus compositio.

Tametsi libro istius 1. cap. 2. & lib. 2. cap. 3. plenius de isto subiecto egimus, tamen hic subiecti illorum medullam paucis hoc in loco remetiri haud inutile fore existimamus. In illis locis primum recitauimus proprietates fuisse binas vnius essentiae, quarum una est alteri opposita: nam vt una est Dei latentis seu tenebris occultati proprietas, ita quidem ipsius natura est contrahere à circumferentia ad centrum, & consequenter inspissare, obtenebrare, & ad quietem à motu seu actu promouere: atque hinc est quod quies sit tenebrarum filia, utpote quae in centro quiescit, & quod frigoris, quod est quietis soboles & tenebrarum agonista, sit res subtile contractione reddere grossas, limpidas & diaphanas, opacas & tenebrosas leues ponderosas, & mobiles fixas, vti in niuis, grandinis, pruinæ atque glacie procreatione patet, quae à frigore Boreali oriuntur.

E contra vero Dei patentis, seu è tenebris quasi lux ineffabilis emergentis seu emanantis est in ista sua proprietate dilatare, atque à centro circumferentiam usque ad centrum suum emittere, & consequenter res in centro contractas in circumferentia dilatare, tenebrosa transparentia & pellucida reddere, densa rarefacere, fixum & immobile efficere mobile & volatile. Atque hinc est quod motus sit lucis filius, utpote quae in circumferentia versatur & agitatur, & q̄ caloris (qui est motus comes seu actus & lucis athleta) res grossas dilatatione reddere subtile opacas efficere limpidas & diaphanas, ponderosas efficere leues, & fixas mobiles, vti in niuis, grandinis, pruinæque in aquas, & iterum aquarum in vapores reductione videre licet.

Tum postea demonstrauimus *ibidem*, quod Deus in duplice ista sua proprietate operetur in hoc modo mediabitibus ventis suis Angelicis, videlicet in duriori & sicciore, hoc est, in extremo contractionis suæ gradu mediante vento septentrionali, & in molliori & humidiori ipsius gradu per ventum Meridionalem. Similiter in extremo atque duriori & sicciore dilatationis gradu per ventum Orientalem, & in molliori & mitiori per illum Occidentalem. At hoc pro re certa, & tam testimonio sancto quam oculari experientia confirmatum esse declarauui, quod istæ duæ proprietates sint in vniuersi mundi fabricę mole, atque in qualibet eiusdem particula vnicæ & solæ actus Dei radicalis, mediabitibus suis ministris Angelicis in densatione & rarefactione, hoc est, in contractione & dilatatione.

Hoc autem totum in lib. huius 1. cap. 2. affluentius inuenietis.

Deinde sequitur, quod ex ipsis radicibus deriuetur pulsus humani mysterium, quippe qui cum in dilatatione & contractione consistit, necesse est illas suas proprietates ab illis primariis acceperit: nam vt vita creaturæ ex humido cœli & actu Dei calido, ita quidem necesse habemus considerare quod humiditas quatenus à fonte materiali procedit, habet in se actum frigiditatis, quatenus media est inter extreme frigidum & extreme calidum: vnde liquet quod humiditas naturali sua inclinatione propter frigiditatem in ea delitescentem contractionem sit conditionis, vt calidum innatum est in sua natura dilatantis facultatis, ex horum ideo vniione, videlicet naturæ Dei latentis & ipsius patentis, sit vita compositio, quæ vt erat facta in iustitia Dei misericordis & ad creaturam gratiosi, ita in æquilibrio erat, hoc est, in æqualitate in humido materiali & calido formalis, quæ ambo vt exactiore Dei latentis & contrahentis proprietatem in se haberent, iussit Iehoua spiritum hunc suum vitæ vt à quatuor ventis veniret, vt vim dilatationis & contractionis ventis Angelicis per spiritum assignatis inspiraret in mortuos vt reuiuiscant. Hinc ergo certum est, quod virtus istius diastroles & systoles proueniat à fonte illo spirituali vita qui omni quatuor ventorum proprietate est præditus, & consequenter iuxta ventorum proprietates quæ animant & viuificant spiritum mundi sublunarem, animatur et quilibet homo, qui post spiritū à conceptione ei inspiratum per communis aëris thesaurum, arcanis ventorum seminariis opulentissimum nutritur & sustentatur omni temporis momento; vti magis complete ex cap. 3.

lib. huius 2. videre atque intelligere fas est. Iam vero
ad propositum hoc nostrum peruenimus.

C A P V T

C A P V T III.

Quomodo æterna sapientia aerem, qui est vitæ pabulum, pondere; numero & mensura disposuerit, & unde oritur pulsus æqualitas.

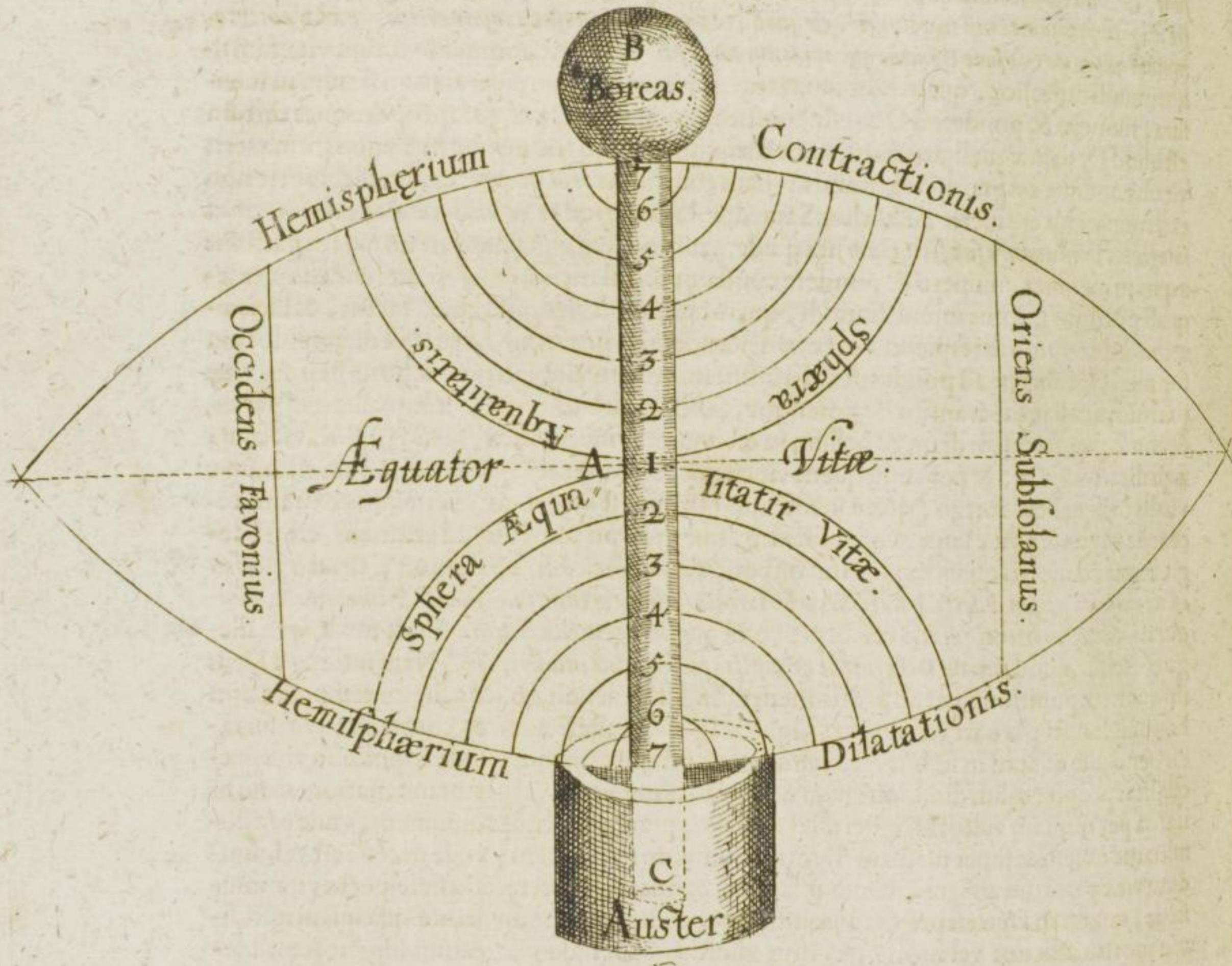
EX supradictis sat liquido explicatur geminarum proprietatum diuinarum potentia in hoc mundo in primis, & tum postea mediante quadruplici spiritu mundi sublunaris in creatura vitæ beneficio ditata: similiter quod spiritus æternæ sapientiæ ab essentia diuina emanans, iuxta oppositos binarum dictarum proprietatum actus spiritus vtriusq; mundi tam ad vitæ beneficium quam ad morborum & mortis productionem gubernet, vt pote quibus res omnes mutatione obnoxias tam generatione quam corruptione, tam vite sanæ felicitate quam morbidæ afflictione atq; acerbitate mulcat. Hinc ait Sapiens, sed uno spiritu, seu afflatus virtutis tuae per sequentis occidi & dispergi possunt, sed omnia in numero, mensura & pondere dispositi: multum enim valere tibi soli supererat semper, & virtuti brachii tui quis resistet. Sed misereri omnium quia omnia potes, dissimulas peccata hominum propter penitentiam: diligis enim omnia quae sunt, & nihil odisti eorum quæ fecisti, nec enim oderis aliquid quod constituesti. Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses, & quod à te vocatum non esset conseruaretur. Parcis autem omnibus quoniam tua sunt Domine qui amas animas, &c. In quo sermonis filo totum vitæ tam illius mundi catholicæ, quam hominum atq; omnium aliarum creaturarum statum in mensura, numero & pondere à Deo esse constitutum appareat, per quas proportiones certum est quod Deus in æqualitatis statu, hoc est æquilibrio, seu trutini iustitiae & equis formauerit vitam cuiusque rei præcipue hominis: nam cum hominem prius ut existeret & morte non exterminaretur creauerit (iuxta hoc Sapientis, Creauit Deus hominem inextirpabilem. & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum) ita quidem iustitiae suæ æqualitate vitam eius ex partibus æquis in mensura, numero & pondere conflavit & afflatu suo temperauit, videlicet ex æquali portione spiritus mundi humidi, qui in humidum vitæ radicale est factus, & lucis æternæ à throno suo seu sapientiæ æternæ descendenter, quæ calidi innati (ut dicunt) locum supplet. Horum siue ad pondus, siue ad iustitiam unio fit vitæ spiritus; at si una istarum vitæ partium sit alia exuberantior & potentior, sane perturbationem & inæqualitatem pariet, & consequenter discordiam & bellum in œconomia vitæ pacifica: nam ut iustitia est causa æqualitatis animæ, & per consequens vitæ sanæ columba, ita quidem iniustitia est animæ vitalis inæqualitatis origo, quæ à medietate (in qua est æqualitas) versus duo extremarecedens animam à vitæ sanæ temperamento, siue sit ad pondus, siue ad iustitiam, errare cogit: at quæ ad mortis quandoque ianuam conducere solet. Hinc Salomon, Creauit Deus ut essent omnia. & sanabiles fecit nationes orbis terrarum; iniustitia enim perpetua est & immortalis; iniustitia autem est mortuus acquisitio &c. & per consequentiam morborum. Vnde textus supra alle- Sap. 1.14. gato dicitur, quod spiritus Dei ventilet & iustitia persequatur iniustos, &c. Nam iuste agit Deus in iniustiæ punitione per abstractionem radii sui benevoli ab æqualitate temperamenti hominis iniusti par pari referendo, idque vel per occultationem & contractionem sui radii benevolie dilatati in se, hoc est, à circumferentia ad centrum; vnde sequitur in vita inæqualitas propter calidi diminutionem & frigidi dominium: vel per manifestationem sui in ira per nimiam vultus sui ignei dilatationem, qua ignis dicitur consumens, vnde prædominatur excessiu super medium frigoris in humido temperiem; vnde necessè est ut humidum in vita paulatim ab ignea natura dilatetur, & quamvis talis recessu sit respectu vitæ iniustitia, tamen in Deo est pro summa iustitia habendo, quippe mediante qua quam iustissime morbo afficitur vel morte plectitur iniustus. Deinde per textum superiorum vide- rius, quam tarde reducitur Deus ob iniusticiam suam ad nodum illum æqualitatis in vita humana dissoluendum, quoniam homines creauit ut sanabiles manerent: vnde in eo sequitur, Parcis omnibus quoniam tua sunt Domine qui amas animas, &c. Sed cum harmoniacas animæ vitalis leges violare desiderat tunc aut abscondit lucis suæ vultum, ut dæmones tenebrarum potestatem habeant in vitam illam suo frigore lethali cam perturbando, aut emissione vultus sui ignei & iracundi dominium & virtutem addat spiritibus ignitis vulnerandi & affligendi. Confirmatur hoc isto scripti sacri testimonio, Deus malos relinquit, & abscondit faciem suam ab iis, ut obueniant ipsis multa mala & angustia. Quibus esse etus Dei latentis, Deut. 32.17. & se in se contrahentis arguit. Iterum hoc Sagittæ omnipotentis in me grauitores sunt, virus ea- Iob 6.4. rum ebibit spiritum meum, & conturbationes Dei quæ acie instructæ sunt oppugnant me. Hic ergo patentis Dei in iracundia sua effectus à nimia actus sui calidi dilatatione orti patefiant

FF 3 medi-

mediante qua sit à mediocritate vitali recessus , videlicet à vitæ æquinoctiali seu æqualitate in humido & calido , in excessum vel Borealem aut Occidentalem , in quo dominatur Dei latentis agonista, videlicet frigiditas opprimens caloris natui virtutem, vel Orientalem aut Meridionalem , in quo extremo præualet nimium caloris insultus supra frigoris temperati in humido radicali proportionem. Ut ergo dictum est quod Dei spiritus omnia numero, mensura & proportione , & consequenter ipsum vitæ subiectum disposuit , ita certum est quod idem spiritus vitæ à quatuor ventis venit, atque virtutes seu proprietates seu actus eorum omnes in mensura , numero & proportione ita cum spiritu mundo adaptauit, ut postquam eos cum vehiculo in mortuos inspirasset in æqualitate actuum quatuor ventorum moles illa spiritualis concresceret in corde & arteriis, & in vitæ spiritum est facta.

Hinc ergo contractiua & dilatatiua spiritus vitalis virtus: hinc tam æqualitatis in pulsu quam inæqualitatis initium, ut infra latius.

Hic vero hac omnia oculariter demonstrauimus.

In hac demonstratione videtis quatuor ventos in quatuor mundi angulis dispositos in eodem machinæ centro I. conuenire , & proprietatibus atque ponderibus & mensuris suis quas dant communi elemento , siue spiritui sublunari , æqualiter animante & spirante eo qui dat flatum , motum & omnia in vnum conuenire : ubi nec maior est afflatus Borealis portio quam illa Australis , nec pondere aut mensura maior & vastior est spiritus ille in sua mole quem in hoc centrum I. contrario afflatu emittunt Subsolanus & Fauonius , eum suis vitæ seminaris proportione debita intermixtis implendo . Hinc contrahunt æqualiter proprietas Borealis sua siccitate , & Occidentalis sua humiditate , quoniam in mensura & pon-

dere cum illis contrahentibus dilatant Orientalis & Meridionalis. At quoniam dilatatio fieri nequit atque contractio eodem tempore, ideo vicissim agunt & patiuntur spatiis siue interuallis diuersis.

Ex debita ergo istius instrumenti consideratione, totum pulsuum mysterium rite speculari atque contemplari possumus: quod quidem ut melius capere atque intelligere quacumque scire vos conuenit, quod ut frigus Boreale dominum habet in hemisphaerio contractio-
nis, ita quidem a meditullio seu centro gradus habet 7. vel plures in quibus designat virtutis suae attractivae proportiones secundum maiorem vel minorem ipsius intensionem seu remissionem, iuxta cuius gradus aer inclusus gradatim in densiorem atque magis compactam migrare solet naturam propter contractuam afflatus Angelici vel Septentrionalis vel Occidentalis conditionem, sed vehementius attrahit & contrahit atque coarctat frigus Se-
ptentrionale, quippe quod aquas in glaciem, aerem in niues & grandines atque pruinias con-
stringit, quam Occidentale, cuius est solius aerem in aquas coagulare, ut & Meridionalis in
nubilosum vaporem. E regione vero calor Orientalis atque Australis suas habent in hemi-
sphaerio dilatationis stationes seu gradus multiplices, circa quos versantur variae ipsorum
mensurae seu proportiones in intensione vel remissione. Quod quidem in eo redditur eu-
dientius, quoniam videmus quod secundum mensuram intensionis frigoris aqua exaltatur
ad 2. vel ad 3. vel 4. vel 5. vel 6. vel 7. &c. hemisphaerii frigidis Borealis siue contractionis:
nam quo grandius est frigus eo quidem altius eleuatur aqua super meditullium aequalitatis I. vel A. Similiter secundum proportionem intensionis vel remissionis caloris aqua vel ma-
gis vel minus in hemisphaerio dilatationis, videlicet a centro I. vel A. aequalitatis ad 2. vel 3.
vel 4. vel 5. vel 6. vel 7. &c. Probatur sic quoniam quo magis dominatur frigus Boreale in
capite B. eo altius supra centrum A. vel I. eleuatur aqua: ex aduerso quo magis dominatur
calor in capite matracii B. eo profundius subter centrum A. vel I. versus matracii orificium
deprimitur aqua: quo euidens est aerem capite matracii B. inclusum frigoris borealis pra-
sentia contrahi, & in locum angustiorem contractione atque condensatione reduci, quoni-
am aquam vehit in altum, nisi facta corporis aerei contractione vacuum relinqueretur. At
caloris praesentia contrarium accidit, quoniam aer frigoris praesentia contractus & conden-
satus dilatatur & in tantum deprimit aquam in quantum dilatatur aer: ergo aqua descen-
derit infra centrum aequalitatis I. tunc est argumentum quod dominum incipiat habere
supra proportionem frigoris: at vero si aqua adhuc superemineat I. vel A. & vel 2. vel 3. &c.
tetigerit, signum est quod frigus adhuc dominum habeat super calorem per tot gradus per
quot sublimata est aqua. Quod autem frigus contrahens non modo istum aerem inclusum,
sed etiam exclusum sit actus Dei a septentrione emissus testatur rexus iacer his, Deus emitit
niues sicut lanam & pruinam sicut cineres dispergit, deject gelu tanquam frustia, coram frigore eius quis
consistat? Et alibi. Flante Deo concrevit gelu, vel glacies, Deus fortis edit flumen suo. Porro etiam, quod
calor tam Australis quam Orientalis sit actus Dei in proprietate opposita testatur conie-
quentia textus predicti Psalmista regii. *Emittit verbum & liquefacit ista* (id est niues, pruinias
& gelu) *simul ac efflat ventum suum: effluunt aquae.* Quibus arguit flatu Dei seu spiritum eius me-
diante organo Angelico Septentrionis, emissum, per suam proprietatem frigidam contra-
hit & coarctat, & illum seu spiritum eius essentia eundem per proprietatem suam aestuosa-
dilatat: vnde sciendum est, quod verba Apostoli sunt vera *Deum omnia in omnibus operari alle-
uerantia.*

C A P V T IV.

*Quod pulsus sit tam naturalis, quam praeternaturalis, & primum de pulsuum
differentiis agitur.*

ITEM vero nunc viam nostram propriam (quamvis inauditam) calcando, quid de pulsuum differentiis reuera sit censendum tam literarum sacrarum documentis quam demon-
stratione cum philosophica tum mulica, idque oculariter ostendemus. Sed in loco priori o-
perae fore pretrum existinamus ipsos in sua genera species atque individua in generalem i-
stam distinctionem delineare, ut tum postea meliori methodo ad ipsorum descriptiones, aequi-
denique causarum eorum radicalium enucleationem perueniamus.

Æter-

D

Æternus
vitæ spiritus agit in
pulsu per systo-
len vel dia-
stolen, vel

Præternaturaliter
immoderate, & per
binarum Dei pro-
prietatum ab æqua-
litatis vnione & me-
diocritate versus
duo extrema, seu in-
æqualitates binas re-
cessum, videlicet
aut per nimiam —

Naturaliter moderate & per binarum Dei proprietatum in æqualitate & vnitate vitali concordiam, compleeturque talis vitæ actus vel ad	Pondus.
	Iustitiam.
Quantitate	Longus Latus Altus
Tempore	Motus, Celer, siue Velox. Quietis, Creber, siue fre- quens.
Dilatationem tan- tum, siue Meridio- nalem siue Orienta- lem, atque tali actu generatur pulsus —	Substantia, Mollis.
Contractionem tan- tum siue Borealem siue Occidentalem, atque in isto actu creatur pulsus —	Robore virtutis, vehemens, siue fortis. Capacitate, plenus.
Quantitate	Brevis Strictus Profundus
Tempore	Motus, Tardus. Quietis, Rarus, siue resolu- tus, siue lapsus.
Ordine	Vnius pul- sus, cuius- modi sunt
Contra- ctionem & dilata- tionem si- mul, Et ta- lis pulsus absolute inæqualis se habet aut	Vibratus. Bispulsans. Caprizans. Continuus, ut Soricinus. Plurium, Inter- ruptus Deficiens atq; istius generis a- & per- Reciprocus decur- lius est — turba- tatus. tus Intercurrens. Vndosus. Vermiculans. Forma seu figura mouendi à quo nomina sua sorti- tur, vnde dicitur vel
	Formicans. Hecticus, siue tremu- lus. Serratus.

C A P V T V.

In quo primum membrum & quasi radix prædictæ distinctionis noſtræ autho-
ritate sancta comprobatur.

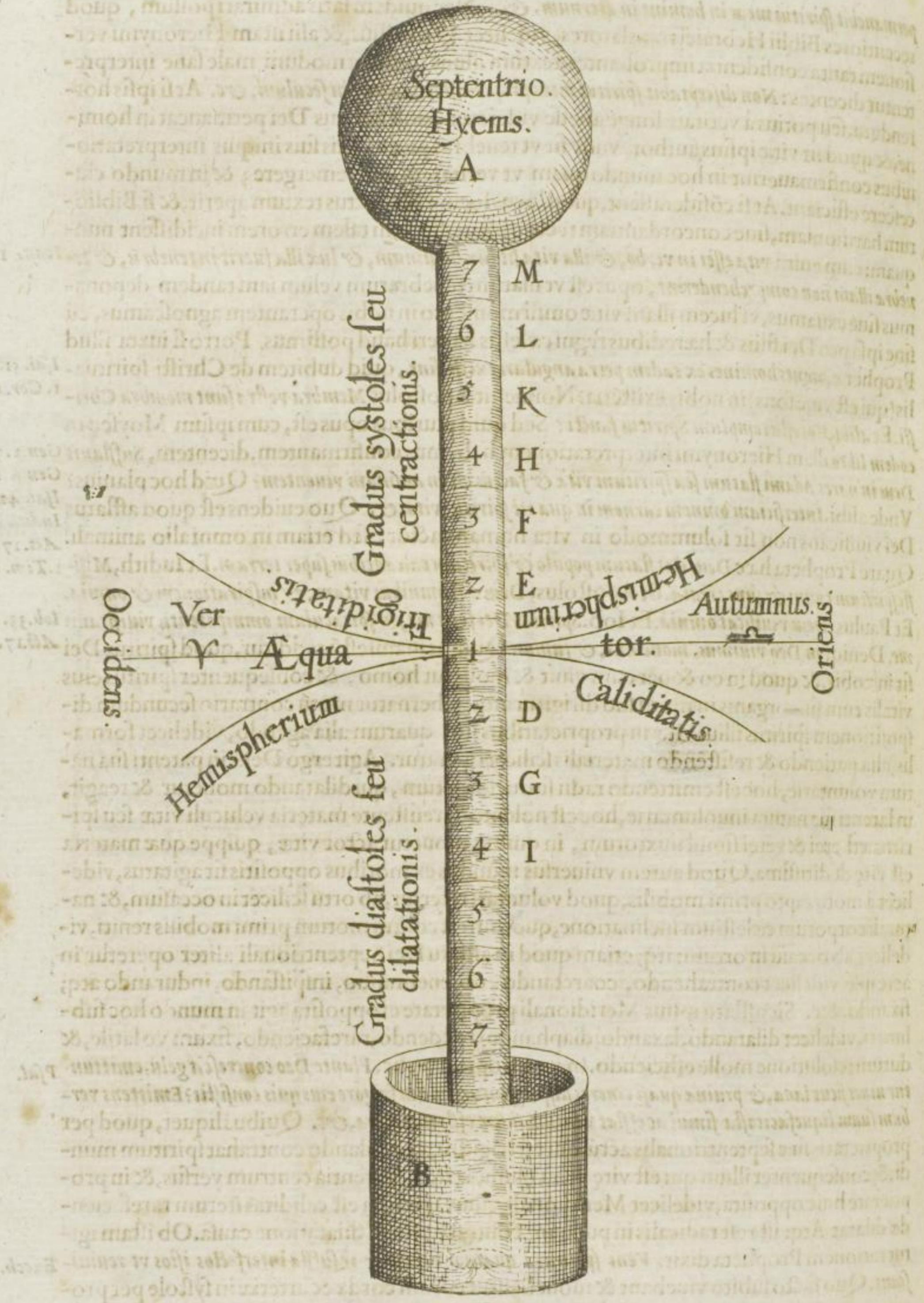
Diximus, quod æternus vitæ spiritus agat in pulsu per systolen & diastolen, &c. Atq; pro-
babimus hoc cum testimonio sancto tum oculari demonstratione nam ait textus, Non
perma-

permanebit spiritus mens in homine in aeternum, &c. Nec quidem satis admirari possum, quod recentiores Biblii Hebraici translatores, videlicet Tremellius, & alii istam Hieronymi versionem tanta confidentia improbantes, textum illum in hunc modum male sane interpretentur dicentes: *Non disceptabit spiritus mens propter istos homines in seculum, &c.* At si ipsi horrendum, seu potius à veritate longe abesse videretur quod spiritus Dei permaneat in homine, & quod sit vita ipsius author, unde fit ut tenebras potius istis suis inquis interpretationibus confirmauerint in hoc mundo quam vt veritatem ex iis emergere, & in mundo elucescere efficiant. At si considerassent, quod locus locum, seu textus textum aperit, & si Bibliorum harmoniam, siue concordantiam recte obseruassent, in talem errorem incidissent nunquam: *cum enim vita esset in verbo, & illa vita sit lux hominum, & lux illa fuerit in tenebris, & te-* *Ioan. 13.* *nebra illam non comprehendenterint*, opus est vt illarum tenebrarum velum iam tandem deponamus siue exuamus, vt lucem illam vitæ omni momento in nobis operantem agnoscamus, cū sine ipsa pro Dei filiis & heredibus regni caelestis haberi haud possimus. Porro si iuxta illud Prophetæ, *omnes homines ex eadem petra angulari excisi sint*, quid dubitem de Christi spiritu*-Isai. 51. 2.* *lis* (qui est vita fons) in nobis existētia? Nonne ait Apostolus *Membra vestra sunt membra Chri-* *1. Cor. 6.* *sti.* Et alibi, *Vos estis templum Spiritus sancti?* Sed quid pluribus opus est, cum ipsum Moysen in *eodem libro* illam Hieronymi interpretationem habemus confirmantem, dicentem, *Sufflauit Gen. 2. 7.* *Deus in nubes Adami flatum seu spiritum vita & factus est in animam viuentem? Quod hoc planius?* *Gen. 6. 17.* Vnde alibi, *Interficiam omnem carnem in qua est spiritus vita, &c.* Quo euidens est quod afflatus *Isai. 42. 5.* Dei viuificans non sit solummodo in vita humana actor, sed etiam in omni alio animali. *Judith 16.* Quare Propheta hæc *Deus dat flatum populo & spiritum calcantibus super terram.* Et Judith, *Misi-* *1. Tim. 6.* *sit spiritum tuum & sunt creata.* Et Apostolus, *Deus dat omnibus vitam, & inspirationem & omnia.* Et Paulus. *Deus viuificat omnia.* Et Iob. *Spiritus Dei fecit me, & spiraculum omnipotens viuificauit Iob. 33.* me. Deniq; in Deo viuimus, mouemur, & sumus. Quibus manifestū redditur, quod spiritus Dei *Act. 17.* sit in nobis, & quod in eo & per eum viuit & mouetur homo, & consequenter spiritus eius vitalis cum suis organis in motu suo dirigitur atq; gubernatur motu contrario secundum dispositionem spiritus illius vita in proprietatibus suis, quarum alia agendo, videlicet formalis, alia patiendo & resistendo materialis scilicet operatur. Agit ergo Deus in patentia sua natura voluntarie, hoc est emittendo radii sui lucidi actum, qui dilatando mouetur & reagit, in latenti sua natura inuoluntarie, hoc est nolente & resistente materia vehiculi vita seu spiritus ætherei & aerei simul mixtorum, in quibus mouetur actor vita, quippe quæ materia est vita deditissima. Quod autem vniuersus mundus ex motibus oppositis sit agitatus, vide licet à motu rapto primi mobilis, quod voluntati refertur, ab ortu scilicet in occasum, & naturali corporum caelestium inclinatione, quorum est contra motum primi mobilis teniti, videlicet ab occasu in ortum: atq; etiam quod in afflato Dei Septentrionali aliter operetur in aere ipse videlicet contrahendo, coarctando, obtenebrando, inspissando, indurando atq; fixando, &c. Sic afflato ipsius Meridionali proprietate ei opposita agit in mundo hoc sublunari, videlicet dilatando, laxando, diaphanum reddendo, rarefaciendo, fixum volatile, & durum resolutione molle efficiendo. In una proprietate sic. *Flante Deo concrescit gelu, emittuntur niues sicut lana, & pruina quasi cineres disperguntur, coram frigore eius quis consistit? Emittens verbum suum liquefacit ista simul ac efflat ventum suum effluunt aquæ, &c.* Quibus liquet, quod per proprietatis suæ septentrionalis actum, qui est frigidus, coagulando contrahat spiritum mundi, & consequenter illum qui est vita vehiculum, à circumferentia centrum versus, & in proprietate huic opposita, videlicet Meridionali, cuius agonista est caliditas iterum rarefaciendo dilatat. Atq; ista est radicalis in pulsuum contractione & dilatatione causa. Ob istam igitur rationem Propheta dixit. *Veni spiritus à quatuor ventis & insuffla imperfectos istos ut reuiuiscant.* *Ezech. 37.* Quo facto subito viuebant & mouebantur eorum corda & arteriae in systole per proprietatem Septentrionalem, & in diastole per illam Meridionalem: ac tandem æqualis vita in mensura, numero & pondere, in adaptione ventorum vita, videlicet Orientalis & Occidentalis æquali & temperato consistebat; cui vita proportioni quoniam æqualis erat, atque in iustitia ad illam venti Septentrionalis & meridionalis, ideo in systole & diastole proportione harmoniaca & pacifica seu absolute æquali mouebatur pulsus.

Iam vero ad ocularem huius rei demonstrationem per machinam meam experimentalem designatam (in qua cum systole tum diastroles in pulsu rationem oculis, vt aiunt aperi tis considerare queatis) perueniam.

Speculum ergo hoc nostrum serio speculemini suadeo.

Flud. de Pulsibus.

In hoc speculo apparet, quod si spiritus Dei Angelicus spiret à septentrione refrigeratur vas A. seu caput matracii, & per ipsius refrigerationem aer in eo inclusus contrahitur, & sua contractione eleuat aquam in altum. Verbi gratia, frigore Boreali dominante ascendet aqua per contractuam trigois proprietatem à gradu extensionis diastroles 2. seu D. ad gradum similem contractionis 2. seu E. Deinde superueniente calore Meridionali in æquali proportione ad frigus illud spiritum prius contrahens, iterum dilatabitur aer seu spiritus ille in æquali proportione, seu iisdem solūmodo gradibus descendat aqua propter aeris dilatationem ad gradum 2. seu D. à quo frigus aerem contrahendo ipsam eleuauit prius. Iterum superueniente frigore contrahetur proportionaliter aer & eo contracto eleuabitur iterum aqua ad 2. E. sed subito crescente calore per dilatationem aeris proportionalem iterum descendit ad 2. C. Ac hoc modo videtis, quod si omni momento seu minuto temporis seu

seu horæ continuaretur talis successiva mutatio aeris à frigida in calidam, & à calida in frigidam dispositionem, necesse sit quod motus spiritus in diastole & systole hoc est in dilatatione & contractione fiat: at in dilatatione seu diastole eleuatur & intumescit pulsus ob eam rationem, quoniam aer seu spiritus dilatatus ampliorem requirit locum quam contractus: vnde fit, quod in omni aeris seu spiritus dilatatione intumescit vena; quemadmodum in demonstratione nostra super magni pulsus atq; vehementis descriptionem luculentius explicabitur. Concludimus igitur, quod aquæ in vase eleuatio siue aeris ibi contenti contractione est systole, eius vero depresso, seu spiritus inclusi dilatatio est diastole. Non aliter quidem actus caloris natui accessione locum dare cogitur sanguis arterialis spiritui dilatato, & tum postea cessante eo frigus humiditati inclusum eleuat sanguinem per contractionem spiritus dilatati.

His ergo ita explicatis, quod æternus vitæ spiritus agat in pulsu per systolen & diaston, cum testimonio sancto, tum oculari demonstratione explicatum habetis, & consequenter radix distinctionis prædictæ argumentis satis validis confirmata est. Iam ad primum pulsuum genus catholicum, videlicet ad naturalem & absolute æqualem sermonis mei filum conuertam.

C A P V T V I.

In quo pulsus naturalis compositio, & necessarius ad vitæ salutiferæ beneficium actus cum autoritate sancta, tum dupli oculari demonstratione indicantur.

Ille Dominus æternus qui est *animarum amator* (vt cum Salomone loquar) & qui fecit omnia Sap. 1.14. 2. ut essent, & hominem creauit in extremitatem, quippe quem ad imaginem sui ipsius formauit, qui est ipsa iustitia, pax, & concordia, unitatis atq; æqualitatis fons, & consequenter ad extrema, nisi fuerit prouocatus propter hominum iniustitiam recedere nequit. Ille (inquam) ob istam rationem vitæ legem & mensuræ æqualitatis, numero æqualitatis & pondere æqualitatis, hoc est æquilibrio iustitiae instituit atq; ordinavit, vt hac ratione ipsa in unitate symphonica disposita ad nullum oppositorum extremorum atq; inter se discordantium à sua moderata temperie & constitutione appropinquaret, atq; ita per iniustitiam suam, hoc est transgressione sua contra legem iustitiae aberraret à vitæ centro versus extrema mortis. Et quamvis utriusq; extremi portio adsit ad compositionem medii, tamen legibus seu trutinis iustitiae italicibantur vt unum non excedat aliud aut mensura magnitudinis aut numero proportionis aut pondere substantiae, utpote in qua mixtione æquilibus amplexibus unitur essentialis lucis diuinae forma cum spirituali naturæ humidæ substantia, quorum tum postea ligamentum est amor ille vitæ igneus qui est elementorum vinculum. Hæc est ergo illa vitæ propria harmonica & pacifica quam David vocat *benignitatem Iehouæ*, hoc est ad nullum extre- Psal. 90.14. tremorum inæqualium respicientem, quam dicit esse *vitæ prolongationem*. Hæc est illa Dei vi- Job. 10.12. sitatio, qua conservatur *spiritus humanus* (vt ait Job) & qua *vitæ benignitatem exercet Deus erga homines*. Hæc est iniustitia illa, quæ est perpetua & immortalis, qua sanabiles fecit nationes orbis terrarum, à qua si per iniustitiam hominum fiat versus aliquod extremorum excessus, succedit statim iniustitia in temperie, atque violatio proportionis mensuræ, numeri & ponderis, qua ac- Sap. 1.14. quiritur morbus, quem consequitur mors, quæ est discors pacifici vitæ ligamenti corruptrix atque violatrix.

At quoniam Iehoua rerum omnium dominus est, tam in vitæ perpetuæ constitutione, quam in iniustitiae punitione seu correctione iustus, vobis reuelabo ego organa illa Angelica, quibus vtitur in vitarum tam regularium & proportionalium quam irregularium & à iustitiae legibus versus extrema recedentium ministerio, quorum aliis quæ sunt bona, seu angelis boni, vitarum salutem commendat, aliis qui sunt quoad nos mali, vitas irregulatorum perturbat, & à statu mediocritatis seu æqualitatis in extremorum inæqualitatē atque intemperiem deducit. Illi ergo sunt ministri eius, ad suam exercendam vitæ benignitatem erga eos qui ei placent, hi vero ad iram & severitatem eius in impiis effundendam sunt ordinati. Hoc ergo in loco de Angelicis vitæ lance custodibus, & tum postea de stellis ad vitæ præseruationem propriis, & de ventis & plagiis mundi ad vitæ mediocritatem adaptatis. Denique in ultimo loco demonstrationes cum physicas, tum musicas vitæ mediocris statum confirmantes, quo in vitæ æqualitatis mysterio melius informemini, producam.

Flud. de Pulsibus.

GG 2

In

In pluribus operum in eorum precedentium locis declaraui, quod iuxta Cabalistarum sensum ex decem illis nominibus Dei à proprietate assignatis duo obseruantur esse insignia quæ ad Dei clementiam & benignitatem spectant, totidemque duplice in ipsius in ira & severitate sua exprimunt proprietatem extremam: de duabus proprietatibus suis quibus clementiam atque benignitatem suam exercet coram hominibus, atq; de nominibus & Sephirotis iis adscriptis hoc in capite paucis: de illis vero ad vindictam pronis in *capite sequenti* stylo vberiori discurrat. Ex nominibus Deo ob clementiæ suæ proprietatem assignatis. In primo loco *El*. apud Hebræorum peritiores vsu venit & reputatur, ut pote quod ad vitæ atq; etiam facultatis naturalis præseruationem & generationem spectat. Est enim *El* secundum omnes misericordiæ nomen: atque ob istam rationem Sephirota seu porta lucida per quam effundit suos effluxus appellatur *Chez ed* Hebraicè. quod clementiam significat, ut pote per quam influxus gratia, vita & benignitate pleni descendunt ad ordinem Angelorum dominationum, atque ibi commandantur præfidi stellæ Iouialis, quæ ob istam rationem dicitur sydus faustum, & fortunum maius, quippe vitæ & naturæ creaturarum beneficū. Sub isto igitur sunt & præcipue comprehenduntur Angeli illi humidi radicalis custodes, & ob istam rationem influxus Iouis cognoscuntur esse salubres & vitæ benefici.

Secundum clementiæ nomen Sephiroticum est *Eloah*: atque in ista sua proprietate effundit dotes gratiæ atque vitæ per portam lucidissimam *Tiphereth*, quæ significat gratiam, pulchritudinem & ornamentum, usque ad ordinem Angelorum virtutum: atque ibi *Michael* eos accipit influxus vitæ, & in regnum suum solare conducit, à quo tum postea eos impluendo beneuolo & suavi vento Orientali, Subsolano videlicet, eos in elementum sublunare seu spiritum aereum dispergit. Atque hæc est illa sancta eterna sapientia emanatio, quæ posuit tabernaculum suum in Sole, de qua hæc Psaltes. *Sol vitam & gloriam dabit*, cuius influxus supercælestis: quoniam Michael est custos & receptor atque distributor, ideo ipse creditur à Cabalisticis esse animarum custos & propugnator aduersus draconem antiquum pro defensione vitarum, imo vero præponitur ipse quasi præses dignissimus Solis cælestis, quippe à cuius orbe vitam inferioribus creditur effundere, de quo Daniel hæc *Michael princeps magnus qui astat pro filiis populi tui*. Et Apoc. Et factum est prælium magnum in celo Michael & Angeli eius præliabantur cum dracone & draco pugnabat cum Angeli eius. & superatus, atque debellatus est draco vitæ hostis. Hinc ergo quod 7. reliqui fatorum domini ei subiiciuntur: nam iste fuit ille Angelus magnus, cuius oculi erant instar flammæ ignis; & zona eius aurea, & facies eius miscabat instar Solis, & tenebat in manu sua 7. stellas seu planetas. &c. Inde intelligens, quod qui præses est solis est dominus super alios planetas & angelicos eorum præfatos: imo vero & quatuor ventorum cæli, atque intelligentiarum, quæ ipsis præsunt est imperator, & quasi dux. Vnde in eodem capite. *Et quasi vox, ut murmura multarum aquarum*. Porro alibi innenit. *Vidi quatuor Angelos stantes super quatuor angulos terræ, qui tenebant quatuor ventos terræ, ne ipsi flarent in terram vel in mare*. Et vidi alium Angelum ascendentem ab Oriente, qui habuit sigillum Dei viuentis, & clamauit alta voce ad Angelos quatuor quibus datum est nocere terra atque mari, dicendo, *Ne noceatis terræ, aut mari, aut arboribus, quousq; seruos Dei in frontibus eorum obsignauerim*. &c.

Dan. 10.
Apoc. 12-7.

Apoc. 1.

Apoc. 7.

Sap. 2.
Sap. 1.

Quibus liquet, quod iste Magnus atque imperans Angelus esset Michael, quoniam illi asligatur imprimis custodia solis cælestis; atque tum postea quia ipsi iuxta sapientum Hebreorum doctrinam adscribitur superintendētia & cura principalis plague Orientalis, imo vero & cæteræ cæli plague ei sunt subditæ: atque hinc est quod à philosophis Soli datur esse naturalis vitæ sedem, & dicitur à Platonis via seu circulus per quem transit sphaera æqualitatis, & sphaera animæ, ut pote in qua credunt mundi animam præcipue mouere. Hinc etiam est, quod Subsolanus dicitur vitæ fotor & auctor. Atque ut humidi Iouis influxus atque etiam illi Veneris conducunt ad humidi radicalis sustentationem & incrementum; ita quidem influxus Solis beneuoli sunt calidi innati pabulum & fomentum; velsi vultis ad sanguineorum vitæ productionem in moderata proportione beneuole coeunt Jupiter masculus cum Venere fœmina; at ubi conflatur complexio calidior & cum maiori phlegmate, fit coitus Solis cum Luna. Vt cunque vero res se habet Luna est potens in humido radicali domina, sed temperatur eius humiditas aquæ cum illa aerea vel Iouis vel Veneris, & Sol est dominus caloris natiui, sed mitigatur & melioratur æstuosa eius natura per ipsius cum influxibus aut Iouialibus aut Veneris coniunctionem, atque ita fit temperies æqualis, moderata & mediocris in pabuli vitalis mixtura, ita ut iuxta præsidentium vitæ iustitiam fiat vitæ compositio, quippe in qua ipse, qui est iustus facit omnia ut essent & non ut interirent quæ fecit: nam Deus (teste Salomone) non fecit mortem, sed inuidia diaboli est mors introductory in orbem terrarum: est enim iniustitia mortis acquisitione, atque iniustie principis est diabolus.

Verum-

Verum enim uero Deus curam habet super iustos, ne vita eorum à mediocritate in inæqualitaté ab æqualitate malitia serpentis antiqui discederet, aut à suo statu mediocri verius extrema, vel nimia spiritus vitalis inflammatione atq; dilatatione vel cōgelatione, refrigeratione atq; contractione improuide aberrarent. Atq; ob istam rationē Angelos vitæ amicos ordinauit, ut vitas hominum curarent, ne à climate benigno salutis & temperata vita zona in illam morbosam aut torridam, aut illam gelidam, & frigore polari rigentem inclinarent. At ob istam rationem facit magnum Angelum Michaelem animarum defensorem ascendere ab Orienti, atq; prohibere ne aliquis maleuolorum dæmonum malum in terram vel mare inferret, quo vtque sigillo Dei viui obsignaret in frontibus iustos: Atq; iste Angelus infinitos bonos sub se Angelos habet, qui parati sunt pro salute hominum contra draconem cum quatuor suis antesignanis pugnare: nam diuinus est Michael cum suis Angelis præliari cum dracone. Porro etiam ex plaga Orienti opposita, videlicet ex Occidente bonus Angelus Raphael quasi medicina Dei, & ad salutem semper ratione sui nominis inclinans suos bonos nuntios vitaे, n æquali & pacifica proportione humidior radicali oneratos in viuentium beneficium emitit, vt possint harmonia æqualitatis tam in mensura & numero, quam pondere in campo aereo congratulari illis vitaे nuntiis calido solis innato plenis, quos emisit Michael ex plaga Orientali: atque ita ex beneuolorum utriusque sectæ dæmonum mixtione vitaе subiectum conflatur iuxta iustitiae leges, utpote in cuius passiuo subiecto, hoc est humido radicali ex parte Occidentis seu Fauonii est mediocritas in humiditate inter duo extrema, videlicet ventum Australem & illum Borealem: ac etiam non minus incalescit iste humor, quoniam calor vnius extremi, videlicet Meridionalis contemperatur ab extremi oppositi frigore. At quoniam trigas Septentrionis excellit calorem Meridiei, ideo magis pollet spiritus iste Occidentalis frigore, vnde fit ut contractiuam retineat in se proprietatem. E regione in parte vitaе subiecti actiua, hoc est calidio innato ex parte Orientis seu Subsolani est moderata in siccitate temperies quippe in medio inter extremam siccitatem & caliditatem dispositus. Hinc ergo est, quod ut humili Occidentalis est contrahere ratione frigiditatis sua eminentis, vnde fit ut aerem meridianum contrahat in aquam; ita quidem virtutis Orientalis est dilatare subiliando propter suam eminentem caliditatem & siccitatem, sed tamen non nisi moderate & naturaliter, quoniam eius calor & siccitas sunt in gradu mediocri ad instar naturæ solaris. At quoniam mensura, numerus & pondus humili radicalis Occidentalis est æquale cum illo calidi innati Orientalis, atque æqualiter per minima mixtum, ideo contingit quod morus in systole seu contractione Occidentali, & diastro seu dilatatio Orientalis sint æquales. At si ab ista æqualitate linea æquinoctialis versus polos fuerit accessus, tunc quidem per excessum Borealem tardior, languidior, profundior, per illum Meridionalem velocior, vehementior, altior, crebrior, &c. Quod autem ad istam in vita symphonia proportionem preservandam sint Angeli à Deo ob salutem hominum ordinati, ex istis paginae factæ locis accipimus.

Horum princeps est Christus spiritualis quem Cabalistæ intelligunt per Angelum Metatron, quem præfectum vitaen universitati faciunt, & principem aureum vocant & animam mundi: hunc alii pro Michael accipiunt, quippe qui est animarum defensor, Scripturæ æternam sapientiam, in cuius manu dextra sunt vita teu longitudo dierum, & Iesum seu Salvatorem cum animi tum corporis: hunc alii volunt esse magnum illum Angelum quem misit Iehoua pro salute Israelitarum, dum essent diuino mandato obedientes coram ipsis in deserto. Sub isto ego Angelo summo sunt omnes alii Angeli, non aliter quam radii solis à sole dependent; de quibus textus diuinus hæc. Ne timeto à timore nocturno, à sagitta volante in die, à peste seu caligine in nocte peruvadente, à lue vastante in meridie, seu à dæmonio meridiano: plaga Psal. 91. enim non appropinquabit ad tentorium tuum: nam Angelis suis præcipiet de te, & præseruabit te in omnibus viis tuis. Et iterum: Angelii in manibus portabunt te ne forte offendas ad lapide pede tuū.. Accidetum: Angelus qui me vindicat ab omni malo, benedicat pueris istis. Angelus Raphael mittitur à Gen. 48. Dominu ut Tobiam de cæcitate sua curaret, atque ut filium eius à malo præseruaret. Angelus Domini descendebat de Azariam, & socios suos pro vita eorum aduersus flammæ nocturne: ita præseruatione. Infinita de Angelorum istiusmodi turelatum cura & virtute in vitarum humanarum præseruatione habent Scripturæ, quæ hoc in loco recitare tædiosum foret.

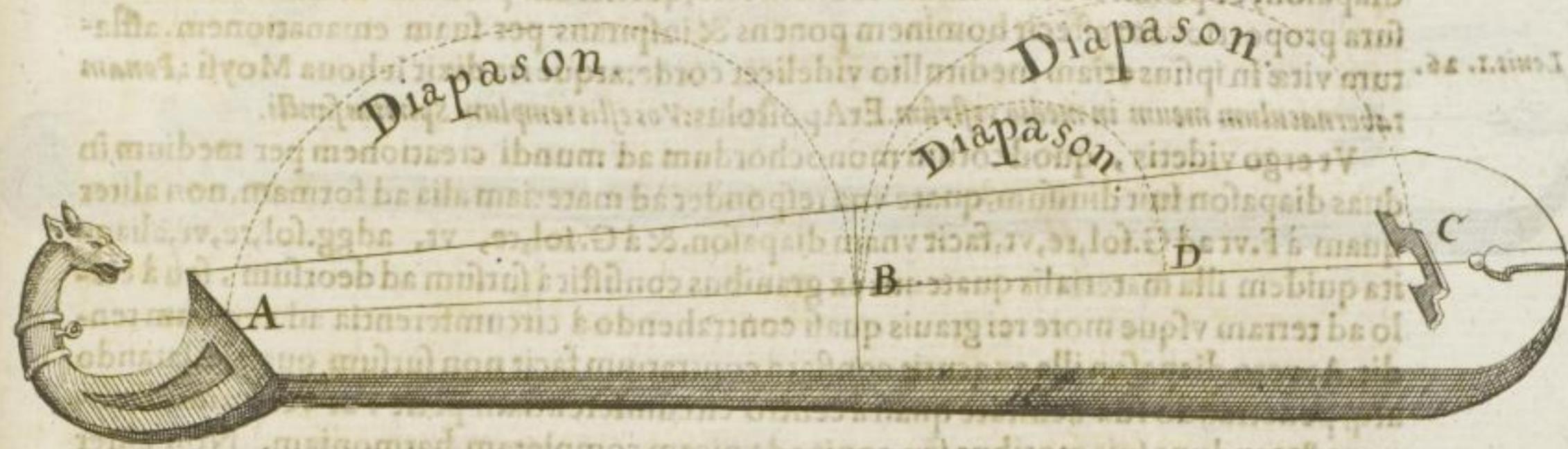
Hic vero intelligendum est, quod ut spiritus istiusmodi bonos vitaë administratores diximus, necesse est ut in sua compositione admodum sint iusti & æquales, & à lege lucida, mediante qua uniti sunt cum Deo qui est æqualitatis centrum, & à tali unitione non recedentes versus extremorum inæqualitatem.

GG ; Hinc

Hinc dicuntur hi boni, iusti, puri, viuitici & pietate pleni, quælis est Deus in sua proprietate benigna, in qua nec nimis contrahitur nec nimis dilatatur, sed harmonia exacta in Diapason, vel scilicet in Diapente chordis seu consonantias vitæ deditissimis, quippe perfectis, resonant in corde animalium. Tales erant Angelorum omnes ante lapsum, videlicet pace & concordia in Deo resonantes, & tales manent illi qui in innocentia sua steterunt ad hunc diem post portionis reliquæ defectum. Taliis erat hominis vita, quæ de natura Angelica erat ante Adami lapsum, & tales sunt sanctorum & iustorum vitæ, quippe quorum spirituum vitalium unio à piis & bonis viris custodibus in æqualitate praeservatur: nam sciendum est, quod Angelii à suo statu æqualitatis ideo sunt lapsi, quoniam lucide Deilegatis limites sunt transgressi, atque ita tendentes ad extremum tenebaturum in inæqualitatibus abyssum sunt submersi, & ab unione diuina sic recedentes fiunt ex Angelis puris & mundis impuri & immundi, ex bonis mali, ex iustis iniusti, ex amabilibus virtutib[us] vitali ei aduenissimi, ac denique vitarum quæ in æqualitate & mediocritate sunt positæ & consistunt. Hinc ergo non est mirum si inæquales sunt æqualitati contrarii: nam aut plus habent frigiditatis quam caloris, & aquei dicuntur spiritus; aut profundiori adhuc frigore atque tenebris immerguntur, adeo ut ipsis in odio sit vitæ æternæ splendor, & terrei atque lucifugi nuncupantur, aut nimia sua ambitione cum Icaro Solis æternithionum affectantes atque inhiantes ignea Dei ira accenduntur & inflammantur nimium, ita ut ardore suo destruant humidum vitæ pabulum, atque ignei dicuntur, vel in media inter naturam æqualitatis & extreme aquæam, & aerei nuncupantur. Sed de istis spiritibus in inæqualitate positis capite de Pulsu insalubri latius.

Concludimus igitur, quod motus spiritus vitalis radicalis sit ex esse æqualis, prout Deus in prima creatione inspirauit in Adamum vas argillaceum spiraculum vitæ quod erat iustitiae ipsius in omni respectu aequalis, & trutin s Astreæ partibus ponderatum, propterea quod est spiraculum ipsius iustitiae fontis atque adicis, qui est summe iustus, at spiraculum Dei minime in essentia eius est diuidendum: in re etiam & vitæ radix in se est iusta, & qua & mediocris, utpote centrum tenens cuiuslibet rei, & tamen æqualiter se ad circumferentiam efferens a centro. S quidem ut at in sapientia (quæ est vitæ fons) emanat a patre per consonantiam lymphonicam perfectissimam, centrumque seu cor coeli occupavit: posuit enim tabernaculum suum in sole, qui suum in meditullio cœlorum, & in centro numeri septenarii sibi vendicat situm, atque ibi mouet in centro seu medio unisono, constituens ex unitate duas perfectas consonantias æquales. Sic quidem eadem prima emanatio quasi filius a patre procedens, in eisdem proportionibus influit in cor hominis, atque ibi vitæ in eo officio fungitur, ipsum per diapason materialem, & spissam sive grauem ex uno latere, hoc est contrahendo mouens, & ex altera parte per diapason seu perfectissimam consonantiam spiritualem & subtilem illud agiendo. Sed ut hoc musicali experimento clarius detegamus, imprimis scire debemus, quod diapason sit omnium consonantarum perfectissima, cui succedit diapente, & quamuis sit ipsa consonantia perfecta, est tamen talis in perfectione minori: est etiam & tertia consonantia dicta diatonica, quæ est concors & grata, sed respectu aliarum duarum imperfecta dicitur. Diapason inuenitur in Monochordo, si corda eius aperte percutiatur, dicitur sonus ille unisonus, & refertur ad ipsum qui est unum explicite & omnia complice, utpote Alpha & Omega. At quod monas ista emisit monadem, idque emanatione omnium perfectissima, testantur Scripturæ: at vero quatenus Deus est harmonia, concordia & unitatis fons, ideo aliter esse non potest quia ut exactam vitæ perfectæ emanationem, quæ omnia voluit creare ut immortalia essent in perfectissima proportione & æqualissima harmonia consonantia; nam qui est in se perfectissimus in benignitate sua perfectissime agit: at perfectissima consonantia inter duo extrema, videlicet Alpha & Omega, medium ad amissum sibi vendicat, & tamen respicit ad duo extrema, videlicet tam ad Alpha quam ad Omega. Sequitur ergo, quod quatenus est medium seu centrum diametri, eatus participat de utroque extremitate, sed æqualibus lanceis. Exempli gratia.

Hic

Hic chorda est A.C. quæ percussa facit unisonum omnia, seu omnes tam consonantias quam dissonantias continens: haud aliter se habebat aquosa mundi materia, videlicet uniformis priusquam vlla separatio esset facta: at emittente tum postea opifice verbum suum diuisio facta est aquarum in cœlos. Verbo Domini firmati sunt cœli, & spiritu ab ore eius omnes virtutes eorum, ait Psaltes. Quod autem sedes emanationis illius, seu verbi, vel spiritus ab ore Archetypi esset in medio cœlorum, sic probatur. Pone digitum tuum super chordam Monochordi, idque directe in medio ipsius, videlicet in B. & utraq; medietas chordæ sonabit in proportione perfectissimæ consonantiaz, videlicet in diapason ad eius totum A.C. Hinc ergo certum & infallibile est quod emanatio ista diuina quæ est unicum vitæ ornamentum & gloria emissâ ab Alpha in Omega, posuerit tabernaculum & sedem suam in centro, ubi per utramque iemidiometrum quasi per spiritum pulsat vitæ diapason cum illo unisono ex utraque parte: at vero ut omnia sunt ex grosso & subtili in hoc mundo conflata, videlicet ex corpore & spiritu; ita quidem harum semidiometrorum diapason sonantium una est corporalis, & ad grauiorem systematis musicalis proportionem refertur: nam ut videmus, quod spiritus, quo magis à terra sorsum tendit eo est subtilior & clarior, sic aqua est terra subtilior, aer aqua, ignis aere, spiritus æthereus igne, &c. ita quidem si diapason spiritualis videlicet B. C. iterum in medio diuidatur efficiet altam diapason ad illam A.B.

Demonstratio hæc per figuram precedentem patet

In qua A.B. sonabit diapason ad unisonum A.C. & B. D. sonabit diapason ad A.B. unde liquet quod ut A.B. sonat diapason ad uniuersam mundi materiam A.C. ideo est emanatio A.B. quasi anima animans uniuersum spiritum mundanum seu naturam mundi humidam, quæ cum sit emanatione sancta animata, quasi igne seu calore diuino, mundi anima dicitatur, à qua secundum easdem perfectionis proportiones tum postea inspirante illa emanatione sancta quæ posuit tabernaculum suum in B. consonantiam perfectissimam viuiscatur homo quasi microcosmus: nam ut maior mundus conflatur & animatur ex duobus catholicis consonantib[us] diapason correspondentibus unisono catholico, seu uniuersæ aquarum creaturarum molli videlicet ex A.B. & B.C. quæ portioni Monochordi respondent in consonantia diapason ad integrum A.C. ita quidem in iisdem proportionib[us] vita microcosmi D. per diapason in minori quantitate correspondet ad unisonum B.C. ita ut vita humana in diapason sonat monadi radicali non aliter quam B.D. ad A.C.

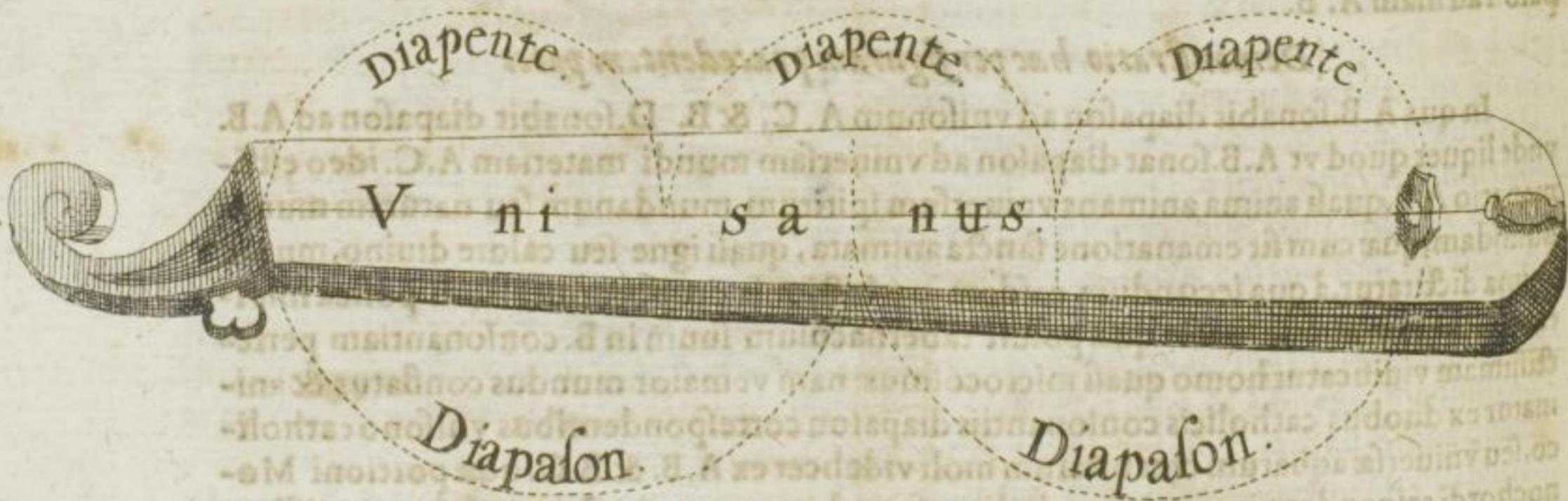
His ergo demonstratum est aperte, quomodo vita exacte & ad pondus sana consistat in illa musica qualitatis proportione quæ constituit diapason, quæ ut est perfectissima consonantia, ita quidem aliter se habere non potest quam ut medium occupet inter duo extrema; sic posuit tabernaculum suum in sole mundum viuiscans, sic posuit tabernaculum suum in corde humano, uniuersam eius fabricam æquali n[on] metro

4. Esd. 16. meto, mensura & pondere mouens atque disponens: vnde El^dras: *C*or hominis factum Deus posuit in medio corporis, immisit ei spiritum, vitam & intellectum: hoc est; Deus monas ad mundum habitu moniae perfectissimae legibus confundum emisit filium seu emanationem per diapason, & posuit tabernaculum suum in sole, qui iterum per similem numero & mensura proportionem effecit hominem ponens & inspirans per suam emanationem afflatum vitae in ipsis etiam meditullio videlicet corde: atque ita dixit lehoua Moysi: *Ponam tabernaculum meum in medio vestrum.* Et Apostolus: *Vos estis templum Spiritus sancti.*

Levit. 1. 26.

Vt ergo videtis, quod totum monochordum ad mundi creationem per medium in duas diapason fuit diuisum, quare una respondet ad materiam alia ad formam, non aliter quam a F. ut ad G. sol, re, ut, facit unam diapason, & a G. sol, re, ut, ad gg. sol, re, ut, aliam: ita quidem illa materialis quatenus ex grauibus consistit a sursum ad deorsum, seu a celo ad terram usque more rei grauis quasi contrahendo a circumferentia ad centrum tendit. At vero diapason illa ex acutis conflata contrarium facit non sursum quasi dilatando atq; penetrando sua acuitate quasi a centro circumferentiam petit: at vero ambo mouent & tendunt suis motibus seu tonis ad unicam completam harmoniam. Non aliter etiam videmus quod spiritus cum actu vita in corde motionibus diuersis in systole & dia stole constituit unicam perfectam & completam vitam harmoniam, te habens in proportione dupla videlicet ut 2. ad 1. ex qua diapason. Accidit tamen raro ut mortaliu[m] aliquis vita in tono seu consonantia tam perfecta & absolute aequali fruatur, nisi sit in paucu[m] vita sua spatio, & ista dicitur temperamentum ad pondus aut aequalitatis vita absolute, in quo statu procul dubio Adamus ante suum lapsum vivebat, quoniam sanabilis & immortaliserat creatus, videlicet ut semper esset.

Quod tamen hominis vita sit temperata, moderata, atque aequalis ad iustitiam, hoc quidem omnibus sanis accidit vita sana praeditis: estque haec vita aequalis harmonia in proportione sequalitera constituta, videlicet se habens ut 2. ad 3. Atque ex ista proportione constat consonantia minus perfecta quae dicitur Diapente: nam ut emanatio omnis tria considerat, videlicet fontem a quo, & spiritum per quem sit emanatio illa, & actus in vel circa medium, ita tametsi diapente non sibi exacte vendicat medium chordae eas nihilominus partem tertiam occupare solet harmoniae, tam cum exacte consonantia dia pason mundi in sole a cuius scutigine successive vita pabulum haurit, quam cum toto monochordo quod ynisoni loco se habet: vnde factum est quod non dissonat, sed bene conuenit in sua proportione cum materia mundi & forma solari, tametsi harmoniam tam absolutam facit cu[m] ceteris utpote consonantia minus perfecta: Atque iste vita gradus dicitur aequalitas non simpliciter atque absolute, sed ad iustitiam: in hoc statu sic partiamur monochordum.

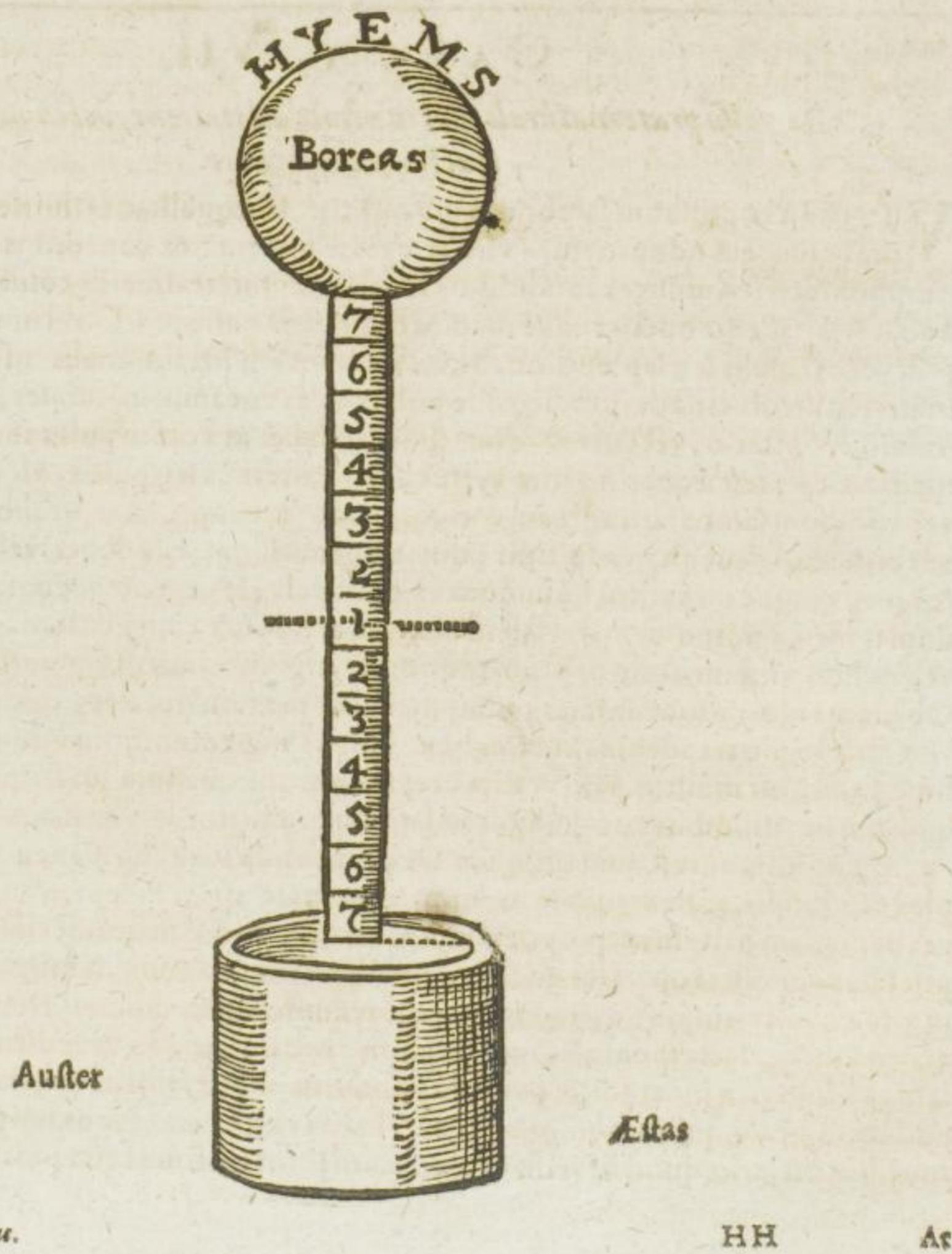
Nonnunquam euenit, quod sit quidam vita gradus in quo ut eius aequalitas non sit tam exacta, quam cum est ad iustitiam, tamen ideo sana dicitur, tametsi quodammodo eius temperamentum sit intemperatum, quatenus non excedit limites sanitatis, nam coincidit iste gradus cum temperata ad iustitiam: ac de isto gradu loquitur Galenus lib. 2. de temp. cap. 1. & 3. aph. 2. & lib. de diff. febrium. Atque iste vita gradus per illam musices proportionem quae sequitur nuncupatur, & se habet ut 3. ad 4. atque ex ista proportione conflatur consonantia illa imperfecta dicta diatessaron, quae inuenitur in monochordo dividendo chordam ipsius in quatuor partes.

Sed

Sed hoc totum & meliori vulgaribus intellectu per speculum nostrum experimentale sic comprobamus.

Videmus quidem, quod quando aer est dilatatus, aut contractus, tanta utriusque extremi mediocritate, ut non recedat in sua temperie à gradu mediocri 1. tunc quidem dicimus illam temperiem esse in proportione exacte æquali, faceteque pulsus motum diastolem per dilatationem actu caloris ab 1. ad 2. D. atque iterum motum diastoles per contractionem à 2. D. ad 2. E. vnde videtis quod centrum tam diastoles quam systoles est 1. quod in eo comprobatur, quoniam quandoque quiescit aqua, & à motu est libera manebit super 1. Atque hac ratione apertis oculis videtis rationem & proportionem æqualitatis ad pondus, quam in consonantia diapason consistere dixi : nam ut in monochordi figura prima A. se habet ad C, ita se habet 2. D. ad 2. E. & sicut diapason æqualitatis inuenitur in B. medio, sic quidem pondus istius æqualitatis consistit in 1. æquinoctii. Hic iterum figuram instrumenti expressimus.

HH

Ac

At vitæ æqualitas ad iustitiam non est tam absolute ac est illa ad pondus, aut enim magis parumper vergit ad hemisphaerium hyemale seu Boream, & tunc 2. E. erit medietas motus in systole & diastole, & tunc eius contractio erit à 1. ad 3. F. eius vero dilatatio ad 2. medium autem erit 2. E. siue 2. Septentrionalis aut hyemalis: atque hæc est æqualis vitæ phlegmaticæ seu sanguineæ albæ proportio, vt illa ad pondus est sanguineæ exactæ æqualis. Ex latere vero extremi oppositi 1. erit quies contractionis, seu systoles pullus complexionis sanguineæ ad iustitiam siue sanguineæ nigrae, eius vero diastroles quies erit in 3. G. siue Meridionalis: medium seu centrum utriusque erit 2. D. siue Meridionalis vel æstivalis. Atq. istius proportio se habet vt 2. ad 3. respectu centri motus, & sonat ad exactam vitæ æqualitatem, vt consonantia diapente ad illam diapason, in spiritu humano, qui chordæ Monochordi quam exactissime referri potest.

Denique illa vitæ æqualitas est minus absolute seu imperfecta, est proportio graduum seu spatii q̄ inter 2. & 4. cuiusq; extremitati est positū: nam eius systolis quies erit in 4. H. seu semidiometri hyemalis vel Borealis, eius vero diastroles quies erit in 2. E. eiusdem diametri, centrum tam vnius q̄ alterius erit 3. atq; ista vitæ harmonia imperfecta, vt pote quæ tametsi necesse magis nec minus perfecta, & tamen non tantum ad extrema ab æqualitate vergens vt excedat limites sanitatis, ad imperfectam musices consonantiam cōparamus, vt pote cuius est pportio in chorda monochordi semitertia vt 3. ad 4. nā 3. est cētrū dimensionis tā systoles q̄ diastroles Borealis, efficiens vitā in qua prædominetur phlegma, aut melancholia qui humores sunt frigidi & Boreales. Ex aduerso in semidiometro æstivali seu Australi 3. G. est centrum motus tam diastroles quā systoles pulsationis in complexione biliosa, quæ prædictæ proportione respondet, videlicet sesquiteria, cuius diastroles quies est in 2. D. & systoles in 4. I.

His ergo æqualitatis proportionibus fruitur vita sana, & si extra istas sit excessus, transit vitæ harmonia in discordiam seu inæqualitatem, videlicet ratione nimii excessus à centro æqualitatis, hoc est, ab Äquinoctio versus inæqualitatis tam brumalis quam æstivalis extrema, de quibus in sequentibus, magis affluenter discurremus.

C A P V T VII.

De pulsu præternaturali, vel in nimia dilatatione, vel in nimia contractione consistente.

VT prædictæ pulsuum salubrium differentiæ, in æqualitatis salutiferæ limitibus comprehendens secundum naturæ vitalis leges se habent, & concordis Dei misericordientis lymphoniacis seu musices conditionis triplicis dignitate diuersis cōsistunt, hoc est aut ab æquatoris seu æquinoctiali vitalis mediocritate, vel nullo modo vel non multum versus poli vel hyemalis seu septentrionalis, vel æstivalis seu Meridionalis, id est à centro æqualitatis seu medicoritatis recedit, vnde pulsus tales vocamus naturales; ita quidem more omnino contrario, vel saltem diuerso se res habet in eorum pulsuum differentiis quia mediocritate seu æquatore vitæ versus duos extremos seu polos, videlicet vel gelidum vel æstuosum salutis latitudinem corrumpendo recedunt; nam in talibus contra vitæ leges erroribus deuenit vitæ spiritus (qui temperatissimus esse debet) vel nimium æstivus & igneus, atque ita patitur humidum vitæ radicale, & rapaciter deuorari videatur, secundum ignis magnitudinem, vel talem nimium geliditatem, & congelationi obnoxius, vnde sit vt calidum vitæ innatum opprimatur, & ob trigeris nimii dominium tere præfocetur. Ob istam ergo rationem tales pulsus dicuntur præternaturales, quoniam à moderato vitæ sanæ regno recedentes hostiles quasi limites ingrediuntur, in quibus hostium crudelium patiuntur insultus. Nam vero ad regnum inæqualium descriptionem procedo, quorum invasionibus tam graueriter & lethaliter afficitur vita humana.

Certissimum est quidem, quod Deus in conditione sua beneuola sit semper simplex & affabilis, ac benignitate sua in mediocritate quasi in centro sui ipsius operans & per benignam hanc suam proprietatem non aliter in mediocritate inter duas suas proprietates oppositas operatur quam æquator mundi inter duos polos situs temperatus est, & in vita æquali utriusque extremi portione consistens; ita quidem Deus mixtione trutinis æqualitatis facta spirat ab Orientis panito medio, videlicet mediante spiritu Subtili calidum vitæ innatum, & pariter à punto opposito videlicet mediante Fauonio humidum radicale, quorum unione per minima sit vitæ sanæ spiritus. Arque vt ante a diximus, hæc est ratio, quod huius venti vt plurimum pro salutaribus temperatis & vitæ amissimis

simis habentur. Hinc ergo est, quod sol per istam regionem æqualitatis, videlicet per punctum V & Æ transiens facit tempus seu statum anni vernale & autumnale, in quibus non modo dies & noctes sunt æquales, sed ipsius veris temperies vitæ quam simillima. Vbi vero Auster vel Boreas, vel venti eorum collaterales spirant, ibi quidem ista æqualis aeris temperies à Subsolano & Fauonio facta in uasionibus hostilibus illorum commaculatur, quippe quorum si septentrionalis dominatur, tunc æqualitas frigore opprimitur, & præfocari quasi videbuntur viuifica vitæ seu Subsolani & Fauonii seminaria: è contra si Meridionalis afflatus dominium habuerit, tunc iusto æstuosiora, molliora, fluxiora, & corruptioni obnoxiora videbuntur practica vitæ seminaria, & in flammam cito gratia corruptionis vertibilia; quod quidem omne habet à proprietatibus illis contrariis, videlicet contraria vel dilatante, quas Deus assignauit Angelis illis primariis quibus ventorum horum dominium assignatur. Hinc dicit Tedacus Leui in lib. de 10. Numerationibus, quod Angelus Michael, qui est de parte clementie ac miserationum constituitur Mammona, id est præfectus super ventum Orientalem: at dicit quod ventus Occidentalis regatur ab Angelo Raphaele, qui similiter est ex parte clementie.

Quibus innuere videtur quod isti duo ventorum Orientalium & Occidentalium præfeci sunt vitæ & sanitati creaturarum deditissimi. Tunc sic pergit: Gabriel in virtute iudicii & seueritatis præfetus est venti Borealis, Noriel vel Vriel præsidet Austro qui est itidem ex parte seueritatis. Quibus liquet, quod Deus per proprietatem suam frigidam borealem & contraria monet organum suum Angelicum Gabrielem ad seueritatem suam exercendam in spiritu mundano; vnde dixit Psaltes coram frigore eius quis consistit? quoniā destruit hic flatus congelatione vitam humanam, & consequenter mediocrem aeris in afflatu æquali Orientali & Occidentali temperiem, ipsum à sua temperata & sanguinea dispositione in niues, pruinæ & gelu coarctans. Flante Deo, ait Iob concrexit gelu. Similiter per proprietatem suam æstuantem & nimium dilatantem mouet igneum suum Angelum Vriel ad seueritatem suam effundendam in campo aereo tam mundo, quam humano; vnde Abakuk Deus ab Austro venit, operuit cœlos gloria eius, ante faciem eius ibit mors, ante iuuit ipsum pef. Abakuk. 3,3. stis & lues vastans in Meridie, &c. Hoc est morbi æstus, putridi atque pestiferi: nam istiusmodi afflatu vitæ temperies dissoluitur, attenuatur nimis, & per aperturam atque dilatationem pabuli vitalis relaxantur spiritus, & corruptionem Meridionalem in ipsorum compositionem furtim irreperere sinunt vel saltem coguntur. Hinc ergo pulsuum æquum in inæqualitatis statum ingrediendi atque comutandi occasio: hinc concordia atque vita humanæ in discordiam migranti ratio; videlicet quoniā Deus in seueritate sua flans ab Austro vel Borea corruptit illam uisionem quam benignitate sua benignorum ventorum afflatibus composuit ad vitæ pabulum & refæctionem.

Sed & heus vos ô Galenistæ atque Hippocratici! Nonne videtur vestri præceptores hoc idem in suis scr. priis asseuerare, tametsi rationem illius ipsorum assertionis reddere haud potuerunt. Ostendatis si possitis rationem, vbi accusant vel ventum Orientalem vel Occidentalem pro eorum intemperie. Certe nusquam, quod licio, culpant hos ventos cardinales: at afflant ipsos esse morbo:ū authores. At vero de cæteris duobus ad seueritatem creatoris ut plurimum inferuentibus haud aliter iudicant: nam de ipsis atque imprimis de Aquilonari simplici hæc.

Quotidianæ constitutiones Aquiloniæ densant, aluos exiccant & oculos mordent, pectoris dolores au- Aph. 3.17.
gent, horrores producunt, vrinæ difficultates pariunt, & costarum dolores. Aph. 5.3.

Quotidianæ Austrinæ constitutiones dissoluunt corpora, humectant, auditum hebatant, capita aggra Aph. 3.17.
uant, vertigines faciunt oculis & corporibus difficilem motum præstant, & pigros faciunt, aluos Aph. 3.5.
reddunt humidias, caliginem oculorum pariunt. Aph. 3.6.

Quando huiusmodi tempestas prævaluerit talia in morbos expectare oportet. Gal. in Aph. 3.

In temporibus magnæ mutationes vel caloris vel frigoris, vel alicuius alterius, ut humiditatis, siccitas Aph. 3.17.
ventorum, aut horum defectus. Aph. 3.5.

Aquilo est in temperie sua frigidus & siccus, Auster calidus & humidus, atque admodum æstuosus, & Aph. 3.12.
putredinis parens.

Vento nullo flante, & Austro flante fiunt genitalium putredines.

At concurru etiam seminariorum horum ventorum quamplurimos morbos ex humo-
rum contrariorum mixtione conflatos procreari satentur in his.

Si hyems fuerit siccæ & Aquilonia, ver pluviostum & Australis, & estate facient febres acutas lippitudi- Aph. 3.11.
nes & dysenterias. Si hyems Australis & pluviosa & clemens, ver siccum & Aquilonium fuerit, Aph. 3.12.
mulieres grauidæ ex quaunque occasione abortientur, cæteris vero mortalibus dysenteriae & lip- Aph. 3.13.
pitudines siccæ sient, senibus autem distillationes que cito interinent. Aph. 3.14.

Si aëris fuerit siccæ & Aquilonia, autumnus vero Australis & pluviostus, dolores capitis ad hyemem
sient. & tusses raucedines atque grauedines, quibusdam & tabes.

Flud. de Pulsibus.

HH 2

An-

Autumnus Aquilonius & siccus iis qui naturam habent humidorem & mulieribus confert: reliquis vero erunt lippitudines siccæ & febres acutæ & grauedines, nonnullis vero & atra biles. Infinitum quidem foret morbos hoc in loco recensere, quos isti duo venti vel per se ad partes vel mutuo in varia proportione producunt, videlicet pestes, apoplexias, letharias, febres putridas & extreme ardentes, sed quoniam vberime de istis lib. 2. de morborum differentiis segimus, vos ad illum librum referam.

Porro etiam ibi clarius percipietis, quos humores producunt isti venti, non multum, sed paucis de iis hoc in loco discurrat.

*Gal. in 3.
Aph. 7.*

Morbi pluviostis temporibus magna ex parte fiunt febres longæ, nam aeris ambientis humiditas pituitos aceruat humores & non paucas generat aquosas humiditates: siccitas vero pauciores efficit humores, sed qualitate biliosiores, & ob istam rationem febres sunt rariores quam pluviostis temporibus, sed acutiores.

Aph. 3. 16.

At certū est tē: orū mutationes in cōditionē pluviostis vel nō pluviostis cōsistere in ventorū afflatibus: nā vt Meridionales venti p̄ducū pluuias, sic Aquilonares tēpora siccā. Morbi in pluuiarū magnitudine sunt magna ex parte febres longæ, alii profluvia, putredines, morbi comitiales, apoplexia & angina: in siccitatibus tabitūdines lippitudines, articulorum dolores, stilicida vrinæ, difficultates intestinorum.

Gal. in Aph. 12. 1. 3.

Quando hyems est Australis pluviosa & clemens, ver autem siccum & Aquilonium, tunc pituita salsa generatur, quæ mordicans & abradens intestina facit dysenteriam.

In Aph. 3. 13.

Pituita quæ a fortis frigore fit acidæ euadit, quæ vero à caliditate replente caput salsa, quæ à pauca fit frigiditate vel dulcis est vel insipida.

His igit ut tāq̄ fundamentis colloca: is videl. q̄ uip̄si morbi tum humores, qui sunt morborum bases, ex ventorum tā simpliciū q̄ mixto uip̄ proprietatibus proueniant. Quis obsecro, nostrorū Galeniorū vel Hippocraticorū in iste negare potest, mo vero non obfinaciter nobiscū assuerat: q̄ pulsū tā naturales q̄ præternaturales non pcedant à ventis, præternaturales dico, vt pote qui sequuntur morbo: um conditionem: nā ait Galenus: pleurit: corū puluis est creber nec admodū magnus, empyematicorū nonnunq̄ inæqualis & inordinatus est, sed omnibus magis hecticus. At cū pus erumpit est languidior, latior, tardior, rariorq;: marcessent: uip̄ languidus, celer, miteq; creber: phthisico: um patuus, languidus, moilis, celer & hecticus. Atq; hi sunt morbi de putrido Meridiei afflato partientes. Lethargicorū est tardus, rarus, inæqualis, vt pote intermittens potius vel intercurrentes: phreneticorū patuus, moderatus in vigore, durus, neruosus, mite celer; conuulsorū cōtactus: vehemens magnus: paralyticu: patuus, imbecillas, tardus: anginosorū magnus & vndosus, & sic in cæteris. Si ergo ostendat morbi conditionē tū quidē certū est q̄ exagitetur pulsu: horū præternaturaliū actus à ventorū seminariis, à proprietatibus Dei Angelicis in aere cōmune inspiratis, & deinde vel per nutrimentū in ventriculū attractis, sed præcipue ab aere circuambiente p̄ asperā arteriā, vel p̄ nāves in cerebrū, vel p̄ poros in solidā inspiratis, sed præcipue p̄ pulmones in cor introductis, quæ alterant spiritus vitalis statū secundū aut cōposito: ventorū dominantū naturas, siue magis in cōtractione, siue in dilatatione magis sint fortes & agiles, nā si horū ventorū, vel eorum seminariorū præsentia in aere mundano multiformia generentur: m. teora vel densa opera & aqua seu terrea, vt nubes, nix pluvia, grando, gelu, quæ ex parte cōractionis Borealis sunt, vnde eorū meteori: alia magis tarda sunt in suo motu, vt nubes, grando, pluvia vel subtilia inuisibilia, & cōsequenter admodū mobilia, vehemētia & volatilia, aut ignea & vrentia, vt ventus, fulgura, cometæ, vapores tenues, quæ ex parte ventorū dilatantium existunt: nō est quidē mirū si spiritus humidus alteret suū statū naturalē, tam in caliditate, frigiditate, humiditate, siccitate, motu, quantitate & cæt. illius genēris, cū occulte in te habeat dictū ventorū seminaria quæ talia meteora cū visibilia, tum in visibilia, tū in corpore, in spiritu proceantur, quæ nos morbos appellamus; non aliter alterantes statum spiritus vitalis in homine quam meteora illam aëris in mundo.

Velū hoc quidē ex apertissimo & manifestissimo Galeni senti cōprobabimus. Ipse factetur cū suo Hippocrate q̄ ventorū afflatus vel in fīgore, vel in colore magnes p̄ducāt in aere mutationes, & secundū naturā illarū mutationū magno, et morbo: p̄creari dignoscantur. Quare certū est, q̄ frigiditatis fons sit in septentriōne tā iuxta Galen q̄ pagina sacra testimonia, vt & caliditatis à Meridie & Oriente. At aguoscit Galenus lib. de p̄fag. ex pulsib. c. 1. calorē sibi peculiares ex sua parte vendicare pulsus, vi pote ex cuius intēperie, & consequenter ex nimia dilatatione p̄ edunt pulsus magnus, celer, vehemens & creber: ac si dixisset, intēperies venti Meridionalis dilatantiis talis p̄ hū: int̄ in quātitate & motus qualitate pulsus. At ē regione cap. eiusdē 2. denotat illas pulsū differentias, quæ intēperie frigiditatem.

frigidæ seu septentrionali & occidentalib. sibi contur: nā ibidē ait q̄ intemperiei frigidæ pulsus sunt paruus, tardus, rarus inæqualis vibratus, bis feriens, &c. Porro in c. eius 2. & 4. de morbis & pulsib. eos cōcomitātib. agit, qui ex inæquali vtriusq; naturæ cōmixtione fit.

Concludimus ergo imprimis, quod vt æqualitas naturalis pulsus est secundum vitæ naturam, ita inæqualitas eiusdem est præter naturæ leges, & consequenter talis pulsus recte dicitur pulsus naturalis. Deinde quod pulsus naturalis fiat ex mixtionis duorum ventorum salutarium actione, in qua consistit vitæ æqualitas. Deniq; quod ille inæqualis conflatur vel ex nimia dilatatione Orientali vel Meridionali, vel cōtractione Septentrionali & Occidentali, hoc est ex inæquali ventorum extremorum ad seueritatem inclinantum commixtione. Non ergo inepit diximus quod Aëternus vita spiritus agat in pulsu per systolen & diastolen, vel naturaliter, videlicet æquali proprietatum Dei extremarum in vnum quasi concordiæ sonum mensura, numero & pondere consonantem; vel præter naturaliter per recessum temperie vitæ à mediocritate ad aliquod extremorum, videlicet Meridionale siue dilatans, vel septentrionale & contrahens. Iam vero ad pulsuum dilatationis siue Meridionalis & Orientalis differentias in primo loco me conferam.

C A P V T VIII.

De quantitatibus, temporis, substantiæ, roboris, &c. pulsus, cum Meridionalis simul & Orientalis, tum Septentrionalis & Occidentalis ratione, & quomodo eiusdem species ooculariter demonstrari queant.

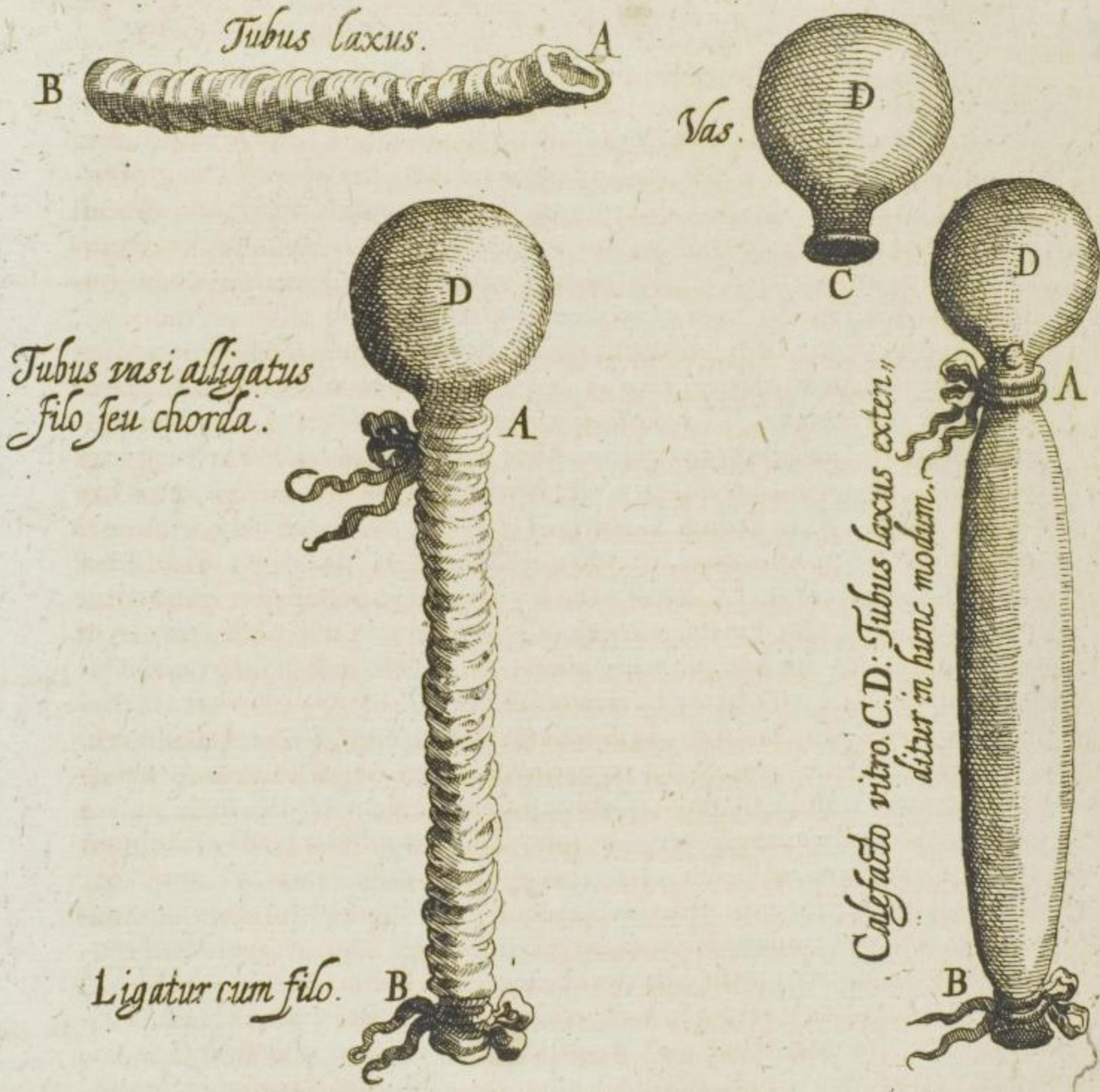
Dicit Galenus, *cordu calor variat*, est enim duorum generum, aut scilicet à putridis genitus humoribus, cuius acris qualitas est formosa, aut cum humiditatis defectu: ita quidem nos efficiimus præternaturalem pulsum à nimio dilatationis siue accensionis actu aut Meridionalem, cui origo est ab aere putrido seu corrupto, quippe quem ab afflato Meridionali prouenire testantur non modo Galenus atq; Hippocrates, verum etiam ipsum scriptum sacrosanctum: nam quoniam necesse est vt ad omnem putrefactionem seu corruptionem humidum cum calore concurrat, & quoniam hic ventus est solummodo calidus & humidus, liquido constat quod hic ventus sit putredinis fons & origo afflatus ipsius contagionis & infectionis initium. Hinc dixit Propheta, *Deus ab Austrō venit operuit cœlos gloria eius, ante iuit ipsum pestis & lues vastans in Meride*. Quo arguitur, quod Deus flans in seueritate sua Meridionali parit putredines contagiosas, ut pote demonii Meridiani seminaria putridi vndiq; per aerem diffusa: vnde istum locum interpretatus est Hieronymus, *Ante faciem eius iacet mors, & egreditur diabolus ante pedes eius*. Et David, *Ne timeas à Lue vastante in Meride*, vel vt Hieronymus habet, *ab occurrens & demonio Meridiano*. Est ergo mediæ Angelo Meridiano, quod Deus seueriter putrefactione agit contra habitatores terræ. Atq; ista putredinis seminaria vocat Iob: *gittas omnipotentis, quibus inficit Deus quandoque aerem*, vt tum postea per aerem ita corruptum spiritus etiam vitæ hominum inquinari possint. Hinc est quod Iehoua legis *Deut. 28. suæ fractorem istiusmodi verbis minatus est Percutiam te aere corrupto ac rubore &c. Et alibi 1. Reg. 8.* sic Salomon: *Sicut corrupta furna in terra orbis in domo ista. Qualis ergo erit natura huius venti, talis et natura pulsus qui seminariis eiusdem agitur*. At ventus iste est admodum æstuos, quare pulsum contactu calidū, est mollis quare & pulsum mollem, est dissolutus, quare & pulsum laxum facit. Similiter propter magnum ipsius calorem pulsus celer est & admodū creber: at si robur virtutis simul adit pulsus facit magnum & vehementem. Vt cunque sit, quatenus est ventus putrefactionem parturiens, facilissimum erit credere quod orinum eorum pulsuum est author qui sequuntur morbos à putredine ortos, idq; iuxta gradus in quibus calor seminariorum putridorum superat cruditatē materiæ humidae attractæ, non aliter quam pomum & fructum in sua maturatione à forma in formam, & à gradu in gradum variari cernimus. Sic in empyematicis pulsus est inæqualis & inordinatus, vt testatur Galenus, *De puls. ad tyron. c. 14.* at cum pus est prope maturum, æqualior est, verum cum erumpit pus, languidior, latior, tardior, rariorq;. Pariter marcescentium pulsus est hecticus & creber: pleuriticorum creber & celer & non adeo magnus, non nimis vehemens, nec languidus nimis, quoniam vt plurimi in pleuriticis robustior est virtus: at vero in phthisicis paruus, languidus, mollis, atq; modice celer & hecticus, & sic in cæt. morbis Meridionalibus. Verum enim uero, quo magis *Altus.* accedit natura Meridici ad Orientalem conditionem, eo quidem quantitate longior, latior *Longus.* & altior erit pulsus, præcipue vbi vires minimus non deiciuntur, quoniam quo fortior est calor modo si humidum naturæ respondeat, eo magis extenditur humiditas, & consequenter viuacius in longum, latum & altum eleuatur seu distenditur pulsus: quare à quatuor digiti facillime tractatur, quemadmodum mediocris à tribus tantum, vt & paruus non nisi à duobus, que quidem degradatio accedit ob maiorem vel minorem calorem & virtutis incrementum vel decrementum. Hinc ait Galenus, *Magnus pulsus, qui ex trina illa dimensione onstat, non requirit tantum calorem excellentem, sed & facultatem validam*. Atque hoc idem de pulsu lato & alto est dicendum.

Horum pulsuum quantitatem sic demonstramus.

Fiat ex re aliqua fibroſa quæ facile diſtendi atq; contrahi poſſit, vt pote ex veficæ ſubſtantia vel chartæ pergamenæ madefacte canalis ſeu tubus ad iſtar colli matracii vitrei, ſitq; A. B. cuius extremitas A. affigatur arcte ad vafculum vitreum C. D. videlicet orificio ipſius. C. porro ligetur aliud tubi orificiū B. filo, ita vt aer ex nulla parte aut ingredi aut egredi poſſit: tunc diciimus quod cum aer denuo rarefactus ampliorem requirat locum quam cum eſſet in ſpiffa ſua natura, ſi vas vitreum igne calefiat neceſſe habemus credere quod aer in vase ſeu phiala rarefactus ampliorem requiriens locum impleat, atque in latum, longum & altum extendat laxum illum tubum: at ſuperueniente iterum frigore vt iterum contrahaftetur neceſſe eſt, quoniam aer frigore condensatus contrahaftit eandem ſui corporis portionem caloris dilatatione antea diſpersam. Hoc quidem euidenter in ſpeculo meo experimentaliter indica- tur, quia eadem eſt ratio depressionis & exaltationis aquæ in collo vitri.

Figura eſt talis.

Longus.
Arctus.
Altus.
Magnus.

Deinde refrigerato vase C. D. iterum contrahaftetur vt antea tubus, & ex longo, lato & alto, & conſequenter ex magno qui ex tria dimensione conſtat, fit vel mediocris, ſi mediocris & moderata adſit frigiditas, vel breuis, ſtrictus, & profundus, atque conſequenter parius ubi aderit frigus immoderatum.

Temporis autem celeritatis atque velocitatis in motu pulſus tam Meridionalis quam Orientalis ratio eſt huiusmodi, videlicet quoniam calor ultra æqualitatis mensuram cordis tempeſtie accedens, & per ſeminaria ventorum æſtuantium ad ſpiritus pertingens vitæ, eos quidem

quidem accedit subtiliando; at aer subtilius est magis obediens aëtri caloris, tum gratia tenuitatis suarum partium, vnde fit ut non tantum valeat caloris aëtri resistere ac solebat in mole densiori, tum propter dominium caloris qui in eo fortius & citius agit quo intensior, nihil enim igne mobilius: quare sequitur quod aer etiam ob suam tenuitatem reagat velociter & celeriter, vt pote qui in sua consistentia proportionaliter adaptatus est ad caloris agentis mensuram, quare ut pariter agat & reagat per diastolem & systolen necesse habemus credere. Hoc autem ex speculi experimentalis intuitu facile comprehendendi potest: nam certū est quod aer hemisphærii hyemalis à 2. E numerando vsq; ad 7. sit eo difficilior, & consequenter tardior in motu quam ille qui extēditur extra 2. hemisphærii æstivalis ad 7. vsq; tum quia spissior est & grauior in sua consistentia, & difficilioris per consequens motus, tum quia calor in eo hemisphærio actus est obtusus, atq; à frigoris præsentia in sua actione impeditus: nam tametsi non sit difficile vni homini currere seu moueri velociter cum paruo onere, tamen quando magnum pondus siue onus ei imponitur non potest tantū properare, nec tanta velocitate moueri propter ponderis grauitatem resistentem: atq; hinc fit quod in morbis frigidis pulsus sit tardus seu lentus, videlicet propter dominium frigiditatis in spiritibus atque humoribus. Cōcludimus igitur quod ut aer in matracio inclusus quo magis à calore dispergitur & deorsum per suam subtiliationem detrudit aquam, eo acutior & tenuior redditur, & consequenter eo citius à calore vehi & moueri potest: haud aliter res cum spiritu in tubo arteriali se habet, tū quia fortior redditur calor agens, quare & velocior eius aëtus, tum quia magis obediens factus est ad recipiendas actionum illarum impressiones. At ubi frigus dominium in spiritum habet, ibi spiritus condensatur, & per condensationem rebellior fit aëtri calor.

Ad motum crebrum quod spectat eadem quidem via fit qua motus celer & velox, præterquam quod aer seu spiritus est magis fumosus, vnde magis Meridiem spectat, ut ille Orientem: sunt vero ambo hi pulsus euidentis caloris indicia. Ex aduerso vero pulsus rarus accedit ubi spiritus ille fumosus occupat dispositionem Occidentalem, ut tardus Septentrionale: horum autem ambo, videlicet cum tardus, tum rarus, arguunt spirituum vitalium contractionem.

Pulsus denique mollis non ab arteriæ mollitie solummodo, ut Galeni est opinio, ut vice versa nec à duritate, sed à qualitate venti in spiritibus prædominantis, verbi gratia, ab omnibus estimatur Boreas pro vento duro, quia constringit & indurat, ut è regione ventus Australis ea emollit (tantæ est eius natura mollitiei) quæ Boreas indurauit, nam quæ Boreas indurauit videlicet niues, grandines, gelu, &c. hæc Auster fluere facit per ventum, ut testatur David. Dicimus ergo quod dominio venti Australis molliores & laxiores reducuntur res, iuxta Galeni sententiam: cur igitur non reddatur arteriæ corpus laxius dominante eo afflatu, cum teste eo, ventis Australibus corpora laxentur? Nonne è contrario agnoscit ipse quod flante Aquiloni, constringantur corpora & aliud, &c. Quod si ita sit, cur non fiat pulsus durior, cū gratia cōstrictionis fibrarum arteriarum à frigore, tum ob euidentem spirituum condensationem? imo vero quandoq; in morbis qui ex ignea vel Meridie vel Orientis vi cum illa Septentrionali terrea, vel illa Occidentali aquæ sunt mixti, contingit talis pulsus durus, videlicet ubi frigoris vis excellit subito igneam virtutem, atq; ita naturam igneam altum petere & locum sibi dare compellit: quemadmodum ego experientia doctus vidi, nam in Balsami ex oleo, terebinthina & gummi confectione, cum ignis esset aliquantulum calidior quam par erat, suscepit mixtio liquefacta flamمام, quam ut extinguuerem inieci aquam frigidā: hoc facto subito euolabat flamma in altū, & more ignis volatilis & fulguris in obscura nube migrabat per tectum domus atque per fenestram exhibet, manente interea liquorē extincto. Hoc accidere videmus in extreme febricitantibus, in quibus cum vrinam subito ab intensissima in remissam mutatam sine pulsuum in melius mutatione cernimus, tunc ægrum phrenitidi proximum esse prognosticamus, in quo statu ob frigoris insultus pulsus videmus esse quandoque durum. Hoc fatetur Galenus in his. *Phreniticorum parvus pulsus, durus & neruosus,* De puls. ad mire est celer & creber, habet prætere a nonnihil vndosi, &c. vnde mixtionem, & contentionem inter duo opposita arguit. At si sola durities consisteret in arteriæ compositione, tunc cur non semper maneret talis pulsus durus; at si sic, tunc cur diceret Galenus quod in hoc morbo taliter pulsus se haberet? nam illa ratione pulsus in quocunq; eiusdem patientis morbo durus inueniretur. Ex quibus, ut mihi videtur, Galenus sibi in sua pulsus duri & mollis ratione non constat: nam per præcedentem demonstrationem indicatur quod quo magis extendit tubus eo durior euadit, atq; etiam quod quo magis induratur aut contrahitur aer, eo tangiblitor & contactu euidentior euadit. At iam ad illum accedemus pulsum, quem Galenus putat prouenire à robore virtutis; & certe in eius explicatione verbis haud paucis ut licebit, quippe in qua magnum patet quam clarissime mysterium.

Pulsum

Velox.
Celer.Tardus.
Lentus.

Pulsum vehementem & fortē ait denotare virtutis robur, debilem vero & languidum eiusdem virtutis debilitatem. At nihilominus hoc certum est quod in spiritibus calorem Meridionali in Orientali accēsis talis sēpius pulsus reuelari soleat. Vnde igitur hic calor quem præternaturalem & aduentitium vocant? Anne ab illo dante robur & virtutem vitę variam & diuersam? quoniam Galenus facit differentiam inter vnum actum & alterum, & consequenter duos distinctos facere videtur calores, vnum ad vitam corroborandam, aliū ad illā destruendā: & tamen nihilominus in alio loco agnoscit quod febris naturalis sit nihil aliud quam caloris nativi in ardenter mutatio: & quidem bene dixit si quid dixerit intellexisset recte. At ego ostendam quid scripturæ hac in re expesserint. Certe ignis vitę atq; etiam omnes aliæ luces à mundi anima sunt ortæ, & ab ipsa nutriuntur, & per consequentiam in Dei (cuius solius est operari omnia in omnibus) manu sunt iuxta voluntatem suam vel intendere in punitionem, vel remittere in beneficentiam: nam, ut superius dixi, Deus qui in se ipso est iustitia & æquitas potest intendere se iuxta binas suas proprietates à centro quietis ad circumferentiam vehementiæ, motus & perturbationis. Si ergo ipse qui est rector vitę humanae & flammæ ipsius actus vult cum ira acceditur ultra æqualitatis metam se extendere, efficit quider. ut eadem vitę flamma quæ est vitę author à benigna illa sua dispositione in seueritatis proprietatem euadat, atq; ita sit causa morbi & mortis. Hinc dicit textus, *Ignem mitet facit Deus ne comburat*, modo Deus facit ignem ardere inter aquam, ut terræ iniuste fœtus corrumpat: nam creatura tibi qui fecisti omnia inseruens ad punitionem seu tormentum contra iniustos intenditur & exardescit & remittitur ad beneficētiā pro iis qui confidunt, &c. Quo videre possumus, quod eadem vitę flamma quatenus à Deo (qui est eius actus) irascente, qui tunc dicitur ignis consumens, intenditur in tormentum, & tum postea pœnitentia ægroti remittitur in statum æqualitatis suæ; nam idē vitę pabulum spirituale potest contaminari seminaris seueritatis, atq; iterum in bonitatem & beneficentiam conuerti diuino

Job. 20.23. Cum impius (inquit Job) esset impleturus ventrem eius in eum Deus astuantem iram emit-

Exod. 23.25. tit, quam impluit in eum loco cibi eius. Quare Moyses ait: Colito Iehouam qui benedicit panis tuo &
amouebit quemuis morbum è medio tui, &c. Vnde liquet, quod idem vitę pabulum per maledictionem conuerti in malum, & per benedictionem iterum in bonitatem reduci possit. Nonne optime in eo de hac re instruimur, quod bonus ille Angelus quem Iehoua misit ante Israeli-
tas in desertum ut ipsos à malo custodiret quandoq; ipsi inobedientibus malus & mortal is redderetur, ita ut morbis quam plurimis ipsos afficeret, imo vero aspectu ipsius igneo quasi fulgurē ex ipsis nonnunquam permultos exanimaret. Nolite, (inquit Iehoua) exacerbare eum quoniam non feret defectiones vestras, quia nomen meum est in eo: ac si dixisset, nolite exacerbare istam vitęflammam quam ego vobis concessi in beneficentiam ut viuatis & à morte præseruemini, non enim feret deflectionem vestram quia nomen meum est in ea, videlicet verbi character, ut in ante dicta animæ definitione explicatur: est enim vita spiraculum Dei, quo-
niam eadem vita ignis quæ remittitur, & in æqualitatis medio retinetur pro creaturæ bono,
*potest ad ipsius destructionem intendi, quippe cuius actus essentialis est nihil aliud quā Dei vel benevolentis atq; misericordis, vel malevolentis atq; irascientis radius. In una proprietate sua conuertit faciem benignitatis suæ ad creaturam, in alia abscondit eam ut multa eiadueniant mala. Vnde David, *Deo emittente spiritum suum creaturis recreantur, absconde faciem suum ab iis conturbantur & ægrotant, recipiente spiritum eorum expirant*. Hinc Sapiens, *Tu vita & mortis potestatem habes Domine, deducis ad portas inferi & reducis*. Ex his igitur concludimus, quod non sit robur virtutis qui facit vehementiam & fortitudinem pulsus, sed intensio nimia ignis vitę, hoc est excessus ipsius ab æqualitate illa in qua erat creata, nam tunc necesse est ut humidum radicale citius consumatur & in consumptione sua nimium subtilietur, & subtiliatione sua laboret & fortiter agat contra flammatum illud deuorantem: non aliter quā in lampade videmus sufficientem olei quantitatem diu duraturā modo si flamma seu lycnus non sit nimis grandis: at si flamma fuerit admodū grandis, tunc quidem cito absorbebitur oleū; at in tempore violentæ istiusmodi actionis & passionis necesse est quod sit maior vis & ve-*

hementia in flammatum quam si esset minor. Hinc ergo fit (quoniam nullum violentum perpetuum) quod pulsus tales per tres in breui tempore solet transire terminos, videlicet à vehementi & forti ad mediocrem quando magna humili portio est consumpta, & à mediocri ad languidum, nā pulsus languidus arguit vel paucitatem humili radicalis, vbi præualet calor præternaturalis, vel paucitatem caloris innati, vbi dominatur nimium frigiditas.

Deniq; plenitudo vel vacuitas accidere potest vasis pluribus modis, videlicet, vel vbi turget sanguis vel diminuitur, vel vbi adeat nimius calor spiritus in corde & vasis arterialibus nimium dilatans aut frigus ipsa in minorem molem contrahens. Atq; hoc per experimentum ad pulsus longitudinem, latitudinem & profunditatem exprimendam delineatum optime explicatur. Nam vero:

CAP V T

Vehemens.
Fortus.

Languidus.

C A P V T I X.

*De proportione, seu mensura pulsus præternaturalis, qui generatur tam ex dilatatione
cum Meridionali tum Orientali, quam contractione Septentrionali &
Occidentali, & primum de æquali & inæquali.*

VIdemus, quod ex proportionibus tam metricis & harmoniacis quam Arithmeticis quædam sunt æqualitatis, cum duo numeri æquales simul comparantur, atque iterum nonnullæ inæqualitatis vbi duo numeri inæquales simul conferuntur, illæque vel maioris inæqualitatis cum maior numerus minori comparatur ut 5. ad 3. 15. ad 12. vel minoris cum minor numerus maior refertur ut 2. ad 8. & 3. ad 5. Iterumque inæqualitas tam maior quam minor est vel simplex vel composita, &c. Pariformiter res se habet in motibus pulsuum præternaturalium. Porro etiam est quædam proportio vera æqualitatis inuenienda inter pulsum naturalem ad pondus & illum ad iustitiam, est etiam proportio inæqualitatis varia.

Et quamvis hoc in loco mentionem facimus de æqualitate præternaturali, tamen certum est quod ista æqualitas non sit consideranda nisi quatenus ad inæqualitatem manifestam coïmparatur, nam illa etiam æqualitas habet in se inæqualitatem si cum æqualitate vel pondere vel iustitia conferatur, quatenus aut pulsus excedit æqualitatem seu mediocritatem, vel magnitudine, cum videlicet aut longior, aut latior, aut profundior, aut maior, aut minor sit iusto: aut motu, cum est crebrior, aut celerior, aut vehementior, aut debilior iusto. At vero quatenus potest unicus talis pulsus habere tam magnitudinem quam motum proportionalē, eatenus tam æqualis, q̄ inæqualis dici potest. Vnde Galenus. Si calor solus increverit, & in naturali statu maneat facultas, cuī mutatio est parua, magnitudo tantum pulsū augetur, cuī maior, etiam celeritas, cuī insignis, iam tum etiam crebitas. Verum in unoquoque genere pulsuum est excessus de se usque, nam si ad magnitudinem declinet plus quam ad celeritatem & crebitatem, non ita copiosum puta esse calorem cordis; quod si magnitudinem superauerit celeritas, maior erit si caliditas; crebitas, adhuc maior. Si maximus pulsus, celerissimus & creberrimus, summum incrementum significat caloris: in quo sensu pro pulsu in omnibus tribus æquali haberi potest, sed non secundum, verum præter naturam. At si fuerit creberrimus & celerissimus, non autem maximus, hic æqualis in duobus, & impar in tertio. Verum ubi ingens est crebitas, nec simil celeritatis & magnitudinis pars incrementum, calor quidem arguitur copiosus. Denique cum pulsus pariter & maximus & celerissimus & creberrimus vehementiusque est, non modo calorem in corde amplum esse & virtutis firmitatem indicat: & hic etiam patitas videtur manifestissima, sed haud naturalis.

Quid ergo interest inter paritatem naturalem & illam non naturalem paucis isto in loco declarabimus. Sciendum est, quod æqualem absolute vel simpliciter appellamus eam mixtionem quæ ex æqualibus oppositorum partibus per minima in mixtis perficitur: atq; ita mixtio est ideo naturalis appellanda quoniam naturalem producit effectum, videlicet eam quæ mensura, numero & pondere debet esse inter materiam aliquam atque ipsius formam specificam: nam tali vera & naturali mixtione forma est & operatur in toto & in qualibet parte, non aliter quam anima in corpore humano, seu spiritus vita deiformis in sanguine arteriali & per eum in toto corpore æqualiter operatur. Talis ergo est perfecta illa per minima cōmixtio, quæ fit inter humidum illud radicale seu cœlestis atque hoc calidum in natu siue supercœlestis, adeo ut non modo ad inicē in equilibrio sint, hoc est, in absoluta æqualitatis proportione, verum etiam æqualiter & vicissim inter se agant & patientur: hoc est unum agit dum aliud eius actioni resistendo & teniendo reagere, seu potius motu contraria in contrarium tendere videtur: nec tamen in ista actione & passione regularibus discedunt quo usque additione, vel excessu alicuius horum duorum æqualitas illa in inæqualitatem conuertatur, hoc est à naturali sua dispositione in præternaturali.

Similiter æqualitatem quandoq; esse in præternaturali pulsu, non absolute, sed respectu habito ad pulsum disparem & multiformiter inæqualem: at ista æqualitas vt plurimum est in excessu sine medio, vt magnus pulsus & parvus pulsus sine respectu ad mediocritatem habito. Verum enim vero in æqualitate istiusmodi respectiva adest ingens inæqualitas respectu æqualitatis absolute, nā vt huius in vita mixtio fit per minimam & exacte secundum leges naturæ; ita quideim ista mixtio haud est per minimam sed in proportione inæquali. Verbi gratia, ubi adest magnus pulsus cum celeritate, ibi calidi æstuosi propotione excedit illam humidi vitæ, vt cum aëris in statu suo mediocri qualis debet esse vita spiritus in sua consternatio.

Flud. de Pulsibus.

II

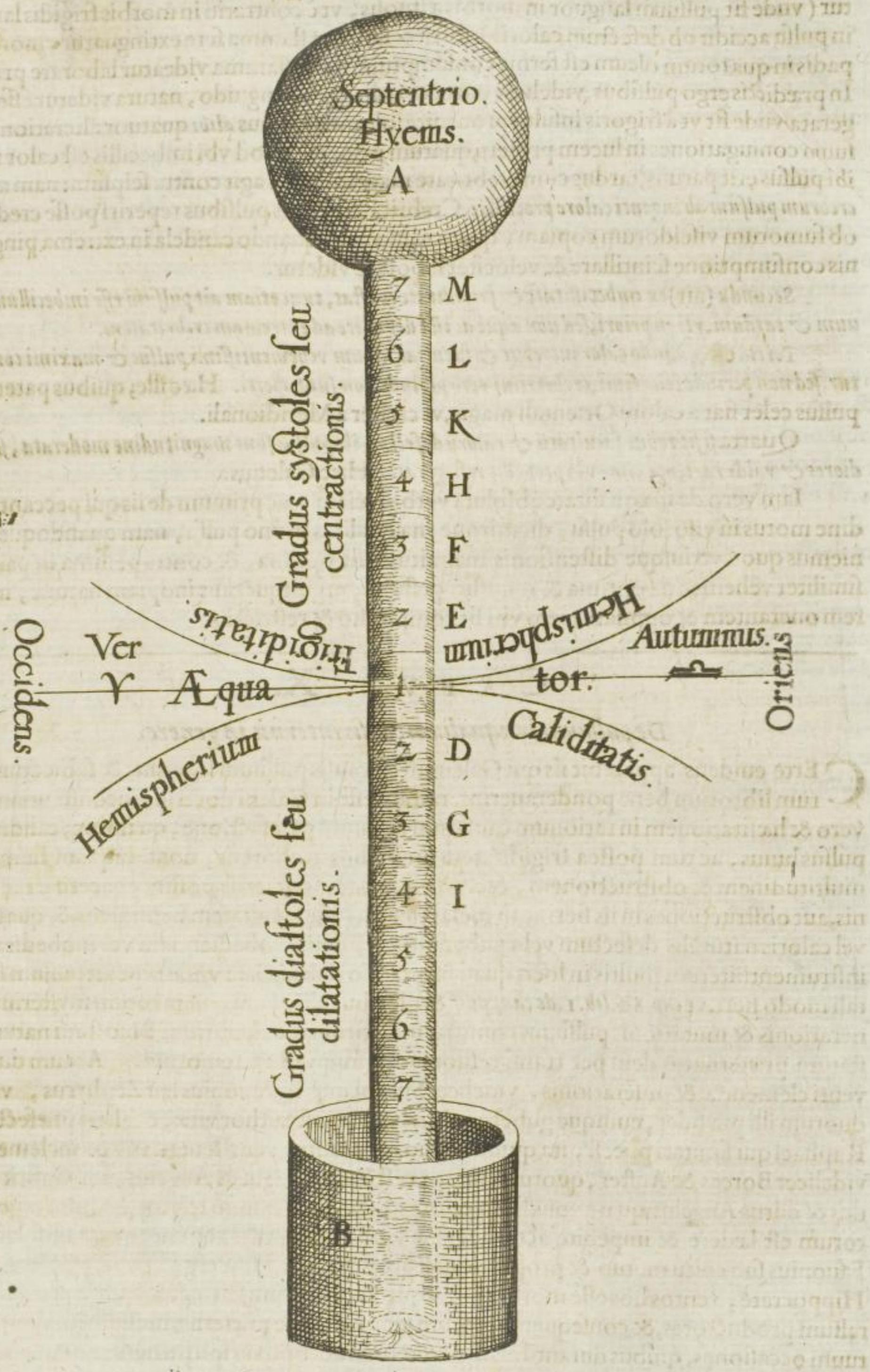
seu

seu iusta spissitudine in colli matracij gradu centrali seu equinoctiali I. nam in ista aëris consistentia nec nimium attenuatur calore poli æstivalis, nec nimium condensatur frigore poli hyemalis, sed indifferens est. At si superat calor tunc ultra mediocritatis seu æqualitatis statum dilatatur usque ad 2. D. vel 3. G. vel ad 4. I. Si tolum modo ad 2. D. tunc magnus adeat pulsus in gradu primo: si ad 3. G. maior erit cum aliqua celeritate: at si ad 4. I. parumper adhuc maior & aliquantulum celerior: at si ultra gradum 4. in quo terminatur diatesaron repellatur aqua, hoc est, dilatatur aër, denotat grandorem calorem & pulsum illum magnum in quo fit excessus vel transitus ultra sanitatis metas, aderitq; euidens celeritas cū aliquantulo crebritatis: atque ita quo profundius se extendit aër dilatatus, eo maiorem arguit caloris in vita affluentiam, & consequenter insigniorem tam magnitudinis & vehementiae quam celeritatis & crebritatis gradum.

Haud aliter res se habebit in spiritu vitali, qui in sua consistentia propter caloris exuberantiam alteratur à suo statu mediocri in excessum. In tali ergo mixtione est humidi magis calidi minus, propter eius subtilitatem. E regione vero in hemisphærio hyemali res se habet in statu contrario, nam quo magis fit transitus à I. ad 2. E. 3. F. 4. H. &c. eo magis quam par est inspissatur aër, & superat humidi proportio illam calidi, idque eo magis & in gradu altiori quo magis sursum à 2. E. ad 7. M. ascendit aqua vel contrahitur aër: nam quo magis contrahitur aër eo fortior est eius humiditas & debilior caliditas, vnde fit, ut propter paucitatem caloris tarda sit actio, & propter spissitudinem aër lentior sit resistentia, quoniam quo densior est spiritus eo propinquior quietis dispositioni: ob defectum ergo caloris fit debilitas & languiditas in pulsu ob spissitudinem aëris quieti appropinquans fit pulsus eo tardior quo aër est spissior, nam quo spissior est aër eo frigidior, & quo frigidior eo in calore remissior: hinc ergo pulsus debilis seu languidus, parvus, tardus, frigidus, rarus, ut in hemisphærio seu diametro opposita, videlicet æstivali iuxta easdem proportiones pulsus vehementis, magnus velox, mollis, calidus & frequens, videlicet propter aëris tenuitatem & caloris amplitudinem. In his igitur constat, quibus gradibus ipsa præternaturalis inæqualitas non perturbata se extendat à meta naturali; quæ quidem inæqualitas respectu illius quæ est inordinata in sua pulsatione dici potest æqualitas, quoniam in ictibus accessus æquali tempore pulsare soleat tam in systole quam in diastole. At vero ex opposito respectu absolute æqualitas quæ est in æquatore seu I. vel in 2. etiam utriusq; hemisphærii est inæqualis, quoniam magis participat vitæ mixtio de uno extremitate quam de alio, videlicet aut plus aëris in spissati atque consequenter minus calor in hemisphærio hyemali, & plus calor & minus aëris humidi in hemisphærio æstivali. Haud aliter pro certo est statuendum, quod se habeat pulsus vel in calore vel in frigore excellens.

Concludimus igitur, quod in extremis istis pulsibus non est æqualitas in mixtione. At vero in mixtione partium vitæ in pulsu absolute inæquali longe aliter se res habet, nam mixtio tametsi esset in æquali portione, quod in æquali pulsu hanc accidit, tamen quia mixtio illa non fit per minima, sed in uno loco magis caloris in alio minus, in una parte pulsus plus aëris densi in alia plus subtilis, & consequenter ex inæqualibus calidi & frigidi portionibus, ideo accidit quod secundum varietatem istiusmodi mixtionum inæqualium ictuum inæqualles oriantur pulsus, de quib. hic gradatim atq; ordine suo tractabimus: sed imprimis speculi nostri effigiem in eadem formâ qua antea est expressa hic iterum depingam, ut per eiusdem speculationem ea quæ à nobis sunt antea dicta clarius; idque ad oculi intuitum considerare possitis:

Con-

Concludimus ergo etiam ex consensu Galeni, quod *crebitas*, quæ est & consistit ex brevibus interuallis fiat ob copiam caloris fumosi, & consequenter Meridionalis, imo vero & magnus & celer, quos etiam Galenus à copioso calore fieri agnoscit, aitq; ad istos pulsus tria esse necessaria, videlicet caloris copiam facultatis robur & tunicarum arteriarum molilities. At nos dicimus, quod necesse sit, quod caloris proportio, spiritusque inclusi in raritate & densitate conditio, tam ad istos pulsus quam ad eos qui à frigoris oriuntur insultu, procedat. Iterum ait *pulsus parvum, tardum & rarum sequi defectum natui caloris*: atqui nos dicimus, eos sequi defectum tum caloris natui tum caloris præternaturalis, hoc est, caloris naturalis in ardentio-

Flud. de Pulsibus.

II 2

rem

tem conuersi: nam ibi ob nimiam caloris excedentis copiam humidum radicale consumitur (vnde fit pulsuum languor in morbis aestuosis, vt è contrario in morbis frigidis languor in pulsū accedit ob defecum caloris) ibi necesse est vt flamma fere extinguitur, more lampadis in qua totum oleum est ferme consumptum, ita vt flamma videatur laborare pro vita. In prædictis ergo pulsibus, videlicet paruo, tardo, raro, languido, natura videtur esse refrigerata. vnde fit vt à frigoris insultu prouenire soleant. Galenus alibi quatuor alterationis pulsuum coniugationes in lucem profert, quarum prior est, quod vbi imbecillis est calor igneus ibi pulsus erit parvus, tardus cum crebritate magna. At hic agit contra seipsum: nam ait alibi *crebrum pulsum ab ingenti calore procedere*. Crebritatem in his pulsibus reperiri posse credimus, ob humorum viscidorum copiam, quemadmodum quando candela in extrema pinguedinis consumptione scintillare & velociter laborare videtur.

Secunda (ait) ex imbecillitate & frigiditate constat, tunc etiam ait pulsum esse imbecillum, paruum & tardum, vti in priori, sed non æque ac illa deuenire ad extremam crebritatem.

Tertia est, quando calor increscit & facultas, quam vehementissimi pulsus & maximi comitantur, sed non perinde celerrimi, creberrimi vero perinde non sunt aperti. Hæc ille; quibus patet quod pulsus celer fiat à calore Orientali magis, vt creber à Meridionali.

Quarta si sit robur facultatis & caloris defectus, ibi pulsus sunt magnitudine moderata, sed tardiores & valde rari, maxime vbi propellit refrigeratio. Hæc Galenus.

Iam vero de inæqualitate absoluta verba faciam: ac primum de iis qui peccant in ordine motus in uno solo pulsu, diciturque inæqualitas in uno pulsu, nam quandoque inueniemus quod utriusque distensionis magnitudo sit optima, & contra pessima sit parvitas; similiter vehementia optima & remissio pessima; arguitque talis inopiam naturæ, humorem onerantem & oppilationem vbi fit compressio & restrictio.

C A P V T X.

De pulsuum inæqualium causis internis in genere.

Certe eidens apparebit iis qui Galenum de causis pulsuum legerint, & subiectum illocrum librorum bene ponderauerint, miram esse in Galeni doctrina inconstantiam, immo vero & hæsitationem in rationum causarum pulsuum pæfactione, quandoq; caliditatem pulsus huius, ac tum postea frigiditatem facit illius authorem, nonnunquam humorum multitudinem & obstructionem, &c. ac si humores in arteriis possint coaceruari ac in ventis, aut obstrunctiones in iis fieri ac in mesaraicis: deinde facultatem naturalem, & quandoq; vel caloris naturalis defecum vel exuberantiam, deinde obedientiam vel inobedientiam instrumenti: iterum multis in locis quasi hæsitando dubitatue: vnde sæpe ait pulsum forsitan modo fieri, vt cap. 10. lib. 1. de caus. puls. & pluribus aliis: cum reuera totum mysterium generationis & mutationis pulsuum consistat in spiritus vitæ alteratione à suo statu naturali in statum præternaturalem per transgressionem ad aliquod extremorum. At cum duob; sint venti clementiæ & miserationis, videlicet Subsolanus & Fauonius seu Zephyrus, vtpote quorum illi præsidet, eumque gubernat Michael qui est author vitæ, & alteri præfectus est Raphael qui sanitati præest; ita quidecum duo ordinantur venti seueriatis & inclemencie, videlicet Boreas & Auster, quorum huic præest Vriel seu igneus Angelus, illi Gabriel rigidus & durus Angelus: quare unus lædit calore nimio, alter eximio frigore. Horum ergo ventorum est lædere & impediare actiones vitæ seu naturales illas actiones quas Subsolanus & Fauonius suo coitu mutuo & proportionali produxerunt. Hinc ergo agnouit Galenus cum Hippocrate, ventos hos esse morborum atque accidentium seu meteororum præternaturalium productores, & consequenter eorum seminaria esse præternaturalium pulsuum mortuum occasiones, quibus durantibus illis meteoris morbos in spiritu humano cum iniustitia & inæqualitate mouentur atque operantur in suis vasculis. Quod enim aër à vento Australi corrumpatur & pestilens fiat, similiter item quod ipse à flatu Dei Septentrionali vitæ reddatur infestissimus (nam ait Psaltes *Corā frigore eius quis consistat?*) clarissime testatur Scriptura veridica. Restat ergo vt hoc in loco recitemus horum ventorum inclemantium actus siue seminiorum tam in simplici eorum consideratione quam quatenus simul miscentur, parumper discurrere.

Vt in beheuola spiritus diuini proprietate omnes ventorum formæ Angelicæ concurredunt in æquali proportione ad spirituū vitalium compositione, quarum illæ ventoruū intermediorum humidū radicale & calidum ei proportionatū contribuunt illorum vero oppositoruū alias miscet & assimilat, videlicet Australis suo halitu subtili & glutinanti, alias constringit & vnit, Borealis nempe: ita quidem etiudens est q; si Auster super hos præualeat, laxat

laxat quidem illud vitæ vinculum, quod strictè ligauit Boreas, & commiscendo sua seminaria cum illis vitæ ipsam vitalem compositionem perturbat, ad putredinem aptum reddit, aut saltem præter naturæ æqualitatis leges vrget: & si in æstuosa sua dispositione ad Eurtum inclinat ipsum vitæ spiritum vehementer incendit, efficitque secundum suos gradus pulsū (qui est vitæ status indicium) vel vehementiorem vel celeriorem, quo sicciora sunt afflatus *Creber.* *Calidus.*
Vehementi.
Celer.
seminaria, vel crebriorem si sint humidiora; porrò etiam longiorem, maiorem atque lati- *Longus.*
rem & mollem propter vaporosi aëris dilatationem, qualitate deniq; calidam; nam Australia seminaria in vitæ palatum mediante aëre inspirato introducta accendunt spiritus æstu, *Latus.*
& si fuerint magis sicca & Orientalia consumunt non modo vitæ spiritus, verū etiā ipsum corpus: sunt enim istiusmodi seminaria seu astra inuisibilia instar atomorum seu sagittarum ab ira Dei erga homines emissarum, de quibus hæc Iob: *Sagittæ Omnipotentis in me grauiores Job. 6.4.*
sunt, virus eorum ebibit spiritum meum, & conturbationes Dei quæ acie instructæ sunt, oppugnant me. Job. 30.17.
Quare alibi ait: *Eleuasti me ad ventum, imponis me ei* (hoc est spiritum meum Meridionali tua proprietate efficis vaporosum, fumosum & æstuosum) *efficis ut defluam substantia* (hoc est afflatu tuo æstuoso consumis me, & tabidum me facis) *nocte perforatus meum doloribus & nervi mei non recumbunt:* hoc est pulsus mei non requieuerunt, sed admodum vehementer & velociter mouent, atque ratione magnitudinis eorum facillimè tanguntur & percipiuntur. De putridis hisce sagittis seu seminariis inuisibiliter à Deo irascente ab Austro in spiritu humandum ejaculatis intendit Psaltes in his: *Ne timeto à pauore nocturno, à sagitta volante in die, à peste in caligine peruvadente à lue vastante in Meridie, ab occursu dæmonii Meridiani, &c.*

At ne quis obiiceret, quod si hoc esset omnes homines simul eundem aërem Australiem inspirantes eodem modo ægrotarent, obseruent velim textus consequentiam, in qua rationem docet, cur non timeat homo iustus vim atque impulsum naturalem harum sagittarum, videlicet *Angelis suis præcipiet de te ut conseruent te in omnibus viis tuis, nec sinet plagam appropinquare tentorium tuum.* Sic etiam Apocalypsi. Et Angelus ascendens ab ortu Solis habens signum Dei viuit, *Apoc. 7.*
dixit quatuor Angelis quatuor ventis præsidentibus, quibus datum est nocere: Nolite nocere terræ quo usque signemus seruos Dei in frontibus eorum. Sed ad rem. In præcedentibus patet, quod febres putridæ, lues & pestes sint seminaria dæmonii Meridiani, quæ spiritui vitali per inspirationem ut sagittæ affixa incendio inflammant. Vnde David: *Ossa mea ut focus exardescunt, percussum Psal. 102. 9.*
tanquam herba exarescit cor meum, quia obliuiscor communem meum cibum edere, &c.

E regione si afflatus Dei Boreales dominium in vitæ compositionem habent tunc quidē *Brennus.*
virtute eius contractua frigida condensat vitæ spiritus ultra rationem medii, eos congelat *Strictus.*
vel refrigerat, calidoq; vitæ sc̄e opponit; quare huius extremiti accessu & dominio pulsus redit *Profundus.*
ditur quantitate brennus, strictus, profundus, motu tardus, tempore quietis rarus, robore la- *Tardus.*
guidus, & debilis, consistentia durus, qualitate frigidus, capacitate vacuus, idq; ratione de- *Rarus.*
fectus aut potius suppressionis caloris vitæ mediocris: nam vt in vento superiori humidum *Durus.*
radicale Occidentale patiebatur, ita quidem in isto opprimitur calidum innatum Orientale, *Frigidus.*
seu ex parte Orientis. De his sic Scripturæ: *Coram frigore Dei quis consistat?* ait David. At *Psal.*
frigus venit à penetralibus Septentrionis, teste Iobo. Ergo flante Deo emittitur frigus, & coar-
ctantur aquæ, teste eodem, & condensantur humores. Est ergo frigus Septentrionale vnum
ex præcipuis flagellis Dei, quo percutit ægritudine & morte. *Percutiet te* (inquit Moyses) *Ie-* *Deut. 28.*
houæ egestate & frigore, donec pereas; hoc est, congelabit tuos spiritus, &c. Videtis ergo ex his,
quomodo ex ventorum horum simplicium naturis simplices orientantur atque procreantur
pulsus. Iam vero ostendemus, quomodo pulsus compositi ex variis istorum ventorum op-
positorum concursibus & coitibus deriuentur.

Si afflatus Borealis seminaria fuerint fortiora, sed non tempestuosa, Australis vero in mu- *Brennus.*
tuo coitu debiliora, pulsu quidem breuem & tardum mediocriter facient: si duo isti flatus *Parvus.*
sint proportionales spiritum gignunt qui pulsum mediocriter tardum & magnum produ- *Tardus.*
cent. At si valde præualeat flatus Australis super Borealem, pulsum magnum, celerem,
crebrumque atque vehementem ciet spiritus ex tali coitu compactus. Verum vbi plurimi dominatur Borealis spiritus, pulsus est admodum parvus, profundus, rarusque. Ve-
rum vbi hi duo venti cum violentia & more tempestuoso contendunt inter se in aëre aper-
to perturbant temperatum & pacificum aëris statum, gignuntque suo coitu partus præ-
ternaturales contrariæ fortitudinis qui monstruosos & irregulares producunt non modo
in aëre, verum etiam in spiritu humano in quem penetrauerunt portentoia istiusmodi se-
minaria, effectus. Verbi gratia: In aëre vbi venti calidi dominuntur habent, ex oppo-
sitis ventis generatur meteoron dictum, Capræ saltantes; de exhalatione (vt aiunt
Peripatetici) diuisa in partes duas: sic seminaria calida duo ratione materiæ varie-
tatis disiuncta illa in uno pulsū perturbationem & bis pulsationem facere potest,

non visibiliter, ut meteoron cœleste, sed more spirituali; quoniam vt sunt astra tam inuisibilia quam visibilia, utpote à quibus visibilia sunt orta; ita quidem meteora sunt spiritualia in sanguine vitali ab occultis ventorum seminariis genita: sic pulsus velox & impar ex seminariis Orientalibus impariter in spiritibus expansis, non aliter quam coruscationes in inæquali cœli materiam. Chasma etiam visibilis est hiatus seu vorago in cœlo à repentina lumine exhalationis magnæ (ut aiunt) incensæ sub nubibus apparet. In conflictu inter nubes culosum seu vaporosum humorem Septentrionalem, seu potius Occidentalem, & igneā coruscationem Orientis vel Meridiei fit reluctatio in arteria, in quarum æquali actione & resistantia fit ille pulsus in quo cœlitas subito & quasi foramen inuenitur. Prester est turbo incensus instar igneæ rotæ à Meridiano flatu sepius procedens. Taliter fit phrenitis vertiginosa cum insigni inflammatione: hinc ergo eius pulsus est mirè magnus, celer, creber & vehementis. Draco volans exhalatione magna inæquali inter duas nubes; fumat autem draco propter aliam nubem frigidam; solet enim calidum & ardens oppositum frigido excitate fumum, ut in ligno viridi foco applicato apparet.

Hinc ergo pulsus magnus & longus inæqualis quandoque interruptus, & nonnunquam intermittens ad diuisionem quam facit igneus spiritus, seu seminaria Meridionalia in materia: immò verò hic oritur pulsus vndosus videlicet à fumo assurgente ex materia putrescente: nam fumus exurgens à materia arguit ignem accensum in ea. Hæc ergo estratio, cur Galen. 3. de crisi. cap. II. pulsum vehementer vndotum vnum ex euidentibus signis prognosticis futuræ crisis per sudorem faciat, videlicet quoniam fumus eo tempore emissus à spirituiam ad putrefactionem maturam appropinquante, sudores promittit breuiter futuros. Denique cum tonitru adest fulgor, nubes, aquæ: quare euidens est, quod ista meteori ex ventis oppositis mixtio suis seminariis inuisibiliter in aëre dispersis, & per inspirationem introductis magnas in spiritu variationes, inæqualitates, conturbationes, interruptiones, intermissiones, & infinitas alias mutationes inferre possunt. Quid etiam faciant Cometæ ad pestifera seminaria in aëre procreanda testantur abundè non modo Astrologi, sed etiam Philosophiæ naturalis peritiores; atque etiam stellæ cadentes & parahelii, & ignis fatuus, & omnia alia suos post ipsorum in aëre dissolutionem habent effectus ipsiis à Deo destinatos, nam Deus nihil frustra fecit. Nonne etiam appellauit Galenus vnam febrium speciem Typhoeides, atque etiam delirium lethargicum Typhomaniam ab eorum similitudine ad meteoron illud dictum Typhon Τύφων, id est, incendere, cuius ortum finxere Aristotelici esse ab exhalatione vntuositatis haud omnino experit, quæ in nube conclusa per foramen egreditur, & pars eius egreffa à terra resiliens, & ratione caloris reascendens parti alteri descendenti circulariter inuoluitur. Hoc ipsorum figmentum.

E regione meteora Septentrionalia mediantibus suis seminariis suas in pulsibus etiam inæqualitates producunt varieformes secundūm naturas meteororum tam simplices quam mixtas quas producit: nam sciendum est, quod quolibet meteoron est compositum & aëre seu elemento vnicō variorum ventorum seminariis animatum. Quare pro meliori huius rei intellectu sciendum est quod Galenus, vbi solummodo mentionem fecerit de ventis Aquilonaribus & Australibus in morborum productione, per Aquilonem comprehendebat totum illud hemisphæriū, q̄ inter polum Arcticum & Äquatorē iacet: vnde euidens est, quod non modo Boream, verū etiam Aquilonem & Cæcum ex eius parte Orientali, & Circum atq; Corum ex parte eius Occidentali omnes pro ventis Aquilonaribus intelligebat: ut è diuerso totū illud hemisphæriū q̄ se extendit à polo Antarcτico ad Äquinoctialē circulum pro Australibus, & consequenter non modo ventum Australe directè à polo Meridionali flantem, verū etiam Euro-Austum, & Eurum ex eius latere Orientali, & Austro-Africum & Africum p̄ ventis Australibus intelligere videtur: quoniam ipse in multis locis super libros Hippocratis, & ipse Hippocrates agnoscunt locum Äquinoctialis esse temperatissimum, præsertim illis qui zonam temperatam habent, quando Sol est in Ariete & Libra. Porrò etiam salutares faciunt ventum Orientalem & Zephyrum seu directè Occidentalem: quare de istis ventis Äquinoctialibus nihil mali loquuti sunt vñquam, aut pro morborum genitoribus ipsos reputarunt. Cum igitur de coitu ventorum inclemantium inæquali sum loquuntur, quorum spermata in matricem elementarem iniecta tot varia in ea iuxta seminum conditionem diuersam producunt, intelligo principaliter de polaribus oppositis, videlicet ex concurso Boreæ & Austri; ex quibus multitudine meteororum fit specie aut magis aut minus differentium secundūm proportiones excellentiæ vnius venti superalium. Exempli gratia, si Boreas sit admodum fortis, tunc appositi aëris seu clementi catholici à compositione ventorum oppositorum facta erit nubes aut niualis aut grandinosa: at si parum & ferè nihil resistat Auster, tunc gelu & pruinæ fiunt cum serenitate. In quo tempore hyemali mortales morbis hyemalibus &

& Septentrionalibus à Galeno ac Hippocrate , atque plenius à nobis recitatis vexantur, & consequenter pulsus secundum effectus illorum ventorum , hoc est spermatibus seu alris inuisibilibus Saturnini fontis, hoc est à dæmoniis sphæræ Saturni subditis ab Angelo cui datum est, iuxta Apocalypsim, nocere terræ ex parte Septentrionis in apertum aëtem emissis, qui, vt in Exodo habemus, portas eorum quorum ostii postes sanguine sunt illiti, hoc est, corda electorum qui iuxta Apocalypsim signati sunt à magno Ángelo in frontibus sigillo Dei viii, transiunt & ingredi nequeunt. Atque hoc idem de omnibus cæteris ventorum compositionibus est dicendum.

At si Auster ferè æquiualeat Boreæ, tunc nubes pluviales cum aliqua grandine aut niue mixta cum pluia: verùm vbi validus est Auster, & potenter superat Boream, ibi nubes congregantur æstuosæ cum fumoso atque vaporoso aëte tali haud raro fulgure & tonitru grauidæ; vnde aërem seu elementum reddit corruptum, aut saltem ad corruptionem seu putredinem prouum, quippe in cuius vtero seminaria dæmonii Meridiani , de quo mentionem facit Dauid, & Propheta Abakuk, comprehenduntur maligna. At vbi Auster solum habet dominium, & Saturnini afflatus eis Iouis minimè resistunt, tunc effectus Australes sunt eo mitiores.

Deinde Circius & Euro-Auster simul in campo aëreo coitum facientes variòs iuxta predictas proportiones effectus à prædictorūn ventorum coitibus diuersos parturiunt: nam si Circius sit fortior parit effectus frigidiores cum gyris & turbinosis accidentibus vti in Scotoria & vertigine, &c. At si Euro-Auster fuerit potentior, tunc quidem vt in macrocosmo producit fulgura, tonitrua, & huiusmodi alias effectus cum præstere, seu igne volante, & in gyros rotante: ita quidem febres, deliria, phrenitidem & typhomaniam, seu lethargiam phreniticam; & alias morbos, non sine variis pulsuum mutationibus inducere solet. At hic obseruare fas est quod vbi præualet Circius, ibi propter secretam Euro-Austri admixtionem viscidum & crassum generatur phlegma, quod est vas aptum & manifestum seminariorum cum calidiori Euro-Austri tum frigidorum dominantium Circii. Hinc oritur Apoplexia; in qua febris se manifestat: hinc lethargia: at vbi potentior ad est Circius, paralyticus, stupor, catuche, epilepsia, &c. E regione vbi Euro-Auster præualet humor est biliosus, sed tenuior, quoniam calor dominans & humidus dissoluit gelidam & glacialem Circii dispositionem; vnde varia humoralia ad spermata ex istiusmodi coitu facta continenda magis apta sunt humor bilialis, qui ob Euro-Austri in eo dominium in flauedinem tendit.

Tum postea Aquilo coitus suos cum Austro-Africo facit: atque vt isti duo sunt venti robustissimi, ita quidem meteora producunt in macrocosmo robusta, & consequenter per sua spermata inspiratione ad eorū aërem attracta pulsus magnos, altos, elatos, vehementer vniuersos & turbidos producunt. Si Aquilo fuerit fortior cum frigiditate, vt in Epilepsia, suffocatione matricis, vertagine & dæmoniacis possessionibus. Si Austro-Africus cum tumoribus hydropicis, flatuosis, apostematibus falsis, atque defluxionibus, vnde & pulsus, atque virinæ tales subsequuntur.

Si Corus coeat cum Euro, & Corus fuerit fortior in cœlo, tunc quidem epilepsiam & omnes morbos à pituita lenta, non sine aliqua bilis flauæ portione: quare & apoplexiæ & lethargiae, que de febre participant, producuntur, & consequenter pituitam viscidam, sed non adeo congelatam ac illa Circii, habet pro receptaculo sui spermatis. Hinc ergo est, quod iste ventus in sua dominatione pulsus sibi proprios habet. At si Eurus dominium habuerit, tunc quidem suo calore igneo mutat humorem elementi in flauedinem, euimque liquefacit magis, & morbos febriles, regium, & alias infirmitates fulminantes procreat, non aliter quam in cœli elemento catholico meteora proferre cognoscitur. Hinc ergo & pulsus iuxta caliditatem, velocitatem; fortitudinem, acrimoniam & proprietatem habet.

Denique vbi in cœlo coitus est factus inter Cæciūm, qui est ventus siccissimus & calidissimus, atque Africum, vbi Cæcius est fortior ibi grossæ & continua nubes congregantur in cœlo non facile dissolubiles gratia siccitatis venti, vnde & infirmitates tales facit in corpore, videlicet vapores fuliginosos & tetrosum cum æstu corpora & animos infestantes, vti in calidis & æstuosis hypochondriacis: similiter morbos à cholera rubea & æruginosa productos; nam talis humor est seminariorum prævorum huius venti in suo dominio receptaculum. E regione vbi Africus prædominatur, apostemata ex falsa pituita & corrodenti bili rubra fiunt & acres distillationes, &c. Quod cum ita se habuerit, necesse est credere, quod & hortum ventorum seminaria seu astræ inuisibilia alterationes in pulsibus secundum suam naturam faciant.

Et quamvis more ficto, iuxta Galeni normam, aut argumentis sola probabilitate fundatis, &

tis, & ex nulla certitudine constantibus (non aliter, quam Aristoteles falsas & imaginarias suas meteororum bases proiecit) vnde dicit ipse in suis pulsuum causis vbique forsan hæc est causa, forsan illa, &c. quamvis, inquam, aggredi nolo ad amissim horum ventorum seminaria ita proportionalia, vt hæc huius vel illa illius venti in tali vel tali proportione sint pulsus vel intermittentis, vel interrupti, vel innuentis, vel vndosi, vel conuulsi, vel formicantis, vel vermiculantis, vel ordinationem conturbantis causæ efficientes: tamen hoc in eo certum est ab iis procedere, quoniam ventorum seminaria esse morborum causas testantur Galenus & Hippocrates, testatur experientia, testatur ratio; at radicales morborum causæ sunt pulsuum à statu suo æquali in inæqualem mutationis authores: ergo ventorum seminaria sunt causæ pulsuum mutationis à statu naturali in non naturalem. Præterea ait Galenus, quod calor facit pulsum altum, magnū, celerem, crebrum, vehementem, & quidni venti calidi cùm sint calotis atque ignis fontes. Similiter ait, quod frigus sit pulsus brevis, tardi, rari, languidi, difficilis atq; profundi occasio, quidni ergo venti frigi, vt pote qui sunt frigiditatis fontes? Porrò ait, quod pulsuum inæqualitas procedat ab oppressione, oppilatione & humorum copia in instrumentis: at vnde (quaeso) orti sunt isti humores tam subito? aut quis credere possit si profundè & radicatus speculetur dignitatem cordis & vasorum arterialium, quod tanta humorum malignorū copia in cor & arterias tam subito ingredi queant? aut à quo fonte oritur ista tanta humorum crudorum multitudo? Si dicat à venis quæram ego per quos transitus; si respondeat per quandam anastomasin, vel per orificia arteriarum, &c. certè sunt istæ imaginationes reuera vanæ & figmenta, nec credam ego quod res sublunaris possit suas sordes in æthera seu cœlum stellatum effundere, cùm Lucifer cum suis immundis è cœlis fuerit ab initio expulsus, nunquam reuersurus, haud quaquam habet sanguis venalis tantum commercium cum arteriali vt possit vlo respectu secundūm integrum suam naturam cum eo permisceri. At si quis peteret, vnde ergo sanguis arterialis? certe credo ego, & ausus sum illud probare, quod ab illa hora in qua respirauit fœtus sanguis ille cœlestis arteriarum à cibo, seu pane occultè à cœlo descendente quem secum ducit aër assidue per inspirationem, simul cum purissima vehiculi aërei portione augeatur atque successiue multiplicetur, & si quid est de cœlesti natura in cibis grossis ad ventriculum directis, de illo fortasse vi quādā magnetica attrahere potest, verūm de grosso, crudo & noxiuo hand quam. Sed quid opus est fidem Galeno hacin re adhibeamus, cùm ex eius ore accipiamus naturam humanam alterari ab aëre circumambiente, & quod in æqualitate temporum in caliditate & frigiditate ventorū mutationes magnos procreare solent morbos: at si magnos morbos, raros quidem pulsus, propter aëris peccantis & in præternaturalem dispositionem versati mixtionem cum spiritu animali. Nonne fatetur quod pestis afflatu Australi hac ratione proueniat? Quid igitur ad pulsum inæqualem faciendum negotii habemus aut humorum crudorum aut putridorum, nescimus vnde proueniētum, copiæ, aut compressionis, aut opilationis, nescimus à quibus, quum sufficiat quod magna mutationes, hoc est inæqualitates status temporum à ventis procreatæ pulsus omnium generum inæqualitatis procreare possint? Nonne fatetur ipse quod Autumnus sit ideo morborum grauissimorum cōcomitator, quoniam est admodum inæqualis & mutabilis in suæ temperiei statu, videlicet quandoque frigidus, mox in eodem die calidus, iam humidus valde & mox siccus. Hanc ergo ait esse rationem, quod plurimum morborum sit productor, idq; differentium secundūm statū in quo alteratur: at tot ipsius alterationes proueniunt à multiformium ventorum elementum cōmune alterantium dominiis, qui suis afflatibus alterantes aërem per cum inspiratione introductum alterant suis seminariis occultis spiritum diuersè à mediocri & sano iti extremam & insalubrem constitutionem. Nonne videmus, quod in eodem tempore Autumnali varia producantur in aëre meteora secundūm venti prædominantis naturam? Quid ni etiam in spiritu humano, qui ex aëre macrocosmo cùm sit, de illi⁹ introducti natura participat? Quare dicimus, quod pulsus inæqualitas non fiat rationibus imaginariis à Galeno factis, sed à variis & inuisibilibus ventorum seminariis præternaturalibus per inspirationem introductis, qui non aliter multiformiter (iuxta voluntatem radicalis actoris vel misereſcētis vel ſauientis) operantur in aëre microcosmico, veleum nimiū dilatando vel contrahendo, aut irregulariter illum dilatando & contrahendo in eodem motu vel diuersis, que in aëre & ex eadem aëris constitutione faciant dilatando fulguta, cometas, capras saltantes, dracones volantes, chasmata, ventos, nubes, pluvias, niues, gradines, gelu, pruinias, atq; etiam mixtiones omnimodo oppositas & sibi ipsis resistentes, vt in tonitru in turbinibus & typhonibus, & in præternaturalibus nubium oppositarum collisionibus & cōcurrētibus videre licet, in quibus Angelis seu dæmones viuis proprietatis diuinæ contendunt, & enituntur aduersus illos contrarie proprietatis & fortitudinis, videlicet Boreas aduersus Austrum, Aquilo contra Austro-Africum, Circius inuadit Euro-Astrum, & Corus Euro opponitur, Cæciusq; Africo non aliter

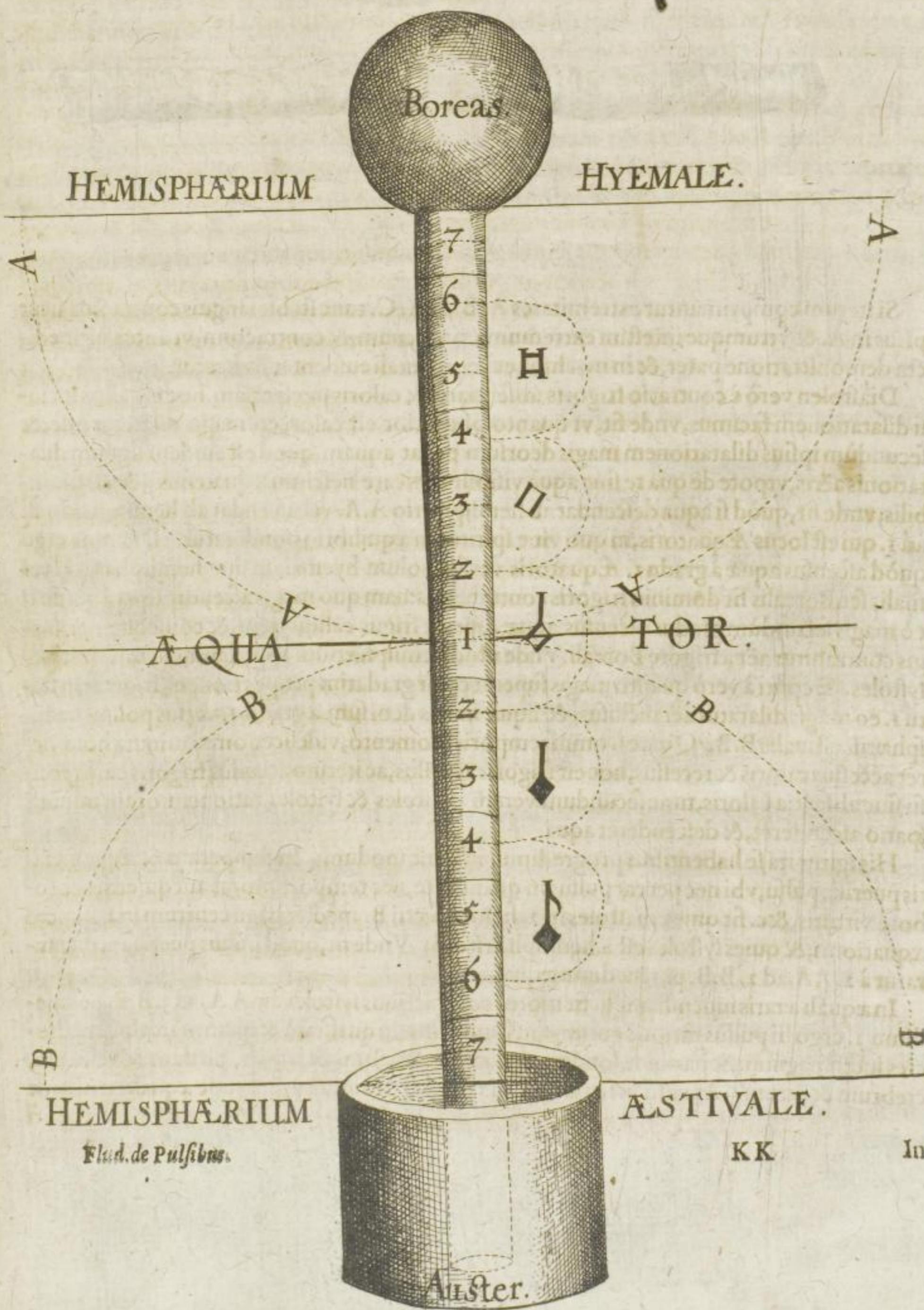
aliter quam aëris terræ, aut ignis aquæ, quod idem est. Vnde Propheta Daniel: *Vidi quatuor ventos pugnantes in mari magno, &c.*

Atque ita veras pulsuum inæqualium causas organicas, mediantibus quibus Deus operatur in iracundia sua, expressas habetis, videlicet seminaria quatuor Angelorum quatuor ventis præsidentium, utpote quibus datum est in iracundiae diuinæ statu nocere terra & morbos infligere creaturis eiusdem: nam Eurum & Cæcum facimus malignos Orientis ventos, ut Corum & Africum Occidentis. Verum enim uero hi omnes spiritus à Deo benevolentes, ita disponuntur & æqualitatis iugo subiiciuntur, ut non morborum & mortis, verum è contraria vita & sanitatis sint authores. Et tunc Iehoua dixit, & tum postea mandato ipsius Prophetæ: *Veni à quatuor ventis spiritus, & insuffla imperfectos istos ut reuiuiscant; & venit spiritus, & inspirauit eos, & reuixerunt.* Iam verò istas pulsuum cum æqualium tum inæqualium differentias per instrumentum meum experimentalē sic demonstrabo:

CAPUT XI.

In quo maior pulsuum numerus per instrumentum seu machinam meam experimentalē demonstratur.

IN primo ergo loco priusquam ad istud opus accedimus, melioris demonstrationis causa instrumentum hoc in loco exprimemus:

In isto igitur organo habetis duo hemisphaeria, videlicet A.A. hyemale, & B.B. aestivale, quare gradus hemisphaerii hycmalis signabimus cum A.A. vt gradus 2.A.A. vel gradus B.B. &c. Sic ergo propositionem nostram de pulsibus exordior.

Systen in hoc organo absentiam caloris & frigoris praesentiam facimus, vnde quod fortior est frigiditas, eò profundior & rarius erit pulsus, hoc est, in tubo altius eundetur spiritus & consequenter sanguis arterialis in suis instrumentis venalibus altius exurget a circumferentia, id est, partibus seu membris exterioribus, seu ramis arterialibus ad centrum sen arteriam magnam & cor: nam ecce ita res sepe habet in vase: aqua enim ascendit 4. per contractionem frigoris, præterea sanguis arterialis compressione instrumentorum cogitur, dilatatur se in instrumentis; verbi gratia: Si in intestino pars clauditur, pars vero aperta est, vt in A.

Aperitur intestinum A. vt possit sanguinem D. continere: at si pars intestini A. comprimitur, sanguis in D. compressione subito impletus & dilatatur integrum intestinum aequaliter sic.

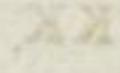

Si iterum comprimantur extremitates A. B. & A. C. tunc stabit sanguis contractus sicut prius in A. & utrumque intestini extremitas erit vacuum & contractum, vt antea in prædicta demonstratione patet, & in machina experimentalis evidenter indicatur.

Diastroles vero è contrario frigoris absentiam, & caloris praesentiam, hoc est aeris inclusi dilatationem facimus, vnde fit, vt quanto potentior est calor, eo magis dilatetur ipse, & secundum ipsius dilatationem magis deorsum pellat aquam, quod est evidens signum dilatationis aeris, vtpote de qua re sine aqua visibili iudicare nescimus, quatenus aer est invisibilis; vnde fit, quod si aqua descendat ab hemisphaerio A.A. vel ascendet ab hemisphaerio B. ad 1. qui est locus Äquatoris, in quo vita spiritus in aequilibrio ponderatur. Dicimus ergo quod ascensus aquæ à gradu 1. Äquatoris versus polum hyemalem siue hemisphaerii Hycmalis seu Borealis fit dominio frigoris contrahentis: nam quod magis ascendit aqua à gradu 1. eò magis secundum gradus ascensus aquæ superat frigus caliditatem, & consequenter magis contrahitur aer à frigore Boreali. Vnde istud hemisphaerium appellamus hemisphaerium systoles. E contraria vero quanto magis superat calor gradatum proportionem frigoris in statu 1. eo magis dilatatur aer inclusus, & aqua magis deorsum à gradu 1. versus polum hemisphaerii aestivalis B.B. Quare si omni temporis momento, videlicet omni minuta horæ fieret accessus caloris & recessus, hoc est frigoris accessus, ac iterum accessus frigoris cum recessu siue absentia caloris, tunc secundum veram diastroles & systoles rationem omni minutæ spatio ascenderet, & descenderet aqua.

His igitur ita se habentibus progredimur in hunc modum: In temperato & aequali ætatis puerilis pulsu, ubi nec peccat pulsus in quantitate, nec tempore motus aut quietis, nec robore virtutis, &c. fit quies diastroles in 2. hemisphaerii B. medietas seu centrum in 1. puncto aequationis; & quies systoles est 2. hemisphaerii AA. Vnde fit, quod pulsus pueri mensuratur à 2. AA. ad 2. B.B. per medium aequalitatis 1.

In aequali ætatis iuuenilis pulsu fit motus contra dictius systoles à 3. A.A. ad 3. B.B. per medium 1. ergo hi pulsus ratione eorum spirituum situs in qualitate & quantitate sunt medios inter magnum & parvum, longum & curtum, strictum & latum, tardum & velocem, crebrum & rarum. At vero in senibus distat pulsus parumper à temperie aequalitatis, vnde fit quod

fit, quod eorum diastoles quies propter frigoris in ipsis dominium est in 2.B.B. & eorum systoles quies est in 3. medium vero inter 1. & 2. AA. quo liquet quod calor non adeo potens est ac frigus: atque iste est pulsus status in viridi senectute; at ubi magis senescit homo, atque ad decrepitam senectutem est prouectus, tunc motus in systole & diastile erit a 1.ad 3. A.A. nam ibi est diastile in 1. hoc est in loco ubi calor est aequalis: at quies in systole erit in 3. unde liquet, quod per 2. gradus praevalet frigus in decrepita senectute. His ergo liquet, quod in iuuentute pulsus est aequalis in magnitudine & quantitate, nec nimis velox nec tardus motu, nec in quiete nimis celer aut rarus, sed moderatus. At in viridi senectute pulsus est tardior & debilior quam in iuuentute, quia plus adest in systole frigoris quam calor in diastile: verum enim uero in decrepita senectute adhuc tardior est & magis laguidus, quoniam frigus ideo in ea excellit, quia diastile est in 1. ubi adest non nisi mediocris calor, systole in 3. ubi vehementius contrahit frigus.

Iam vero ad pulsuum secundum quantitatem dimensionem veniamus. Mediocritas in longitudine, latitudine, profunditate, similiter aequalitas inter magnitudinem & paruitatem inuenitur in mensuris pulsuum predictorum aequalium. At vero dicimus, quod si diastoles quies fuerit in 3.BB. systoles in 1. tunc magnum illum pulsuum vocamus, quippe in quo dominatur caliditas. At in regione si diastoles terminus fuerit in 1. systole vero quies in 3. AA. in isto pulsu dominium habet frigus. At si diastile fuerit in 4.BB. systole vero in 2.BB. adhuc maior erit pulsus: verum si diastile finiuenterit in 2. AA. & systole in 4. minor erit pulsus, gratia eminentiae caloris. Denique si systole fuerit in 1. diastoles quies in 5. tunc quidem erit pulsus iste longus & altus, plenus, creber, vehementes & celer propter caloris eminentiam & nimiam spiritus dilatationem. In regione si diastoles quies fuerit in 1. eius systoles in 5. erit pulsus breuis, profundus, vacuus, rarus, debilis, tardus; gratia frigoris vasa minime aequaliter distendentis.

Sed quoniam motus tempora debent proportionibus musicis commensurari, proportiones eorum in aequalium sic describemus; incipiemusque cum 7. AA. vel hemisphaerii hymalis, ubi extrema facta est contractio seu systole, qui pulsus motus rarus est inter mortales, videlicet in spatio $\frac{1}{2}$ continuari a sua diastile. At systolen per diuidum breuis seu $\frac{1}{2}$ spatium continuari cum pari diastile inueni saepius, idque ut plurimum in senibus paralyticis,

videlicet continuationem temporis $\frac{1}{2}$, vel semibreuis unius in contractione & alterius in dilatatione, eritque tunc quies in systole in gradu 6. AA. & eius diastoles finis in gradu 4. AA. sieque stabunt. syst. 6.—5.—4. diast. ita ut contrario fit in spatio $\frac{1}{2}$ & iterum dilatatio in simili spacio $\frac{1}{2}$ estq; pul- $\frac{1}{2}$ sus maxime tardus, rarus cum eidem duritate propter sensibilem spirituum condensationem. Ratio autem tarditatis istius motus est, quia spiritus a forti frigore condensatus per contractionem maius requirit spatium ad suam dilatationem: præterea calor dilatans est in suo pondere seu proportione debilior, ita ut subito densos spiritus subtiliare nequeat, vel saltem non ita diuturnus ut possit continuare dilatationem aeris seu spiritus usque ad aequatorem 1. sed ut primum dilatavit aerem subtiliando a 6. ad 4. subito superauerit frigus ei correspondens, & aquam iterum contrahit a 4. ad 6. Atque hoc idem intelligendum est de inferioribus pulsibus huius hemisphaerii ad 1. usque pertingentibus. Tum postea interuallum inter 4. & 2. istius hemisphaerii A.A. mensuratur tam in sua systole quam diastile per unicam minimam cum dimidia sic expressa $\frac{1}{2}$ vel $\frac{1}{2} \frac{1}{2}$, quod

valet tres partes seu portiones unius semibreuis, nam $\frac{1}{2}$ valet $\frac{1}{2} \frac{1}{2}$ vel $\frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2}$ vel $\frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2}$, quae omnia non important nisi $\frac{1}{2}$ seu semibreuem; stabit ergo huius pulsus proporcio sic syst. 4.—3.—2. diast. estque pulsus tardus, sed non admodum. Tunc progreditur ad pulsuum aequaliterem absolutem, qui nec est nimis tardus ut ille 6—5—4. nec sensibiliter tardus licet in minori spacio quam $\frac{1}{2}$ ut 4.—3.—2. sed in me- $\frac{1}{2}$ dio inter istos respectu temporis, & pulsus velocioris; quare eius pro $\frac{1}{2}$ portionem seu terminum ipsius systoles & diastoles per $\frac{1}{2}$ metiti sumus. Sic syst. 2. AA.—1.—2. BB. nam in tali statu & tempore pulsat cor, pulsantque arteriae ubi vita vel ad pondus vel in tali ferè ubi in iustitia Elud. de Pulsibus.

KK 2 tempe-

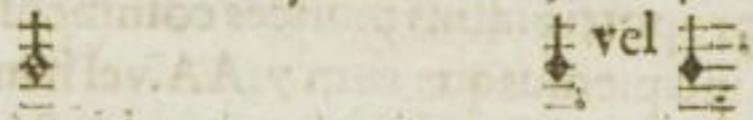
temperie se habet, nam centrum istius motus tam in systole quam in diastole est exacte in sua temperie calida & frigida aequale; nec quidem validior est frigiditas in sua contractu virtute in systoles puncto 2. Act. quam caliditas in sua dilatatiua virtute in diastoles puncto 2. BB. vnde negat caliditatis hemisphaerii BB. propinquitas ad 1. centrum ut motus istius pulsus sit sensim tardus, negatque itidem frigiditatis hemisphaerii AA. propinquitas ad 1. centrum seu locum aequalitatis ut motus istius pulsus sit sensim celer & velox, vnde fit, ut qualiter se habeat inter istos duos extremos motus, videlicet nec nimis tardus nec nimis velox, sed moderatus qualis est — seu minima in sui soni continuatione.

At è regione iam ex hemisphaerii hyemalis seu frigidi limitibus in illos aestivales BB. seu calidos incedimus, ad cuius portionum exemplar & imitationem gradatim à centro 1. versus polum aestivalem seu Meridionalem distantium, motus pulsuum aestuantium differentias exprimemus.

Distantia ergo à diastole aequalitatis 2. BB. ad 4. BB. se habebit in sesquitercia proportione ad 2. AA. 1 — 2. — B. B. videlicet ut $\frac{1}{2}$ ad $\frac{1}{4}$. vnde tam systole 2. BB. quam diastole 4.

BB. mensurabuntur non aliter per $\frac{1}{2}$ seu nigram cum quadrante quam 2. A. — 1. — 2. B. per $\frac{1}{4}$, quæ quartam plus valet quam $\frac{1}{2}$, & consequenter motus systoles & diastoles 2. B. — 3. — 4. B. erit celerior & velocior quam 2. A. 1. — 2. — B. per unam $\frac{1}{4}$. vnde tam systole quam diastole pulsus illius perficietur maiori spatio per quadrantem quam vel systole vel diastole huius. Sic ergo ipsorum proportiones comparamus.

Syst. 2. A. — 1. — 2. B. & syst. 2. B. — 3. — 4. B.

Ratio, quod pulsus talis est velocior ceteris superioribus est, quia aer iam praeter aequalitatem rarefieri incipiens a calore in isto hemisphaerio B. dominante (ut pote qui est mobilitatis & actiuitatis fons atque origo) huius actui obediens redditur, & immedietè post frigoris contrahentis actus cessationem subito dilatat aerem iam ad attenuationem aptum, atque ob istam rationem frigori spatium non concedit, vt aerem illum condenset in gradu altiori. Hinc ergo tam velox redditur pulsus gradatim in isto hemisphaerio B. non aliter quam ratione contraria tam tardus efficiebatur in hemisphaerio A. ei contrario. Progredimur ergo ad secundum celeritatis gradum cuius systoles est in 4. diastoles in 6. & erit eius proportio ad 2. B. — 3. — 4. B. ut sesquialtera, videlicet $\frac{1}{2} \frac{1}{3} \frac{1}{4}$. vel $\frac{1}{2} \frac{1}{3} \frac{1}{4}$ vel $\frac{1}{2} \frac{1}{3} \frac{1}{4}$.

Sic syst. 4 — 5 — 6. B. diastole.

Vel possumus planiori modo sic pergere: in 7. nimis rigido & gelido est temperies pro ullo pulsuum tardorum genere, quippe qui gradus est ultra vitæ mensuram, quare mensuratur vitæ spatium inter 6. A. & 4. A. cum $\frac{1}{2}$ quæ figura continet duas $\frac{1}{2}$ semibreves:

Syst. 6 — 5 — 4. diast. deinde metitur spatium. Syst. 4 — 3 — 2. diast. per $\frac{1}{2}$ ita ut talis pulsus tam diastole quam systole habebit longitudinem temporis integrum seu semibrevis.

Tunc sequitur interuallum aequalitatis atque eius tum systole tum diastole mensuram sibi unius minimæ $\frac{1}{2}$ vendicabit, ut syst. 2. A. — 1. — B. diast. Tunc in hemisphaerium calidum seu aestivale descendendo spatium B. 2 — 3 — 4. B. quod correspondet in suo motu tam systole quam diastole ad semiminimam $\frac{1}{2}$ quæ in dupla proportione se habebit ad $\frac{1}{2}$. Denique interualli 4 — 5 — 6. tam in sua systole quam diastole tempus seu motus ad fusam seu $\frac{1}{2}$ se habebit; in quo statu pulsus erit celerrimus atque creberimus, ut est pulsus summè hecticus. Atque hunc modum expressissimus in instrumento seu organo sequenti.

Huc usque ergo egimus de pulsibus extremis qui comparatione facta cum aequalibus aut pondere aut iustitia sunt inaequales dicendi; verbi gratia pulsus Borealis syst. 6. A. — 5 — 4. diast. gratia suæ frigiditatis Borealis, qui est pulsus terreæ melancholiæ, & admodum tardus differt motu temporis à moderate tardo, & motu temporis quietis valde rarus à pulsu temperato

perato interrarum & crebrum. Sic etiam pulsus Occidentalis syst. 4. A---3---2. diast. qui est pulsus aqueus, tardus est in gradu intensiori, ergo differt à pulsu mediocriter se habente inter tardum & velocem. Similiter pulsus Meridionalis syst. 2. B---3---4. B. diast. est celerior seu velocior quam pulsus moderatus, quatenus inclinat magis in sua temperie versus caloris metam, vnde calidus est & vaporosus. At pulsus Orientalis, videlicet syst. 4. B---5---6. diast. differt ab illo Meridionali, multo magis à temperato æquatoris; vt pote in quo abundat caliditas ignea: quare ipse est admodum velox & creber.

Iam vero de absolute inæqualibus paucis. Pulsus dispar est quando diastole est tardior & systole breuior, vel è contra, vt si pulsus diastoles sit spatii semiminimæ, systoles vero interuallum fusâ metiatur, verbi gratia vbi diastoles æquiparatur ad 2---3---4. B. systoles vero

ad 4. B---⁵---9. Ratio est quia calor in diastole superat proportionem frigoris, vnde impedi-

tur parumper, & consequenter longius requirit dilatationis & superationis frigoris spatum quam vbi calor inuenit minus frigoris, atque aërem ob suam subtilitatem magis obedientem. Hoc idé accedit, vbi diastole est magis tarda, systole vero minus; videlicet vt vbi systole est 6. A---⁵---4. diastole 4. A---³---2. vel vbi diastole est 4. A---³---2. systole vero vt 2. A---1---2.

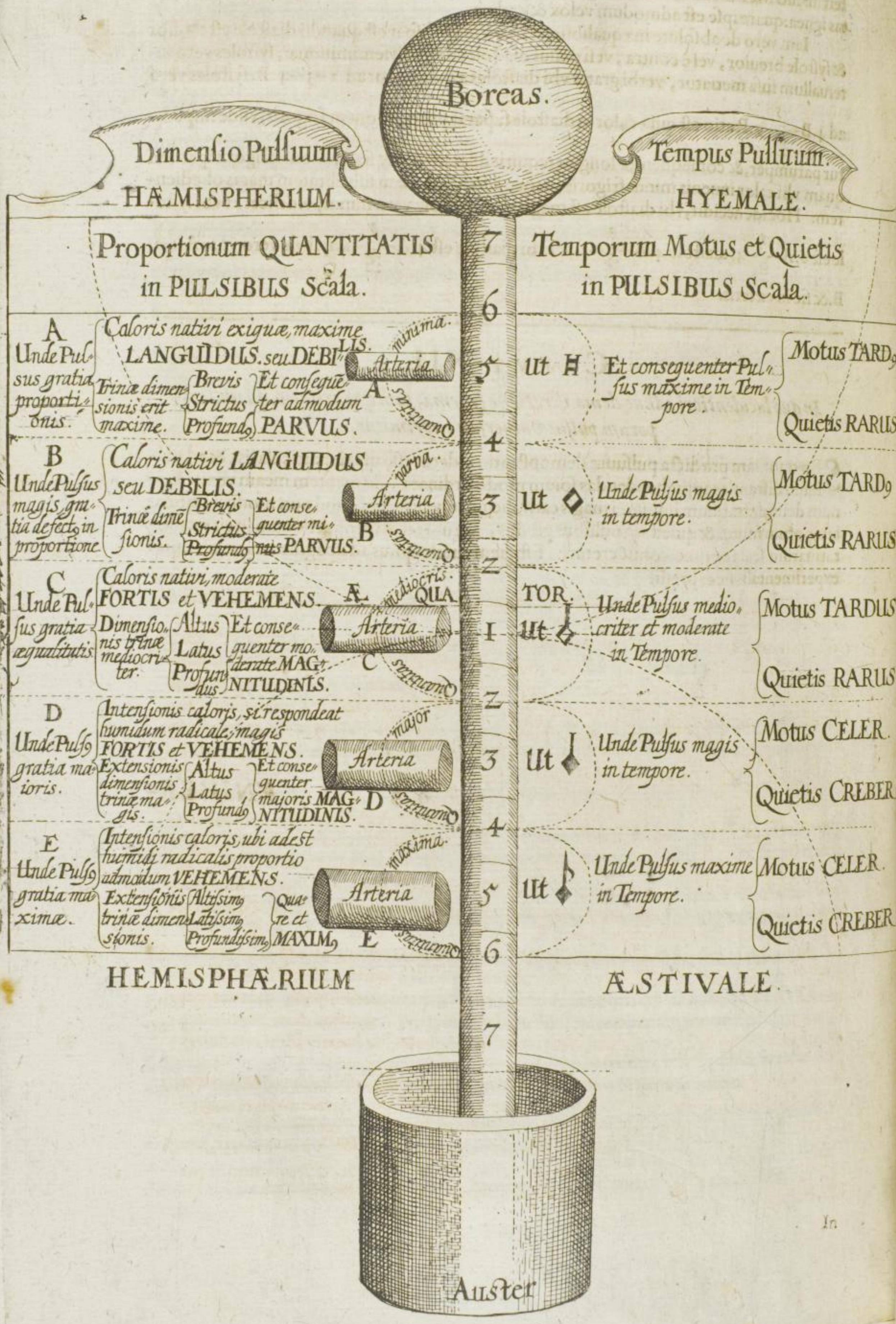
B. & sic in cæteris.

CAPUT XII.

In quo luculentiori adhuc demonstratione systema, tam quantitatis, quam temporum pulsus uniuersale exprimitur.

SED quoniām prædicta pulsuum demonstratio videtur esse magis particularis, & ad pulsuum distantias apprehendendas solum modo ordinata, in mentem meam venit organum demonstrativum huius rei magis catholicum inuenire, per quod non modo notabiles temporum motus & quietis in pulsibus gradus, verum etiam proportionum in eis quantitatiuarum scala optime consideretur. Effigiem autem ipsius ad imaginem meæ machinae experimentalis sic expressi.

UNIVERSALE PVLSVVM SYSTEMA.

In quo organo ex una parte temporum pulsuum in motu & quiete scalam, ex altera proportionum quantitatis ipsorum systema videre licet.

Vt autem in hemisphaerio hyemali interuallum seu spatium inter 6. & 4. videlicet 6—5—4. est proximus polo Boreali, ideo necesse habemus credere quod gratia magni frigoris dominii in eo loco, videlicet quando aqua per aëris contractionem ad 6. eleuatur, pulsus est admodum in suo motu tardus, nec non in sua quiete rarus, & se habet ad pulsus æ-

qualis tempus vt $\frac{1}{2}$ ad $\frac{1}{3}$ arguitque naturam seu morbum ex vitrea pituita (quæ est intensissima) conflatum. Ex opposito quantitas etiam seu proportio calidi innati in isto pulsu agitur esse valde aut exigua aut à frigore plurimum oppressa, vnde ob istam causam hic pulsus est valde languidus seu debilis: similitet ob illius caloris paucitatem in proportione dimensionis trinæ est breuis, strictus & profundus, quoniam pulsus longus, latus & altus requirit caloris copiam quæ hoc in loco deest; vnde maxime contrahitur spiritus in arteria diminante frigore: in ipsa, & consequenter ipsa arteria breuior, angustior & occultior ad contractum sentitur. Hinc ergo est quod cum pulsus tam magnus quam parvus fiat ex compositione trinæ dimensionis, hic pulsus debet esse admodum parvus & non magnus, quoniam ad pulsus valde magni compositionem requiritur dimensio valde longa, lata & alta, & consequenter caloris exuberantia atq; intentio, quæ hoc in spatio seu pullu omnino abest, & consequenter loco pulsus valde magni pulsum valde parvum habemus. Hinc ergo arteriam A. cui ista quantitas respondet fecimus maxime breuem, strictam, & parvam, ob contractum frigoris hyemalis dominium quo ex omni parte constringitur spiritus arteriae inclusus, & consequenter ob spiritus contractionem contrahitur etiam arteria A. in minimam quantitatem, ut in systemate videre licet. Procedemus iam ad secundum hemisphaerii hyemalis gradum, videlicet 4—3—2. & imprimis examinabimus statum ipsius temporalem: & quoniam inuenimus quod ad æquatorem seu punctum æqualitatis I. prope accedit, & consequenter à Borealis poli inclemencia per gradum unum vel alterum recedit, ideo necesse est ut caloris natu portio in eo sit longe grandior quam in præcedente, & tamen ad æqualitatis gradum distat, quoniam de humiditate & frigiditate Occidentali magis abundat. Hinc

ergo iste gradus pulsus in tempore sui motus & quietis se habet ad illum 6—5—4. vt $\frac{1}{2}$ ad $\frac{1}{3}$ & ad illum æqualitatis, videlicet 2—1—1. vt $\frac{1}{2}$ ad $\frac{1}{3}$ vnde sequitur quod motus eius sit magis tardus, & quies, quam ille 2—1—2. idque in dupla proportione vt $\frac{1}{2}$ ad $\frac{1}{3}$ & minus tardus in motu, & minus rarus in quiete, quam 6—5—4. idq; in dupla proportione vt $\frac{1}{2}$ ad $\frac{1}{3}$.

Ex opposito in proportione sua quantitatua illud cœlestis, quod appellamus calidum innatum non adeo à frigoris inclemencia opprimitur ac in gradu 6—5—4. quare tametsi pulsus satis languidum seu debilem reddit, quatenus in eo frigus Occidentale abundat, tamen quoniam ad æqualitatis metam propius accedit, non ita est languidus & debilis ut 6—5—4. nec ita validus in mediocritate ut est pulsus 2—1—2. quare est magis debilis quam par est, & minus debilis quam primus gradus. Hinc ergo est, quod ob caloris in eo incrementum, non est in tria sua dimensione adeo breuis, strictus & profundus acerat pulsus 6—5—4. verum enim vero nec est ipse satis longus, latus & altus ut ad iustum æqualitatis sphærarum pertingat: quare ipsum nimis adhuc breuem, strictum & occultum propter frigoris in spiritu vitali dominium demonstrauimus, & adhuc satis parvum. Hinc est quod ob caloris exigui accessum quo augetur capacitas arteriae propter maiorem spirituum dilatationem arteriam B. magis in longitudine, latitudine & altitudine extensam fecimus: nam arteria B. est amplior in sua distensione quam A.

Accedimus iam ad pulsum æqualitatis, vtpote cuius centrum ab æquatore intersectatur, & consequenter ad ipsius compositionem concurrit æqualis frigoris hemisphaerii hyemalis & caloris hemisphaerii æstivialis portio; vnde fit quod eius tempus in motu tam systoles quam diastoles sit nec tardus nec celer, sed mediocriter inter istos duos dispositus similiter ipsius quies nec rara nec spissa seu crebra, sed æqualiter se habens inter hos duos ut $\frac{1}{2}$ inter $\frac{1}{2}$ & $\frac{1}{3}$: similiter ex parte proportionum quantitatis quoniam calor natuus exultat in ista æqualitatis regione, atq; nec nimis in ea accenditur propter æqualem ipsius cum frigore unionem, ideo pulsus est mediocris in fortitudine, hoc est nec vehementis nec debilis, sed in media inter hæc duo dispositione, videlicet æqualiter fortis & ad pondus vel saltum ad iustitiam debilis, & consequenter in longitudine, latitudine & altitudine, nec non & magnitudine æqualis. Hinc ergo secundum statum istum mediocrem arteriam (in extensione medio-

mediocri inter nimis magnam & nimis breuem expressimus in scala quantitativa.

Iam vero progredimur ad pulsuum gradus æstuosos qui in hemisphærio æstuali reperiuntur; estq; eorum prior videlicet 2--3--4. non ita intensus & vehemens in suis temporib; & quantitatis dimensionib. ac est 4--5--6. quoniam de frigore Occidentali adhuc participat; vnde fit quod in suo tempore motus est magis celer seu velox quā par est, quoniam dominari incipit caliditas hemisphærii hyemalis super eum, nec non in tempore quietis crebri-

or & spissior quam par est existit: nam ad pulsuum mediocrem se habet vt $\frac{1}{2}$ ad $\frac{1}{3}$. Porro ex altero latere in sua quantitate pabulū calorū natiui augetur & intenditur, hoc est, accenditur calor naturæ plus quā par est, vnde efficit vt pulsus iste fiat per gradum fortior & vehementior quam æquum est. Atq; hic obiter notandum quod fortitudo & vehementia pulsus duodecim requirit ad talem suam existentiam, videlicet augmentationem calorū, atq; etiam proportionem sufficientem humidi radicalis, qui actū calorū intensi potest rarefactione viuaciter eleuare in diastole & deprimere in systole pulsū vnde dicatur fortis & vehemens: nam si humor flammæ multitudine paulatim deuoretur, tum paulatim languidior fit pulsus, & debilior propter humidi radicalis defectum, ad cuius viuacē subtiliationem fortiter mouetur, non n. est solus calor qui facit pulsū vehementem, sed ipse subtiliando humidum naturæ facit ipsum dilatare se & dilatando se violenter dilatat & arteriam: vnde si decrescat humor necesse est etiam vt vehementia mitigetur: nam magna flamma citius deuorat oleum lampadis quam minima, & in deuorando fuit & senuire videtur: at quod oleum est fere absorptum, tunc quidem languidior paulatim redditur flammæ actus, & pro vita luctatur quasi flamma in ultima olei consumptione: quare haud est mirum si etiam in principiis & vigori bus morborum ardentium adsit vehementia pulsus: at in fine circa tempus euidentis consumptionis humidi radicalis, paulatim decrescit vehementia, superuenitq; languor & debilitas. Ob istam ē rationem fit pulsus longior, latior, altior, & consequenter maior quam par est dū adest humidū radicale in suo vigore: at paulatim violentia calorū rapacis decrescente eo decrescit pulsus magnitudo, atq; ita quidem in paruum & debilem euadit, idq; binem ob rationem, imprimis quoniam debilitatur & sensim cōsumitur humor vitæ, deinde quoniam consumpto eo necesse est vt calor decrescat ob pabuli sui humili defectum; vnde sequitur quod vt calor sensim hac ratione decrescit, ita frigora lenite irrepant: vnde fit quod in morbis æstuosis post pulsus vehementes & magnos imbecilli atq; debiles languidiq; superueniant, vbi vadit salus egroti in deterius. Pulsū vehementem & magnum in primo gradu per arteriæ D. extensionem, quæ excedit mediocritatem in magnitudine, expressi. Verum vbi humidum radicale constat & permanens est, & calidum validum persistit, qualiter accedit ipsis qui in sanitate sua sunt robusti & complexionis bonæ, ibi quidem fortis atque magnus, longusq; persistit pulsus etiā in sanis, verbi, gratia. Si a 2. per 1. centrum ad 2. fit motus, arguit naturam medioeriter fortem, facitque pulsū æqualiter magnum cum perseveratione, at si pulsus adhuc erit fortior & maior, tunc systoles quies erit in 3. hemisphærii hyemalis, & dia stoles quies erit in 3. hemisphærii æstuali centrum erit in 1. quæ est æqualitas vitæ, & consequenter talis pulsus est naturaliter fortis & magnus, quoniam multam sui motus vigore facit viam & mediocri spatio videlicet à 3. ad 3. E regione vero vbi pulsus naturalis est magis in calore debilis & sua quantitate parvus, ibi patet facit in suo motu viam à quo, ad quem, videlicet à summitate spatii 1. ad eius initiatem; atque talis solet esse pulsus puerilis.

Deniq; ad gradum ultimum procedimus in hemisphærio æstuali & dicimus quod ob insignem spatii 4--5--6. calorem, vbi 4. est quies systoles, 6. quies dia stoles, & 5. centrum motus utriusque, tam motus quam quies se habet ad 2--3--4. Ex altero latere, ob quantitatem augmentationis calidi nimis accensi pulsus redditur admodum vehemens dum humili radicalis portio durat in suo vigore: at quo vehementior iste calor (quoniam nullum violentum perpetuum) eo citius deuorabitur humor, idque præcipue quoniam à sede æqualitatis recessit istorum pulsuum centrum, & consequenter sunt præternaturales. Huius pulsus magnitudinem per arteriam E admodum extensam expressi, quoniam vehemens calor vehementer rarefacit humorem spiritum, & humor rarefactus copiose extendit arteriam.

De inæqualitate quantitatis antea sumus loquuti; & quidem infinita alia de pulsuum inæqualitate per comparationem ad instrumentum hoc in loco recensere possumus, sed non est nobis nūc otium, quoniam alia nos euocant. Quare quæ iam dicta sunt lectorem in campum de pulsuum speculatione ampliorem introducere queunt. Nuncautem ad praxim, & morborum cognoscendorum per pulsus rationem libro isto sequenti paucis ostendam.

LIBER

LIBER QVINTVS,

De Morborum per pulsuum obseruationem cognitione,
seu scientia.

C A P V T I.

Quot locis pulsus sunt conuenientius tangendi, & de diuersis tam veterum, quam recentiorum medicorum in pulsuum electione sententiis.

Herophilus philosophus quidem famigerabilis, & in medicina peritissimus, nec non verorum Astrologiæ mysteriorum gnarus, natione Rhodensis, firme contra omnes sustinere est aggressus pulsuum patientis non in brachio sed in temporibus esse tangendum, quippe in quo loco pulsuum nullo tempore deesse asseuerabat, è contrario vero eum quandoque occultatum & difficulter inuentum audacter affirmauit: vnde factum est propter eminentem illum honorem quem Rhodii ei dum inter homines esset superstes prebuerunt (tanta erat eius post mortem authoritas) ut ipsi eius rudimenta perpetuo sequentes, tangerent solummodo pulsū in temporibus & non in brachiis. Simili plane ratione Asclepiades, vir in philosophia & medicina cæteris sui temporis longe præcellens, qui postquam medicina in yniuersa Europa per 80. ferme annos dormiuisset atque silentio esset posita erat suscitatus, hic, inquam, in insula Mytilena natus pulsū non in brachiis, verum in temporibus aut in naso præcipue esse inueniendum asseruit. At quoniam ista virorum tanta doctrina præditorum non aberrauit à ratione, ideo diu post ipsos medici tam Romani, quam Asiatici hanc doctrinam sunt cum diligentia sequuti.

Verum enim uero Theophrastus Paracelsus, inter medicos modernos, vir ubique per Europam celeberrimus & clarissimus nos monet, ut pulsus plurimorum corporis membrorum tangamus atque vt eos simul conferamus. Imprimis ergo nos iubet tractans pulsus membrorum exteriorum, vt manuum, pedum, secundo colli, tertio laterum seu costarum, quarto illos sub mammis inuentos, ac tum postea illos temporum, dicitque quod si omnes hi pulsus ad inuicem conueniant tunc bonum illud omen significat, sin minus contrarium est iudicandum. Ipse ergo ordinem debilitatis pulsuum quando appropinquat mors sic describit; inquit enim

Temporum omnium est fortissimus.
Colli in fortitudine illi temporum proximus.
Laterum est fortis satis, sed non sine manifesta debilitate.
Brachiorum est debilior.
Pedum debilissimus, & tunc succedit mors.

Hæc ille, vti ex manuscripto secreto ad quendam ipsius discipulum attinente accepi.

Attamen nihilominus medici hodierni, qui & Galeni sunt imitatores, pulsus solummodo brachii circa receptam manus seu raschetam tangere solent, eiusque usum super omnes alios collaudare nituntur propter rationes varias ab ipsis allegatas, quarum una est, quoniā locus iste est magis habilis & paratus ad tangendum, alia quoniam est magis decens & honestus quam si pulsus interiores quererentur & absque scandalo, tertia quoniam in pulsus brachii contactu non cogitur patiens detegere partes suas secretiores; nam in tali actione etiam verecundia inutari aut variari possunt pulsus: porro etiam in stragulorum & pannorum dispositione aer quandoque frigidus damnum patienti afferre potest. Verum vt mihi videtur, nulla harum excusationum est satis valida & potens, qua deleretur illa Hero-
Flud. de Pulsibus.

LL

phili

philia aut Aſclepiadiſ ſententia, quæ eſt quod temporum pulſus ſunt magis veridici & inueni certiores.

Denique vbi omnes hi pulſus in quodam nobili hydrope, in primis thoracis ſeu pectoris concavitate laborante, ac tum poſtea ventris & tibiarum, ob pericardii aqua impletiōnem (vt opinor) eſſent occultati & minime percipiendi, iſum iugularem non modo digitis verum etiam oculis pulsantem adinueni. Eo igitur mortuo, atque partium decisione facta totam cordis capsulam, atq; etiam integrā pectoris cauitatē aqua ſcaturientem obſeruaui, ob quam cauſam pulſum fuifſe occultatum in omnibus membris exteriis percepī.

C A P V T II.

Quod ſcientia de pulſibus magis in praxi, quam ſpeculatione diſcernitur: & quot in praxi pulſuum ſint conſideranda.

EX prætantillorum cum philofophorum, tum medicorum conſenſu inuenimus, quod ex quipita pulſum ſcientia non ex antiquorum medicorum ſcriptis, hoc eſt per theoriam, ſed per uſum & praxim principaliter eſt extrahenda atque haurienda; haud aliter quam muſicam ſpeculatione ſolummodo conceptam niſi in praxim producatur nullius eſſe momenti experientia teſtatur. Quare ut ad pulſuum praxim calami mei argutiam conuertam me, ſuadet, monetque huius de pulſibus historiæ complete perficiendæ neceſſitas.

Ad praxim autem quod ſpectat ſciendum eſt, quod in recto pulſum contactu quinq; ſunt requiſita, quorum Tria ex parte ſunt patientis cuius pulſuſ trahatur. Duo ex parte medici cuius eſt trahare ſeu palpate pulſum.

Ex parte patientis qui tangitur Primo requiriſtur quod in meliori ſua temperie & prætantiori vitæ compositione tangatur, atque recte cognoscatur pulſus iſius ſtatus, quo inelius intelligat patiēs quam procul elongatur eius pulſus in quaunq; infirmitate, ſive ſit illa deuiatio ad extremitatem hyemalem vel aeftiualem facta.

Ex parte medici in pulſuum praxi duo hæc obſeruantur Secundo, quod pulſus debeat tangi quando animus à paſſionibus liber, & cum ab omni re complexionem alterante præterquam à ſolo morbo ſit liber.

Ex parte medici in pulſuum praxi duo hæc obſeruantur Tertio, quod ſi iuxta medicorum hodiernorum conſuetudinem brachii pulſum tangere velimus, fiat talis contactus manu exiſtente lateraliter & non ſuper volam neq; reſupine poſita: non, inquam, debet manus locari ſuper volam, ut pote quæ manus poſitio addit in augmentum latitudinis, & minuit ex eleuatione & longitudine: neque debet reſupinari aut ponari ſuper dorſum, quod addit reſupinatio in eleuationem & longitudinem, & diminuit ex latitudine.

Ex parte medici in pulſuum praxi duo hæc obſeruantur Primū quod medicus ſit in complexione ſua ſatis temperatus & bene compositus, & ab animi accidentibus ſeu paſſionibus immunis, ita à vera pulſuum diſtinzione & ab eorum ſecretiori obſeruatione diſtrahi ut prætantior iudicii parſeum hac ratione latere poſſit, atque taliter eum decipi atq; la penume- ro falli non eſt mirum.

Ex parte medici in pulſuum praxi duo hæc obſeruantur Secundum vt tangat pulſum in brachio ſinistro propter maiorem in ſuo de pulſu iudicio direktionem: quare vt eluet manum infirmi ſinistram ſuadeo, idque cum ſua ſinistra, & figuret manum aegroti ſuper latus ſine digitorum iſius extenſione aut conſtrictione, ſed fiat iſius manus poſitio in mediocri- te inter plenam extenſionem & completam plicaturam: & tunc conuerit quod Medicus cum 4. ſuę manus dextræ digitiſ exten-

extensis, ponendo 4. dictos digitos ordinate super loci prædicti arteriam tangat pulsum, & consideret omnes eius varietates ex parte systoles & diastoles, & ex parte quietis inter illas: hoc enim modo non erit perito & consulto medico difficile pulsuum longitudinem latitudinem, & profunditatem, magnitudinem & paruitatem atque cæteras varietates pulsis convenientes, idque cum facilitate haud exigua inuestigare.

C A P V T III.

Brevis præfigiorum cuiuslibet pulsus speciei ex Galeno & Auicenna collectio.

IAm vero declarabo paucis, quid Galenus, quidque Auicenna de pulsuum particularium significatione existimauerint, ut eo melius meam tum postea methodum exprimendo quid ego de ipsorum præfigitione sentiam, exprimam.

Magnus pulsus significat euentationes, è contra vero parvus. Gal. 1. de caus. puls. cap. 5. & 4. cap. 1. de præfig. Auicen. 2. prim. 6.

Vehemens pulsus significat virium robur, è contra languidus 1. præf. pul. cap. 7. 4. de caus. pul. cap. 1.

Celer & creber significat instrumenti mollitiem, è contra tardus & rarus 2. de præf. ca. 1. 5. 1. de caus. pul. cap. 4. & lib. 4. cap. 21.

Longus arguit siccitatem & eliquationem, è contra brevis 1. præf. cap. 3.

Latus abundantem humiditatem, è contra angustus, Ibid.

Altus denotat robur & obedientiam instrumenti, è contra humilis Ibid.

Durus indicat duritatem instrumenti, è contra mollis. Ibid. cap. 4. & 7. 1. de caus. puls. cap. 9.

Plenus humorum copiam, è contra vacuus Ibid.

Calidus importat cordis & instrumenti caliditatem 1. de caus. pul. cap. 9.

Frigidus cordis & instrumenti frigiditatem Ibid.

Humidus cordis & instrumenti humiditatem, Ibid.

Siccus cordis & instrumenti siccitatem, Ibid.

Inæqualis cordis exprimit intemperiem, de præf. l. 2. c. 4.

Inæqualis æqualiter virtutis resolutionem, l. 1. de diff. pul. cap. II.

Inæqualis inæqualiter virtutis aggrauationem, Ibid.

Vibratus & dicrotus virium robur, & auctam necessitatem, atque instrumenti duritiam, 2. de caus. pul. c. 6.

Caprizans virtutis lapsum cum refocillatione. Auic. 2. prim. doct. 3. cap. 6.

Bisferiens arteriæ duritiam, virium robur & auctum usum, 2. de caus. pul. cap. 6.

Innuens notat imbecillitatem virium & instrumenti duritiam, 2. de caus. pul. cap. 10.

Circumnuens arguit instrumenti inobedientiam, & debiles vires 2. de caus. puls. cap. 10.

Intercurrens cordis & instrumentorum aggrauationem, 2. præf. cap. 5.

Soricinus debilitatem virtutis à quiete ad laborem & è contra 2. Auic. pr. doct. 3. cap. 6.

Mutilus decurtatus imbecillitatem virtutis Auic. 2. pr. doct. 3. cap. 6.

Deficiens decurtatus imbecillitatem virtutis semper defiendo, 2. de caus. puls. cap. 3.

Decurtatus reciprocus denotat imbecillitatem virtutis cum quiete redeundo, Ibid.

Vndosus casum virtutis, instrumenti duritiam, Ibid. c. 8. Auic. Ib.

Vermiculans maiorem casum virtutis, Gal. Ib. Auic. Ib.

Formicans maximum casum virtutis. Gal. & Auic. Ibid.

Hecticus, tremulus, virium robur, auctum usum, instrumenti duritiam, 2. de caus. pul. cap. 6. Auic. Ib.

Soricinus diuersitatem humorum in venis existentium, duritiam venarum, apostemata in membris neruosis 2. de caus. pul. c. 12.

Flud. de Pulsibus.

L L 2

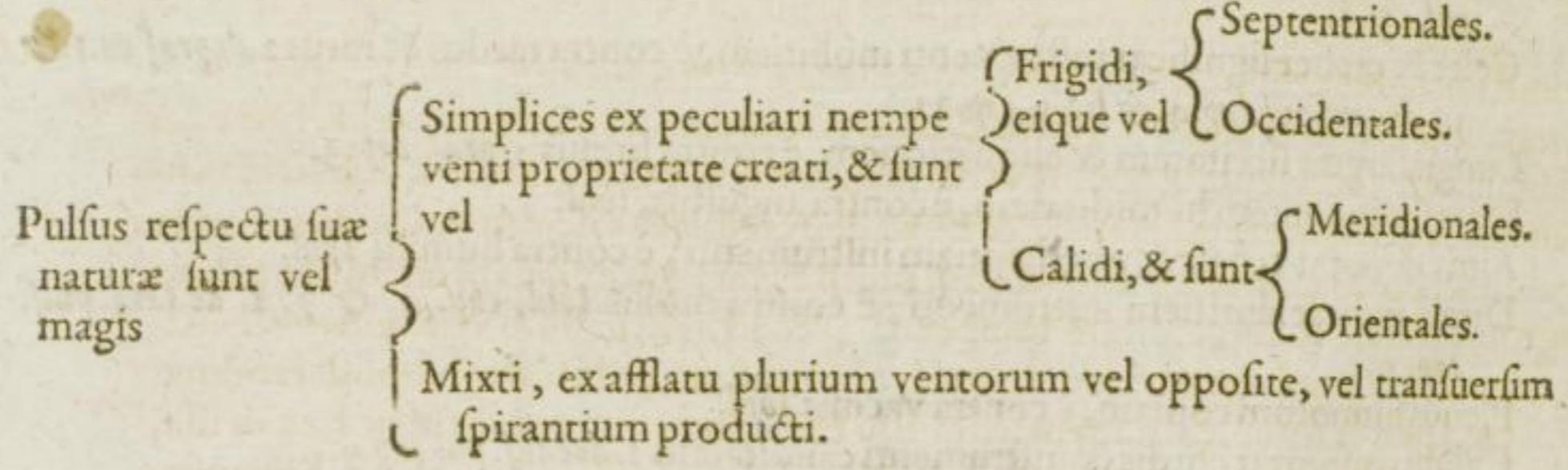
Gale

Galen ergo atque Avicennæ in pulsuum præfigitione seu prognostico per pulsus, isto modo præpositis ad methodum & ordinem atque mentem meam de eodem subiecto explicandam sic progredior.

C A P V T I V.

Quod pulsus sint, ratione diuersitatis dispositionis suæ, atque morborum in quibus contingunt, vel Orientales, vel Occidentales, vel Septentrionales, vel Meridionales, & quod iuxta istas suas conditiones de morbis per eos præfigire debeamus.

CVm certum sit, atque à Galeno pro concessio habeatur, quod ventorum afflatus soleant morbos meteora per occulta sua spermata in aerem disseminare, quæ tum postea nos inspiramus, nisi à Deo misericordiente mediante bono hominis genio auertantur, dubitare quidem haud debemus quin pulsuum mutationes variæ, aetuumque eorum præternaturalium dispositiones à 4. ventorum proprietatibus descendant; quemadmodum à nobis abunde explicatum atque declaratum inuenietis. Quod cum ita se habeat, facillimum erit pulsus naturam per morbum cuius est pulsus, atque itidem morbi naturam per ipsius pulsuum inuestigare. Pulsus igitur iuxta morborum naturas (spirituales seu ventosas) quorum sunt pulsus, ita distinguimus.

Et quamvis hoc certum est, quod nullum agens aut patiens in se possit ex unica re confluere aut componi, ita quidem impossibile est ut aliquod meteoron siue sit salubre siue insalubre, & consequenter nullus pulsus qui ex meteoris conflatus ex unico absolute vento confluere queat: vnum enim neque pati neque agere potest, quoniam actio requirit subiectum in quod agat, & passiuum itidem agens cuius actus patiatur. Quare dicimus morbos seu meteora morbosa atque ipsorum pulsus magis simplices & non absolute simplices, quoniam maxime de hoc vel illo vento in maiori suo dominio participant, ut cometa de igni Orientali, & causos febris, & phrenitis: quamvis sit certum quod pluribus constare debet omnis compositio, videlicet elemento & essentia venti: sic cometa vel fulgur est aer proprietate seu feminariis Orientalibus accensus: sic pro meteori Orientalis consistentia magis simplifici dicit & fatetur Galenus, quod *bilioſus humor ſemper cum ſerofa /uperfluitate fit*. At vero tum meteoron, tum pulsuum vocamus magis mixtum, quando euidentes ventorum oppositorum effectus apparent in eorum compositione: sic ad tonitrua & fulgura producenda requiruntur aqua & ignis, & in febribus intermittentibus identidem quæ cum frigore incipiunt & cum aestu extremo finiunt non sine sudore copioso; non aliter quam in tonitru prium nubes aquosas in molem congregari, deinde fulgura aestuosa ex ipsis erumpentia, aere in undique inflammare; ac denique nubes in madores seu sudores pluviales dissolui videamus. Atque hæc est ratio quod ut multiformis est febris intermittentis status, ita quidem variatur pulsus in ea secundum dispositionem humoris per vices in ipsa dominantis, ut infra perspiciemus.

In aph. 6. 50 De simpliciori pulsus calidi & frigi ortu Galenus ista. *Frigida intemperies paruam, tardam, raramque respirationem creat, non aliter atque pulsus. At defluxiones frigidae pulsus pariter ibid. 6. l. 3. mutant. Et alibi, intemperantiae frigide efficiunt contrarios pulsus ei calidae, videlicet paruos, tardos, raroque, calidæ vero magnos, veloces & crebros.*

1. De

I. De Pulsibus morborum Septentrionalium.

Pulsus frigidi Septentrionales sequuntur meteora morbola ab afflatibus Septentrionalibus orta, cuiusmodi sunt

- { Flatus hypochondriacus.
- Tristitia, Melancholia.
- Apoplexia, Epilepsia.
- Congelatio, Paralytis.
- Conuulsio, seu spasmus. Catoche.
- Catalepsis, Lethargus.
- Elephantiasis, Febris quartana.
- Syncope, Cordis tremor.

Tristitia quatenus refrigerat & calorem intro concitat, ideo pulsus afferit paruum, languidum, tardum & rarum. De caus. pul. l. 4. c. 3.

Certum est autem quod, ut (teste Galeno) Apoplexia fit, tam propter melatichiam, quam propter pituitam, ita quidem pulsus habeat varium necesse est, videlicet tam ad proprietatem Borealem inclinantem quam ad Occidentalem: ad Borealem dico, ^{In Aph. 6.} s^{ix}6. quia ut frigus eius est admodum durum, inclemens & siccissimum (vnde David, coram frigore eius quis consistit?) ita quidem pulsus requirit magis lentum, tardum, durum, atque debilem: magis tardum, quia frigus Boreale fixat, & quiescere facit: magis durum, quia spiritus constrictione indurat: magis debilem, quia calor v: tali nihil ^{In Aph. 5.} ^{23.} frigore Boreali magis contrarium, aut infestum. Quod denique à frigore Boreali creatur Apoplexia quandoque sic Galenus. Apoplex & in h: me fuit propter intensam frigiditatem: quare in tali casu pulsus mensurari debet spatio syst. 6. A.—5.—4. diast.

præsertim si non adsit ei dispositio febrilis complicata. Porro alibi ait, quod ^{Loc. aff. l. 4.} ^{cap. 2.} Apoplexia fit ab humore pituitoso, frigido & crasso. Vnde & alibi. Apoplexiæ fuit temporibus pluviosis, hoc est, à nimia humiditate Occidentali, & tunc vt natura seu humor Occidental, videlicet venti Cori est magis in frigore temperatus, & non adeo crassus & viscidus vt Circius, Boreas vel Aquilo, ita necesse est quod pulsus eorum morborum, qui ex eius proueniunt affluti sint magis in tarditate & languiditate temperati, & ad interuallum syst. 4. A.—3.—2. diast. in suo motu comparabiles. Hoc etiam idem in reliquis pulsibus est considerandum.

Ergo pulsus Apoplexiæ idem cum illo Epilepsia, non enim differt hæc ab illa, præterquam quod hæc cum periodis est, illa sine periodis; præterea Apoplexia, Epilepsia, Paralytis solent ex eadem specie materia grossa, frigida, & phlegmatica componi.

In Epilepsia ergo pulsus est inæqualis, quatenus frigus septentrionale præualeat nimum in elementiaque condensatione, vnde inæqualitas in systole accidente proportione esse solet, cum tensione quandoque est propter conuulsuam ipsius violentiam, tardus vero, parvus & languidus, quia deprimitur & quasi praeficitur calor à frigore Boreali. Hic ergo notandum quod quo magis visida & congelata est materia eius, atque etiam cætorum membrorum frigidorum, eo tardior & languidor est pulsus, quoniam cū frigiditas sit motui & actioni contraria, & frigiditatis extremitas sit in polo Arctico, eo morbam magis Borealem arguit.

Stuporis seu paralytis pulsus est tardus, parvus, imbecillus, & nonnullis rarus, aliis vero crebrior, ob saltem inæqualiter cum pituita gelida mixta, vnde fit quod talis pulsus in nonnullis obliteratur esse inordinate intermittens, ratione inæqualitatis seminariorum diuersorum ventorum cum in ventriculis cerebris in corde mixtorum.

In congelatione omnium tardior & in paruitate indifferens est pulsus propter rationes antea allegatas, vt in catoche dicitur.

In conuulsionis seu spasmaticis arteria videtur contrahi ac vndique coarctari, similiter ^{Aph. 6. 36.} videretur magis durus contumax, vehemens & magnus quam reuera est: nam istud frigori mortis, est enim causa morbi, vt testatur Galenus in Hipp. cum humor melancholicus tum pituitosus, vel vt alibi ait, à crassis, frigidus latus & pituitosus humoribus nervos implenibus: vnde sequitur, quod pulsus in Septentrionali eius statu fint tardi, non ita patui in se & languidi, sed ratione commotionis violenti, videntur contrarii.

Catochorum, hoc est stupore correptorum in omnibus similes sunt pulsus illis lethargi, præterquam quod lethargici sunt vt plutia: um inæquales: at Cato, hinc æquales quo: iam non sensibiliter ex contrariis, sed potius ex vapore congelato & mere Boreali constant: ramet Galenus dicit, Catalepsim & Catochen, Apoplexiæ, Epilepsiam & Soporem ex crasso viscido, & frigido humore proueniit.

Int. c. 14.

Lethargia etiam nominatur inter illos morbos longos qui à pituita & melancholia fiunt: quare teste Galeno, eius pulsus est tardus, rarus, paruus, strictus, inæqualis, languidus, mollis, in uno pulsu, nam in uno iactu quandoq; interpellatur & vndosus est & dicrotus.

Int. 24.

De symp. Elephas est morbus melancholicus à pituita crassa & mucosa & a. ra bili originem suam ducens, atque à melancholia, vt alibi, vnde teste Galeno, pulsus tali morbo affectus est tardus, paruus, languidus & creber; creber, inquam, quoniam cum falsedinis Meridionalis portione permiscetur, vnde fit vt aliquid suæ tarditatis diminuatur.

caus. l. 3. c. 1.

Febris quartana quatenus de euidente frigiditate & caliditate quasi per vices patefacit in suo accessu, ita necesse est quod pulsibus fruatur distinctis & variis. Si autem sit magis septentrionalis, vt ea à sanguine adusto, pulsus habebit pleniorum & magis vndosum: si autem cholera seu ventus vel Orientalis vel Meridionalis in ea præualeat, tunc velocior & maior est in suo motu; si à phlegmate, magis tardus & paruus: nam vt ad febrium intermittentium existentiam vari concurrunt venti; ita quidem iuxta venti prædominantis naturam erit pulsus cum quantitas trina, tum motus in velocitate vel tarditate.

Syncopes etiam pulsus quatenus mutatur in paruitatem & tarditatem, atque etiam quia accedit cum extremorum frigiditate & ex cordis contractione quæ à frigore fit, sub isto pulsu genere etiam numeratur.

Porro etiam cordis tremor quippe qui est morbus meticulosus, stupidus & phlegmaticus, Borealis dicitur, vnde etiam ei adest pulsus inordinatus & paruus, ob subitanam caloris fugam.

Dicimus ergo, quod iuxta Galeni doctrinam, quatenus frigiditas supra allegata producit pulsus tardum, rarum, paruum & debilem, sequitur quod morbitam prælentes quam futuri qui ex seminariis septentrionalibus procreantur facillime ideo per pulsus similes dignosci atque detegi possunt, quia interna morborum illorum seminaria pulsus illos fecerunt tales quales sunt, atque proinde pulsus extrinsecus meteora pateficiunt sui generis morbos in corpore occulte deltescentia, tam quæ nondum completa sunt, sed in suo ortu & incremento adhuc manent, quam quæ ad completum morbi habitum pertigerunt. Atque hoc idem de pulsibus cæteris est iudicandum.

In ultimo loco sciendum est, quod tarditas & raritas pulsuum cum septentrionalium tum Occidentalium est ob diminutionem caloris cuius est velociter mouere, & præsentiam frigoris præcellentis cuius est tardum & ad fixationis gradatim complementum humores deducere constrictiva sua proprietate. Hinc etiam est, quod pulsus fit paruus & languidus, quoniam magnus requirit calorem, qui subtiliando spiritus nimium potest arteriam distendere secundum omnes suas dimensiones, econtra vero res se habet in frigoris dominio.

Concludimus, q; vbi cunq; pulsus septentrionales sentimus, ibi vel præsenter vel infuturum expectanda sunt meteora morbos: ex parte septentrionis, q; in genere arguantiusmodi pulsus vel caloris natiui suffocationem & fere extictionem, vel saltem quod calor à frigore dominante in antris suis intimes incarceratus retineatur.

De Pulsibus morborum Occidentalium.

Pulsus frigidi Occidentales sequuntur meteora morbosa à proprietate Occidentis orta atque deriuata, cuiusmodi sunt	Epilepsia, Apoplexia. Paralysis, Hydrops. Conuulsio, Sopor. Catoche, Catalepsis. Scotomia, Febris quotidiana.
--	---

Si quisquam in Philosophiæ mysteriis bene versatus obseruauerit ventorum situs atque distantias, percipiet quidē in ipsis quod integer elementorum ordo in iis obseruatur: nam vt terra est fixa & omni alio elemento immobiliar, ita est spiritus septentrionalis frigidi proprietas, vnde fit quod aerem admodum mobilem in niues, pruinas & grandines conuertat suo spiramine, aquam etiam in sua regione satis mobilem, fixat & coarctat in glaciem. At vero secundus elementorum gradus, videlicet aqua, consistit in afflatu Occidental, quoniam Occidens est directe inter septentrionem & Meridiem situs, vnde vt ex uno extremo accipit de frigore, ita quidem ex altero de calore participat; quare gratia caloris quem occulte in se retinet aqua (quippe quæ nihil aliud est quam aer condensatus) moueri solet, sed magis lente quam aer, & aer iterum quam ignis. Hæc est ergo ratio quod humores, & consequenter meteora Occidentalia siue sint salubria siue insalubria sint magis mobilia & non ita lenta & compacta quam illa septentrionalia.

His

His igitur consideratis pro certo statuere debemus quod prædicta omnia meteora & humores à flatu Occidentali producta aliter se habent tam in eorum compositione, quippe quæ est magis fluida & attenuata & non ita compacta, quam in eorum motu, & consequenter ipsum pulsus non sunt ita tardi, parui, rati, atque languidi ac illi septentrionales, quoniam in his abundat aliquid caloris: nam aliter venti Occidentales non possent solidos ventorum Borealium, imo vero omnium septentrionalium liquefacere effectus nisi aliquid caloris eis adesset: at quo magis calor adest elemento tam macro quam microcosmico, eo mobilius, velocius & maius atque vehementius est in sua virtute.

Hi omnes ergo pulsus quatenus sunt frigidi respectu & non absolute se habent in suæ systoles & diastroles spatio sive interuallo, ut syst. 4.A.—3.—2. diastro. quod Occidenti attribuitur ad syst. 6.A.—5.—4. diastro. quod septentrioni adscibitur: nam ut hæc ea-

dem meteora simul atque eorum pulsus ventis septentrionalibus assignantur, ita quidé ex melancholia seu humore fecali vel adusto & incrassato generantur; verum quatenus à plaga exurgunt Occidentali eatenus à pituita seu phlegmate tenuiori & non ita frigido, viscido & congelato creantur, ut Galenus vult. Ego vero hæc omnia occultis ventorum seminariis attribuo, quæ ut primum iuxta naturalem suam proprietatem sunt per meatus in cor & reliqua corporis membra introducta spiritui seu aeri humano aptant pondera, & eum inspissant vel attenuant iuxta spirituum seu astorum inuisibilium à ventis inspiratorum naturas: nam ut in macrocosmo videmus quod afflatus septentrionales emitunt spirituum seu seminariorum multitudinem, quorum est ex natura aerem in nubes, grandines, pruinas & gelu condensare & fixare, ita quidem tales spiritus humanum mutant aërem, & pulsus secundum normas suas pulsare faciunt. Et hoc idem de cæteris ventis est intelligendum.

Denique febris quotidiana in principio habet pulsum paruum & occultum, quoniam in principio accedit cum immoda frigiditate extremitatum. In statu, quia calor non est intensus, habet pulsum lentum & occultum atque diuersum.

Alcites, qui est vna hydropis species habet pulsum paruum, crebrum, subdurum. Tympanites longiorum, non imbecillum, celeriore, celeriore quia ventis calidis admiscetur. Anasarca habet vndotum, latum & molle.

Concludimus ergo, quod pulsus hi Occidentales qui sunt nec nimis tardi nec nimis parui indicant morbos occidentales vel præsentes, vel futuros.

Iam vero ad pulsus ventis calidis appropriatos veniamus.

De Pulsibus morborum Orientalium.

Pulsus calidi Orientales sequuntur meteora
morbosa quæ ex plaga Orientis sunt emis-
sa, cuiusmodi sunt

Ira, Furor, Phrenitis. Febris ardens. Ictericus, seu morbus regius. Ephemera. Febris tertiana.

Iam vero venimus ad morbos Orientales cù pulsibus ipsis maxime propria, & cōsequentes vel præsentes vel proxime futuros indicantib⁹. Secundū est igitur q̄ isti morbi seu meteora morbos à extremitate hemisphærii æstivæ occupant, in qua instrumenti portione aer est adeo subtilis & calor cōsequenter ita intens⁹ ut nō sit mirū si vitæ spiritus in systole velociter, crebriter, & cù adest sufficienter humor radicalis, vehementer & cù magnitudine moueatur. Sed quoniā est aliis in spiritibus calor præternaturalis qui est magis siccus, aliis cum humiditate, & consequenter putrid⁹ (nā ait Galen. *cordis calor varians De Pres. pulsum aut à putrido est genitus humoribus*, atq; huius acris qualitas est fumosa aut cù humiditas defecit, re motus est à natura) ideo pulsus calidos in siccis & igneis seu Orientales vel humidos & putredinē concomitantes, cuiusmodi sunt Meridionales faciunt, calidi vero & siccii morbos Orientales vel præsentes designant, vel proxime futuros præfigunt.

Intervallū a. inter diastrolem & systolem pulsu Orientaliū se habet ut syst. 4.B.—5.—6. diastro. At spatiū cù systoles tū diastroles pulsu Meridionaliū ut syst. 2.B.—3.—4. diastro. Quibus evidens est q̄ hi sunt magis in sua velocitate, vehementia, crebritate & magnitudine moderati, illi vero magis in se intensi atque immediati.

Iræ ergo atque furoris, quæ sunt subitanæ passiones animi à cholera seu spiritu Orientali, pulsus est valde celer, vehemens, altus, magnus & creber.

De causa l.

4.c.1.

Phreneticorū pulsus est magnus, nervosus, mire celer & creber, ob nimia caliditatem. Causi seu febriis aidentis non ita magnus ob humiditatis radicalis à nimio calore absumptionem, sed motu velocissimus.

Ictericus

Ictericorum, si abit febris, pulsus est parvus, quia bilis non accedit, creber, languidus, nec admodum celer: nam bilis cum nimia serosa humiditate permiscetur, vnde fit ut accendi non possit.

Ephemeræ, ut pote quæ à leui naturæ commotione non plurimum distat à Subsolani natura, vnde fit, quod à motu pulsus naturalis non multum abest.

Tertianæ febris pulsus in ipsius principio est occultus, postea velox & semper æ qualis: sed quoniam spuria tertiana se habet ut fulgor æstuosum in nube aquatica, ideo pulsus eius est varius, secundum dominium seminariorum venti vel frigidorum vel calidorum.

Quod autem morbi sint à bile flava, nos docet Galenus *Introd. med. cap. 14.*

Concludimus deniq; quod pulsus Orientales tam indicant meteora morbosa presentia quam prognosticant futura quæ à proprietate Orientali dependent: nam semper hæc sit regula constans, quod quo velocior, crebrior, & vehementior est pulsus, eo morbos naturæ Orientali in suis proprietatibus propinquiores significat.

De Pulsibus morborum Meridionalium.

Pulsus calidi Meridionales indicant meteo-
ra morbosa à seminaris Meridionalibus
orta, cuiusmodi sunt

Phthisis.
Empyema.
Synanche, seu Angina.
Pleuritis.
Peripneumonia.
Febris putrida à sanguine.
Pestilentia,
Variolæ.
Febris hectica.

De Praes. ex pul. l. 3. c. 2. Quod putredo seu aer putridus sit ut plurimum à ventis Meridionalibus sèpius in præcedentibus expressimus. De isto Galenus hæc. Vbi aer quem spirando attrahimus infestus putredine est, & putredo ad corpus cordis peruenit, illi pulsus fiunt, videlicet nec parui, quia frigidæ est arteriæ reddere, nec magni, quos calidæ est, sed inter utriusque medios. Verum si vnam apposueris manum pectori seu cordi aliam arteriæ, principium quidem motuum percipies vnum fieri, sed dissidebunt magnitudine, celeritate & vehementia. Porro ibi ostendit rationem inæqualis pulsis propter cordis à putrido aere inflammationem, & materia in arteria frigiditatem, quorum contentione seu conflictus varius atque inæqualis procreatur pulsus. Sed reuera hoc totum contingit propter ventorum oppositorum seminariorum in aere humano inter se collaudationem; vnde etiam fit quod pulsus inæquales tam interrupti & intermittentes atque inordinati, quam bis ferientes, caprisantes & vndosi accidunt: nam vbi seminaria venti calidi cum illis frigidi concurrunt, non aliter opposite agunt in spiritu vita quam nubes pluviales & fulgura in ipsis comprehensa violentiam tempestuosam ratione contrarietas efficiunt.

Hic vero de pulsibus morborum à putridis & acribus fumis atque humoribus ortorum differere nostrum erit.

In Aph. 7. Phthisis quæ à putrido & sumoso atque acri aere nutritur, & consequenter more Meridionali & putredinoso inflammat pulmones & ipsum cor, pulsus sibi vendicat conditione talem, videlicet imprimis paruum quoniam plenus est hic morbus humore a quo in putredinem conuerso, nam fatetur Galenus pituitam posse putrefactione in bilem mutari: nam ut inter Occidentem aqueum & Orientem igneum intercedit Meridies putredinis fons, ita inter pituitam & bilem se habet putredo: at putredo sine calida humiditate existe, e nequit: quare occulta frigiditas quæ concomitatur humiditatem efficit ut pulsus Meridionalis se habeat inter valde paruum pulsus & magnum: deinde est languidus, quoniam humidum radicale in putrida conuersum conditionem viscidum redditur & fortiter se manifestare nequit. Denique est modice celer & hecticus, quia impeditur eius caliditas per putrefactionem acquisita nimium spiritus subtliare, cum gratia putrefactionis eos viscidos & purulentos reddat, vel saltem putridis fumis ipsos contaminet, vel gratia multitudinis humoris catarrhosí descendens in pulmones, qui spirituum attentionem, celeritatem pulsus magnam impedit: nam in magna celeritate requiritur obedientia spiritus, quæ fieri non potest sine ipsius rarefactione, quæ rarefactio non absque magno calore igneo & sicco perfici potest: vnde fit quod calor putridus Meridionalis sit leuior celeritatis & vehementiae gradus, & consequenter eius pulsus se habet in hemisphærio æstuali B.B. ut syst. 2.B.—3.—4.B. quod morus tempus seu spatium gratia humiditatis aeris Meridionalis non potest esse tam velox aut vehemens ut spatium syst. 4.B.—5.—6. ut pote quæ proportio ingreditur insphæra ignis seu plagæ Orientis. Sed ad rem.

Em-

Empyema habet pulsus suppurationis, & consequenter Meridionalem nonnunquam inæqualem, videlicet cum ex seminariis ventorū oppositorum videlicet septentrionis & Meridiei sit; nā putredo sine horū concursum fieri non potest, nānisi esset perpetua contencio inter ista duo seminaria in mixtione, conuerteretur humor in languinem, essetque secundum & non præter naturam: quandoque ergo est talis pulsus inordinatus, sed omnibus est hecticus. At quando pus appropinquat ad maturitatem, tunc quoniam frigidum in humore crudo concoctione conuertitur in calidum & ex heterogeneis iam homogeneis fieri incipit, tunc & qualior sit pulsus, nam frigus septentrionale superatur à proprietate Meridionali & inæqualitas ac renitentia tollitur. Denique cum pus erumpit, pult & redditur languidior, latior, tardior & rarius, quoniam compressio per seruationem tollitur, & frigidior redditur locus per materiæ purulentæ euacuationem.

Synanches pulsus est satis magnus ratione febrilis caloris qui eum concomitatur, vndosus ob spirituum fluctuositatem: at si fere suffocantur, tunc pulsus patuum & rarum habent ob inspirationis defectum: at ubi iam anima agunt, pulsus habent crebrum & inæqualem ob spiritum inflammationem gratia defectus aeris contemptantis. Est autem hic morbus, teste Galeno, ex illis quae sequuntur flatum Australe.

Pleuritidis pulsus est quandoque ferrinus, nō vt nonnulli volunt, quia morbus in membro panniculoso est politus, sed quia defluxionis seminaria sunt varieformia videlicet partim ex grandinosa & dura Boreali dispositione & partim ex molli Meridiei natura, ex quorum actione & resistantia sit apostema pleuriticum. Est etiam pulsus eius celer, creber & ob inflammationem loci & febris præsentiam: at non admodum vehemens nec magnus: estque ex numero suppuitorum.

Peripneumonia habens pulsus magnum & vndosum, languidum, molle, præpollet inæquale, & in uno pulso, & in uno ictu interpellatur, & vndosus est & dicrotus: & cum vehementior est febris quæ eum comitari solet, tunc erit pulsus abunde creber. Atque hoc totum habet à diuersitate seminiorum materiæ in pulmonibus collectæ, & ob inflammationem grandem quæ est in loco affecto.

Febris putrida sanguinea pulsum habet plenum, vndosum, sed diuersum, gratia oppositionis seminiorum in venis arteriosis inter se relvantium.

Denique Pestilentiam & pulsus eius atque etiam illos variolarum à flatu Austrino ut plurimum dominante cum seminariis Aquilonaribus in remissiori gradu prouenire testantur Galenus & Hippocrates in libris morborum Epidemicorum, quorum pulsus quales sint, ibidem loci reperiens.

Porro notandum serio quod signa pestilentiae figuræ sunt cum appareat cometa crinitus, vel candela rotunda, similiter quando tempus est admodum inæquale, videlicet cum modo est calor modo frigus, siue in eodem siue multis diebus, ac simul aer spissus & caliginosus est. Quibus etiam admonemur quod putredo pestifera atque etiam omnis alia proueniat à variis diuersorum & contrariorum ventorum seminariis, quorum alia sunt frigida, alia calida, de quibus intendit Hippocrates ubi ait, in magnis temporum mutationibus magni expectandi sunt morbi. At ibidem narrat Galenus, quod mutationes in frigore & caliditate fiunt à ventis.

Ad Februm vero hecticarum pulsus quod attinet ille quidem in secunda eius specie in qua appareat siccitas notabilis est velox, & se habet sicut videmus in calce viua quando aqua super ipsam proicitur. In tertia eius specie est pulsus debilis & vacuus propter humidus radicalis assumptionem, vnde & dutus est ad instar chordæ extensa. Porro marcescentium pulsus agnoscit Galenus esse celerem & mire crebrum.

Concludimus ergo quod per pulsus Meridiionales morbi Meridionales tam occulti quam manifesti, hoc est tam futuri quam præsentes deteguntur.

Infinitum foret hoc in loco de infinitis pulsuum significationibus, qui secundum infinitas in pondere ventorum variorum mixtiones contingunt verba facere. Sed præculdubio quot in rerum natura sunt mixtiones, tot etiam in pulsibus reperiuntur variationes.

Flud. de Pulsibus.

MM

CAP V T

C A P V T V.

Derebus quæ non naturaliter ita alterant pulsus, ut Medicus inde decipi, & in errorem indui queat.

Nec satis est, quod vrina meretrix, verum etiam quod ipse pulsus non nunquam fallax.

Sexum, vel masculinum vel fœmininum.

Corporis habitum.

Ætates.

Somnum & Vigiliam.

Temperamenta, seu complexiones.

Excitationes corporis.

Passiones animi.

Anni tempora.

Regionis temperiem.

Ventorum dominantium proprietatem.

Cibi & potus Quantitatem.

Cibi & potus Qualitatem.

Masculinum : nam viri pulsus est illo muliebri longe maior, vehementior & paulo tardior, satisque rarus, ob caliditatis & siccitatis in ipso dominium.

Fœmininum : nam mulieres vt pote frigidiores & humidiores viris pulsum requirunt magis paruum, non ita vehementem, & adhuc tardiorum ac rarioem quam est ille virorum.

Graciles maiorem, celeriorem, crebriorem, & aliquantulum vehementiorem habent pulsum quam habitu pleniores.

Pingues & habitu pleniores, vt pote frigiditate maiori prædicti, pulsu gaudent magis tardo, paruo & raro.

Puerilis pulsum magis celerem, leuem & mediocriter magnum, fortem & spissum, propter humiditatis atque caliditatis copiam.

Iuuenilis valde magnum satiis velocem, & ad raritatem parumper inclinantem. In principio ergo istius ætatis hi pulsus sunt magis mediocres, in medio & fine fortiores, ob caloris naturalis incrementum.

Senilis tardum, atque in prouectiori senectute paruum, raru, tardiorem, ob frigoris copiam & quamuis pulsus talis naturaliter ob eius siccitatem ad duritiem tendit, tamen per accidens, hoc est assiduam pituitæ superflueſcētionem mollior redditur.

Si stomachus cibis & poculentiis repleatur, in principio paruus, debilis, spissus & occultus : in augmento tardus, rarus in hora digestionis magnus, fortis, apertus.

Vbi stomachi est inanitio, & nihil habet ad digerendum, quia declinat complexio ad frigiditatem, tardus, paruus, rarus, profundus.

Somnus pulsum vigiliis contrarium : nam somnus per contractiuam proprietatem trahit calorē à circumferentia ad cétrum. Est ergo pulsus in somno

Vigilia pulsum somno oppositum : nam vigilia calorem à centro ad circumferentiam dicit, vnde caloris actiuitatē auget. Est ergo pulsus in vigilia magnus, velox, fortis. At exergescientium pulsus est magnus, vehemens, celer, creberq; cum quadam vibratione.

6. Mu-

4. Alteratur etiam pulsus multiplicitate secundum ætatem, habet enim ætas

5. Variatur iterum pulsus ratione somni & vigiliae: habet enim

6. Mutatur etiā secundum temperamentum seu compositionem: nam
Calida & æstuosa complexio pulsū facit similem.	}	Frigida frigidum.
Humida, humidum.		Sicca siccum.
7. Alteratur itidem iuxta exercitationem corporis: nam
Moderata pulsus facit vehementes, magnos, crebros	}	veloces.
Immoderata paruos, languidos, celeres, crebros.		
8. Variatur quandoque ratione temperiei regionis
Temperata pulsū facit magnum, & sanguineę complexiō proximum.	}	Calida dissoluendo spissum & velocēm.
Frigida tardiorem & minorem.		
9. Mutatur etiam quandoque ratione temporis anni: est enim pulsus
Æstate velox & spissus ratione dominii caliditatis,	}	cum quadam virtutis humidæ debilitate.
Hyeme rarius, tardior & debilior.		
Autumno magnitudine, vehementia, tarditateque inæqualis.		
10. Transformatur etiam pulsus natura propter anni passionem: facit enim
Ira pulsū magnum, vehementem, celerem, crebrum.	}	Lætitia, magnum, rarum.
Tristitia paruum, languidum, tardum, refrigerat enim, & calorem intro concitat		
Metus vehementem, celerem, vibratum & inæqualem ob nimiam rerum horrendarum apprehensionem.		
11. Porro etiam variatur pulsus ratione Balneorum, quæ si sunt
Moderata, magnum, crebrum, celerem, vehementem faciunt.	}	Calida &	Immoderata paruum, languidum, celerem & crebrum creant.
Frigida gignunt pulsus paruos, languidos, tardos, raros. At si sint adeo rigida, ut torporem inducant, paruos, languidos, nec non magis tardos & raros.			

Denique omnes in pulsibus variationes veniunt ab excitatione illorum seminariorum ventorum quæ ad vitæ spirituum compositionem in debita proportione concurrebant: nam ut antea diximus, à spiritu qui veniebat à quatuor ventis ad animandum hominem inflata sunt ad vitæ existentiam seminaria, vnde si aliqua ratione, videlicet vel interna vel externa à præsentia sui similis intendantur huius vel illius venti seminaria, tunc præualent ipsa super cætera; verbi gratiâ ira vel vino intenduntur illa Orientalia vel Meridiei, & fere febre excitant, & consequenter pulsū velocem, vehementem & crebrum, ac iterum cessante ira vel vini effectu reuertuntur seminaria ita accensa in suæ qualitatis gradum. Haud aliter in seminaria vitæ Occidentalia balnea frigida, vel hyemalis trgoris & tristitiae præsentia dominantur, pulsūque tardiorem & ratiorem faciunt.

Flud. de Pulsibus.

C A P V T VI.

In quo obseruationes quedam ad præsagitionem & indicationem ex pulsibus admodum necessarie explicantur.

PLurima à diligentibus pulsum obseruatorē notatu digna in assidua pulsum praxi vniunt, quorum nonnulla in hoc capite ad communem utilitatem exprimere me suadet humanitas, monetque erga Medicinæ tyrones charitas.

1. Signum optimūm pulsus septentrionalis est, quod si super eum aqua frigida effundatur vel distilletur, tunc pro temporis seu spatii pauxillo cessabit pulsus. Ratio est quoniam ut frigus facit talem pulsum tardum & paruum, ita quidem plus frigoris addito facile locum dabit calor debilis frigori accedenti, atque istum pulsus vocant in neralem.

2. Melior pulsus in quolibet morbo est, quando ipse sentiatur in cute calidior. Est etiam talis pulsus ubi nullus adhuc apparet morbus, nihilominus morbi mox futuri signum sive indicium evidentissimum.

3. Quando pulsus calorem contractui evidenter dederit, an sanguinis ardor ipsi corresponderet, tali experientia quam apertissime percipies.

Madefiat panni serici sive byssini portinacula in aqua rosacea & superponatur pulsus. Si ergo morbus fuerit calidus, tunc pannus iste ita madefactus cuius super pulsum desiccatur quam in alio aliquo loco: quare æquum est pannos duos æqualiter madefactos, unum videlicet super unum locum pulsu denudatum, & alium super alium applicare.

4. Si compresseris pulsus profunde cum duobus tuis digitis, si pulsus recedat & a tactu occultetur, eidens morbi futuri est argumentum.

5. Si color venarum pulsus efficientum fit bonus & recens & ceruleus, tunc quidem arguet pulsus sanum & salubrem. At si male colorentur est indicium malum.

6. Quando applicaueris quatuor tuos digitos super pulsus, ipsumque cum iis fortiter compresseris, & tamen nihilominus eum saltare & mouere percepis, pulsus significabit sanum.

7. Cum in pulsus contactu videatur ac si essent in pulsu atenuatae & noduli, quando talis pulsus in acutis morbis videtur reddi mollior, tunc est signum a que argumentum resolutionis spirituum, in quo casu vel diminutio per phlebotomiam vel arte ieiuniorum fieri debet, & quando pulsus iterum ad suam magnitudinem & duritatem pristinam redierit, tunc iterum sanescere incipiet.

8. Si pulsus fuerit durus, & secundum longitudinem suam tangatur in uno loco cum duritate, & in alio loco cum mollietate, signum est morbi Chronicæ ex venti duti seu Aquilonaris, & mollis seu Australis tempestatis procreati.

9. Si pulsus contactum det durum, nodosum, seu atenuatosum, arguit morbum de natura septentrionali, aut virtu quandoque fani, si sit in complexione melancholicus. Hac pulsuum atenuatosum, nodosum, & durorum species tartareas vocat Paracelsus, quas nos aptius Boreales dicimus, utpote quarum est indurare, constringere, in grandines, pruinias, glacies tremori tartari simillimas reducere.

10. Si brachii cubitum in aquam imposueris frigidam, & tamen nihilominus tangatur digitis in sua fortitudine, signum est frigidi & fortitudinis naturæ, idque præcipue si color pulsus minime alteretur. At si pulsus perdatur & color simul, est argumentum mortis.

11. Quando post cubitum fortite ligatur pulsus, & tum postea in duabus partibus tangitur, atque in ambabus eorum eiusdem generis pulsus facit, signum est fortis.

12. Notandum est quod omnes in corpore pulsus debent in his pulsationibus concuerire, hoc est simul pulsare, quod nisi faciant, est eidens mortis indicium.

13. Cum pulsus tiemit & saltat, idque ad oculum visibiliter in vitro sano bonum arguit præfigium, at vero in ægrotis est signum fallax & inconstans.

14. Cum pulsus ad mortem tendit vehemens & fortis est in temporibus, at in collo debilior, & adhuc debilior in lateribus, atque in manibus seu brachiis multo etiam debilior & languidior quam in lateribus: denique in pedibus admodum languidus & impotens, unde mors immediate postea sequitur: nam homo ut plurimum moritur pri-

mum

mum in partibus inferioribus, utpote à vitæ fonte remotioribus, & consequenter frigiditati obnoxioribus.

15. In Apoplexia percussis quo validior & vehementior est pulsus in suis iactibus, eo est infirmitas periculosior, & notandum est quod in Apoplexia & aliis illiusmodi morbis pulsus colli est maxime obseruandus, ob ipsius ad locum principaliter affectum propinquitatem. Iste ergo pulsus si fuerit plenus, rotundus & quasi nodosus, & quod nodi videantur pulsare, tunc iitud est apertum mortis immediate sequentis præfigium.

16. In phrenitidie, epilepsia, aut mania quando pulsus immediate post paroxysmi recessum seu finem adhuc pulsat, est bonum & salutare signum, verum si separatur, tunc malum est signum.

17. In phrenitide si arteriæ in collo euidenter pulsent, & patiens somno sit procliuis atq; deditus, arguit illum morbum esse curabilem.

18. In morbis fluxilibus seu dissolutiis, utpote dysenteria, diarrhœa & caliis ventris fluoribus, si pulsus sit in unico pulsationis genere constans & immutabilis, & non appareat nisi unicum mortis signum, nihil restabit amplius faciendum, quoniam pulsus arguit patientem non illa vice moriturum.

19. In morbis qui ad matricem attinent pulsus præcipue in lateribus sunt animaduertendi, quoniam tales morbi à nullo alio pulsu sunt discernendi. Pulsus ergo hi si sunt vel calidi vel frigidi euidenter arguunt mulierem gerere partum seu grauidam permanere.

20. Pulsus caloris (ut antea declaratum est) est ex abundantia æstus vel Orientalis vel Meridionalis. At ille frigiditatis est tardus & sine manifesto caliditatis sensu.

21. Denique notatu haud indignum existimamus, quod morbus caducus seu comitialis pulsum habeat vehementem sibi comitem.

Atque ita finem, propitiante numine diuino, posuimus huic de pulsibus tractaturi.

*Ei ergo qui dat motum pulsibus tam in severa atque inclementi eius dispositione, quam in benignitate & ad vitæ beneficium, sit gloria,
laus & honor in æternum, Amen.*

Compleatum est istud opus 1629. Octob. 19.

F I N I S.

M M 3

H V I C

MEDICAMENTOSVM A POLLINIS ORACVLVM:

IN QVO IPSE
CATHOLICVM MEDICANDI MYSTERIVM, SEV
ARCANVM MEDICINÆ TAM COELESTIS, QVAM TERRESTRIS SACRA-

rium, siue myrothecium, filio suo Aeschylapio fideliter & paterna quasi erga infirmos pietate commotus, apere atque detegere videtur:

SIVE

BENEDICTA MUNIMENTI SALVTIS, MISERE OPPVGNATI ET CONQVASSATI, IN PRISTINVM
sue perfectionis & pulchritudinis statum restauratio, fidaq; exacta propugnaculorum eiusdem labefactatorum reparatio.

HOC EST,

MEDICINÆ CATHOLICÆ, SEV MYSTICÆ MEDICANDI ARTIS,

TOMVS SECUNDVS:

Contenta cuius sunt ista;

Principalis, seu essentialis, centralissimus, aeternus atque increatus est: que Deus, creator, qui dicit: Per centrum, & ego sanabo. Deut. 32. Seu VERBVM. Nam: Verbum suum misit, & sanavit eis. Psal. 107. 20. Et sermo Domini sanat omnia. Sap. 16. Seu SAPIENTIA, quippe quae est lignum vite. Proo. 3. Nam per Sapientiam multiplicantur dies: & adiunguntur anni vita. Proverb. 9. 12. Atque de isto tradidit Liber unicus.

CVR-
ATOR, siue
Medicus

Metaphysicus, estque Angelus Raphael, atque omnis bonus Angelus, qui eius dominio subiicitur. De quo agit itidem Liber unicus.

Minus principalis & organicus, qui est

Cœlestis, qui ab organis Metaphysicis, siue Angelicis, animatur. Estq; stella vita humanæ propitia, vt Sol, Iupiter, Venus, &c. Atque huicmodi Medici historiam comprehendit itidem Lib. unicus.

Physicus: Atq; iste

Terrestris, qui centraliter à Medico principali, per organum Angelicum in illo stellaris, vel Numine fausto, vel infausto gubernatur.

Atque Homo ad imaginem Dei factus, qui à Deo (tefla Scriptura sacra) docetur omnia.

Atque huius

Officium.

Dignitas.

Proprietas.

Integro exprimitur libello.

Ego, quippe

cuius est

Se tan Deo, quam Hominibus humiliare.

Orate Deum fideliciter pro luctu sanctorum restituione.

Penitentiam agere pro peccatis, malitiamque à corde deponere.

Medici terrestris: Est enim eius, Deum, siue Medicum medicorum in eius centro habitantem, pro successu sui operis prospero suppliciter deprecari, & vt

in viam rectam ipsum ducas humiliter supplicare.

Superco-
leste in
parte

Astantium, siue praes-
tium, quorum est

Consolationem agroto ferre, eumque vt patienter se ipsum in afflictione, seu tribulatione sua se gerat, persuadere. Atque admonere imprimis vt confidat Deo (nam vt ipse est solus persecutor, ita quidem est ipse sanator) ac tum postea, vt Medico sit obediens.

Amicorum

Absentium: Nam horum est p. e. zibis fidis pro salutis infirmi recuperatione inuocare.

Observa-
tionem

Cœlestem, nimirum tempo-
rum in quibus cœlestium con-
figurationes accidunt, aut

Fæcior, quippe quartum dominio siue præfentia propitior & salubrior est expectandus in crisi effectus, necnon medicamenta melio-
ri cum succelut administrari queant.

In felicioribus, vt cognitis iis, infirmi vita aduersus periculosos & lechiferos earum influxus, in futurum expelandos præmuniatur the-
lus. Atque de istis latronum mathematica medica tractat in Libello unico: Atque arts Charactistica.

Elementarem, himirum

Ventorum siue beneficiorum, siue maleficorum, in Elemento communis dominantium. Nam vnius venti afflatus, contrarios contrarii,
siue oppositi venti effectus curae assoller. Sic enim Borei spiraculum pestiferas venti Australis tollit afflictiones.

Meteorum tam salubrium, quam insalubrium ex ventis ortorum, cum contraria contratis curantur. At vnum imperfekte mixtum est
alteri natura & proprietate aduersum: sic fulgor & coruscatio Meridionalis destruit niuofos, glacialesque Septentrionis effectus. De
hac autem obseruatione Elementali dilucit integer Liber unicus.

Modus
CVRAN-
DI, qui fit
vel per

Cuticulæ foliis

Excoriatione.

Vesicatione.

De quibus Liber unicus.

Cum co-
tinui solu-
tione, vi-
delicit
aut

Penetrati-
one, arq;
perfora-
tione inci-
sione vel

Soli, vni viceris siue Apothematis lancinatione.

Cum

Vena, de qua tractat PHLEBOTOMIA. In Lib. 3.

Arteria: atque de ista agit ARTEROTOMIA. In Libro unico.

Curtis

Carne & venis simul.

Atque huius speciei siue

SCARIFICATIO.

Ruptione, siue adustione cum carne si-
mul. Ac ista fit vel Cauterio

Potentiali, quæ fit cum Medicamento CAVSTICO: Atque de ista specie Liber unicus.

Actuali. Atque ista fit mediante ferro ignito, seu cendenti. De qua tunc impendi, siue com-
burendi specie agit Liber unicus.

Applica-
tionem

VENTOSIS.
FRICTIONIBVS.
SVFFVMIGIBVS.
FOMENTATIONIBVS.

BALNEIS.

EMPLASTRIS.

VNGVENTIS.

SACCULIS.

COLLI SVSPENSIONIBVS.

AMVLETIS.

Aures.

Nares.

Oz.

Anum.

Vuluum, siue Vterium.

Virgam virilem.

Decoctionum

Syruporum

Conferuorum

Electuariorum

Oleorum

Confectionibus

In Libro unico.

Errorum correctionem in Libello itidem unico.

Purum ab Impuro.

Superflua ab effe-
ciali.

Veniosum à bo-
rio & naturali.

Quam proponit Liber unicus.

Internam
qua sit
Medica-
mentis.
Atque in
hac duo
sunt consi-
deranda:
Nimirum

Supercœlestem: De qua Liber unicus.

Simplicia
in speciebus
diuina.

Cœlestem: Et de ista itidem Liber unicus, tractans De Quinta essentia: & Arte Charactistica.

Elementarem: atque hanc etiam comprehendit Libellus unicus.

SVBIECTVM rei applican-
da: Fic enim Medi-
camentis, siue Pharma-
cis; In quibus duo sunt
respicienda: videlicet
varia eorum

Spiritua-
li, qua
perficiantur
vel

Magico cantamine.

De quibus Liber unicus.

Microcos-
micum,
quod cō-
prehendit
Medica-
menta

Oculi, funq; vel

Magnetica, siue Symphonica.

Animals, que distin-
guuntur in
Regna bi-
na, videli-
cerin

Corpora-
lia, que o-
perantur
vel

A proprieitate magi abdita. Atque de his Liber unicus.

Macrocosmum: ac istud, iuxta quaternas ipsius provincias comprehendit Medicamenta

Manifestè, iuxta quatuor ven-
torum proprietates. Suntq;

Frigida: {

Occidentaliter.

Calida: {

Orientaliter.

Meridionaliter.

De istis Liber unicus.

Genera,
quippe
quorum
alia sunt

Septentrionaliter

Occidentaliter

Orientaliter

Meridionaliter

De qui-
bus Lib. 1.

Mixta ex simili-
bus, suntq;
Imperi

Septentrionalis: De quibus Liber unicus.

Vegetabilis, illaque Regni vel

Occidental: Et de istiusmodi Liber etiam unicus.

Orientalis: quæ Liber itidem unicus comprehendit.

Meridionalis: Atque de istis dehinc tractat Liber alius.

Mineralis: atque ista sunt Regni, siue Plagi, vel

Septentrionalis. Occidentalis. Orientalis. Meridionalis.

Quorum qualibet in sua specie Libre unicus peculiari comprehenditur.

Animali
Vegetabili

tantum.

Minerali

Omnibus vel duobus simili. De quibus cum infradicis in
qualibet praedicto regno.

Vegetabile cum vegetabili, Animali vel Minerali, tantum, aut cum his omniibus vel aliquibus simili: vt in communis regnorum prædictorum prædictorum regnum.

Minerale cum minerali, Animali vel Vegetabili simili vel illorum aliquibus tantum, vt in communis etiam prædictorum prædictorum regnum.

Effentiam.
Cauim.
Signa
tua.
Pronostica:
Curationem, ratione

Tam Sacraficto & Christiano, hoc est, iuxta Sapientiam diuinæ legem.

Quam Ethnico, & secundum Sapientiam humanae rudimenta.

Christianæ & pia.

Hermetica, siue Chymica.

Galentia.

HVIC VOLVMINI EPILOGVS.

Nisto volumine (lectores beneuoli) integrum munimenti salutis violandi & propugnaculi ipsius quassandi atque labefactanditionem ad amissim tam radicaliter & essentialiter, quam organice, cum metaphysice & supernaturaliter tum physice & naturaliter depictam atq; descriptam habetis: miserum, inquam fabrica humanæ statum, eiusq; ob occultationem faciei diuinæ perturbationem luculenter expressam inuenietis, iuxta illud Psalmi-

Psal. 104. st̄ regij, Abscondente faciem suam Deo à creaturis perturbantur; & secundum illud

29. Mosaicum, Deus malos relinquit, & abscondit faciem suam ab iis, ut obueniant iis ma-

Deut. 31.17. la multa, & angustiae, &c. hoc est, ut vindices & ultores diuini, siue in forma occulta & Angelica seu ventosa, siue in manifesta & meteorologica, potentiam & dominium habeant in creaturam à Deo propter peccata derelictam.

Iam vero restat ut in alio volumine viam qua palatum seu munimentum illud humanum ita violatum & perturbatum ad pristinum suæ pulchritudinis & salutis statum restituatur & restauretur ostendamus. Quod quidem ideo Apollinis oraculireuelatione & doctrina fieri atq; doceri finximus; quoniam ut Apollo pro Iouis filio ab ethnicis astimatur, ita quidem ipse qui est vera mundi lux, mortalium vita & Salvator (cuius solius est sanare omnia, & per consequens medicorum haud immerito existimat) princeps est Verbum & Sapientia æterna ab ore patris orta, seu Filius primogenitus Altissimi, qui est lignum vitae, balsamum salutis, & essentialis ille Sol, vitam & gratiam mortalibus attribuens; seu Sol ille spiritualis qui tabernaculum suum in Sole corporeo posuit, in quo Sole spirituali est creaturarum vita & esse: nam teste D. Ioanne in Verbo erat vita, & illa vita erat lux hominum, quæ omnem hominem venientem in istum mundum in salvationis semita illuminat.

Deniq; per Aesculapium intelligimus spiritum cuiuslibet medici fortunati, quippe qui videtur Apollinis dotibus, influentiis seu proprietatibus (qui pro Deo solari existimat) ineibriari: unde fit ut medicamentosis solis influentiis inspiretur ipsius spiritus, quippe cuius tota inclinatio in arte medica & in ærorum curatione versatur: quod donum siue proprietatem ab Apolline seu æterna sapientia lehou& filio accipit.

Totum ergo voluminis sequentis mysterium more dialogico inter Apollinem siue filium lucis æternæ (cuius proprietas omnimodo in curatione & salvatione atq; peccati excussione versatur, quod est morborum & mortis radix) & spiritum humanum ad istud munus obeundum regeneratum, instructum, moderatum, & manu quasi introductum: unde medicus omnis genuinus sub nomine Aesculapij haud immerito aut improprie intelligitur, quemadmodum in historia restorationis sequenti explicabitur.

Sed ut integræ meæ in volume sequenti intentionis scopum exactius intelligas, necnon discursus illius titulum seu frontispicium, atq; etiam quodlibet ipsius membrum percipiias melius, interiorem ipsius medullam enucleauit, atque totius subiecti ideam in tabula ista subsequenti pro exigua ingenii mei capacitate, seu argutia conclusi. Vale.

MEDI

14. Sep. 1979

*Enzyklopädie 46
(R.F.)*

